

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

دہشت گردی

● تالیف: آیت اہل... حاج سید اسد... آٹھویں (۲۵)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در پناه نور: گزیده ای از احادیث قدسی و

نویسنده:

اسدالله آقامیری

ناشر چاپی:

موسسه فرهنگی نبا

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	در پناه نور: گزیده ای از احادیث قدسی و ...
۷	مشخصات کتاب
۸	اشاره
۱۰	فهرست مطالب
۱۳	مقدمه
۱۵	زندگی‌نامه مؤلف
۲۴	فصل اول: علم
۲۴	ماهیت علم
۲۶	اهمیت طلب علم
۳۴	اهمیت طالب علم
۴۰	مقایسه علم با عبادت
۴۷	اهمیت عالم
۶۴	فصل دوم: تقلین
۶۴	اشاره
۶۴	ویژگی های ظاهری قرآن
۶۶	ویژگی های باطنی قرآن
۷۰	فضائل استماع، نظر و قرائت قرآن
۷۴	خواص بعضی از آیات و سوره های قرآن
۷۸	اهمیت تعلیم قرآن
۸۰	ارزش حاملان قرآن
۹۷	فصل سوم: سفارش ها
۲۲۶	فصل چهارم: صفات پسندیده
۳۳۹	فصل پنجم: صفات نکوهیده

۳۷۹ فصل هشتم: صفات متقابل

۴۴۳ فصل هفتم: معیارها و نکات جالب

۴۶۷ درباره مرکز

در پناه نور: گزیده ای از احادیث قدسی و

مشخصات کتاب

سرشناسه: آقا میری، سید اسدالله، ۱۳۰۷-۱۳۶۷

عنوان و نام پدید آور: در پناه نور: گزیده ای از احادیث قدسی و / مولف: سید اسدالله آقامیری

مشخصات نشر: تهران: موسسه فرهنگی نبأ، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری: ۲۹۶ ص

شابک: ۹-۰۲۳-۰۲۶۴-۰۶۰۰-۹۷۸

فهرست نویسی: فیپا

موضوع: احادیث شیعه—قرن ۱۴/احادیث قدسی

موضوع: چهارده معصوم—کلمات قصار

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳/۹د۴س/۱۳۶BP/۹

رده بندی دیویی: ۲۱۸/۲۹۷

کتابشناسی ملی: ۳۵۲۷۳۴۷

در پناه نور

مؤلف: آیت الله حاج سید اسدالله آقامیری

انتشارات: نبأ • چاپ: دالاهو

نوبت چاپ: اول • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰۰ ریال • شابک: ۹-۲۳-۰۲۶۴-۰۶۰۰-۹۷۸

ناشر: انتشارات نبأ، تهران، خیابان شریعتی، بالاتر از خیابان بهار شیراز، کوچه مقدم، نبش ادیبی، پلاک ۲۶

تلفکس: ۷۷۵۰۶۶۰۲ - ۷۷۵۰۴۶۸۳

ص: ۱

اشاره

در پناه نور

گزیده ای از احادیث قدسی و کلمات نورانی

پیامبر اکرم، حضرت زهرا و ائمه

معصومین علیهم السلام

مؤلف:

آیت...

حاج سید اسداله سید آقامیری

قدس سره

زمستان ۱۳۹۲

فهرست مطالب

مقدمه ۵

زندگینامه مؤلف ۷

فصل اول: علم ۱۶

ماهیت علم ۱۶

اهمیت طلب علم ۱۸

اهمیت طالب علم ۲۲

مقایسه علم با عبادت ۲۶

اهمیت عالم ۳۰

فصل دوم: تقلین ۴۰

ویژگی های ظاهری قرآن ۴۰

ویژگی های باطنی قرآن ۴۲

فضائل استماع، نظر و قرائت قرآن ۴۴

خواص بعضی از آیات و سوره های قرآن ۴۷

اهمیت تعلیم قرآن ۵۰

ارزش حاملان قرآن ۵۱

فصل سوم: سفارش ها ۶۲

فصل چهارم: صفات پسندیده ۱۴۶

فصل پنجم: صفات نکوهیده ۲۱۸

فصل ششم: صفات متقابل ۲۴۴

فصل هفتم: معیارها و نکات جالب ۲۸۰

ص: ۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

إذا مات الرجل انقطع عمله إلا من ثلاثة: صدقه جاریه و علم ینفع به و ولد صالح یدعوله.

اعمال هر فرد با مرگ وی پایان می پذیرد، مگر در سه مورد: صدقه جاریه، علمی که مردم از آن بهره مند شوند، و فرزند نیکوکاری که برای او دعا کند.

مؤلف گرانقدر این کتاب، که این حدیث شریف را در بخش اول کتاب آورده، خود به این حدیث عامل بود و در هر سه مورد، باقیات صالحات از خود بر جای نهاد. تفصیل مطلب در مورد زندگی نامه ایشان که در صفحات آینده خواهد آمد، بهترین گواه بر این مدعا است.

یکی از آثار نورانی و ارزشمند که از ایشان بر جای مانده، همین کتاب شریف است که نزدیک به هزار حدیث شریف را از میان دهها کتاب معتبر با نگاهی کاربردی و عملی برگزیده و با ترجمه روان به آیندگان سپرده است.

کتاب، نخستین بار ۲۴ سال پیش در سال ۱۳۶۹ _ اندکی پس از رحلت ناگهانی مؤلف با اِشْرَافِ مَرْحُومِ آیت الله العظمی حاج شیخ مرتضی انصاری و اهتمام برادر گرامی مؤلف، مرحوم استاد حاج آقا سید حسین آقا میری _ به چاپ رسید. در خلال این مدت شاهد استقبال گسترده از کتاب بودیم که نایاب شده بود و تقاضای تجدید چاپ آن همچنان فزونی می گرفت.

اخیراً نمونه کتاب در اختیار مرجع عالیقدر حضرت آیت اله العظمی سیستانی مدّظله العالی قرار گرفت و ایشان پس از مطالعه کامل کتاب، اجازه تجدید چاپ آن را از محل سهم مبارک امام علیه السلام دادند.

بدین روی، بار دیگر به چاپ آن اقدام شد. بدین امید که نشر، گسترش و ترویج

این گونه کلمات آسمانی، درون و بیرون ما را نورانی کند و فرد و جامعه ما را گامی به آستان مقدس حضرت بقیه‌الله ارواحنا فداه نزدیک سازد، که آن حجت حق فرمود:

فلیعمل کل امری منکم بما یتقرب به من محبتنا و یتجنب ما یدینه من کراهیتنا و سخطنا. (احتجاج طبرسی ۲ / ۴۹۸)

باید هریک از شما کاری کند که به سبب آن به محبت ما نزدیک شود، و از کارهایی که او را به ناخوشنودی و خشم ما نزدیک سازد، اجتناب کند.

در پایان این مقدمه، از زحمات فاضل گرامی آقای عبدالحسین طالعی که بازبینی کتاب را بار دیگر بر عهده گرفته و نیز مؤسسه انتشارات نبأ که چاپ و نشر کتاب را به انجام رسانده اند، تشکر می شود. خداوند، توفیقات روز افزون به آن ها عنایت فرماید.

سید مهدی (وحید) آقا میری

اسفند ۱۳۹۳

ص: ۶

والد معظم آیت الله حاج آقا سید اسدالله سید آقا میری فرزند سید عبدالوهاب بن سید علی بن سید نعمت الله بن سید اسداله بن سید محمدحسین بن سید عبدالباقی معروف به «سید آقامیر» از رجال معاصر خاندان سادات سید آقامیری دزفول بودند.

جدّ والد، مرحوم آیت...العظمی آقا سید علی آقامیری، از اعلام زمان خود بود. آیت الله العظمی حاج شیخ مرتضی انصاری قدس سره (۱۳۴۴_ ۱۴۳۰ ه. ق) در کتاب «زندگانی و شخصیت شیخ انصاری» درباره ایشان می نویسد:

«از علماء اعلام، فقیه، اصولی، متّصف به مکارم اخلاق که در دزفول به سال ۱۲۶۷ قمری تولد یافته. وی پس از فراغ از مقدمات و سطوح، رهسپار نجف اشرف گردید و چند سالی در حوزه درس حاج میرزا حبیب الله رشتی حاضر شد و در اجازه ای که این استاد، حدود سال ۱۳۱۱ قمری در پشت تقریرات فقهش نوشته، سید را چنین ستوده: «قد تلمذ علینا برهه من الزمان، فرأیناه ذا فکرة نقّاده و بصیره وقّاده. و قد اطلعنی علی هذه الکراریس فرأیت فیها نبذه من العلم النفیس مما تلقی منّا فی مجلس التدریس...»

از بعض عبارات دیگر اجازه چنین مستفاد می شود که صاحب ترجمه، چون بر فوت والد خود آگاه می گردد، به عنوان مهاجرت به دزفول، از نجف اشرف بیرون می آید. ولی آیا چه سبب باعث شده که از توطن در دزفول منصرف گشته و به نجف اشرف معاودت نموده، معلوم نیست.

نامبرده، پس از بازگشت، بر فاضل شریانی تلمذ نموده، و در اجازه ای که حدود سال ۱۳۲۰ به او داده، گوید:

«فأني قد تشرفت بخدمته مدّة من الأوان و برهه من الزمان حين حضوره عندي مع جملة من الأعيان ملتجأً بالمشهد الغروي و الحمى المرتضوى و وجدته بحراً متلاطم الامواج، ينشعب منه في علمه الأنهار و الفجاج، صاحب الفضائل الوافره و الفواضل الفاخره، حليف التقى و رديف العلى، ذا قوه قدسيه و منحه ربانيه و ملكه لاهوتيّه، بالغاً الى أقصى مراتب ما يراد، بل فوق المراد، مندرجاً في الكملين الأوتاد و ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء فليحمد الله على ما وفقه من الوصول الى هذه المرتبه السنيه و الموهبه السماويه فشكر الله سعيه و عمله...»

پس از رحلت این استاد به سال ۱۳۲۲، از درس آخوند خراسانی بهره می برد و تا سال ۱۳۲۹ که فوت آخوند اتفاق افتاد، از ملازمین جلسه درس وی بوده، تا آنکه حدود ۱۳۳۰ در همانجا داعی حق را لبيك گفت و در وادی السلام مدفون گردید.

صاحب ترجمه، مقداری از تقریرات فقه میرزای رشتی و فاضل شریبانی و همچنین تقریرات اصول آخوند را تا نسخ نوشته که هر سه به خط مؤلف موجود می باشد و اخیراً تقریرات اصول به همت مرحوم حاج آقا سید حسین سید آقا میری به نام «غایه الوصول فی شرح کفایه الاصول» چاپ گردیده است. (۱)

ایشان همچنین تقریرات بخشی از دروس اخلاقی مرحوم آخوند خراسانی را نوشته که نسخه خطی آن در کتابخانه مجلس موجود است و به اهتمام محقق گرامی استاد محسن صادقی در ضمن منشورات همایش بزرگداشت آخوند خراسانی منتشر شده است.

و اما جدّ اعلاى والد، مرحوم آیت الله العظمی علامه آقا سید عبدالباقی بود. در کتاب یاد شده، درباره او چنین گوید:

«سید عبدالباقی معروف به سید آقامیر، فرزند سید مرتضی، از اجله علماء زمان خود به شمار آمده. شیخ محمد علی حزین که سفری به دزفول رفته، در تاریخ خود که به «تاریخ حزین» معروف است، گوید: «از اعیان آنجا بود سید فاضل میر عبدالباقی.»

ص: ۸

میرسید علی بن مرتضی دزفولی نیز در «تذکره دزفول»^(۱)، در فصلی که از گذشتگان یاد نموده، گوید: «اما علمای آن عصر، از جمله مرحوم آقامیر عبدالباقی بود که خوبی او عالمی را فرا گرفته است که محتاج به شهود نیست».

سید عبدالله جزایری در اجازه کبیره گوید:

السید عبدالباقی بن مرتضی الموسوی الدزفولی کان فاضلاً صالحاً معظماً جلیل الشان، ثقه مرضياً سافراً اوائل شبابه لطلب العلم إلى اصبهان و قرء علی آقا جمال الدین بن آقا حسین الخوانساری، ثم الی مشهد الرضا علیه السلام . فقرء علی المولی عبدالرحیم الجامی و لم یرجع الی وطنه الا بعد ان بلغ غایه الکمال، وفاق الاقران و الأمثال و جمیع من نشأ فی بلاده من العلماء و المهذبین، فهم من تلامذته و أتباعه و اتصّلت به کثیراً و استفدت منه و حضرت درسه بتفسیر البیضاوی. توفی سنه ثلاث و اربعین رحمه...علیه»

مرحوم آیت... العظمی آقا سید عبدالباقی مدرس بزرگی داشته که اعلام، برای

ص: ۹

۱- این کتاب، مخطوط است و تاکنون به چاپ نرسیده است. چند نسخه ی خطی و یک نسخه عکسی در کتابخانه آیت الله مرعشی _ رحمت الله علیه _ در قم موجود است که در مجلد اول فهرست نسخه های عکسی آن کتابخانه معرفی شده است. مؤلف این کتاب، مرحوم میرسید علی، از بزرگان علمای قرن دوازدهم، و آثاری ارزشمند از ایشان به جای مانده است. از جمله: "مصباح المتهدّجین"، در آداب نماز شب، به زبان فارسی. این کتاب، تنها اثر چاپ شده مؤلف تا این تاریخ است. " ترجمه و شرح فارسی صحیفه سجادیه"، که بخشی از آن تحقیق و منتشر شده است. " نسیم عیش" در شرح دعای صنمی قریش. " طریق النجاه" در شرح دعای سمات. " رساله در تفسیر آیه شجره" (لقد رضی الله عن المؤمنین...) " منهج الکرام" " غوص البحار فی حرمة الخمر و القمار" " السعاده الابديه فی الامور البرزخیه" مختصری از شرح حال ایشان را مرحوم استاد سید محمد علی امام در کتاب «کهن شعرای خوزستان» (تذکره شعرای خوزستان از قرن چهارم تا دوازدهم هجری) صفحات ۱۹۸-۲۰۱ آورده است.

استفاده از محضرشان در آنجا گرد می آمدند. این محل به «اتاق سید آقامیر» مشهور بوده است. ایشان در مسجد جامع دزفول اقامه جماعت می نموده. این مسجد، از مساجد معمور و دارای موقوفات عدیده ای است و از قبل از آن تا زمان حاضر، امامت آن بر عهده یکی از افراد این خاندان می باشد. مرحوم علامه آقا سید عبد الباقی به سال ۱۱۴۳ قمری، دار فانی را وداع گفت و در شبستان زیر درب ورودی اصلی مسجد جامع دزفول مدفون گردید». (۱)

آیت... حاج سید اسد... آقا میری مؤلف کتاب، در ۵/۶/۱۳۰۷ شمسی، در شهرستان دزفول، در چنین خاندانی متولد گردید، پس از گذراندن دوره ابتدایی، به تحصیل علوم دینی مشغول شد. ادبیات را در دزفول خواند و سپس رهسپار قم شد و چند سال در آنجا، برای ادامه تحصیلات اقامت گزید و نزد جمعی از اعلام تلمذ نمود و پس از مراجعت به دزفول، از محضر آیات عظام آقا شیخ منصور سبط الشیخ انصاری (۲) (۱۳۰۷-۱۳۹۲) و حاج آقا سید اسدالله نبوی (۳) (۱۳۱۳-۱۴۰۳) و آقا شیخ میرزا محمد علی معزی (۴) (۱۲۹۹-۱۳۹۰) رضوان الله تعالی علیهم _ که از مراجع تقلید عصر خود بودند _ بهره برد.

وی، عالمی ربّانی و فاضلی صمدانی، جامع مکارم حسنه و اخلاق فاضله بود. در امور دینی به نحوی تعصب داشت که از مشاهده هر خلاف شرعی برآشفته و بدنش می لرزید. در دارالعلم مرحوم آیه الله العظمی نبوی قدس سرّه به تدریس اشتغال داشت و سالیان متمادی در مسجد امام حسن عسکری علیه السلام که از پایگاه های اصلی جوانان پرشور و انقلابی در قبل و بعد از انقلاب بود پس از اقامه نماز جماعت، به موعظه و

ص: ۱۰

-
- ۱- زندگانی و شخصیت شیخ انصاری، چاپ پنجم، صفحه ۴۰۴.
 - ۲- درباره شخصیت علمی ایشان، مراجعه شود به: زندگانی و شخصیت شیخ انصاری، چاپ پنجم، صفحه ۳۹۴-۳۹۶.
 - ۳- درباره ایشان، مراجعه شود: همان کتاب، صفحه ۳۹۷-۳۹۸، و تراجم الرجال، سید احمد حسینی اشکوری، صفحه ۲۵-۲۴.
 - ۴- درباره ایشان، مراجعه شود به کتاب: معزی نامه _ یادنامه چهلمین سال ایشان _ چاپ کتابخانه مجلس ۱۳۹۰، و نیز: شرح حال خاندان معزی، چاپ حکمت، قم، ۱۳۵۱ شمسی.

ارشاد مردم می پرداخت و در میان مردم شهر دزفول، از محبوبیت خاصی بهره مند بود.

ایشان در امضاء اعلامیه ها و راه پیمایی های قبل و بعد از انقلاب و سایر اجتماعات، با دیگر اعلام این شهر پیشقدم بود. در طول جنگ تحمیلی شهر و جماعت مسجد و سکونت در شهر را رها نکرد و در مقابل تمام بمب ها، توپ ها و موشک ها استقامت نمود و اگر چه خانواده و فرزندان را به قم فرستاد، لیکن خود تنها در دزفول اقامت داشت و پس از بازگرداندن خانواده از قم، آنها را در خارج شهر دزفول اسکان داد و خود، هر روز به مسجد می آمد و به انجام وظایف شرعی می پرداخت.

والد معظم تا قبل از تقسیم اراضی کشاورزی (اصلاحات ارضی) از حقوق شرعی گذران نمی کرد و پس از آن نیز در مصرف آن کمال احتیاط را رعایت می نمود و حتی الامکان مستمندان را از یاد نمی برد. از اخلاق حسنه و برخوردهای جدّاب خود، در موارد عدیده ای، برای رفع نزاع ها و اختلافات استفاده می کرد و در عین حال، در برابر منکرات، با شدّت و استقامت تمام مقاومت می نمود.

وفات ایشان روز - برابر با ۲۵ محرم الحرام ۱۴۰۸ قمری هفدهم شهریور ۱۳۶۷ شمسی - مصادف با روز رحلت امام سجاد صلوات الله علیه اتفاق افتاد. جنازه، در عماری، از مسجد امام حسن عسکری علیه السلام تا مغسل، که مسافت زیادی بود، روی دوش تشییع کنندگان با حضور جمع کثیری از مردم شهر و دستجات سینه زنی تشییع گردید و پس از تغسیل و تکفین و اقامه نماز، توسط پدر بزرگم آیت الله العظمی حاج شیخ مرتضی انصاری - قدس سره - در جوار جدّ مادریش مرحوم آیت الله حاج سید عبدالنبی آقامیری امام جمعه اسبق دزفول در مقبره اختصاصی سادات آقامیر مدفون گردید و این حادثه جانگداز، فرزندان و بازماندگان و ارادتمندانش را داغدار نمود و برای تجلیل از ایشان، مجالس متعدده بزرگداشت در دزفول و اهواز و تهران منعقد گردید.

جناب آقای حاج نظام زرگر رحمت الله علیه - که از نیکان دزفول بود - خوابی در مورد وفات ایشان دیده، که به بیان خود وی به صورت زیر است:

«یک روز، بعد از اینکه مرحوم آقا فوت کرده بود و قرار بود تشییع انجام شود صبح

آن روز، پس از نماز، کمی استراحت کردم. در عالم رؤیا دیدم که خیابان طالقانی، بسیار وسیع است و در دو طرفش، درختان بزرگی با پرندۀ‌هایی زیاد روی آنها قرار دارند. در خیابان جلو رفتم، تا سر کوچه ای که مدرسه علمیه مرحوم آیت الله العظمی نبوی واقع است این کوچه را نیز بسیار وسیع و زیبا دیدم قدری سر کوچه ماندم چند نفر سید در کوچه دیدم. از جمله سیدی جوان با عمامه و کمر بند سبز، پشت سر او آیت الله نبوی و در ردیف بعد، جمعی از اعلام شهر بودند که از پله های مدرسه پایین می آمدند.

من، از اینکه سیدی جوان جلوتر از آیت الله نبوی راه می رود، تعجب کردم و گفتم: چرا این آقا جلوتر از آقای نبوی حرکت می کند؟ گفتند: پس این آقا را نمی شناسی؟ ایشان، آقا امام زمان _ عجل الله تعالی فرجه _ هستند، که برای تشییع جنازه حاج آقا سید اسدالله آقامیری می روند».

از آثار خیریه ایشان، تجدید بنای مقبره سادات آقامیری است، که در طول سال، مجالس ذکر فضائل و مناقب و مراثی اهل بیت عصمت علیهم السلام در آن برقرار است. همچنین کوشش در توزیع مجله مکتب اسلام، همکاری فعال با انجمن دانشوران دزفول و تألیف ده ها مقاله اخلاقی که در جلسات این مجمع، مورد بحث قرار می گرفت و پاسخ گویی به شبهات و اشکالات طبقات مختلف خصوصاً جوانان با بیانی رسا و استدلالی، در ضمن باقیات الصالحات ایشان قابل ذکر است. از ایشان، دو دختر و سه پسر به نام های سید علی(۱)، سید مهدی (نگارنده این سطور)(۲) و سید سعید(۳) بجای مانده است.

ص: ۱۲

۱- متولد ۱۳۳۴ و از فرهنگیان متدین و انقلابی که سال ها به تدریس و معاونت اداره آموزش و پرورش و همچنین نمایندگی مردم شریف دزفول در دوره ششم مجلس شورای اسلامی اشتغال داشته و اخیراً بازنشسته گردیده اند.

۲- متولد ۳۱/۶/۵۱ لیسانس حقوق و مدیر منابع انسانی شرکتهای پایساز، ماشین سازی پارس، تأمین قطعات ایران خودرو دیزل (اپکو)، صنایع تجهیزات نفت و اخیراً شرکت خدمات ارتباطی رایتل (اپراتور سوم تلفن همراه) که در ایام سکونت در اهواز نیز سالها به تحصیل علوم حوزوی نزد دای خود اشتغال داشته است.

۳- متولد ۶/۵/۵۳ لیسانس شیمی کاربردی و کارشناس شاغل در شرکت طراحی مهندسی صنایع انرژی

کتاب حاضر را مرحوم والد، در فرصت هایی که به دست می آورد، با مطالعه کتب اخبار و احادیث، گردآوری و تدوین می کرد و علاقه خاصی به آن داشت. به همین دلیل، در زمان حیات خود، با وجود مشکلات جنگ و نابسامانی امور شهر، مقدمات چاپ آن را آغاز نمود و در این جهت، از افرادی که با امور چاپ و نشر آشنایی داشتند، با کمال خضوع و تواضع کمک می خواست، اما رحلت نابهنگام آن عالم ربّانی، وقفه ای در این کار پدید آورد.

پس از برگزاری مجالس ترحیم، کار آماده سازی کتاب آغاز شد و بدین منظور، از محقق متتبع، آقای عبدالحسین طالعی _ که مؤلف در زمان حیات خود، بارها سفارش کرده بود تا در نشر این کتاب کمک کند _ یاری خواستیم. ایشان نیز، با نکته سنجی خاصّ و تلاش مجدّانه خود، طرحی نو در انداخت و کتاب را با طرح و تنظیم جدید ارائه کرد. در طرح جدید، کتاب به جای تقسیم بندی سابق _ که به ترتیب انتخاب از منابع بود _ به ترتیب جدید _ تقسیم موضوعی احادیث _ تنظیم یافت. ضمناً متن احادیث با مصادر، مجدداً مطابقت شدند تا اگر در ضمن استنساخ حدیث، اشتباهی سهوی راه یافته، بر طرف شود.

همچنین ویرایش ترجمه ها با دقّت تمام انجام گرفت و در تمام این مراحل، اشراف و نظارت آیت الله العظمی حاج شیخ مرتضی انصاری قدس سره _ و پشتیبانی و حمایت های همه جانبه عموی بزرگوار مرحوم حاج آقا سید حسین سید آقا میری رحمه... علیه موجب دلگرمی و اطمینان ما بود و بدین ترتیب، این کتاب، به صورتی که می بینید، در اختیار خوانندگان عزیز قرار می گیرد.

امیدواریم با عنایات خاصه حضرت بقیه الله الـاعظم حجت بن الحسن العسکری عجل الله تعالی فرجه الشریف، این کتاب، همچون سایر آثار خیر مؤلف فقید، منشأ برکات فراوان گردد و پروردگار متعال، توفیق نشر دیگر آثار مکتوب ایشان را نصیب فرماید. اَنَّهُ وَلِيٌّ مُّجِيبٌ. وَ صَلَّى اللهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّاهِرِينَ.

سید مهدی (وحید) آقامیری

اسفند ۱۳۹۳ شمسی

تهران

ص: ۱۳

از مجموع آیات و روایات در مورد علم، ویژگی های علم مورد نظر خداوند چنین استنتاج می شود:

۱. همچون پلی باشد که دنیای عالم را به آخرتش متصل گرداند و آنچه آموزش می بیند و به دیگران تعلیم می نماید، در این مسیر باشد.

۲. به دلیل همین هدف مقدس (جهان آخرت)، یقیناً چنین علمی از دنیا و مافیها برکنار بوده و طالب آن نیز نباید دنیاطلب باشد و الا به «علم» نخواهد رسید و عالم نیز نباید به دنیا رو کند بلکه باید از آنچه صفات مذمومه منتهی به دوستی دنیا است، مبرا باشد. خوشحالی شیطان از مرگ عالم نیز به همین دلیل است.

۳. مذاکره آن علم، سبب احیاء آن بوده و زنگارگیر قلب باشد. و به همین دلیل مجالست با علم در خاکروبه، بهتر از همنشینی با جاهل بر تشک است.

۴. فراگرفتن و تعلیم چنین علمی، سبب جلب محبت الهی می شود زیرا خداوند، عالمان را دوست دارد و یک عالم (که از علمش استفاده شود) نزد خداوند بیش از هفتاد هزار عابد، ارزش دارد.

۵. سبب «خشیت از خداوند» می شود و خداوند شیرینی مناجات با خویش را به او عطا می فرماید، زیرا چنین شخصی به نورانیت علم دست یافته و علوم و امور دیگر تابع آن است.

۱. همراهی آن علم با عمل، مراد الهی است و الا چه بسا خود آن علم، حجاب اکبر بشود. پس این علم با قلب سر و کار دارد نه با ذهن و حافظه (مگر آنکه اینها مقدمه عمل باشند). از طرفی، گنجایش قلب محدود است پس بایستی با به کار گیری علم، جا را برای فراگیری بیشتر آن، آماده کرد، در غیر این صورت تسلط شیطان را در پیش دارد. حداقل منفعتی که از عمل به علم نیز حاصل خواهد شد، تأثیرپذیری اندرز عالم است بر دل های شنوندگان.

۲. و لذا آنچه که این جهت را دارا نباشد، علم نیست:

عن ابی الحسن علی بن موسی بن جعفر عن ابائه علیهم السلام قال:

دخل رسول الله صلى الله عليه وآله المسجد فاذأ جماعة قد اطافوا برجل فقال: ما هذا؟ فقيل: علامه. قال: و ما العلامه؟ قالوا: اعلم الناس بأنساب العرب و وقایعها و ایام الجاهلیه و بالاشعار و العربیه! فقال النبی صلى الله عليه وآله: ذاك علم لا یضّر من جهله ولا ینفع من علمه.

امام رضا علیه السلام از پدرانش علیهم السلام نقل می کند که:

رسول خدا وارد مسجد شد. مشاهده فرمود که مردم اطراف مردی جمع شده بودند فرمود: این چیست؟

گفتند: علامه است.

فرمود: علامه کدام است؟

گفتند: داناترین مردم به انساب عرب و حوادث و ایام دوران جاهلیت و به اشعار و عربیت. پیغمبر فرمود: این دانشی است که نادانی اش زیان ندارد و دانستنش سودی نبخشد.

امالی، مجلس ۴۵، حدیث ۲۳

۳. و نکته مهم اینکه علم را باید از معدن علم، اخذ نمود:

عن ابی عبد الله علیه السلام عن ابائه:

انّ امیر المؤمنین علیه السلام علم اصحابه فی مجلس واحد اربع مائه باب ممّا یصلح للمسلم فی دینه و دنیاه.

امام صادق علیه السلام از پدرانش نقل می کند که امیر المؤمنین علیه السلام به اصحاب

خود در یک مجلس، چهارصد باب علم که برای دین و دنیای آنان مفید باشد یاد داد.

خصال ۲/۶۱۰

اهمیت طلب علم

مردم همانگونه که به خوراک و پوشاک اهمیت می دهند، باید در طلب علم بکوشند. لذا ائمه معصومین علیه السلام جهالت را بزرگ ترین مرگ و از طرفی طلب علم را واجب شمرده اند؛ و انجام واجب بر فرد مکلف تا آخر عمر همچنان باقی است، و خاصیت علم نیز این است که هر چه از آن فرا گرفته شود، طالب علم را سیراب نمی کند لذا عالم هیچگاه از علم سیر نمی شود.

قال علی علیه السلام:

الفقر هو الموت الأكبر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

تهیدستی، مرگ بزرگ است.

خصال ۲/۶۱۰ (حدیث اربعمائه)

توضیح

بنابر روایتی که در محاسن ۲۶۶/ آمده است، منظور از فقر، فقر دینی و عدم اطلاع از مسائل فقهی است. علامه مجلسی _ رحمه الله _ در این زمینه توضیحات جالبی در بحار (۷۲/۵) ارائه نموده اند.

قال ابو عبدالله صلی الله علیه و آله:

طلب العلم فریضه،

امام صادق علیه السلام فرمود:

طلب علم یک واجب از واجبات است،

لنالی ۲/۲۴۱

مسئلاً وجوب امر واجب، تا اتمام عمر آدمی، باقی است:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اطلبوا العلم من المهد الى اللحد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ز گهواره تا گور دانش بجوی (بجوئید).

نهج الفصاحه ۶۴/

به تعبیر دیگر: طالب علم، گرسنه ای است که هرگز سیر نمی شود:

قال علی علیه السلام:

منهومان لا یشبعان طالب علم و طالب دنیا.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دو خورنده اند که سیر نمی شوند:

خواهان علم، که هر چه بر او کشف شود باز در پی معلوم کردن مجهول دیگری است.

خواهان دنیا، که آنچه از کالای دنیا بیاید باز به دنبال به دست آوردن کالای دیگری است.

نهج البلاغه ۱۲۹۶/

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

اربعه لا یشبعن من اربعه: الارض من المطر و العین من النظر و الانثی من الذکر و العالم من العلم.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

چهار چیزند که از چهار چیز دیگر سیر نکردند:

زمین از باران، چشم از نگاه، ماده (زن) از نر (مرد)، دانشمند از دانش.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۲۱، حدیث ۴۷

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ثمانیه اشیاء لا تشبع من ثمانیه: العین من النظر، و الأرض من المطر، و الانثی من الذکر، و العالم من العلم، و السائل من المسأله،

و الحريص من الجمع، و البحر من الماء، و النار من الحطب.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هشت چیز از هشت چیز دیگر سیر نخواهند شد:

ص: ۱۹

چشم از نگاه، زمین از باران، زن از مرد، عالم از علم، سائل از سؤال، حریص از جمع مال، دریا از آب، آتش از هیزم.

الاثنی عشریه / ۲۹۴

البته طلب علم با تحمل رنج و سختی همراه است چرا که علم گرانها است.

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اوحی الله تعالی الی موسی بن عمران قال: یا موسی سته اشیاء فی سته مواضع و الناس یطلبونها فی سته اشیاء فلم یجدوه ابداً:

انی وضعت الراحة فی الجنة و الناس یطلبونها فی الدنیا.

انی وضعت العلم فی الجوع و الناس یطلبونه فی الشبع.

انی وضعت العز فی قیام اللیل و الناس یطلبونه فی ابواب السلاطین.

انی وضعت الرفعه و الدرجه فی التواضع و الناس یطلبونها فی التكبر.

انی وضعت اجابه الدعاء فی لقمه الحلال و الناس یطلبونها فی القیل و القال.

انی وضعت الغنی فی القناعه و الناس یطلبونه فی کثره العروض. و لم یجدوه ابداً.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند متعال به موسی بن عمران وحی فرستاد و فرمود:

ای موسی، من شش چیز را در شش محل قرار دادم ولی مردم آنها را در شش محل دیگر جست و جو می کنند و لذا برای همیشه به آنها نخواهند رسید:

۱. آسایش را در بهشت قرار دادم و مردم آن را در دنیا جستجو می کنند.

۲. علم را در گرسنگی قرار دادم و مردم آن را در سیری دنبال می کنند.

۳. عزت را در شب بیداری قرار دادم و مردم آن را در خانه قدرت مندان و حکمرانان دنبال می کنند

۴. بلندی مقام را در تواضع قرار دادم و مردم آن را در تکبر مطالبه می کنند.

۵. اجابت دعا را در لقمه حلال قرار دادم و مردم آن را در داد و فریاد مطالبه می کنند.

بی نیازی را در قناعت قرار دادم و مردم آن را در زیادی متاع و کالاها

ص: ۲۰

۱. دنبال می کنند. و لذا آن را هیچگاه نمی یابند.

الاثنی عشریه ۲۳۷/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اطلبوا العلم و لو بالصين فانه فريضة على كل مسلم.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

در مقام یاد گرفتن دانش باشید هر چند مستلزم رفتن به کشور چین باشد زیرا یاد گرفتن دانش بر هر مسلمان واجب است.

لثالی ۲/۲۴۲

پاسخ به این پرسش که «پس چرا طالبان علم کم هستند» این است که مردم اهمیت علم را نیافته اند:

قال الصادق عليه السلام:

لو علم الناس ما في طلب العلم لطلبوه و لو بسفك المهج و خوض اللجج.

امام صادق عليه السلام فرمود:

اگر مردم فضیلت علم را بدانند هر آینه در مقام تحصیل علم می شوند هر چند مستلزم خون دل خوردن و رفتن به قعر دریاها باشد.

لثالی ۲/۲۴۲

حدیث زیر، اهمیت طلب علم را به وضوح بیان می کند:

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من سلك طريقا يطلب فيه علماً سلك الله به طريقاً الى الجنة و ان الملائكة لتضع اجنحتها لطالب العلم رضی به و انه ليستغفر لطالب العلم من في السموات و من في الارض حتى الحوت في البحر و فضل العالم على العابد كفضل القمر على سائر النجوم ليله البدر و ان العلماء ورثة الانبياء و ان الانبياء لم يورثوا ديناراً و لا درهماً و لكن ورثوا العلم فمن اخذ منهم اخذ بحظ وافر.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

هر کس در راهی که در آن، جویای علم باشد قدم بردارد خداوند او را

به راه بهشت بَرَد. و به راستی که فرشتگان برای دانشجو، بال های خود را با کمالِ خشنودی فرو نهند، و هر کس در آسمان ها و زمین است همه برای طالبِ علم، آموزش خواهند حتی ماهیان دریا. و برتری عالم بر عابد همچون برتری روشنی ماه شب چهارده است بر دیگر ستارگان. و به راستی علما و دانشمندان وارث انبیاء هستند و البته پیغمبران دینار و درهم به ارث نگذارند بلکه میراث آنها همه علم است و هر کس از آنها علمی بهره بَرَد به نصیب فراوانی رسیده است.

ثواب الاعمال / ۲۹۴

اهمیت طالب علم

قال علی علیه السلام:

إذا جلس المتعلم بین یدی العالم فتح الله له سبعین باباً من الرحمه و لا یقوم من عنده الا کیوم ولدته امه و اعطاه الله بکل حدیث عبادہ سنه و ینی له بکل ورقه و حرف مدینه مثل الدنیا عشر مرّات.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه دانش آموز جلوی استاد بنشیند، خداوند هفتاد درب از رحمت برای او بگشاید و از حضور استاد برنخیزد مگر اینکه مثل روزی باشد که از مادر متولد شده باشد و برای هر حدیث خداوند به او ثواب عبادت یک سال عطا می کند و برای او به ازای هر ورقه و حرفی شهری بنا می کند که ده برابر دنیا وسعت داشته باشد.

لئالی ۲/۲۷۳

و موت طلب علم در حال فراگیری دانش، شهادت است.

عن ابی ذر قال سمعنا رسول الله صلی الله علیه و آله یقول:

إذا جاء الموت الی طالب العلم و هو علی هذا الحال مات شهیداً.

ابوذر گوید: از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله شنیدم که می فرمود:

هرگاه طالب علم در حال طلب علم بمیرد اجر شهید را دارد.

ص: ۲۲

البته به همان میزان که ارزش و مقام دانشجو در نزد خداوند، گرامی است، بایستی به نکاتی چند نیز توجه داشته باشد:

اول: بداند دانش گنجینه ای است که کلیدش سؤال است. پس از سؤال کردن هراس نداشته باشد:

قال الرسول صلی الله علیه و آله:

العلم خزائن و مفاتيحه السؤال فاستلوا رحمكم الله فإنه تؤجر أربعه: السائل و المتكلم و المستمع و المحب لهم.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«دانش» گنج ها است و کلید آن ها، سؤال کردن است. پس سؤال کنید تا درب گنج ها برای شما باز شود.

در سؤال کردن چهار شخص اجر می برد: سؤال کننده، جواب دهنده، کسی که گوش می دهد و کسی که ایشان را دوست دارد.

تحف ۴۱/

دوم: طرح سؤال، مناسب و نیکو باشد:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حسن السؤال نصف العلم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

خوب سؤال کردن نصف دانش است.

بحار ۱/۲۲۴ ح ۱۴

سوم: حقوق عالم را بشناسد:

عن علی بن أبی طالب علیه السلام قال:

إنَّ من حقِّ العالم أن لا تكثر السؤال عليه، و لا تسبقه فی الجواب، و لا تلحَّ علیه إذا عرض، و لا تأخذ بثوبه إذا كسل، و لا تشير إليه بیدك، و لا تغمزه بعینك، و لا تسارَّه فی مجلسه، و لا تطلب عوراته، و أن لا تقول: قال فلان خلاف قولك، و لا تفشى له سرًّا، و لا تغتاب عنده أحدًا، و أن تحفظ له شاهدًا و غائبًا، و أن تعمَّ القوم بالسلام و تخصَّه بالتحية، و تجلس بين يديه، و إن

كانت له حاجه سبقت القوم إلى خدمته، و لا تملّ من طول صحبته فإنما هو مثل النخلة، فانتظر متى تسقط عليك منها منفعه. و العالم بمنزله الصائم القائم المجاهد في سبيل الله، و إذا مات العالم ثلم في الاسلام ثلمه لا تسدُّ إلى يوم القيامة، و إنّ طالب العلم ليشيعه سبعون ألف ملك من مقربى السماء.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از جمله حقوق عالم این است که:

از او سؤال زیاد نکنید. در جواب دادن، از او سبقت نگیرید، وقتی که خواست برود، در خواسته خود اصرار نکنید. وقتی که خسته شد، لباس او را نگیرید که بماند.

با دست خود اشاره به او نکنید و چشمک نزنید، در مجلسش با او نجوی نکنید. و درخواست کشف اسرار او ننمائید. هر وقت نظریه ای بیان نمود، به ایشان نگوئید فلان شخص خلاف نظر شما را دارد. سرّ او را فاش نکنید. غیبت هیچکس را نزد او ننمائید. در غیاب و در حضور احترام او را حفظ کنید. علاوه بر سلام عمومی، احترام خصوصی از ایشان بجا آورید. مقابل روی او بنشینید، هر گاه حاجتی داشت شما در انجام آن از دیگران سبقت بگیرید. از صحبت های طولانی اش اظهار خستگی نکنید، زیرا عالم مثل درخت خرما است باید منتظر باشید تا چه زمانی خرمائی از او برای شما ساقط شود و منفعت عالم به شما برسد.

عالم به منزله روزه دار جهاد کننده در راه خدا است، و هرگاه عالمی از دنیا برود، شکافی در اسلام ایجاد می شود که تا روز قیامت جبران نخواهد شد و هفتاد هزار فرشته مقرب، (جنازه) طالب علم را مشایعت کنند.

خصال ۲/۵۰۴

چهارم: و در احترام به استاد خویش _ اگر چه فاسق باشد _ نهایت دقت را بنماید:

قال علی علیه السلام:

ثلاث لا يستحي منهن: خدمه الرجل ضيفه، و قيامه عن مجلسه لأبيه و معلمه و

ص: ۲۴

طلب الحق و ان قل.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سه چیز است که حیاء در آنها مورد ندارد:

۱. به مهمانِ خود، خدمت کردن.

۲. برخاستن از محلِ نشستن، به احترام پدر و آموزگارِ خود.

۳. مطالبهٔ حق، هر چند کم باشد.

غرر و درر / ۱۶۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اکرم الاستاذ و ان کان فاسقاً.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

به استاد احترام بگذارید، هر چند فاسق باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۳۸

پنجم: هم طالب علم و هم سایر مردم _ که از طلب علم محرومند _ بایستی همواره از عالم که روشنگر راه دنیا و آخرت است، تبعیت نمایند، آنها را ترک نمایند و الا باید منتظر بلاهای متناسب با این عمل زشت، باشند:

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اتبعوا العلماء فانهم سُرُج الدنيا و مصابیح الاخره.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

از دانشمندان مذهبی پیروی کنید زیرا ایشان چراغ های دنیا و راهنمایان آخرت اند.

غوالی الدرر، کلمه ۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اکرموا العلماء فانهم ورثه الانبياء فمن اكرمهم فقد اكرم الله و رسوله.

رسول گرامی ۹ فرمودند:

دانشمندان را احترام کنید چرا که آنان وارث پیامبران هستند، پس کسی که علما را احترام کند مثل این است که خدا و پیغمبرش را احترام کرده

ص: ۲۵

است.

نهج الفصاحه / ۸۴

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

سيأتي زمان على امتي يفرون من العلماء كما يفتر الغنم من الذئب ابتلاهم الله بثلاثة اشياء:

الأول يرفع البركه من اموالهم و الثاني يسلط عليهم سلطان جائر و الثالث يخرجون من الدنيا بلا ايمان.

رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند:

به زودی بر امت من زمانی فرا رسد که از علما فرار کنند همچون فرار گوسفند از گرگ، خداوند هم آنان را به سه بلای بزرگ مبتلا کند:

اول: برکت را از اموالشان بگیرد. دوم: حاکم ظالمی بر آنان مسلط نماید. سوم: بدون ایمان از دنیا بروند.

نوائب الدهور / ۲۰۸

قال النبي صلى الله عليه وآله:

سيأتي زمان على امتي لا يعرفون العلماء الا بثوب حسن و لا يعرفون القرآن الا بصوت حسن و لا يعبدون الله الا في شهر رمضان فاذا كان كذلك سلط الله عليهم سلطاناً لاعلم له و لا حلم له و لا رحم له.

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله فرمود:

به زودی بر امت من زمانی خواهد رسید که علماء و دانشمندان شناخته نمی شوند مگر به واسطه لباس خوب و به قرآن توجه نمی کنند مگر به آواز خوب (به معانی آن توجه ندارند) و خداوند را عبادت نمی کنند مگر در ماه مبارک رمضان، در نتیجه خداوند بر ایشان حاکمی مسلط گرداند که نه علم و نه بردباری و نه ترحمی داشته باشد.

لئالی / ۲/۲۷۵

مقایسه علم با عبادت

در راستای بحث از اهمیت علم، «ارزش علم و برتری آن بر عبادت» مطرح می شود.

ص: ۲۶

عبادتِ عالم، با فقه و فهم همراه است اما عبادتِ عامی، از روی فهم نیست لذا:

۱. طلب علم بر عبادت های بسیار مهم، برتری می یابد.

۲. حتی یک ساعت مذاکره علمی از عبادات پر ارزشی همچون نماز مستحب و جهاد برتر است.

۳. وجود یک عالم برتر از هزار عابد و زاهد می شود.

۴. تمامی کارهای عالم بر عابد برتری می یابد عبادت عالم بر عبادت عابد و حتی خواب عالم بر عبادت عابدِ فاقدِ علم!

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من تعلم حدیثین ینفع بهما او لیعلمهما بغیره فینتفع بهما کان خیراً له من عباده ستین سنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که دو حدیث بیاموزد که از آنها نفع ببرد یا اینکه دو حدیث به کسی بیاموزد که از آنها نفع ببرد بهتر است برای او از شصت سال عبادت.

لتالی ۲/۲۸۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من طلب العلم فهو كالصائم نهاره القائم ليله و ان باباً من العلم يتعلمه الرجل خير له من ان يكون له ابوقبيس ذهباً فأنفقه في سبيل الله.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

طالب علم همچون روزه دارِ شب زنده دار است.

و همانا یاد دادنِ یک باب از علم برای شخص (تعلیم دهنده) بهتر از این است که کوهی از طلا به بلندی کوه ابوقبیس را در راه خدا، انفاق نماید.

منیه المرید / ۲۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

جلوس ساعه عند العالم فی مذاکره العلم أحبّ الی الله تعالی من مائة ألف رکعه تطوعاً و مائة ألف تسبیحه و من عشره الاف

فرس يغزو بها المؤمن في سبيل

ص: ٢٧

الله.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

یک ساعت نزد عالم نشستن و مذاکره علمی نمودن، نزد خدا دوست تر است از هزار رکعت نماز مستحبی گزاردن، و صد هزار تسییح گفتن، و نیز بهتر است از مهیا کردن ده هزار اسب برای مؤمن که به وسیله آنها در راه خدا جهاد نماید.

ارشاد القلوب / ۲۶۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

عالم افضل من الف عابد و الف زاهد.

و العالم یتنفع بعلمه خیر و افضل من عباده سبعین الف عابد.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

فضیلت یک نفر عالم بیش از هزار عابد و هزار زاهد است.

و دانشمندی که مردم از علمش بهره برند، پاداش و ارزشش بیش از عبادت هفتاد هزار سال عابد است. (زیرا عبادت عابد فقط برای شخص عابد مفید است ولی از علم و دانش عالم هم خود عالم و هم مردم بهره می برند).

ثواب الاعمال / ۲۹۴

قال ابو عبدالله علیه السلام:

رکعه یصلیها الفقیه افضل من سبعین رکعه یصلیها العابد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

یک رکعت نماز فقیه افضل از هفتاد رکعت نماز عابد است.

لئالی / ۲/۲۶۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی نوم العالم افضل من الف رکعه یصلیها العابد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ای علی خواب عالم افضل است از هزار رکعت نماز عابد.

و فرمود:

ص: ۲۸

نوم العالم ليله افضل من عباده سبعين سنه.

خواب عالم يك شب افضل از عبادت هفتاد ساله عابد است.

لثالی ۲/۲۶۳

اکنون به خوبی در می یابیم که آنچه به کار، ارزش می دهد، نیک انجام دادن آن است نه زیاد انجام دادنش.

و آنچه قیمت مردم را نزد خداوند بالا می برد، علم آنها است. آنکه عالم تر است گرانبها تر است. و با عنایت به همین «ارزش» است که شیطان به مرگ عالم خشنود می شود بیش از آنچه از مرگ مؤمنین دیگر خوشحال می شود. چرا که در گذشت عالم سبب شکاف در دین می شود (نه فوت عامی) که هیچ چیز جای آن را نمی گیرد، و این نیز به دلیل آن است که عالم همچون زنده ای است بین مردگان.

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اکثر الناس قیمة اکثرهم علماً.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

علم و دانش هر کس که بیشتر است، قیمت و ارزش او هم زیادتر است.

نهج الفصاحه ۸۳/

قال علی علیه السلام:

ما من احد يموت من المؤمنین احب الی ابلیس من موت فقیه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

مرگ هیچ مؤمنی به اندازه مرگ فقیه و عالم، شیطان را خشنود نخواهد کرد.

لثالی ۲/۲۷۴

قال علی علیه السلام:

موت العالم ثلمه فی الاسلام لا یسدها شیء.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

مرگ عالم موجب شکافی خواهد شد که در حصار اسلام پدید می آید و هیچ چیز آن را پُر و جبران نخواهد کرد.

(اسلام تشبیه به شهر و علماء تشبیه به حصار آن شده اند زیرا همان طور

ص: ۲۹

که حصار موجب جلوگیری از خطر دشمن در داخل شهر می شود همین طور علما مانع خطر در دین اسلام هستند.)

لنالی ۲/۲۷۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

العالم بين الجهال كالحَيِّ بين الأموات.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

شخص دانشمند در میان نادانان، همچون زنده ای است میان مردگان.

بحار الانوار ۱/۱۷۲ حدیث ۲۵

من كلام له عليه السلام لکميل بن زياد النخعي:

يا كميل بن زياد هلک خزان الاموال و هم احياء و العلماء باقون ما بقى الدهر اعيانهم مفقوده و امثالهم فى القلوب موجوده.

از فرمایشات حضرت علی علیه السلام به کمیل این است:

ای کمیل بن زیاد! گردآورندگان دارایی ها تباه شده اند در حالی که زنده هستند. و دانشمندان پایدار می باشند چندان که روزگار برقرار است؛ وجودشان (از این جهان) گم شده است اما صورت هایشان در دل ها موجود است.

نهج البلاغه ۱۱۵۶/

اهمیت عالم

تا اینجا به مقدار زیادی به ارزش و اهمیت علم و طالب علم پی بردیم و به اهمیت عالم بر عابد نیز واقف شدیم اکنون به چند عنوان حدیثی دیگر توجه می کنیم تا بیشتر با اهمیت عالم آشنا شویم:

قال النبی صلی الله علیه و آله:

حملة العلم فى الدنيا خلفاء الانبياء.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

دانشمندان دینی، جانشینان پیامبرانند.

غوالی الدرر، کلمه ۳۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ثلاثة يشفعون الى الله (عزوجل) فيشفعون:

الأنبياء ثم العلماء ثم الشهداء.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

سه شخص از خدای (عزوجل) شفاعت می کنند و شفاعت آنان پذیرفته است: پیغمبران، سپس دانشمندان و سپس شهیدان.

خصال ۱/۱۵۶ حدیث ۱۹۷

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ثلاثة يشكون الى الله (عزوجل): مسجد خراب لا یصلی فیہ اهله، و عالم بین جهال، و مصحف معلق قد وقع علیه غبار لا یقرء فیہ.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

سه چیز شکایت به نزد خدای (عزوجل) برند:

۱. مسجد ویرانی که مردمش (اهل محل) در آن نماز نمی خوانند.

۲. دانشمند گرفتار در میان نادانان (که به او رجوع نمی کنند).

۳. قرآن رها شده که گرد بر آن نشسته و کسی آن را قرائت نمی کند.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۴۲، حدیث ۱۶۳

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من تعلمت منه حرفاً صرت له عبداً.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

از هر کس که حرفی بیاموزم (گویا) بنده اش شده ام.

بحار ۷۷/۱۶۵

از این فرمایش پیامبر مقام مهم آموزگار و استاد از طرفی و وظیفه دانش آموز نسبت به استاد از سوئی دیگر روشن می شود.

عن النبي صلى الله عليه وآله انه قال:

اذا قال المعلم للصبي قل بسم الله الرحمن الرحيم فقال الصبي بسم الله الرحمن الرحيم كتب الله براءة للصبي و براءة لابويه و براءة للمعلم.

ص: ٣١

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

هر گاه معلم به دانش آموز بسم الله الرحمن الرحيم را یاد بدهد خداوند به عنوان پاداش برای معلم و دانش آموز و پدر و مادر دانش آموز، دوری از آتش جهنم را (در مورد آنان) بر خود واجب می نماید.

مجمع البيان ۱/۱۸ _ ۱۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

إذا مات الرجل انقطع عمله الا من ثلاثه:

صدقه جاریه و علم ینتفع به و ولد صالح یدعو له.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

اعمال هر فرد، با مرگ وی پایان می پذیرد، مگر در سه مورد:

۱. صدقه جاریه (مانند تألیف کتاب دینی).

۲. علمی که مردم از آن بهره مند شوند.

۳. فرزند نیکوکاری که برای او دعا نماید.

ارشاد القلوب / ۱۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المؤمن اذا مات و ترک ورقه واحده علیها علم، تكون تلک الورقه يوم القیامه سترًا فی ما بینہ و بین النار و اعطاه الله تبارک و تعالی بكل حرف مکتوب علیها مدینه أوسع من الدنیا سبع مرات.

و ما من مؤمن یقعد ساعه عند العالم، الا- ناداه ربه (عزوجل): جلست الی حیبی! و عزتی و جلالی لأسکنتک الجنّه معه و لا ابالی.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر مؤمنی که بمیرد و یک برگ کاغذ از او بماند که دانشی بر آن ثبت باشد، آن ورقه، در روز قیامت پرده و حاجبی میان او و دوزخ خواهد بود و خداوند تبارک و تعالی به هر حرفی که در آن ورقه نوشته شده است، شهری به او دهد که هفت برابر دنیا باشد.

و مؤمنی که یک ساعت نزد عالمی بنشیند، پروردگارش ندا کند: نزد حبییم نشستی! به عزت و جلالم سوگند، تو را با او ساکن بهشت کنم و

ص: ۳۲

باک ندارم.

امالی صدوق، مجلس ۱۰، حدیث ۳، ص ۴۰-۴۱

قال علی علیه السلام:

من مات و میراثه الدفاتر و المخابر و جبت له الجنة.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

کسی که بمیرد و میراث او، تألیف کتاب و اخبار (و روایات) باشد بهشت بر او واجب گردد.

لنالی ۲/۲۷۴

به همان نسبت که به عالم بها داده شده، از او نیز خواسته شده که:

۱. بدون علم به چیزی، اظهار نظر نکند.
۲. جائی که أعلم هست، او سخنی نگوید.
۳. مواظب لغزش های خود باشد چرا که به واسطه آن تمامی مردم در معرض خطر قرار می گیرند.
۴. به فسق رو نیاورد چرا که تحمل عالم فاسق بر جامعه دشوار و بر پیامبر کمرشکن است.
۵. همواره در طلب خوبی ها بکوشد که هر عمل نیکی از او سر بزند، پرارزش تر است تا از دیگران.
۶. به علم خود عمل کند.
۷. نسبت به نشر علم خود _ خصوصاً در موارد بدعت ها _ بکوشد که نشر علم زکات آن است.

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من افتی الناس بغير علم لعنته ملائكة السماء و الأرض.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که بدون علم و یقین فتوی دهد (و در امور دین اظهار نظر نماید) فرشتگان آسمان و زمین، او را لعن می کنند.

عن ابی عبدالله الصادق علیه السلام:

من دعا الناس الی نفسه و فیهم من هو أعلم منه فهو مبتدع ضالّ.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که مردم را به طرف خود بخواند (سؤالات خود را از من نمائید) و حال آنکه در بین مردم، عالم تر از او باشد، چنین کسی بدعت گزار و گمراه است.

تحف / ۳۷۵

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

زلّه العالم کانکسار السفینه تفرق و یفرق من فیه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

لغزش عالم مانند شکستن کشتی است که هم خود غرق می شود و هم کسانی که در آن هستند در معرض نابودی و غرق هستند.

لنالی / ۲/۲۸۲

قال النبی صلی الله علیه و آله:

قصرم ظهري رجلا من امتی: عالم فاسق و زاهد جاهل فالزهد بلا علم باطل و العلم بلا زهد عاطل.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو شخص از امتم کمرم را شکسته اند: دانشمند گناهکار و زاهد نادان زیرا زهد بدون زهد باطل است و دانش بدون علم بی فایده.

لنالی / ۲/۲۸۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

صنفا من امتی اذا صلحا صلحت امتی و اذا فسدا فسدت امتی.

قیل یا رسول الله! و من هما؟

قال: الفقهاء و الامراء.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو طائفه از این امت هستند که اگر صالح باشند همه امتم نیکوکار

ص: ۳۴

می گردند و اگر فاسد شوند همهٔ امتم فاسد می شوند.

عرض شد: ای رسول خدا صلی الله علیه و آله، آن دو طائفه کدامند؟

فرمود: دانشمندان دینی و فرمانروایان.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۷، حدیث ۱۲

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

سته اشیاء حسن ولكنها من سته احسن:

العدل حسن و هو من الامراء أحسن، و الصبر حسن و هو من الفقراء أحسن، و الورع حسن و هو من العلماء أحسن، و السخاء حسن و هو من الاغنياء أحسن، و التوبه حسن و هی من الشباب أحسن، و الحياء حسن و هو من النساء أحسن، و امیر لا عدل له كغمام لا غيث له و فقیر لا صبر له كمصباح لا ضوء له و عالم لا ورع له كشجره لا ثمره لها و غنی لا سخاء له كمكان لا نبت له و شاب لا توبه له كنهر لا ماء له و امراه لا حياء لها كطعام لا ملح له.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

شش چیز خوبند؛ اما اگر از شش شخص سر بزند بهتر است:

عدالت خوب است اما از حکمرانان خوب تر؛ صبر و شکیبایی خوب است اما از مستمندان بهتر؛ تقوای شدید خوب است اما از دانشمندان خوب تر؛ سخاوت، خوب است، و از ثروتمندان بهتر، توبه نیکو است، و از جوانان نیکوتر؛ حیا خوب است اما از زنان خوب تر است.

فرمانروای بی عدالت، همچون ابر بی باران است، تهیدست بی صبر همچون چراغ بی نور است. دانشمند بی تقوی همچون درخت بی میوه است. ثروتمند بی سخاوت مثل زمین بی گیاه است. جوانی که از گناه توبه نکند مثل نهری است که آب نداشته باشد. زن بی حیا، مانند غذای بی نمک است.

الاثنی عشریه ۲۳۱/

قال علی علیه السلام:

ص: ۳۵

قوام الدنيا بربعه: بعالم مستعمل لعلمه و بغنى باذل لمعروفه و بجاهل لايتكبر ان يتعلم و بفقير لايبيع آخرته بدنيا غيره.

و اذا عطل العالم علمه و امسك الغنى معروفه و تكبر الجاهل أن يتعلم و باع الفقير آخرته بدنيا غيره فعليهم الشبور.

امام على عليه السلام فرمودند:

دنيا به واسطه چهار کس بر پا است: اول _ به عالم و دانشمندی که به علم خود عمل کند. دوم _ به ثروتمندی که به وظیفه خود (در بخشش مال خود) عمل کند. سوم _ به جاهل و نادانی که از یاد گرفتن، تکبر نوزد. چهارم _ به مستمندی که آخرت خود را به دنیای دیگری نفروشد.

و هرگاه عالم به علم خود عمل نکرد و ثروتمند از بخشش ثروت خود دست کشید و نادان از یادگیری تکبر کرد و مستمند آخرتش را به دنیای دیگران فروخت، پس سرنوشتشان هلاکت و خسران خواهد بود.

تحف / ۲۲۲

قال على عليه السلام:

رواه العلم كثير و رعاته قليل.

حضرت على عليه السلام فرمودند:

راویان دانش بسیارند و رعایت کنندگانش کم.

نهج البلاغه / ۸۲۶

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اذا ظهرت البدع في امتي فليظهر العالم علمه فمن لم يفعل فعليه لعنة الله.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

آن زمان که بدعت ها در امت من ظاهر شوند، عالم باید علم خود را آشکارا بیان کند. اگر نکند، لعنت خدا بر او خواهد بود.

اصول کافی / ۱/۹۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله

يا على! ثلاث من حقايق الايمان: الانفاق من الاقتار، و انصافك الناس من نفسك و بذل العلم للمتعلّم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

سه چیز از حقیقت ایمان است:

۱. بخشش در حال بی بضاعتی.

۲. گذشت و انصاف با مردم.

۳. بخشش علم برای فراگیرنده آن.

مکارم / ۲۹۴

قال علی علیه السلام:

زکاه العلم نشره.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زکات علم (رشد و افزونی علم) با انتشار آن است.

غرر و درر / ۱۷۸

این مبحث را با ذکر چند حدیث در مورد حفظ چهل حدیث به پایان می بریم به آن امید که در «عمل»، حافظ آن احادیث باشیم.

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من حفظ من امتی اربعین حدیثاً یطلب بذلك وجه الله و الدار الآخرة یحشره یوم القیامه مع النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین «و حسن اولئک رفیقاً» و بعثه الله یوم القیامه عالماً و لم یعذبه.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

هر کس از امت من چهل حدیث از بر کند خالصاً لوجه الله، خداوند در روز قیامت، او را عالم و با پیغمبران و صدیقین و شهداء و خوبان محشور نماید «و اینها چه خوب مصاحبانی هستند» و خداوند در روز قیامت او را عذاب نخواهد کرد.

لئال / ۲/۲۴۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من حفظ على امتى اربعين حديثا من سنتى ادخلته يوم القيامة فى شفاعتى.

پيامبر اکرم صلی اللہ علیہ و آلہ فرمودند:

ص: ۳۷

هر کس از امت من چهل حدیث از سُنتم حفظ کند، در روز قیامت او را مورد شفاعتم قرار خواهم داد.

بحار الانوار ۲/۱۵۳_۱۵۸ (با الفاظ مختلف)

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من نقل عنی الی من لم یلحقنی من امتی اربعین حدیثاً کتب فی زمره العلماء و حشر فی جمله الشهداء.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که چهل حدیث از من برای کسانی از امتم که مرا درک نکرده اند نقل کند، نام او در جمع علماء ثبت، و با شهداء محشور خواهد شد.

لنالی ۲/۲۴۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من حفظ من امتی اربعین حدیثاً مما یحتاجون الیه من امر دینهم بعثه الله یوم القیامه فقیها عالماً.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس از افراد امت من چهل حدیث از آنچه مردم در کار دینشان به آن نیازمند می باشند، حفظ و نگهداری کند خداوند در روز قیامت او را فقیهی دانشمند برانگیزد.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۴۱، حدیث ۱۵

ص: ۳۸

سفارش پیامبر صلی الله علیه و آله در طول حیات خویش، و در واپسین دقایق زندگی پر خیر و برکتش تمسک به ثقلین بود:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انی تارک فیکم الثقلین ما ان تمسکتُم بهما لن تضلوا بعدی؛ کتاب الله و عترتی اهل بیتی و انهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

من (از میان شما) می روم در حالی که دو چیز بزرگ و سنگین در بین شما می گذارم که اگر به آن دو چنگ زدید و از آنها اطاعت نمودید، بعد از من هرگز گمراه نخواهید شد: یکی کتاب خدا _ قرآن _ و دیگری عترت و اهل بیت من _ دوازده امام علیهم السلام _ و این دو _ قرآن و عترت _ از هم جدا نشوند تا اینکه در روز قیامت، کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.

ارشاد القلوب / ۱۸۰

لذا در این فصل، بعضی از احادیث شناخت قرآن و اهل بیت علیهم السلام بررسی می شود.

ویژگی های ظاهری قرآن

الف: قرآن در ۱۱۴ سوره در ماه مبارک رمضان نازل شده است، شاید به همین دلیل است که ماه رمضان را «بهار قرآن» نامیده اند.

ب: شیوه آیات قرآن (۶۲۳۶ آیه) به خطاب غیرمستقیم است. شیوه تربیتی قرآن، «در را بزن که دیوار بفهمد» می باشد.

ص: ۴۰

ج: قرآن دارای ظاهری بسیار ساده و آسان و در عین حال باطنی عمیق و پرمعنی می باشد.

قال النبی صلی الله علیه و آله:

جميع سور القرآن مائة و اربع عشرة سورة و جميع آیات القرآن ستة آلاف آیه و مائتا آیه وست و ثلاثون آیه و جميع حروف القرآن ثلاث مائة الف حرف و واحد و عشرون الفا و مائتان و خمسون حرفا.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

تمام سوره های قرآن یکصد و چهارده سوره و تمام آیات قرآن شش هزار و دویست و سی و شش آیه و تمام حروف قرآن سیصد و بیست و یک هزار و دویست و پنجاه حرف می باشد.

لثالی ۳/۳۱۶

عن جابر عن ابی جعفر علیه السلام انه قال:

لكل شیء ربيع و ربيع القرآن شهر رمضان.

جابر جعفری گوید: امام باقر علیه السلام فرمودند:

هر چیز را بهاری است و بهار قرآن، ماه مبارک رمضان است.

ثواب الاعمال / ۲۳۲

عن حفص بن غیاث قال:

قلت للصادق جعفر بن محمد علیه السلام أخبرنی عن قول الله (عزوجل): «شهر رمضان الذی انزل فیہ القرآن» کیف انزل القرآن فی شهر رمضان و انما انزل القرآن فی مده عشرين سنه اوله و اخره؟

فقال علیه السلام: انزل القرآن جمله واحده فی شهر رمضان الی بیت المعمور ثم أنزل من البیت المعمور فی مده عشرين سنه.

حفص بن غیاث گوید:

به امام صادق علیه السلام عرض کردم: در مورد گفته خدای (عزوجل) که می فرماید: «ماه رمضان که در آن قرآن نازل شده» مرا آگاه ساز که چگونه قرآن در ماه رمضان نازل شده در حالی که قرآن در طول بیست سال از اول تا

آخرش نازل شده؟ فرمود:

همه قرآن در ماه رمضان به بیت المعمور نازل شده و در مدت بیست سال، از بیت المعمور نازل شده است.

امالی، مجلس ۱۵ حدیث ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام:

نزل القرآن بایاک اعنی و اسمعی یا جاره.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

قرآن مانند این ضرب المثل عربی نازل شده که گویند «ایاک اعنی و اسمعی یا جاره» یعنی به تو می گویم ولی ای همسایه، تو گوش کن.

اصول کافی ۲/۶۳۱

ویژگی های باطنی قرآن

قال علی علیه السلام:

القرآن ظاهره انیق و باطنه عمیق لاتفنی عجائبه و لا تنقضی غرائبیه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

قرآن ظاهری ساده و آسان اما باطنی عمیق و پرمعنی دارد که عجائب آن فناپذیر و غرائب آن بی پایان است.

مجمع البیان ۱/۹

عن النبی صلی الله علیه و آله انه قال:

القرآن غنی لا غنی دونه و لا فقر بعده.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

قرآن، بی نیازی است که بی نیازی بدون آن وجود ندارد و (بعد از نزول قرآن) احتیاج به کتاب دیگر نیست.

مجمع البیان ۱/۱۵

عن ابي عبدالله عليه السلام:

انّ القرآن لم يمت وانه يجرى كما يجرى الليل و النهار و كما تجرى الشمس و القمر و يجرى على آخرنا كما يجرى على اولنا.

ص: ٤٢

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

قرآن از بین نخواهد رفت همانطوری که شب و روز و آفتاب و ماه در جریان هستند قرآن هم در جریان است، و آن بر آخرین (حضرت مهدی عجل الله فرجه) همانگونه جاری است که بر اولین ما (حضرت علی علیه السلام) جاری است.

تفسیر البیان ۳۱/

عن الزهري قال سمعت علي بن الحسين عليه السلام يقول:

آيات القرآن خزائن فكلما فتحت خزانه ينبغى لك أن تنظر ما فيها.

زهري گوید: شنیدم که امام سجاد علیه السلام می فرمود:

آیات قرآن گنج هایی هستند که هر وقت گنجی باز شد (آیه ای تلاوت شد) سزاوار است که با دقت در آن نظر افکنی.

به عبارت دیگر همان طور که هر زمان درب گنج و خزانه برای انسان باز می شود به سکه های گوناگون آن کاملاً دقت می نماید، آیه های قرآن هم باید با دقت کامل مورد بررسی قرار گیرند.

اصول کافی ۲/۶۰۹

به دلیل عظمت و بزرگی قرآن است که بدون علم نباید در آن اظهار نظر نمود:

روی عن ابن عباس عن النبي صلى الله عليه و آله:

من قال في القرآن بغير علم فليتبوء مقعده من النار.

از ابن عباس روایت شده که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

هر کس بدون علم در قرآن اظهار نظر کند جایگاه او در جهنم خواهد بود.

مجمع البیان ۱/۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ما آمن بالقرآن من استحل حرامه.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که حرام قرآن را حلال بشمارد، به قرآن ایمان نیاورده است.

فضائل استماع، نظر و قرائت قرآن

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من استمع حرفاً من کتاب الله (عزوجل) من غیر قراءه کتب الله له حسنه و محاعنه سیئه و رفع له درجه و من قرأ نظراً من غیر صوت کتب الله له بكل حرف حسنه و محاعنه سیئه و رفع له درجه و من تعلم منه حرفاً ظاهراً کتب الله له عشر حسنات و محاعنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات.

قال: لا أقول بكل ایه و لکن بكل حرف باء او تاء او شبههما.

قال: و من قرء حرفاً و هو جالس فی صلوته کتب الله له به خمسين حسنه و محاعنه خمسين سیئه و رفع له خمسين درجه و من قرء حرفاً و هو قائم فی صلوته کتب الله له بكل حرف مائه حسنه و محاعنه مائه سیئه و رفع له مائه درجه و من ختمه کانت له دعوه مستجابہ مؤخره او معجله قال قلت: جعلت فداک ختمه کله؟ قال: ختمه کله.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس یک حرف از قرآن را فقط گوش کند (اگر چه نخواند) خداوند برای او یک حسنه بنویسد و یک گناه از او محو کند و یک درجه برایش بالا برد.

و هر کس با نظر و بدون صوت آن را بخواند برایش به هر حرفی حسنه ای بنویسد و درجه او بالا رود.

و هر کس یک حرف ظاهر از آن را بیاموزد برایش ده حسنه بنویسد و ده گناه محو کند و ده درجه برایش بالا برد.

فرمود: نمی گویم به هر آیه، بلکه به هر حرفی همچون باء، تاء یا مانند اینها.

و هر کس یک حرف ظاهر آن را در نماز در حال نشسته بخواند خداوند برای او پنجاه حسنه بنویسد و پنجاه گناه از او محو کند و پنجاه درجه

برای او بالا ببرد.

و هر کس یک حرف از آن در حال ایستاده در نمازش بخواند خداوند در برابر یک حرف صد حسنه برایش بنویسد. و صد گناه از او محو کند و صد درجه برایش بالا برد و هر کس آن را ختم کند یک دعای اجابت شده ای نزد خداوند دارد چه تأخیر افتد و چه همان زمان به او بدهند.

گوید: عرض کردم قربانت کردم: همه قرآن را ختم کند؟

فرمود: همه قرآن را ختم کند.

کافی ۲/۶۱۲ ح ۶

روی:

ان النظر الى الكعبه عباده و النظر الى الوالدين عباده و النظر الى المصحف من غير قراءه عباده و النظر الى وجه العالم عباده و النظر الى آل محمد عباده.

در روایت آمده است:

نگاه کردن به کعبه عبادت است، نگریستن والدین عبادت، نظر به قرآن بدون قرائت نیز عبادت و نگاه به صورت عالم و (سادات) آل محمد نیز عبادت است.

وسائل الشیعه ۸/۶۲۰ حدیث ۱

عن اسحاق بن عمار عن ابی عبدالله علیه السلام:

قال قلت له: جعلت فداك انى احفظ القرآن على ظهر قلبى فاقراءه على ظهر قلبى افضل او انظر فى المصحف؟

قال فقال لى: بل اقرءه و انظر فى المصحف فهو افضل؛ اما علمت انّ النظر فى المصحف عباده؟!

اسحاق بن عمار گوید:

به حضرت صادق علیه السلام عرض کردم: قربانت کردم من قرآن را حفظ دارم، آن را از حفظ بخوانم بهتر است یا از روی قرآن؟

فرمود: بلکه از روی قرآن بخوان که بهتر است؛ آیا ندانسته ای که نگاه کردن در قرآن، (خود) عبادت است.

کافی ۲/۶۱۴ حدیث ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء القرآن فی المصحف متع ببصره و خفف عن والدیه و ان کانا کافرین.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

هر که قرآن را از روی آن بخواند، از دیدگان خود بهره مند شود و سبب سبک شدن عذاب پدر و مادرش گردد اگر چه آن دو، کافر باشند.

کافی ۲/۶۱۳ حدیث ۱

عن النبی صلی الله علیه و آله انه قال:

افضل العبادہ قراءہ القرآن

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

خواندن قرآن، بهترین عبادت است.

مجمع البیان ۱/۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا سلمان علیک بقراءه القرآن! فان قراءه القرآن کفاره للذنوب و ستر من النار و امان من العذاب و یکتب لمن یقرأه بكل آیه ثواب مأه شهید و یعطى بكل سوره ثواب نبی و ینزل علی صاحبه الرحمه و یتستغفر له الملائکه و اشتاقت الیه الجنه و رضی عنه المولی

و ان المؤمن اذا قرء القرآن نظر الله الیه بالرحمه، و اعطاه بكل آیه الف حور، و اعطاه بكل حرف نوراً علی الصراط، فاذا ختم القرآن اعطاه الله ثواب ثلاثمائه و ثلاثه عشر نیباً بلغوا رسالات ربهم، و کأنما قرأ کل کتاب انزل الله علی انبیائه، و حرّم الله جسده علی النار، و لایقوم من مقامه حتی یغفر الله له و لأبویه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ای سلمان، بر تو باد به خواندن قرآن، زیرا خواندن قرآن کفاره گناهان و مانعی از آتش جهنم و امان از عذاب است و ثواب هر آیه که انسان بخواند برابر است با ثواب و اجر صد شهید، و برای هر سوره ثواب یک پیغمبر و موجب نزول رحمت و استغفار ملائکه خواهد بود.

بهشت مشتاق او، و خداوند از او راضی خواهد بود.

ص: ۴۶

وآنگاه که مؤمن قرآن تلاوت نماید خداوند با نظر رحمت به او بنگرد و در مقابل هر آیه، هزار حورالعین به او عطا کند و به ازاء هر حرف، نوری بر صراط به او عطا کند. و اگر قرآن را ختم کند در مقابل آن، خداوند ثواب سیصد و سیزده پیغمبر که رسالات پروردگارش را رسانده باشند، عطا کند و مثل این است که تمام کتب آسمانی را قرائت کرده باشد و خداوند بدن او را بر آتش حرام کند و از جای خود برنخیزد مگر آنکه گناهان او و پدر و مادر او را بیامرزد.

بحار ۹۲/۱۷ _ ۱۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

البيت الذی یقرء فیہ القرآن و یدکر الله (عزوجلّ) فیہ تکثر برکتہ و تحضره الملائکة و تهجره الشیاطین و یضیی لاهل السماء کما یضیی الکواکب لاهل الارض.

و أنّ البيت الذی لا یقرء فیہ القرآن و لا یدکر الله (عزوجلّ) فیہ تقلّ برکتہ و تهجره الملائکة و تحضره الشیاطین.

حضرت صادق علیه السلام فرمود که امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

خانه ای که در آن قرآن تلاوت شود و در آن، خدای (عزوجلّ) یاد شود؛ برکتش فراوان گردد و فرشتگان به سوی آن سرازیر شوند و شیاطین از آن دور شوند. چنین منزلی برای اهل آسمان می درخشد چنانکه ستارگان برای زمینیان می درخشند.

و خانه ای که قرآن در آن تلاوت نشود برکتش کم شود و فرشتگان از آن دور شوند و شیاطین در آن حاضر گردند.

کافی ۲/۶۱۰، حدیث ۳

خواص بعضی از آیات و سوره های قرآن

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

إذا قال العبد عند منامه بسم الله الرحمن الرحيم يقول الله: ملائکتی اکتبوا بالحسنات نفسه الی الصباح.

ص: ۴۷

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

وقتی که انسان در موقع خوابیدن «بسم الله الرحمن الرحيم» بگوید خداوند (عزوجل) به ملائکه اش می فرماید: نَفَس های او را تا صبح حسنه بنویسید (به اندازه نَفَس های او حسنه برایش ثبت می شود).

لثالی ۳/۳۳۷

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء انا انزلناه فی فریضه من فرائض الله نادى مناد: یا عبدالله غفرالله لك ما مضى! فاستأنف العمل.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس در یکی از نمازهای واجب خود سوره انا انزلناه را قرائت کند منادی حق ندا در دهد: ای بنده خدا! خداوند گناهان پیشین تو را بیامرزد (آمرزید) عمل را از سر گیر.

ثواب الاعمال / ۲۷۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرأ فی یومه او لیلته «اقرء باسم ربّیک» ثم مات فی یومه او لیلته مات شهیداً و بعثه الله شهیداً و احياه شهیداً و کان کمن ضرب بسیفه فی سبیل الله مع رسول الله صلی الله علیه و آله.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس سوره «اقرء باسم ربک» (سوره علق) را در روز یا شب قرائت کند و در آن روز یا شب از دنیا برود، شهید مرده باشد و خداوند او را شهید برانگیزد و شهید زنده گرداند و مانند کسی باشد که در رکاب پیغمبر صلی الله علیه و آله با شمشیر خویش در راه خدا جهاد کرده باشد.

ثواب الاعمال / ۲۷۸

عن سلمه بن محرز قال: سمعت ابا جعفر علیه السلام یقول:

من لم یبرء الحمد لم یبرء شیء.

سلمه بن محرز گوید: شنیدم حضرت امام باقر علیه السلام فرمود:

کسی که سوره حمد او را شفا ندهد هیچ چیزی بهبودی اش ندهد.

کافی ۲/۶۲۶ حدیث ۲۲

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

انّ لكلّ شیء قلباً و انّ قلب القرآن «یس».

من قرأها قبل ان ینام او فی نهاره قبل ان یمسی کان فی نهاره من المحفوظین و المرزوقین حتی یمسی.

و من قرأها فی لیلہ قبل ان ینام و کمل الله به الف ملک یحفظونه من شرّ کلّ شیطان رجیم و من کلّ آفة و ان مات فی یومه أدخله الله به الجنه.

از ابابصیر روایت شده است که حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

براستی برای هر چیز قلبی است و قلب قرآن، سوره یس است.

هر کس آن را قبل از خواب بخواند یا در روز قبل از آنکه شام شود تلاوت کند، در آن روز از حفظ شدگان و بهره مندان باشد تا شام کند.

و هر کس در شبش قبل از اینکه بخوابد آن را تلاوت کند خداوند، (لا اقل) (۱) هزار فرشته بر او بگمارد تا او را از شرّ بدی هر شیطان رانده شده و از شرّ هر آسیب حفظ کنند و هر گاه در همان روز بمیرد خداوند او را وارد بهشت گرداند.

ثواب الاعمال / ۲۴۹ - ۲۵۰

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قرء سورة الكهف کل لیلہ جمعه لم یمت الا شهیداً و یبعثه الله مع الشهداء و وقف یوم القیامه مع الشهداء

امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که هر شب جمعه سوره کهف را تلاوت نماید، نمیرد مگر شهید و خداوند او را با شهداء برانگیزد و در آن روز در صف شهداء قرار بگیرد.

ثواب الاعمال / ۲۴۲

ص: ۴۹

۱- حدیث طولانی است با ذکر فضائل فراوان دیگر. اضافه نمودن این کلمه به جهت آن است که همه حدیث در اینجا آورده نشده است.

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ما من عبد یقرء اخر الکھف الا تیقف فی الساعه التي یرید.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس آیه آخر سوره کھف را بخواند (قل انما انا بشر مثلکم...) هر ساعت که اراده کند بیدار خواهد شد.

کافی ۲/۶۳۲ حدیث ۲۱

اهمیت تعلیم قرآن

عن رجاء بن حیاہ قال:

کنا يوماً انا و ابی عند معاذ بن جبل فقال: من هذا یا حیاہ؟

فقال: هذا ابنی رجاء.

فقال معاذ: هل علمته القرآن؟ قال: لا.

قال: فعلمته القرآن فانی سمعت رسول الله صلی الله علیه و آله یقول: «ما من رجل علم ولده القرآن الا توج أبواه یوم القیامه بتاج الملك و کسبا حلتین لم یر الناس مثلهما.»

ثم ضرب بیده علی کتفی فقال یا بنی:

اذا استطعت ان تکسو ابویک یوم القیامه حلتین، فافعل.

رجاء بن حیات گوید:

روزی من و پدرم نزد معاذ بن جبل بودیم. سؤال کرد: این کیست؟

گفت: پسر من است.

پرسید: آیا به او قرآن تعلیم نموده ای؟ پدرم گفت: نه.

معاذ گفت: قرآن را به او یاد بده زیرا که از حضرت پیغمبر اکرم _ صلی الله علیه و آله _ شنیدم که فرمود:

«هر کس به فرزندش قرآن یاد بدهد پدر و مادر او در روز قیامت تاج سلطنت بر سر؛ و حله و لباس بهشتی در بر خواهند داشت که هیچکس

چنین لباسی ندیده باشد.»

سپس با دست خود به کتف من زد و گفت:

فرزندم، اگر قدرت آن را داری که پدر و مادر خود را به حله های بهشتی بپوشانی این کار را انجام بده (با تعلیم قرآن به فرزند خود).

مجمع البیان ۱/۹

عبدالرحمن سلمی که در مدینه معلم قرآن بود به یکی از کودکان امام حسین علیه السلام سوره حمد را تعلیم کرد. حضرت در مقابل این عمل جوائزی به او مرحمت فرمود که همه بزرگ و چشمگیر بودند.

اولاً دستور داد دهان معلم را پر از دُرّ کردند.

ثانیاً هزار دینار وجه نقد به او عطا فرمود.

ثالثاً هزار حله گرانبها در اختیارش گذاشتند.

از این جوائز بزرگ که سید الشهداء علیه السلام در مقابل تعلیم یک سوره قرآن به معلم فرزندش داده بعضی از مردم اعتراض داشتند. حضرت در جواب اعتراضات مردم جمله ای فرمود که ارزش آن از تمام جوائز بیشتر بود، فرمود:

این یقع ما قدمته ممّا قد أعطی یعنی این پیشکش که من به معلم فرزندم در مقابل تعلیم قرآن تقدیم داشتم کجا، و آنچه او به فرزند من عطا کرده است کجا؟

بحارالانوار ۴۴/۱۹۱

ارزش حاملان قرآن

عن النبی صلی الله علیه و آله قال:

اهل القرآن هم اهل الله و خاصته.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

اهل قرآن، اهل خداوند و خواص او هستند.

مجمع البیان ۱/۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حملة القرآن المخصوصون برحمه الله المعلمون كلام الله المقربون الى الله من والاهم فقد والى الله و من عاداهم فقط عادى الله يدفع الله عن مستمع القرآن بلاء الدنيا و يدفع عن قارئ القرآن بلاء الآخرة.

يا حملة القرآن تحبوا الى الله بتوقير كتابه يزدكم حباً و يحببكم الى عباده.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

حاملان قرآن مورد رحمت خاص خدا و تعلیم دهندگان سخن خدا و مقرّبین درگاه خدا هستند کسی که ایشان را دوست بدارد خدا را دوست داشته و کسی که با ایشان دشمنی کند با خدا دشمنی کرده و خداوند از مستمع قرآن بلاء دنیا و از قاری قرآن بلاء آخرت را دفع خواهد کرد.

ای حاملان قرآن! نسبت به خدا دوستی کنید با احترام به کتابش؛ تا موجب شود خدا شما را زیاد دوست داشته باشد و محبوبیت شما نزد بندگان خدا زیادتر گردد.

قال علی علیه السلام:

من تمسک بنا لحق و من سلک غیر طریقنا غرق.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که به ما متمسک شد، به ما رسید و نجات یافت و کسی که غیر راه ما پیمود غرق شد و به هلاکت رسید.

غرر و درر، حدیث ۷۸۹۱، فهرست غرر ص ۲۲

قال علی علیه السلام:

الله الله فی ذریه نبیکم لا تظلمن بین أظهرکم و أنتم تقدرون علی المنع عنهم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرد نسبت به اولاد پیغمبرتان! مبادا در حضور شما مظلوم واقع شوند و شما قدرت جلوگیری از ایشان داشته باشید.

تحف ۱۹۸/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من رزقه الله حبّ الأئمة من أهل بيتی فقد أصاب خير الدُّنيا والآخرة، فلا يشكّن أحدٌ أنه في الجنة فإنّ في حبّ أهل بيتی

عشرون خصله، عشر منها في

ص: ٥٢

الدُّنْيَا و عشر منها في الآخرة، أمَّا التي في الدُّنْيَا فالزُّهد و الحرص على العمل، والورع في الدِّين، و الرِّغبه في العباده، و التوبه قبل الموت، و النشاط في قيام الليل، و اليأس ممَّا في أيدي النَّاس، و الحفظ لأمر الله و نهيه (عزوجل)، و التاسعه بغض الدُّنْيَا، و العاشره السخا، و أمَّا التي في الآخرة فلا ينشر له ديوان، و لا ينصب له ميزان، و يعطى كتابه بيمينه، و يكتب له براءه من النَّار، و يبيِّضُ وجهه، و يكسى من حلل الجنه، و يشفع في مائه من أهل بيته، و ينظر الله (عزوجل) إليه بالرَّحمه و يتوج من تيجان الجنه، و العاشره يدخل الجنه بغير حساب

فطوبى لمحبي أهل بيتي.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که خداوند دوستی اهل بیت مرا روزی او گرداند، به تحقیق که به خیر دنیا و آخرت دست یافته است. جای تردید برای احدی نیست که چنین کسی در بهشت است چرا که در دوستی اهل بیت بیست خصلت و صفت پسندیده هست: ده تایی آنها در دنیا و ده تا در آخرت.

ده صفت دنیوی: دل نبستن به دنیا، علاقه شدید به عمل، پارسائی شدید و فراوان در دین، روی آوردن به عبادت، توبه قبل از مردن، نشاط و شادابی در شب زنده داری، نومییدی از آنچه در اختیار مردم است، عمل به اوامر و ترک نواهی الهی، دشمنی دنیا و بخشش.

و اما ده تایی آخرت: عدم انتشار دیوان عملش، عدم نصب ترازو برای سنجش اعمالش، اعطاء کتاب در دست راستش، نوشته شدن «دوری از آتش» برایش، نورانی شدن رویش، پوشیدن از لباس های بهشتی، شفاعت در حق صد نفر از خویشاوندانش، نظر رحمت خدا به او، تاجی از تاج های بهشتی بر سرش، داخل شدن در بهشت بدون حساب.

پس خوشا به حال دوست دارنده اهل بیتم.

خصال ۲/۵۱۵

عن ام سلمه زوجة النبي صلى الله عليه و آله قالت:

قال رسول الله في مرضه الذي توفي فيه: ادعوا لي خليلي.

ص: ۵۳

فارسلت عائشه الى ابيها. فلما جاء غطى رسول الله صلى الله عليه وآله وجهه وقال: ادعوا لى خليلى.

فرجع ابوبكر و بعثت حفصه الى ابيها. فلما جاء غطى رسول الله صلى الله عليه وآله وجهه وقال: ادعوا لى خليلى.

فرجع عمر. و أرسلت فاطمه سلام الله عليها الى على عليه السلام . فلما جاء، قام رسول الله صلى الله عليه وآله فدخل ثم جَلَل عالياً بثوبه.

قال على عليه السلام: فحدّثنى بألف حديث يفتح كلّ حديث الف حديث حتى عرقت و عرق رسول الله صلى الله عليه وآله فسأل على عرقه و تسأل عليه عرقى.

ام سلمه، همسر رسول خدا صلى الله عليه وآله گوید:

رسول خدا در همان بیماریش که جان سپرد فرمود: دوست مرا نزد من بخوانید.

پس عایشه کسی نزد پدرش فرستاد. چون ابوبکر آمد رسول خدا صلى الله عليه وآله روى خود پوشانید و فرمود: دوست مرا نزد من بخوانید.

ابوبکر باز گشت. آنگاه حفصه کسی نزد پدرش فرستاد. چون عمر آمد رسول خدا صلى الله عليه وآله روى خود را پوشانید و فرمود: دوست مرا نزد من بخوانید.

عمر هم باز گشت. آنگاه فاطمه سلام الله عليها کسی به نزد على عليه السلام فرستاد. چون على عليه السلام تشریف آورد رسول خدا صلى الله عليه وآله با احترام از جا برخاست و على داخل شد و بعد رسول خدا صلى الله عليه وآله او را به زیر جامه خود کشید.

على عليه السلام فرماید: رسول خدا صلى الله عليه وآله هزار حدیث به من فرمود که از هر حدیث، هزار حدیث دیگر می جوشید. تا آنکه عرق بر من و بر رسول خدا بنشست و عرق آن حضرت به رخسار من و عرق من به رخسار ایشان جاری گشت.

خصال ۲/۶۴۲ حدیث ۲۱

عن النبى صلى الله عليه وآله قال:

خلق الله (عزوجل) مائه الف نبى و اربعة و عشرين الف نبى و انا اكرمهم على الله و لا

فخر.

و خلق الله (عزوجل) مائه الف وصي و اربعة و عشرين الف وصي فعلي اكرمهم على الله و افضلهم.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

خدای (عزوجل) یکصد و بیست و چهار هزار پیغمبر آفرید و من نزد او، از همه آنان گرامی ترم و این سخن را نه از روی مباحات می گویم.

و خداوند (عزوجل) یکصد و بیست و چهار هزار جانشین برای پیغمبران آفرید و علی علیه السلام از همه آنان نزد خداوند، گرامی تر و بافضیلت تر است.

خصال ۲/۶۴۱ حدیث ۱۸

عن جابر بن عبدالله الأنصاری قال: لقد سمعت رسول الله صلى الله عليه و آله يقول في علي عليه السلام خصالاً لو كانت واحدة منها في جميع الناس لاكتفوا بها فضلاً

قوله صلى الله عليه و آله: «من كنت مولاه فعلي مولاه»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «علي مني كهارون من موسى»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «علي مني و أنا منه»، و قوله صلى الله عليه و آله: «علي مني كنفسى، طاعته طاعتي و معصيته معصيتي»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «حرب علي حرب الله، و سلم علي سلم الله»، و قوله صلى الله عليه و آله: «ولي علي ولي الله، و عدو علي عدو الله»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «علي حجه الله، و خليفته علي عباده»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «حب علي ايمان و بغضه كفر»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «حزب علي حزب الله و حزب أعدائه حزب الشيطان»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «علي مع الحق و الحق معه. لا يفترقان حتى يردا علي الحوض»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «علي قسيم الجنة و النار»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «من فارق علياً فقد فارقني، و من فارقني فقد فارق الله (عزوجل)»،

و قوله صلى الله عليه و آله: «شيعه على هم الفائزون يوم القيامة».

ص: ٥٥

جابرین عبدالله انصاری گوید:

براستی که از رسول خدا صلی الله علیه و آله درباره علی علیه السلام خصلت هایی شنیدم که اگر یکی از آنها در همه مردم بود، به همان برتری اکتفا می کردند از جمله:

۱. به هر که مولا منم، علی است مولای او.

۲. علی از من است همچنانکه هارون از موسی بود.

۳. علی از من است و من از او.

۴. علی از من است همچون نفسم، فرمانبرداری او فرمانبرداری من است و نافرمانیش نافرمانی من.

۵. جنگ با علی جنگ با خداست و صلح و سازش با وی، صلح با خداست.

۶. دوست علی دوست خدا است و دشمن علی دشمن خدا.

۷. علی حجت خدا و جانشین او در میان بندگانش است.

۸. دوستی علی ایمان است و کینه او را به دل گرفتن، کفر.

۹. حزب علی حزب خدا است. حزب دشمنان علی حزب شیطان است.

۱۰. علی با حق است و حق با او، این دو از یکدیگر جدا نشوند تا در کنار حوض (بهشت) بر من وارد شوند.

۱۱. علی است جدا کننده بهشت (و بهشتیان) از جهنم (و جهنمیان).

۱۲. هر که از علی کناره گیرد یقیناً از من جدا شده است و هر که مرا ترک کند یقیناً از خدای (عزوجل) جدا شده است.

۱۳. پیروان علی تنها رستگاران روز قیامتند.

خصال ۲/۴۹۶، حدیث ۵

عن امیر المؤمنین علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا تزول قدما عبد يوم القيامة حتى يسأل عن اربع: عن عمره فی ما افناه و عن شبابه فی ما ابلاه و عن ماله من این اکتسبه و فی ما انفق و عن حبنا اهل البيت.

حضرت علی علیه السلام فرمود که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

روز رستاخیز، هیچ بنده ای قدم از قدم بر ندارد تا از چهار چیز بازپرسی شود:

۱. عمرش را در چه کاری گذرانده؟

۲. نوجوانی (و جوانی) اش را در چه راهی از دست داده؟

۳. ثروتش را از کجا آورده و در چه راهی مصرف کرده؟

۴. و از دوستی ما خاندان _ علیهم السلام.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۳، حدیث ۱۲۵

قال علی بن موسی الرضا علیه السلام:

النظر الی ذریتنا عباده، فقیل له: یا بن رسول الله! النظر الی الائمة منکم عباده ام النظر الی جمیع ذریه النبی صلی الله علیه و آله؟

فقال: بل النظر الی جمیع ذریه النبی _ صلی الله علیه و آله _ عباده.

امام هشتم علیه السلام فرمود:

نگاه کردن به ذریه ما عبادت است.

عرض شد: یا بن رسول الله نگاه ما به امامان شما عبادت است یا نگاه به همه اولاد پیغمبر؟

فرمود: بلکه نگاه به تمامی اولاد پیغمبر عبادت است.

امالی صدوق، مجلس ۴۹ حدیث ۲

قال ابو عبدالله علیه السلام:

فی طین قبر الحسین علیه السلام الشفاء من کل داء؛ و هو الدواء الاکبر.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

در خاک قبر امام حسین علیه السلام شفاء از هر مرض است و آن بزرگترین دوا و مهمترین دارو است.

لثالی ۴/۱۲۵

توضیح

در حدود حرم امام حسین علیه السلام روایات مختلف نقل شده: در بعضی حدّ حرم را پنج فرسخ در پنج فرسخ از چهار طرف و در بعض روایات، یک فرسخ در یک فرسخ از چهار طرف قبر مطهر و بعضی، چهار میل در چهار میل و در بعضی روایات بیست و

ص: ۵۷

پنج ذراع از چهار طرف قبر و در سایر روایات هفتاد ذراع از چهار طرف نقل شده و اختلافات روایات دلیل بر مراتب فضیلت است نه تناقض و تضاد در اخبار.

لثالی ۴/۱۲۸ (نقل با تلخیص)

قال ابن عباس فی تفسیر قوله تعالی: «فما بکت علیهم السماء و الارض و ما کانوا منظرین»:

انه کان اذا قبض الله نبیاً من الأنبیاء بکت علیه السماء و الارض اربعین سنه و اذا مات العالم العامل بعلمه بکتا علیه اربعین یوما و اما الحسین علیه السلام فتبکی علیه السماء و الارض طول الدهر.

و تصدیق ذلك یوم قتله قطرت السماء یوما و ان هذه الحمره التي تری فی السماء ظهرت یوم قتل الحسین علیه السلام و لم تر قبله ابداً و ان یوم قتله لم یرفع حجر فی الدنيا الا وجد تحته دم.

ابن عباس در تفسیر آیه شریفه: (فما بکت علیهم السماء و الارض و ما کانوا منظرین) (دخان / ۲۹) می فرماید:

هرگاه پیغمبری از دنیا برود آسمان و زمین تا چهل سال گریه می کنند. و هرگاه عالم و دانشمندی که به علم خود عمل کند از دنیا برود تا چهل روز زمین و آسمان گریه کنند.

و اما برای حضرت امام حسین علیه السلام زمین و آسمان تا آخر دنیا گریه خواهند کرد و دلیل بر این مطلب: روز عاشورا قطرات خونی از آسمان بارید و حمره و سرخی ای که در آسمان ظاهر می شود در روز شهادت امام حسین علیه السلام پیدا شد که قبل از آن نبود و در آن روز هیچ سنگی از زمین برداشته نشد مگر این که زیر آن خون دیده شد.

لثالی ۲/۲۷۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من انکر امامه علی علیه السلام بعدی کان کمن انکر نبوتی فی حیاتی و من انکر نبوتی کان کمن انکر ربوبیه ربه (عزوجل).

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هر که امامت علی علیه السلام را پس از من منکر شود، همچون کسی باشد که در زندگی ام پیغمبری مرا منکر شود، و هر که پیغمبری مرا منکر باشد

ص: ۵۸

همچون کسی است که منکر ربوبیت پروردگار (عزوجلّ) خویش است.

امالی، مجلس ۹۴ حدیث ۵

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من فضل احداً من اصحابي على عليّ فقد كفر.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس، یکی از اصحابم را بر علی علیه السلام برتر شمارد تحقیقاً کافر شده است.

امالی، مجلس ۹۴ حدیث ۴

عن الصادق جعفر بن محمد عليه السلام قال: انّ رسول الله قال ذات يوم لجابر بن عبد الله الانصاري:

يا جابر انك ستبقى حتى تلقى ولدى محمد بن علي بن الحسين بن علي بن ابي طالب المعروف في التوراه بالباقر فاذا لقيتَه فاقراءه مني السلام.

فدخل جابر الى علي بن الحسين عليه السلام فوجد محمد بن علي عنده غلاماً فقال له يا غلام اقبل. فاقبل. ثم قال له ادبر فادبر. فقال جابر: شمائل رسول الله و ربّ الكعبه. ثم اقبل عليّ بن الحسين عليه السلام فقال له: من هذا؟

قال: هذا ابني و صاحب الامر بعدى محمد الباقر.

فقام جابر فوقع على قدميه يقبلهما و يقول نفسي لنفسك الفداء يا بن رسول الله اقبل سلام ابيك ان رسول الله صلى الله عليه و آله يقرء عليك السلام.

قال: فدمعت عينا ابي جعفر عليه السلام ثم قال: يا جابر! عليّ ابي رسول الله السلام ما دامت السموات و الارض و عليك يا جابر بما بلغت السلام.

امام صادق عليه السلام فرمود: روزی رسول خدا به جابر بن عبد الله انصاری فرمود:

ای جابر! محققاً تو می مانی تا فرزندم محمد بن علی بن الحسين بن علی بن ابی طالب را درک کنی که در تورات معروف است به باقر؛ چون به او برخوردی سلام مرا به او برسان.

جابر بر علی بن الحسين علیهما السلام وارد شد. محمد بن علی را که پسر بچه ای بود نزد او یافت و به او گفت: ای غلام، پیش بیا. آمد، گفت: برو. عقب رفت.

جابر گفت: به پروردگار کعبه این شمایل رسول خدا است.

ص: ۵۹

سپس رو به علی بن الحسین علیهما السلام کرد و گفت: این کیست؟

فرمود: پسر من و امام بعد از من، محمد باقر است.

جابر برخاست و بر پاهای او افتاد و آنها را می بوسید و می گفت: جانم قربانت یا بن رسول الله. سلام پدرت را بپذیر، رسول خدا صلی الله علیه و آله به تو سلام رسانیده.

گوید: در این حال دو چشم امام باقر علیه السلام پر از اشک شد و گفت: ای جابر بر پدرم رسول خدا سلام باد تا زمانی که آسمان ها و زمین برپا است و بر تو ای جابر به خاطر آنکه سلام او را به من رساندی.

امالی، مجلس ۵۶ حدیث ۹

عن معمر بن راشد قال سمعت ابا عبدالله الصادق علیه السلام يقول:

اتی یهودی النبی صلی الله علیه و آله فقام بین یدیه یحد النظر الیه فقال یا یهودی ما حاجتک؟

قال: انت افضل ام موسی بن عمران النبی الذی کلمه الله و انزل علیه التوراه و العصا و فلق له البحر و اظله بالغمام.

فقال له النبی صلی الله علیه و آله: انه یکره للعبد ان یزکی نفسه و لکنی اقول ان آدم علیه السلام لما اصاب الخطیئه کانت توبته ان قال اللهم انی اسئلك بحق محمد و آل محمد لما غفرت لی فغفرها الله له و ان نوحاً لما ركب فی السفینه و خاف الغرق قال: اللهم انی اسئلك بحق محمد و آل محمد لما انجیتنی من الغرق فنجاه الله عنه و ان ابراهیم علیه السلام لما ألقى فی النار قال اللهم انی اسئلك بحق محمد و آل محمد لما انجیتنی منها فجعلها الله علیه برداً و سلاماً و ان موسی علیه السلام لما القى عصاه و أوجس فی نفسه خیفه قال اللهم انی اسئلك بحق محمد و آل محمد لما آمنتنی فقال الله جل جلاله لا تخف انک انت الأعلى.

یا یهودی ان موسی لو ادر کنی ثم لم یؤمن بی و بنبوتی ما نفعه ایمانه شیئاً و لا نفعته النبوه.

یا یهودی و من ذریتی المهدی اذا خرج نزل عیسی بن مریم لنصرته فقدّمه و صلی خلفه.

معمر بن راشد گوید شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمود:

فردی یهودی خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله آمد و در مقابل آن

حضرت ایستاد و نگاه تندی به ایشان نمود.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: ای یهودی، چه حاجتی داری؟

عرض کرد: تو برتری یا موسی بن عمران پیغمبر، که خدا با او سخن گفت و تورات و عصا به او داد و دریا را در برابرش شکافت و با ابر، بر سرش سایه انداخت.

پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: خوب نیست کسی خود را ستاید ولی گویم که چون آدم گناه کرد توبه اش این بود که گفت: «خدایا تو را به حق محمد و آل محمد خواهش می کنم مرا بیامری» و خدایش آمرزید.

و چون نوح سوار کشتی شد و از غرق شدن، ترسید گفت: «خدایا از تو خواهم به حق محمد و آل محمد که مرا از غرق شدن، نجات دهی» و خدا او را نجات داد.

و چون ابراهیم را به آتش افکندند گفت: خدایا به حق محمد و آل محمد مرا از آن نجات ده و خدا آن را بر او سرد و سلامت کرد.

و چون موسی عصا افکند و از آن ترسید گفت: خدایا از تو خواهم به حق محمد و آل محمد که مرا امان دهی و خدای جل جلاله فرمود: مترس که تو برتری (از فرعونیان).

ای یهودی، اگر موسی مرا درک می کرد و به من ایمان نمی آورد، ایمانش سودی نداشت و نبوتش به او منفعتی نمی رساند.

ای یهودی، آن مهدی _ عجل الله فرجه _ از ذریه من است که چون ظهور کند عیسی بن مریم برای یاری اش فرود آید و او را پیش دارد و پشت سرش نماز گزارد.

امالی صدوق، مجلس ۳۹ حدیث ۴

ص: ۶۱

فصل سوم: سفارش ها

حال که به ارزش و اهمیت علم و نیز لزوم تمسک به آیات و احادیث پی بردیم گوش جان می سپاریم به فرمایشات و راهنمایی های ائمه علیهم السلام در موارد مختلف زندگی از جمله:

آداب نشست و برخاست، مهمانی، همسایگی، ازدواج، نگهداشتن زبان، برخورد با کارگر، فرد غمگین...

عن ابی عبدالله الصادق علیه السلام قال:

من دخل موضعاً من مواضع التهمه فاتهم لا یلومن الا نفسه.

حضرت امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که در موضعی از مواضع تهمت داخل شود و متهم شود، جز خودش را ملامت نکند.

امالی صدوق، مجلس ۷۵، حدیث ۵

قال علی علیه السلام:

ضع امر اخیک علی احسنه حتی یأتیک ما یغلبک.

و لا تظن بکلمه خرجت من اخیک سوء و انت تجد لها فی الخیر محملاً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

فعلِ برادر مؤمنت را (به جای سوءظن) به نیکوترین وجهش حمل نما، مگر آنکه خلافش را یقین کنی پس تا زمانی که می توانی فعل او را حمل به خیر کنی، حق نداری حتی نسبت به یک کلمه که از برادر مؤمنت شنیدی سوءظن ببری!

کشف الریبه / ۲۹۳

ص: ۶۲

قال الصادق عليه السلام:

إذا اتهم المؤمن أخاه ينمات الايمان من قلبه كما ينمات الملح في الماء.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

هرگاه مؤمن، برادر دینی خود را متهم نماید ایمان او آب می شود و از بین می رود همان طور که نمک در آب حل می شود و از بین می رود.

كشف الریبه / ۲۹۳

ضمناً لازم به تذکر است که مؤمن همانگونه که نباید سوءظن داشته باشد نبایستی هم خود را در معرض اتهام قرار داده تا دیگران نسبت به وی سوءظن نمایند:

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اتقوا من مواضع التهم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

از مواضع تهمت دوری کنید (کاری نکنید که در معرض اتهام قرار بگیرید).

معراج السعاده / ۱۲۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اغتنم خمساً قبل خمس:

شبابک قبل هرمک و صحتک قبل سقمک و غناک قبل فقرک و فراغک قبل شغلک و حیاتک قبل موتک.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

از فرصت استفاده کن و پنج چیز را قبل از پنج چیز غنیمت بشمار:

۱. جوانی را پیش از پیری.

۲. سلامت را پیش از مریضی.

۳. بی نیازی را پیش از تنگدستی.

۴. ایام فراغت را پیش از اشتغال.

۵. زندگی را پیش از مرگ.

نهج الفصاحه ۷۱/

ص: ۶۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

نعمتان مكفورتان: الأمن و العافيه.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

ارزش دو نعمت از نظر مردم پوشیده است:

۱. امنیت

۲. تندرستی.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۴، حدیث ۵

قال علی علیه السلام:

اضاعه الفرصه غصه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

از دست دادن فرصت باعث غم و اندوه است.

نهج البلاغه ۱۱۴۱/

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من استوی یوماه فهو مغبون و من کان غده شراً من یومه فهو ملعون و من لم ینقعد النقصان فی عمله کان النقصان فی عقله و من کان النقصان فی عمله و عقله فالموت خیر له من حیاته.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که دو روز او مساوی باشد چنین کسی ضرر کرده و پشیمان خواهد شد و کسی که امروزش بدتر از روز گذشته باشد چنین کسی مورد لعنت است و کسی که در صدد رفع نقص عمل خود نباشد، نقص خرد خود را به اثبات رسانده و کسی که در عمل و خرد او نقصان باشد مرگ برای او بهتر از زندگی خواهد بود.

مضمون: وسائل ۱۱/۳۷۶ حدیث ۵

هر چه بینی در جهان دارد عوض

وز عوض گردد تو را حاصل غرض

بی عوض دانی چه باشد در جهان

عمر باشد عمر قدر آن بدان

ص: ۶۴

قال ابو محمد العسكري عليه السلام:

ليس من الأدب اظهار الفرح عند المحزون.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

آشکار کردن خوشحالی نزد شخص غمگین، از ادب نیست. (مثل خندیدن نزد شخص مصیبت دیده).

تحف / ۴۸۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الدنيا ساعه فاجعلوها طاعه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دنیا یک هنگام (زودگذر) است، پس آن را در اطاعت (خدا) بگذرانید.

بحار الانوار ۷۷/۱۶۴

قال على عليه السلام:

الدنيا و الآخرة عدوان متعاديان و سييلان مختلفان.

من أحبّ الدنيا و والاها أبغض الآخرة وعادها.

مثلهما مثل المشرق و المغرب و الماشى بينهما لايزداد من احدهما قرباً الا ازداد من الآخر بعداً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دنیا و آخرت دو دشمن مخالف و دو راه متفاوت و مختلف هستند.

کسی که دنیا را دوست داشته باشد و آن را اختیار نماید، آخرت را مبغوض داشته و با آن دشمنی کرده است.

مثل دنیا و آخرت همانند مشرق و مغرب است. و راهرو بین این دو، به یکی نزدیک نمی شود مگر آنکه از دیگری دور می شود (رفتن به سمت مشرق، دور شدن از مغرب است همچنین هرگاه انسان آخرت را اختیار نماید و اعمالش جنبه اخروی داشته باشند، از دنیا دورتر خواهد شد و بالعکس).

تحف / ۲۱۲

قال علي عليه السلام:

كما أنّ الشمس و الليل لا يجتمعان، كذلك حبّ الله و حبّ الدنيا لا يجتمعان.

حضرت علي عليه السلام فرمودند:

همان طور که روز و شب جمع نمی شوند، جمع شدن دوستی خداوند و دوستی دنیا نیز امکان ندارد.

ناسخ التواریخ ۶/۳۱۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

حبّ الدنيا رأس کل خطیئه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

دل‌بستگی به دنیا، سرآمد هر گناهی است.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۵، حدیث ۸۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الدنيا مزرعه الآخرة.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

دنیا کشتزاری است که محصولش در آخرت درو می شود یعنی انسان هر کاری در این دنیا انجام داد، نتیجه آن در آخرت عائد او خواهد شد.

سراج القلوب ۱۳۶/

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

الدنيا سجن المؤمن و القبر حصنه و الجنة مأواه.

و الدنيا جنة الكافر و القبر سجنه و النار مأواه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

دنيا، زندان مومن است، قبر پناهگاهش و بهشت اقامتگاهش.

و دنيا بهشت كافر است، قبر زندان او و دوزخ اقامتگاهش.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۰۸، حديث ۷۴

قال علي بن محمد عليه السلام:

الدنيا سوق ربح فيها قوم و خسر آخرون.

ص: ۶۶

امام علی النقی علیه السلام فرمود:

دنیای مانند بازاری است که عده ای (متقین) سود می برند و عده ای دیگر زیان

تحف العقول / ۴۸۳

قال الرسول صلی الله علیه و آله:

یا علی شر الناس من باع آخرته بدنیا و شرّ من ذلک من باع آخرته بدنیا غیره

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ای علی، بدترین مردم کسی است که آخرت خود را برای رسیدن به جاه و منال دنیا بفروشد و بدتر از این، آن انسانی است که آخرت خود را برای دنیای دیگری بفروشد.

مکارم / ۲۸۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! اذا مات العبد قال الناس ما خلف و قالت الملائکه ما قدم

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه بنده ای بمیرد، مردم می گویند چه چیز میراث گذاشت، ولی ملائکه می گویند چه چیز قبل از خود فرستاد (و چه عمل خوبی در دنیا انجام داد)!

مکارم / ۲۹۵

قال العالم علیه السلام:

اعمل لدنیاک کانک تعيش أبدا و اعمل لآخرتک کانک تموت غداً.

و قال: نعم العون علی الاخره الدنیا.

امام موسی کاظم علیه السلام فرمودند:

برای دنیای خویش چنان کار کن که گویا تا آخر دنیا زنده خواهی بود و بر آخرت خود طوری کار کن که گویا فردا از دنیا خواهی رفت.

و فرمود: دنیا چه خوب کمک کننده ای است برای آخرت.

لنالی ۳/۲۸۰

ص: ۶۷

قال علی علیه السلام:

انّ لله ملكاً ينادى في كل يوم: لدوا للموت و اجمعوا للفناء و ابنوا للخراب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوند را فرشته ای است که هر روز فریاد می کند: بزائید برای مردن و جمع کنید برای از بین رفتن و بسازید برای ویران شدن.

نهج البلاغه / ۱۱۵۰

قال علی علیه السلام:

و الله لدنياكم هذه أهون في عيني من عراق خنزير في يد مجذوم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

به خدا سوگند این دنیای شما در چشم من خوارتر و پست تر است از استخوان بی گوشت خوک، که در دست بیمار گرفتار به خوره، باشد.

نهج البلاغه / ۱۱۹۲

قال علی علیه السلام:

الدنيا خلقت لغيرها و لم تخلق لِنفسها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دنيا برای دیگری آفریده شده است و برای خود، آفریده نشده است.

(دنيا راهی است به آخرت که باید آدمی در آن بندگی کند تا پاداش یابد، نه جای ماندن است نه همیشگی است لذا جای خوشگذرانی نیست).

نهج البلاغه / ۱۲۹۸

قال ابو محمد العسكري علیه السلام:

انکم فی آجال منقوصه و ایام معدوده و الموت یأتی بغتة، من یزرع خیراً یحصد غبطه و من یزرع شراً یحصد ندامه لکل زارع

ما زرع.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

شما در اجل ها (مدت ها)ی ناقص و روزهای شمرده شده قرار دارید و مرگ بدون خبر و ناگهانی و غافلگیر کننده خواهد آمد (پس نباید از

ص: ۶۸

مرگ غافل باشیم بلکه باید همواره آماده و مهیای آن باشیم)، آنکه چیز خوب بکارد، غبطه درو می کند (غبطه از این که چرا «بیشتر» کار نیک نکرده) و کسی که بدکرداری بکارد، پشیمانی درو کند (پشیمانی از این که چرا دست به عمل بد زده است) در هر حال برای هر کشت کننده ای، همان محصول کشت شده، خواهد بود.

تحف العقول / ۴۸۹

قال علی علیه السلام:

انما سمیت الدنيا دنیا لانّها ادنی من کل شیء.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمود:

به راستی که دنیا را دنیا گویند به علت اینکه دنیا از هر چیز پست تر است.

بحارالانوار ۵۷/۳۵۵ حدیث ۱

قال ابو محمد العسکری علیه السلام:

من التواضع: السلام علی کلّ من تمزّ به و الجلوس دون شرف المجلس.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

از جمله علائم تواضع و فروتنی: سلام کردن بر هر کسی که بر او گذر کنی و نیز نشستن در غیر صدر مجلس، می باشد.

تحف العقول / ۴۸۷

و قال الکاظم علیه السلام: یا هشام ان امیرالمؤمنین کان یقول:

لا یجلس فی صدر المجلس الا رجل فیہ ثلاث خصال یجیب اذا سئل و ینطق اذا عجز القوم عن الکلام و یشیر بالرأی الذی فیہ صلاح اهله فمن لم یکن فیہ شیء منهن فجلس فهو احمق.

امام موسی بن جعفر علیه السلام می فرماید:

ای هشام، حضرت علی علیه السلام می فرمود: در صدر مجلس نمی نشیند مگر شخصی که سه صفت در او باشد:

اول _ هر گاه سؤالی از او بشود قدرت پاسخگویی داشته باشد.

دوم _ موقعی که مردم از سخن گفتن عاجز و ناتوان باشند او توان سخن گفتن داشته باشد.

سوم _ اشاره به رأیی که صلاح اهل آن باشد بنماید.

پس کسی که یکی از این اوصاف در او نباشد و بالای مجلس بنشیند، (یقیناً) احمق می باشد.

تحف العقول / ۳۸۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ينبغي للجلساء في الصيف أن يكون بين كل اثنين مقدار عظم الذراع لئلا يشق بعضهم على بعض في الحرّ.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

سزاوار است برای نشستن اشخاص در تابستان، بین هر دو نفر به اندازه یک ذراع (تقریباً نیم متر) فاصله باشد تا به خاطر گرما، بعضی مزاحم بعض دیگر نشوند.

وسائل ۱۲/۲۱ حدیث ۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

المرأ علی دین خلیله و قرینه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر شخصی بر دین و آئین دوست و رفیق خود خواهد بود.

اصول کافی ۲/۳۷۵ حدیث ۳

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

من النعم الصدیق الصدوق.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از نعمت های خداوند، دوست راستگو است.

غرر و درر / ۲۵۷

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

مجالسه اهل الدين شرف الدنيا و الآخرة.

ص: ٧٠

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

همنشینی با مردمان متدین و خداشناس، سبب شرافت دنیا و آخرت است.

ثواب الاعمال / ۲۹۶

قال علی علیه السلام:

فقد الاحبه غربه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از دست دادن دوستان غربت است (زیرا مانند دورماندگی از وطن است).

نهج البلاغه / ۱۱۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا یحل لمسلم أن یهجر اخاه ثلاثه ایام و السابق سبق الی الجنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

روا و حلال نیست بر مسلمان که بیش از سه روز برادر مسلمانش را ترک کند (و با او قهر باشد)، و هر کدام از دو طرف نسبت به آشتی کردن از دیگری پیشی گرفت، (در واقع) به سوی بهشت، پیشی گرفته است.

بحار الانوار ۷۵/۱۸۹ حدیث ۱۲

فی مناهی النبی صلی الله علیه و آله أنه نهی عن الهجران فمن كان لابد فاعلاً فلا یهجر اخاه اکثر من ثلاثه ایام فمن كان مهاجراً لأخیه اکثر من ذلك كانت النار اولی به.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نهی فرمودند

از اینکه با برادران دینی قطع ارتباط شود و فرمودند: اگر موجب قطع ارتباط فراهم شد، بیش از سه روز نباید طول بکشد و کسی که بیش از سه روز با برادر دینی خود قطع رابطه نماید چنین کسی به آتش جهنم سزاوارتر است.

بحار الانوار ۷۵/۱۸۸ حدیث ۸

عن ابی الحسن علیه السلام قال:

لعن رسول الله صلى الله عليه و آله ثلاثه: الأكل زاده وحده، و الراكب فى الفلاه وحده، و النائم فى البيت وحده.

امام هفتم علیه السلام فرمودند:

رسول خدا صلى الله عليه و آله سه کس را لعن فرمود:

۱. آنکه توشه راه خود را به تنهایی بخورد (نه با هم سفران).

۲. آنکه در بیابان ها، به تنهایی سفر کند.

۳. آنکه در خانه ای، تنها بخوابد.

خصال ۱/باب ۳، ص ۹۳، حدیث ۳۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: ما اصطحب اثنان الا كان اعظمهما اجراً و احبهما الى الله (عزوجل) ارفقهما بصاحبه.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

حضرت پیامبر صلى الله عليه و آله فرمود: هیچ دو طرف با هم رفاقت نکنند جز اینکه هر یک که با رفیق خود بهتر رفاقت کند پاداشش بزرگتر و نزد خدای (عزوجل) محبوب تر باشد.

کافی ۲/۱۲۰ حدیث ۱۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: اذا احبّ احدكم اخاه المسلم فليسأله عن اسمه و اسم ابیه و اسم قبيلته و عشيرته فانّ من حقّه الواجب و صدق الإخاء أن يسئله عن ذلك و الا فأنّها معرفه حمق.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود: هر گاه یکی از شما برادر مسلمانش را دوست دارد از او نام خودش و نام پدرش و نام قبيله و فاميلش را پرسد زیرا که از جمله حقوق واجب و صدق و صفا در دوستی این است که اینها را از او پرسد و گرنه (در غیر این صورت) آن شناسائی، احمقانه است.

کافی ۲/۶۷۱، حدیث ۳

ص: ۷۲

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

التواصل بین الاخوان فی الحضر التزاور و فی السفر التکاتب.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

پیوند میان برادران دینی آنگاه که پیش هم هستند دیدار از همدیگر و در مسافرت، نامه نوشتن به یکدیگر است.

کافی ۲/۶۷۰ حدیث ۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حق المسافر أن یقیم علیه اصحابه اذا مرض ثلاثاً.

حضرت صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده است: حق مسافر این است که چون بیمار شود رفقای همسفرش تا سه روز به خاطر او توقف کنند.

کافی ۲/۶۷۰ حدیث ۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ابعد الخلائق من الله (عزوجل) من یجالس الامراء.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

دورترین اشخاص از خداوند، همنشینان حکام و امراء هستند.

غوالی الدرر، کلمه ۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثلاثة مجالستهم تمیت القلب: الجلوس مع الأندال و الحدیث مع النساء و الجلوس مع الأغنیاء.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه صفتند که هم نشینی با آنها موجب مردن قلب می شود:

۱. همنشینی با اشخاص خسیس و پست.

۲. سخن گفتن با زنان.

۳. مجالست با ثروتمندان.

تحف العقول / ۵۱

ص: ۷۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يا على من لم يتنفع بدينه و دنياه فلا خير لك في مجالسته.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام سفارش فرمودند:

یا علی! کسی که منافع دینی یا دنیوی ندارد پس خیری در همنشینی با او نمی باشد.

(مصاحبت با اشخاص باید یا منفعت دینی داشته باشد یا لااقل دنیوی، اگر هیچکدام نباشد لغو و بیهوده است).

مکارم / ۲۹۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

... و کره ان یکلم الرجل مجذوماً الا ان یکون بینه و بینه قدر ذراع و قال: فرّ من المجذوم فرارک من الأسد.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله در ادامه حدیثی چنین فرمودند:

و همچنین خداوند کراهت دارد از اینکه کسی با شخص مبتلا به جذام و خوره سخن بگوید مگر اینکه لااقل به حدّ یک ذراع (کمتر از یک متر) بین آنها فاصله باشد. و فرمودند: از شخص خوره دار فرار کن، همان طور که از شیر فرار می کنی.

مکارم / ۲۹۳

قال محمد الباقر علیه السلام:

اوصانی ابی فقال: لا- تصحبنّ خمساً ولا ترافقهم فی الطريق: لا تصحبنّ فاسقاً فانّه بايعك باکله فما دونها. قلت: یا ابّ! و ما دونها؟ قال: یطمع فیها ثم لا ینالها.

و لا تصحبنّ البخیل فانّه یقطعک فی ماله أحوج ما کنت الیه.

و لا تصحبنّ کذاباً فانّه بمنزله السراب یبعد منک القریب و یقرب منک البعید.

و لا تصحبنّ احمق فانّه یرید ان ینفعک فیضرک.

و لا تصحبنّ قاطع رحم فائی وجدته ملعوناً فی کتاب الله فی ثلاثه مواضع.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

پدرم به من سفارش نمود: با پنج کس مصاحبت و دوستی مکن؛ و در

مسافرت با آنها، همسفر مشو:

۱. فاسق، زیرا تو را به یک لقمه یا کمتر می فروشد. پرسیدم: کمتر از یک لقمه چیست؟ فرمودند: به وعده و طمع یک لقمه، و نرسیدن به آن.

۲. بخیل، زیرا تو را به چیزی که احتیاج داری ناامید می گرداند.

۳. دروغگو، زیرا او مانند سراب (غیرواقع) است، نزدیک را به تو دور؛ و دور را به تو نزدیک وانمود می کند.

۴. احمق، زیرا اراده می کند که به تو منفعت برساند ولی به علت حماقت به تو ضرر می رساند.

۵. کسی که قطع رحم کرده، زیرا من در سه جای قرآن، چنین شخصی را ملعون یافتم.

الاثنی عشریه ۲۱۲-۲۱۳

قال علی علیه السلام:

يَتَّبِعِي لِلرَّجُلِ الْمُسْلِمِ أَنْ يَجْتَنِبَ مُؤَاخَاهِ الْكُذَّابِ فَإِنَّهُ يَكْذِبُ حَتَّى يَجِيءَ بِالصِّدْقِ فَلَا يُصَدِّقُ.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

شایسته است که هر فرد مسلمان از برادری و رفاقت با دروغگو پرهیزد زیرا که او دروغ می گوید تا آنجا که راستش هم باور نشود.

اصول کافی ۲/۳۱۴ باب الکذب حدیث ۱۴

قال علی علیه السلام:

من صحب الأشرار لم یسلم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر که با افراد بد، همنشین شود، سالم نمی ماند.

غرر و درر ۲۵۷/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاک و مصاحبه الأحمق فإنه یرید أن ینفعک فیضرک.

حضرت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ فرمودند:

ص: ۷۵

زنهار با کودن و بی خرد مصاحبت کردن! زیرا او می خواهد به تو سود رساند لیکن زیان می رساند.

کافی ۲/۳۷۷ حدیث ۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من سعادته المسلم سعه المسكن و الجار الصالح و المركب الهنيء.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

از خوشبختی هر مسلمانی این است که منزل با وسعت، همسایه شایسته و وسیله سواری آرام و راهواری داشته باشد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۴، حدیث ۲۵۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

التمسوا الجار قبل شری الدار و الرفیق قبل الطريق.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

همسایه را قبل از خانه خریدن و همسفر را قبل از مسافرت، در نظر داشته باشید.

نهج الفصاحه ۹۲/

قال ابو محمد العسكري عليه السلام:

من الفواقر التي تقصم الظهر: جارٌ؛ إن رأى حسنه أطفالها و ان رأى سيئه افشاها.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمود:

از بلاهای کمرشکن: همسایه ای است که اگر (از همسایه) خوبی ببیند آن را مخفی نگهدارد و اگر چیز بدی ببیند آن را افشا و برملا سازد.

تحف العقول ۴۸۷/

عن العبد الصالح عليه السلام قال:

ليس حسن الجوار كفّ الأذى و لكن حسن الجوار صبرك على الأذى.

حضرت موسی بن جعفر علیه السلام فرمود:

خوش همسایگی تنها به این نیست که از آزار همسایه خودداری کند بلکه «خوش همسایگی، شکیبائی تو است بر آزار او».

کافی ۲/۶۶۷ حدیث ۹

ص: ۷۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلى الله عليه وآله: حسن الجوار يعمر الديار و ينسى في الاعمار.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: خوش همسایگی خانه ها را آباد سازد و اجل ها را به تأخیر اندازد (کنایه از درازی عمر است).

کافی ۲/۶۶۸ حدیث ۱۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

جاء رجل الى النبي صلى الله عليه وآله فشكى اليه اذى من جاره فقال له رسول الله صلى الله عليه وآله: اصبر ثم اتاه ثانيا فقال له النبي صلى الله عليه وآله: اصبر.

ثم عاد اليه فشكاه ثلثه فقال النبي صلى الله عليه وآله للرجل الذي شكى: اذا كان عند رواح الناس الى الجمعة فاخرج متاعك الى الطريق حتى يراه من يروح الى الجمعة فاذا سألوك فأخبرهم.

قال: ففعل فاتاه جاره المؤذى له فقال له: ردّ متاعك فلك الله على أن لا اعود.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود:

مردی نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمد و از آزار همسایه اش به او شکایت کرد. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: صبر کن.

سپس بار دوم خدمتش آمد و شکایت کرد حضرت به او فرمود: صبر کن.

سپس بار سوم آمد و باز شکایت کرد حضرت به او فرمود: چون روز جمعه شود آنگاه که مردم برای نماز جمعه می روند اثاثیه خانه ات را بر سر راه مردم بگذار تا هر که نماز جمعه می رود ببیند و چون از تو بپرسند (که برای چه این کار را کرده ای) جریان را به آنان بگو.

فرمود: آن مرد این کار را کرد، پس آن همسایه که آزارش می داد پیش او آمد و گفت: اثاثیه ات را به خانه باز گردان من با خدا عهد می کنم که دیگر تو را آزار نکنم.

کافی ۲/۶۸۸ حدیث ۱۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

ينبغي لجيران صاحب المصيبة أن يطعموا الطعام عنه ثلاثة ايام.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

سزاوار است که صاحب مصیبت را تا سه روز همسایگانش غذا دهند.

لثالی ۳/۱۷۶

عن ابی جعفر علیه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه و آله: ما آمن بی من بات شعبان و جاره جائع.

حضرت باقر علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

ایمان به من ندارد کسی که سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد.

کافی ۲/۶۶۸

عن ابی جعفر علیه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ما من اهل قریه بیبت و فیهم جائع ينظر الله اليهم يوم القيامة.

امام محمد باقر علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

اهل يك آبادی که شب را در حالی بگذرانند که در میانشان گرسنه ای باشد، روز قیامت خداوند به آنها نظر رحمت نیفکند.

کافی ۲/۶۶۸ حدیث ۱۴

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

كل اربعین داراً جيران من بین یدیه و من خلفه و عن یمینه و عن شماله.

حضرت صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر چهل خانه از چهار طرف حد همسایگی است.

کافی ۲/۶۶۹ حدیث ۱

قال ابو جعفر علیه السلام:

ما كان ولا يكون ولا هو كائن نبى ولا مؤمن الا وله قرابه تؤذيه او جار يؤذيه.

امام باقر عليه السلام فرمود:

نبوده و نمى باشد و نخواهد بود، پیغمبرى و نه مؤمنى، مگر اينكه خویشى از خویشان و نزديكانش او را اذيت کند يا همسايه
ای او را بیازارد.

ص: ۷۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

لا زال جبرئیل یوصینی بالنساء حتّی ظننت أنّه یحرم طلاقهن.

و ما زال یوصینی بالممالیک حتّی ظننت أنّه یجعل لهم وقتا یعتقدوا فیه.

و ما زال یوصینی بالجار حتّی ظننت أنّه یجعل لی وارثا.

و ما زال یوصینی بالسواک حتّی ظننت أنّه فریضه.

و ما زال یوصینی بالصلوه فی الجماعه حتّی ظننت انه لا یقبل الله صلوه الا فی الجماعه.

و ما زال یوصینی بذکر الله حتّی ظننت أنّه لا ینفع قول الا به.

و ما زال یوصینی بقیام اللیل حتّی ظننت انه لا نوم باللیل.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

جبرئیل دائماً به من سفارش زنان را می فرمود تا گمان به حرمت طلاق زن ها بردم.

و دائماً سفارش غلامان و کنیزان را می نمود به طوری که گمان بردم برای آزادی آنها وقتی معین شده است.

و دائماً سفارش همسایه را می نمود تا گمان بردم همسایه از همسایه ارث می برد.

و دائماً به مسواک زدن سفارش می فرمود تا اینکه گمان بردم مسواک زدن واجب است

و همینطور دائماً به من سفارش می کرد که نماز با جماعت اقامه شود تا اینکه گمان بردم نماز بدون جماعت قبول نمی شود.

و دائماً به یاد خدا بودن را سفارش می کرد تا اینکه گمان بردم هیچ گفتاری به جز یاد خدا نباید نمود.

به شب زنده داری هم دائماً سفارش می کرد تا اینکه گمان بردم شب را نباید خوابید.

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من كان موزياً لجاره من غير حق حرمه الله ریح الجنة و مأواه النار ألا و ان الله (عزوجل) يسأل الرجل عن حق جاره و من ضیع حق جاره فلیس منا.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

هر کس به ناحق، همسایه خود را آزار دهد خداوند نسیم بهشت را بروی حرام گرداند و جایگاهش دوزخ باشد.

آگاه باشید که خداوند (عزوجل) از حق همسایه سؤال خواهد کرد، هر کس حق همسایه را رعایت نکند و آن را ضایع سازد از ما (مسلمین) نخواهد بود.

عقاب الاعمال / ۶۵۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من أذى جاره طمعاً فی مسکنه ورثه الله داره.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

کسی که همسایه اش را بیازارد، به طمع خانه ی او که به چنگ آورد، خداوند خانه اش (آزاردهنده) را به ارث به او (همسایه) می رساند.

بحار الانوار / ۱۷۴ / ۱۵۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من خان جاره شبراً من الارض طوقه الله تعالى يوم القيامة الى سبع ارضين ناراً حتى یدخله نار جهنم.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

هر کس به قدر یک و جب در زمین همسایه خویش تصرف غاصبانه نماید، خدای (عزوجل) در قیامت، همان مقدار را همچون طوقی از آتش بر گردن او حلقه وار تا هفتمین طبقه ی زمین بیچد، تا سرانجام او را به جهنم داخل نماید.

عقاب الاعمال / ۶۴۵

قال الصادق عليه السلام:

ما كَلَّم رسول الله العباد بكنه عقله قط.

قال: و قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

انا معاشر الانبياء امرنا ان نكلم الناس على قدر عقولهم.

امام صادق عليه السلام فرمود:

هرگز رسول خدا صلى الله عليه و آله به كُنه خِرَد خود با بندگان سخن نگفت و فرمود كه رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

ما گروه پیغمبران دستور داریم كه با مردم به اندازه عقلشان سخن بگوئیم.

امالی صدوق، مجلس ۶۵، حدیث ۶

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يا اباذر! اترك فضول الكلام و حسبك من الكلام ما تبلغ به حاجتك.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

ای اباذر! سخن زیاد را ترك كن! برای تو آن مقداری از سخن گفتن كه به آن وسیله رفع حاجت نمائی، كافی است.

وسائل الشیعه ۸/۵۳۱ ح ۱

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

سكوت اللسان سلامه الانسان.

پیامبر خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

خاموشی زبان موجب سلامت انسان است.

نهج الفصاحه ۳۷۶/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

نجاه المؤمن حفظ لسانه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

نجات یافتن مؤمن منوط به حفظ زبانش است.

کافی ۲/۱۱۴ حدیث ۹

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ص: ۸۱

من حفظ لسانه سترالله عورته.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

هر کس زبان خود را نگهدارد، خداوند زشتی های او را پنهان کند.

ثواب الاعمال / ۴۰۵

قال علیه السلام:

قرأت التوراه و الانجیل و الزبور و الفرقان و اخترت من کل کتاب کلمه: فمن التوراه: من صمت نجا. و من الانجیل: من قنع شع. و من الزبور: من ترک الشهوات سلم من الآفات، و من الفرقان: و من يتوکل علی الله فهو حسبه.

علی علیه السلام فرمودند:

کتاب های تورات، انجیل، زبور و قرآن را خواندم. از هر کتاب جمله ای اختیار کردم:

از تورات: کسی که سکوت کرد، نجات یافت.

از انجیل: هر کس قناعت کرد، سیر شد.

از زبور: کسی که شهوت ها (ای درونی) را ترک کند، از بلاها سالم می ماند.

از قرآن: کسی که بر خدا توکل کند، خدا او را کافی است.

الاثنی عشریه / ۱۶۵

قال الصادق جعفر بن محمد علیه السلام:

لا زاد افضل من التقوی و لاشیئ احسن من الصمت و لا عدوّ أضرّ من الجهل و لا داء ادوء من الکذب.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

هیچ توشه ای بهتر از پرهیزکاری و هیچ چیز بهتر از سکوت نیست. هیچ دشمنی بدتر از نادانی و هیچ دردی بدتر از دروغ نمی باشد.

الاثنی عشریه / ۱۷۱

قال علی علیه السلام:

صدر العاقل صندوق سرّه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

ص: ۸۲

سینه خردمند مخزن راز او است (زبان باز نمی کند و بیگانه را از آن آگاه نمی سازد).

نهج البلاغه / ۱۰۹۰

قال ابو محمد العسكري عليه السلام:

قلب الأحمق في فمه و فم الحكيم في قلبه.

حضرت عسکری علیه السلام فرمودند:

قلب سفیه در دهان او و دهان حکیم در قلب او است. (احمق، اول سخن می گوید و بعد درباره خوبی و بدی آن فکر می کند ولی کار حکیم عکس او است اول فکر می کند و بعد سخن می گوید).

تحف العقول / ۴۸۹

قال علی عليه السلام:

لسان العاقل وراء قلبه و قلب الاحمق وراء لسانه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زبان خردمند پشت دل او و دل احمق پشت زبان او است.

(عاقل وقتی می خواهد سخن بگوید اول فکر می کند و نیکی و بدی و عاقبت آن را سنجیده و سپس سخن می گوید ولی احمق نسنجیده سخن می گوید و بعد خوبی و بدی آن را در نظر می گیرد).

نهج البلاغه / ۱۱۰۶

قال علی عليه السلام:

إذا تمّ العقل نقص الكلام.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

چون عقل و خرد به مرتبه کمال رسد گفتار کم گردد.

نهج البلاغه / ۱۷۶

قال علی عليه السلام:

تکلموا تعرفوا فانّ المرء مخبوء تحت لسانه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سخن بگوئید تا شناخته شوید چرا که مرد در زیر زبانش پنهان است.

نهج البلاغه / ۱۲۷۲

ص: ۸۳

قال علی علیه السلام:

من کثر کلامه کثر خطاؤه و من کثر خطاؤه قلّ حیاؤه و من قلّ حیاؤه قل ورعه و من قل ورعه مات قلبه و من مات قلبه دخل النار.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که زیاد سخن بگوید، خطا و لغزش او نیز زیاد خواهد شد و کسی که خطای او زیاد شود، حیا او کم خواهد شد و کسی که حیا او کم شود، تقوایش کم خواهد شد و کسی که ورع او کم شود، قلب او خواهد مُرد و کسی که قلبش بمیرد، داخل آتش جهنم خواهد شد.

تحف العقول / ۸۹

توضیح

پرهیز از محرمات الهی، امری مسلّم است. از مسائل شبهه ناک پرهیز کردن و به عبارت دیگر تقوای شدید را ورع گویند که آن را به راه رفتن شخص با پای برهنه در بیابان پر خار تمثیل کرده اند. شاید برای کسانی که در مناطق برف خیز زندگی می کنند راه رفتن شخص با کفش لغزنده روی برف یخ زده، تشبیه مناسبی باشد. تأکید فراوان روایات به آن حدّ است که فرموده اند: به ولایت ما اهل بیت نتوان رسید جز به ورع.

(امالی صدوق / ۵۰۰)

قال علی علیه السلام:

واعلم ان الکلام فی وثاقک ما لم تتکلم به فاذا تکلمت به صرت فی وثاقه فاخزن لسانک كما تخزن ذهبک و ورقک فانّ اللسان کلب عقور فان انت خلیته عقر و ربّ کلمه سلبت نعمه.

از فرمایشات علی علیه السلام به محمد بن حنفیه این است:

بدان که زبان و سخن در اختیار تو است تا آنگاه که سخن نگفته باشی در سلامت هستی و هرگاه حرف زدی و زبان گشودی، در گرو سخنان خود هستی و باید از عهده آن بر آیی، زبان را نگهدار همان طور که طلا و نقره و درهم و دینارت را حفظ می کنی.

زبان مانند سگ درنده است که اگر جلوی آن را نگیری (آزادش

ص: ۸۴

بگذاری) به هر کس نیش می زند. و چه بسا کلمه ای که نعمتی را از انسان سلب کند.

مواعظ صدوق ۷۱/

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من سمع خیراً فافشاها کمن عمله.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس کار خوبی از شخصی شنید و آن را منتشر ساخت مثل این است که خود این کار را کرده باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۹

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من سمع فاحشه فافشاها کمن اتاها.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که چیز ناروایی شنید و آن را منتشر کرد مثل این است که خودش آن کار زشت را انجام داده باشد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۸

قال الرسول صلی الله علیه و آله:

إذا مدح الفاجر اهتز العرش و غضب الربّ.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

آنگاه که فاسق، ستایش شود عرش (الهی) به لرزه درآید و خداوند به خشم آید.

تحف العقول ۴۶/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! حرّم الله الجنه علی کل فاحش بذی لایبالی ما قال و لا ما قیل له.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

خداوند بهشت را به هر فحش دهنده بد زبانی که در فکر این نیست که چه می گوید و چه به او می گویند، حرام کرده است.

مکارم / ۲۹۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ص: ۸۵

من روع مؤمناً بسُلطان لیصیبه منه مکروه فلم یصبه فهو فی النار. و من روع مؤمناً بسُلطان لیصیبه منه مکروه فأصابه فهو مع فرعون و آل فرعون فی النار.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که مؤمنی را از سلطانی بترساند به اینکه از جانب آن سلطان بدی به او می رسد و نرسد، چنین کسی در آتش است. و اگر او را (به همان جمله) بترساند از اینکه از سلطانی به او بدی می رسد و برسد، چنین کسی با فرعون و آل فرعون در آتش است.

کافی ۲/۳۶۸ حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! من خاف الناس لسانه فهو من اهل النار.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

ای علی! کسی که مردم را با زبانش بترساند، به تحقیق از جهنمیان است. (کسی که مردم از شرّ زبانش در امان نباشند چنین آدمی از اهل آتش است).

مکارم/ ۲۸۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المجالس بالامانه و لیس لأحد أن یحدث بحدیث یکتبه صاحبه الا باذنه الا أن یكون فقهاً او ذکراً له بخیر.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

جلسات (نشست و برخاست) یک نوع امانت هستند و هیچکس حق ندارد گفتگوهای مطرح شده را (برای دیگران) نقل کند مگر با اجازه هم جلسه ای خود (مصاحبی که در جلسه شرکت داشته)؛ مگر اینکه مسئله فقهی یا ذکر خیر طرف باشد.

لنالی ۲/۲۱۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

يعذب الله اللسان بعذاب لم يعذب به شيء من الجوارح فيقول اي رب عذبتني بعذاب لم تعذب به شيئاً من جوارحي فيقال خرجت منك كلمة فبلغت مشارق الارض و مغاربها فسفكك بها الدم الحرام و انتهب لها المال الحرام و انتهك بها الفرج الحرام. و عزّتي لا عذبنك بعذاب لم اعذب به شيئاً من جوارحك.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمود:

خداوند متعال زبان را طوری عذاب نماید که دیگر اعضاء و جوارح را آن گونه عذاب ننماید زبان عرض کند: خداوندا مرا بیش از سایر اعضاء عذاب می نمائی.

در جواب او گفته می شود: علت عذاب بیشتر تو نسبت به بقیه اعضاء بدن این است که کلمه ای از تو گفته شده که به آن سوی زمین رسیده و موجب گردیده خون حرامی ریخته شود یا مال و ثروتی عطب و حرام شود و یا هتک ناموسی گردیده باشد و لذا آن کلمه باعث شده که تو را بیش از سایر اعضاء بدن عذاب نمایم (لذا انسان باید خیلی مواظب زبان خود باشد تا سخنی که می گوید سبب ضرر مالی یا جانی یا هتک ناموس کسی نشود).

لتالی ۵/۱۷۹

عن ابی بکر الحضرمی قال:

سئلت ابا عبدالله علیه السلام م عن قول الله «ان انكر الاصوات لصوت الحمير» قال: العطسه القبيحه.

ابوبکر حضرمی گوید:

از امام صادق علیه السلام معنی آیه «به درستی که زشت ترین آوازه‌ها، آواز الاغ است» را سؤال نمودم فرمود: مقصود، عطسه زشت است (با صدای بلند و قبیح).

لتالی ۲/۲۳۲

ص: ۸۷

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

من ضمن لي ما بين لحييه و ما بين رجليه ضمننت له الجنة.

حضرت رسول الله صلى الله عليه وآله فرمودند:

کسی که از برای من دو چیزی را که ما بین دو ریش (زبان) و ما بین دو پا (شهوة) قرار دارند ضامن شود، من نیز بهشت را برای او ضمانت می کنم. (کنایه از اینکه اکثر معصیت ها از زبان و شهوت سرچشمه می گیرد).

وسائل ۱۱/۳۸۹ حدیث ۱۱

روی:

أَنَّ رجلاً جاء النبي صلى الله عليه وآله فقال: السلام عليك فقال النبي: و عليك السلام و رحمه الله. فجاءه آخر فقال: السلام عليك و رحمه الله فقال النبي: و عليك السلام و رحمه الله و بركاته و جاءه آخر فقال: السلام عليك و رحمه الله و بركاته فقال النبي: عليك السلام و رحمه الله و بركاته. فقيل: يا رسول الله زدت للاول و الثاني في التحية و لم تزد للثالث!! فقال: انه لم يبق لي من التحية شيئاً فرددت عليه مثله.

روایت شده که:

شخصی خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله رسید و عرض کرد: السلام عليك.

پیغمبر صلی الله علیه و آله جواب داد: و عليك السلام و رحمه الله.

دیگری آمد و عرض کرد: السلام عليك و رحمه الله.

پیغمبر صلی الله علیه و آله در جواب فرمود: و عليك السلام و رحمه الله و بركاته.

دیگری آمد و عرض کرد: السلام عليك و رحمه الله و بركاته.

پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمود: و عليك السلام و رحمه الله و بركاته.

خدمت پیغمبر عرض شد: برای اولی و دومی بر تحیت اضافه فرمودی و برای سومی چیزی اضافه نفرمودی!

فرمود: برای من چیز اضافه ای باقی نگذاشته بود لذا من همان تحیت را به او برگرداندم.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

ص: ٨٨

من قال: «السلام عليكم» كتب له عشر حسنات و من قال: «السلام عليكم و رحمه الله» كتب له عشرون حسنه و من قال: «السلام عليكم و رحمه الله و برکاته» كتب له ثلاثون حسنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که بگوید: «السلام عليكم» ده حسنه برایش نوشته می شود و کسی که بگوید «السلام عليكم و رحمه الله» بیست حسنه، و کسی که بگوید «السلام عليكم و رحمه الله و برکاته» سی حسنه برای او ثبت خواهد شد.

لثالی ۲/۲۰۷

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من التواضع أن تسلّم علی من لقيت.

امام صادق علیه السلام فرمود:

سلام کردن به هر کس که او را ملاقات کردی، از تواضع (تو) است.

لثالی ۲/۲۰۶

قال علی عليه السلام:

للسلام و جوابه مائه حسنه: تسع و تسعون منها للمسلم و واحده للمجيب.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

برای سلام صد حسنه هست که نود و نه تای آن برای سلام کننده و یکی برای جواب دهنده است.

لثالی ۲/۲۰۵

عن علی بن موسی الرضا عليه السلام قال:

من لقی فقیرا مسلما فسلم علیه خلاف سلامه علی الغنی لقی الله (عزوجل) یوم القیامة و هو علیه غضبان.

امام رضا علیه السلام فرمود:

هر که به فقیر مسلمانی سلام کند برخلاف سلامی که به توانگران می کند، در روز قیامت خدا را ملاقات کند در حالتی که بر او خشمناک باشد.

امالی صدوق، مجلس ۱۸ حدیث ۵

ص: ۸۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

السلام تطوع و الرد فريضة.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سلام کردن مستحب و جواب سلام واجب است.

کافی ۲/۶۴۴ حدیث ۱

قال الحسين بن علي عليه السلام:

للسلام سبعون حسنة تسع و ستون للمبتدی و واحد للراد.

حضرت سیدالشهداء علیه السلام فرمودند:

برای سلام کردن هفتاد حسنه است که شصت و نه تای آن برای سلام کننده و یکی برای جواب دهنده است.

تحف العقول / ۲۴۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من بدأ بالكلام قبل السلام فلا تجيبوه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس پیش از سلام دادن شروع به سخن کند، پاسخش ندهید.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۹، حدیث ۶۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يا علي! ابدأ بالملح و اختتم به فانّ الملح شفاء من سبعين داء اقلها الجنون و الجذام و البرص.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

یا علی! اول غذا و آخر غذا نمک بخور، زیرا نمک موجب شفاء از هفتاد نوع مرض است که کمترین آنها، دیوانگی و خوره و پیسی می باشد.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

الأكل في السوق دناءه.

رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند:

خوردن در بازار، (علامت) پستی است.

ص: ۹۰

قال الرضا عليه السلام:

انّ في الجسد عرقاً يقال له العشاء فاذا ترك الرجل العشاء لم يزل يدعو عليه ذلك العرق حتى يصبح يقول اجاعك الله كما اجعتني و اظمأك كما اظمأنتي فلا يدعن احدكم العشاء لو لقمه من خبز و لو شربه من ماء.

امام رضا عليه السلام فرمود:

در جسم انسان رگی هست که اسم آن عشاء است، هرگاه شخصی در شب، ترک غذا کند (شام نخورد) آن رگ تا صبح نفرین می کند و نفرین او این است که خدا تو را گرسنه گرداند همچنانکه مرا گرسنه نگاهداشتی و تو را تشنه نگاهدارد همان طور که مرا تشنه نگاهداشتی. پس حتماً باید ترک شام نکرد هرچند به یک لقمه نان یا به یک جرعه آب باشد.

لثالی ۲/۳۰۲

قال ابو عبدالله الصادق عليه السلام:

ما من عبد شرب الماء فذكر الحسين عليه السلام و اهل بيته و لعن قاتله الا كتب الله له مائة الف حسنة و حطّ عنه مائة الف سيئة و رفع له مائة الف درجة و كأنما اعتق مائة الف نسمة و حشره الله يوم القيامة ثلج الفؤاد.

امام صادق عليه السلام فرمود:

هر بنده ای که آب بنوشد و یاد امام حسین علیه السلام و اهل بیتش نماید و قاتل او را لعن کند برای او صد هزار حسنه نوشته خواهد شد و صد هزار گناه از او محو خواهد شد و صد هزار درجه برای او بالا رود و مانند این است که صد هزار بنده را آزاد نموده و خداوند او را در روز قیامت مطمئن القلب محشور خواهد کرد.

لثالی ۲/۳۳۲

ص: ۹۱

عن الصادق عليه السلام قال:

إذا دعى احدكم الى طعام فلا يستبعن ولده فأنه ان فعل اكل حراماً و دخل غاصباً.

امام صادق عليه السلام فرمود:

هرگاه یکی از شما برای صرف غذا دعوت شدید، نباید فرزند خود را همراه ببرید، اگر چنین کاری کردید غذای آن فرزند حرام و ورود او به آن محل دعوت، ورود غاصبانه است. (مؤلف لآلی الاخبار می نویسد: ذکر فرزند کنایه است از هر کس که از طرف مهمان کننده دعوت نشده باشد.)

لنالی ۲/۳۳۶

قال امیرالمؤمنین علیه السلام للحسن ابنه علیه السلام:

یا بنی! الا اعلمک اربع خصال تستغنی بها عن الطب؟

فقال: بلی یا امیرالمؤمنین.

قال: لا- تجلس علی الطعام الا- و انت جائع و لا تقم عن الطعام الا و انت تشتهیه و جود المضغ و اذا نمت فاعرض نفسك علی الخلاء فاذا استعملت هذا استغیت عن الطب.

علی بن ابی طالب علیه السلام خطاب به فرزندش امام حسن علیه السلام فرمودند:

فرزندم! می خواهی چهار خصلت به تو بیاموزم که به واسطه آنها از علم طب بی نیاز گردی؟

فرمود: آری یا امیرالمؤمنین.

آنگاه حضرت علی علیه السلام فرمودند:

۱. تا گرسنه نشده ای بر سفره غذا منشین.

۲. زمانی از کنار غذا برخیز که هنوز میل به خوردن داری.

۳. جویدن لقمه را نیکو انجام بده.

۴. چون خواستی بخوابی برای قضای حاجت به مستراح برو.

اگر این چهار دستور را انجام دهی، از طب بی نیاز خواهی شد.

خصال ۲۲۹/ حدیث ۶۷

قال علی علیه السلام:

ص: ۹۲

احذر الشره فكم من اكله منعت اكلات.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از زیاد غذا خوردن بترس، چه بسیار شده که یک بار غذا خوردن، مانع چند بار غذا خوردن شده است.

غرر و درر ۹۵/

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من اراد ان یکثر خیر بینه فلیغسل یده قبل الأکل.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

هر کس می خواهد خیر خانه اش زیاد شود، باید پیش از خوردن غذا دست خود را بشوید.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۵-۲۶، حدیث ۹۰

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

من سرّه ان یکثر خیر بینه فلیتوضأ عند حضور طعامه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس به فراوانی خیر و برکت خانه اش (می اندیشد و) دلشاد می شود، بایستی هنگام حاضر شدن بر سر سفره، وضو بگیرد.
(با وضو باشد که از غذا استفاده نماید).

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۳، حدیث ۴۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا تدع الی طعامک احداً حتی یسلم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هیچ کس را تا سلام نداده، به خوردن غذا دعوت مکن.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۹، حدیث ۶۷

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

إذا جمع للطعام أربع خصال فقد تمّ: إذا كان من حلال و كثرت الأيدي عليه و سمي الله تبارك و تعالى في أوله و حمد في آخره.

ص: ٩٣

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

اگر در خوراک چهار چیز فراهم آید کامل خواهد بود:

۱. از حلال باشد.

۲. دست های زیادی در خوردن آن شرکت کند.

۳. با نام خدای تبارک و تعالی آغاز (به خوردن) شود.

۴. با حمد خداوند پایان پذیرد.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۱۶، حدیث ۳۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

شرار امتی عزّابها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بدترین افراد امتم، مردان بی همسر و زنان بی شوهرند.

بحار الانوار ۱۰۳/۲۲۲ حدیث ۴۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من تزوّج فقد أحرز نصف دینه فلیتّق الله فی النصف الباقی.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

آن کسی که زناشویی کند نصف دین خود را حفظ کرده است پس باید در مورد نصف دیگرش از خدا بترسد. (و آن را با تقوا حفظ کند).

بحار الانوار ۱۰۳/۲۱۹ حدیث ۱۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

رکعتان من المتأهل خیر من اثنین و ثمانین رکعه من العزب.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو رکعت نماز شخصی که زن دارد بهتر است از هشتاد و دو رکعت نماز کسی که زن ندارد.

نهج الفصاحه / ۳۴۶

ص: ۹۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

التمسوا الرزق بالنكاح.

رسول گرامی خداوند ۹ فرمودند:

رزق و روزی را به واسطه ازدواج (از خداوند) درخواست کنید.

نهج الفصاحه ۱۲۰/

عن الرضا عليه السلام قال:

نزل جبرئيل على النبي فقال يا محمد ربك يقرئك السلام و يقول: انّ الابكار من النساء بمنزله الثمر على الشجر.

امام هشتم عليه السلام فرمود:

جبرئیل بر پیامبر نازل شد و گفت: یا محمد پروردگارت به تو سلام می رساند و می فرماید: زنان باکره مانند میوه روی درختند (همان طور که میوه وقتی رسید باید او را چید و استفاده کرد همچنین باید زنان هم به موقع مورد استفاده قرار گیرند هر چه زودتر شوهر کنند و از فصل استفاده از آن دیر نشود و الا همانند میوه ای که از آن استفاده نشود، فاسد خواهد شد).

وسائل ۱۴/۳۹ حدیث ۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من سعادته الرجل أن لا تحيض ابنته في بيته.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

از خوشبختی مرد این است که دخترش در منزلش حائض نشود (قبل از اینکه به حدّ حیض برسد شوهر کند).

وسائل الشیعه ۱۴/۴۱ حدیث ۱۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اياكم و خضراء الدمن! قيل: يا رسول الله! ما خضراء الدمن؟ قال: المرأة الحسناء في منبت السوء.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از گیاهانی که در مناطق آلوده می رویند، پرهیزید! سؤال شد: ای رسول خدا، منظورتان از این گیاهان چیست؟ فرمودند: زن زیبایی است که در خانواده آلوده و پستی پرورش یافته است.

بحار الانوار ۱۰۳/۲۳۲ حدیث ۱۰

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

لا وليمة الا في خمس: في عرس او خرس او عذار او وکار او ركاز.

فأما العرس: فالتزويج، و الخرس: النفاس بالولد، و العذار: الختان، والوکار: الرجل يشتري الدار، و الركاز: الذي يقدم من مكة.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

وليمة (پذیرایی عمومی) فقط در پنج مورد است:

۱. در جشن عروسی.

۲. به هنگام ولادت فرزند.

۳. در وقت ختنه کردن.

۴. در خرید خانه.

۵. در بازگشت از حج.

خصال ۱/ باب ۵، ص ۳۱۳، حدیث ۹۱

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

ان اقل ساكنى الجنة النساء.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

کمترین ساکنین بهشت، زن ها هستند.

نهج الفصاحه ۱۲۰/

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

النساء حباله الشيطان.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

زنان دام های شیطانند.

نهج الفصاحه / ۶۳۵

ص: ۹۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ان الله تبارك و تعالی جعل الشهوه عشره اجزاء تسعه منها فی النساء و واحده فی الرجال و لولا ما جعل الله (عزوجل) فیهن من اجزاء الحياء علی قدر اجزاء الشهوه لكان لكل رجل تسع نسوه متعلقات به.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

همانا خدای تبارك و تعالی میل زناشویی را ده سهم قرار داده است که نه سهم آن در زنان و یک سهم در مردان است و اگر آن مقدار حیا که خداوند (عزوجل) به مقدار شهوت در زنان قرار داده، نبود؛ در آن صورت به هر مردی، نه زن در می آویخت.

خصال ۲/ باب ۱۰، ص ۴۳۸، حدیث ۲۸

عن الصادق علیه السلام انه قال:

الحياء علی عشره اجزاء تسعه فی النساء و واحده فی الرجال؛ فاذا حاضت الجاریه ذهب جزء من حیاتها، فاذا تزوجت ذهب جزء، فاذا اقترعت ذهب جزء، فاذا ولدت ذهب جزء و بقى لها خمسہ اجزاء فان فجرت ذهب حیائها کله و ان عفت بقى لها خمسہ اجزاء.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

حیا ده سهم است: نه سهم در زنان و یک سهم در مردان؛ پس آنگاه که دوشیزه خون حیض دید یک سهم از حیا او می رود و چون شوهر کند یک سهم دیگر برود و چون بکارتش از دست رود، یک سهم دیگر هم برود و چون فرزند آورد یک سهم دیگر برود و پنج سهم برای او باقی می ماند. پس اگر دامن به ناپاکی آلود، همه حیائش از دست برود و اگر عفت ورزید پنج سهم از حیا برایش می ماند.

خصال ۲/ باب ۱۰، ص ۴۳۹، حدیث ۲۹

عن جعفر بن محمد عن ابیه قال:

ان الله تبارك و تعالی جعل للمرأه صبر عشره رجال فاذا حملت زاداها قوه صبر عشره رجال اخری.

ص: ۹۷

امام باقر علیه السلام فرمودند:

همانا خدای تبارک و تعالی در یک زن، بردباری ده مرد را قرار داده است و چون باردار شود، نیز بردباری ده مرد دیگر را بر او بیفزاید.

خصال ۲/ باب ۱۰، ص ۴۳۹، حدیث ۳۱

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

إي امرأة تتطيب ثم خرجت من بيتها فهي تلحن حتى ترجع إلى بيتها متى رجعت.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر زنی که خود را خوشبو کند و از خانه خود بیرون رود، پیوسته لعن شود تا به خانه بازگردد، هر وقت که بازگشت. (یعنی هر چه طول بکشد بیشتر لعن شود).

عقاب الاعمال / ۵۹۰

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

إذا استعطرت المرأة فمرت على القوم ليجدوا ريحها فهي زانية.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

گناه زنی که خود را خوشبو نماید سپس در میان گروهی از مردم عبور نماید تا اینکه بوی خوش او به مشام آنان برسد، همچون گناه زنا است.

نهج الفصاحه / ۳۴

قالت فاطمه عليها السلام:

خير النساء الا يرين الرجال ولا يريهن الرجال.

حضرت فاطمه زهرا سلام الله عليها فرمودند:

بهترین زنان آنهایی هستند که مردان را نبینند و مردان نیز آنها را نبینند.

مکارم / ۱۴۳

عن ام سلمه قالت:

كنت عند النبي صلى الله عليه وآله و عنده ميمونه فاقبل ابن ام مكتوم و ذلك بعد ان امر الحجاب.

فقال: احتجبا.

فقلنا: يا رسول الله! اليس اعمى لا يبصرنا؟

ص: ٩٨

قال: افعميا و ان انتما الستما تبصرانه!

ام سلمه گوید:

خدمت پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله بودم، میمونه هم حضور داشت. در این حال، ابن ام مکتوم که نابینا بود وارد شد و حجاب نیز واجب شده بود. پیغمبر صلی الله علیه و آله به من و میمونه دستور دادند: حجاب را رعایت کنید! عرض کردیم: آیا نابینا نیست؟ مگر نه این است که ما را نمی بیند؟! فرمودند: آیا شما هم نابینا هستید و او را نمی بینید؟! [از این حدیث صرفنظر از آن که از نابینا هم باید رو پوشید مستفاد می شود که همین طور که مرد نباید به زن نگاه کند زن هم نباید به مرد نگاه کند هرچند مرد کور و نابینا باشد].

مکارم / ۱۴۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ اكمل المؤمنين ايماناَ أحسنهم خلقاً. و خياركم، خياركم لنساءه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

مؤمنی کامل ترین ایمان را دارد که بهترین اخلاق را دارد. و بهترین شما، کسی است که بهترین رفتار را با همسرش داشته باشد.

سفینه البحار ۲/۵۸۶

از حضرت رضا سؤال شد که مقدار نفقه مستحسن چیست؟ حضرت فرمودند: بین المکروهین. سائل عرض کرد: نمی دانم «ما بین دو مکروه» چیست؟ حضرت فرمودند: ان الله کره الاسراف و کره الاقتار یعنی خداوند متعال اسراف و اقتار را مکروه می دارد. به این معنی که انسان نباید نه آنچنان خرج زیاد و بی مورد نماید و نه برعکس، در امور زندگی به خود و عیال فشار وارد آورد.

وسائل ۱۵/۲۶۲ حدیث ۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

يا علی. لکلّ ذنب توبه الا سوء الخلق فانّ صاحبه کلّما خرج من ذنب دخل فی ذنب آخر.

ص: ۹۹

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

برای هر گناهی، توبه هست، مگر بد اخلاقی. زیرا شخص بد اخلاق به محض اینکه از گناهی خارج شد داخل گناه دیگر می شود.

مکارم / ۲۹۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ان المرأة خلقت من ضلع و انك ان ترد اقامه الضلع تكسرها، فدارها تعش لها.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

زن از دنده خلق شده است و تو هرگاه اراده کنی که دنده را راست کنی، آن را می شکنی؛ پس با زن مدارا کن و با او آرام زندگی کن.

نهج الفصاحه / ۱۶۷

قال علی بن الحسین علیه السلام:

أربع من كنّ فيه كمل اسلامه و محصت عنه ذنوبه و لقي ربّه (عزوجلّ) و هو عنه راض: من وفى لله (عزوجلّ) ممّا يجعل على نفسه للناس و صدق لسانه مع الناس و استحيى من كل قبیح عند الله و عند الناس و حسن خلقه مع اهله.

حضرت سجاد علیه السلام فرمودند:

چهار خصلت در هر که باشد اسلامش کامل است و گناهانش محو خواهند شد و پروردگارش را در حالتی ملاقات خواهد نمود که از او راضی است:

۱. کسی که به خاطر خدای (عزوجلّ) به عهد خود نسبت به مردم، وفا کند.

۲. با مردم راستگو باشد.

۳. از چیزی که نزد خدا و مردم، قبیح و زشت باشد خودداری کند.

۴. با اهل بیت خود، خوش اخلاق باشد.

الاثنی عشریه / ۱۷۱

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

إذا أراد أحدكم أن يتزوج فليستل عن شعرها كما يستل عن وجهها فإن الشعر

ص: ١٠٠

أحد الجمالین.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هرگاه یکی از شما اراده تزویج نماید باید از موی زن هم پرسش نماید همان طوری که از صورتش سؤال می کند، زیرا موی یکی از دو زیبایی است.

مکارم ۱۱۹/

عن الصادق علیه السلام قال:

من تزوج امرأ فلم ینو أن یوفیها صداقها فهو عند الله زان.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که با زنی ازدواج نماید و نیتش عدم پرداخت مهریه او باشد، در پیشگاه خداوند، زناکار محسوب خواهد شد.

مکارم ۱۲۳/

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

انّ احق الشروط أن یوفی بها ما استحللتم له الفرج و السنه المحمدیه فی الصداق خمس مائه درهم فمن زاد علی السنه رد الی السنه.

حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند:

سزاوارترین شرطی که باید به آن عمل بشود پرداخت مهریه است که ناموس زن به وسیله آن حلال شده است. و سنت پیغمبر در خصوص مهریه، پانصد درهم است پس هر کس بر سنت پیغمبر چیزی بیفزاید، سنت او را رد کرده است.

مکارم ۱۲۳/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

خیرکم خیرکم لأهله و انا خیرکم لاهلی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

بهترین شما کسی است که بهترین فرد برای خانواده اش باشد و من بهترین شما هستم نسبت به خانواده ام.

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: اوصانى جبرئيل عليه السلام بالمرأه حتى ظننت انه لا ينبغي طلاقها الا من فاحشه بينه.

امام باقر عليه السلام فرمود:

حضرت پيغمبر اکرم صلى الله عليه و آله فرمودند: جبرئيل عليه السلام مرا نسبت به زن تا حدی سفارش نمود که گمان بردم طلاق دادن وی سزاوار نیست مگر به واسطه گناه آشکاری.

سئل اسحاق بن عمار اباعبدالله عليه السلام حق المرأه على زوجها. قال:

يشبع بطنها و يكسو جثتها و ان جهلت غفر لها. ان ابراهيم خليل الرحمن عليه السلام شكى الى الله خلق ساره. فوحي الله تعالى اليه: ان مثل المرأه مثل الضلع ان اقمته انكسر و ان تركته استمتعت به. قلت: من قال هذا؟ فغضب ثم قال: هذا و الله قول رسول الله صلى الله عليه و آله.

اسحاق بن عمار از حضرت صادق عليه السلام در مورد حق زن سؤال کرد. حضرت فرمودند: شکم او را سیر کند، بدنش را بپوشاند، اگر عمل خلافی به نادانی از وی سر زد او را عفو کند. حضرت ابراهیم خلیل الرحمن علیه السلام از اخلاق ساره، به خداوند شکایت کرد. خداوند به او چنین وحی فرستاد: مثیل زن مثیل دنده است که اگر خواسته باشی آن را راست کنی شکسته می شود و اگر از او صرف نظر کردی از او بهره می بری. اسحاق بن عمار گوید؛ گفتم: این حرف را چه کسی گفته است؟ حضرت صادق علیه السلام غضبناک شده و فرمودند: به خدا قسم این فرمایش رسول خدا است!

قال ابوالحسن موسى بن جعفر عليه السلام:

ان عيال الرجل اسرأه فمن انعم الله عليه نعمه فليوسع على اسرأه فان لم يفعل أوشك أن تزول عنه تلك النعمه.

امام هفتم عليه السلام فرمود:

عیال مرد، اسیران اویند. هر که خدا به او نعمت داده بایستی بر اسیران خود توسعه دهد و اگر نکند بسا باشد که آن نعمت از دستش برود.

امالی صدوق، مجلس ۶۸ حدیث ۳

قال النبی صلی الله علیه و آله:

عیال الرجل اسراؤه و احب العباد الی الله (عزوجل) احسنهم صنيعه علی اسرائه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

عائله مرد اسیرانِ او هستند و بهترین بندگان خدا آن کسی است که نسبت به اسرای خود، خوش رفتارتر باشد.

مکارم/ ۱۳۲

قال السجاد علیه السلام:

ارضاکم عندالله أسبغکم علی عیاله.

امام سجاد علیه السلام فرمود:

راضی ترین شما نزد خدا، وسعت دهنده ترین شما است نسبت به عائله خود.

بحار ۱۰۴/۷۳ حدیث ۲۵

قال الرضا علیه السلام:

صاحب النعمه يجب علیه التوسعہ علی عیاله.

حضرت رضا علیه السلام فرمودند:

کسی که امکانات مالی دارد، وسعت دادن نسبت به عائله اش، بر او واجب می شود.

وسائل ۱۵/۲۴۹ حدیث ۳

قال الرضا علیه السلام:

ینبغی للرجل أن یوسع علی عیاله لئلا یتمنوا موتہ.

حضرت رضا علیه السلام فرمودند:

سزاوار است که مرد در امور زندگی عیال خود وسعت دهد تا آرزوی مرگ او را ننمایند.

وسائل ١٥/٢٤٩ حديث ٦

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

ص: ١٠٣

ليس منا من وسع الله عليه ثم قتر على عياله.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از ما نیست کسی که خداوند وسعتش داده لیکن او بر نان خورانش تنگ بگیرد.

مدینه البلاغه ۲/۵۳۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

شر الناس المضیق علی اهله.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

بدترین مردم کسی است که به خانواده خود تنگ گیرد.

غوالی الدرر، کلمه ۱۸

عن الصادق علیه السلام قال:

اتقوا الله فی الضعیفین یعنی الیتیم و النساء.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

نسبت به دو ضعیف یتیم و زن، از خدا بترسید (و حق آنها را ادا کنید).

مکارم ۱۳۲/

قال علی علیه السلام:

ثلاث مهلكات: طاعة النساء و طاعة الغضب و طاعة الشهوة.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سه چیز موجب هلاکت است: اطاعت زنان، اطاعت خشم و اطاعت شهوت.

فهرست غرر و درر ۴۲۳/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

يا على! من اطاع امراته اَكبه الله على وجهه في النار. فقال على عليه السلام: و ما تلك الطاعه؟ قال: يأذن لها في الذهاب الى الحمامات و العراسات و النائحات و لبس الثياب الرقاق.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

کسی که از زن اطاعت کند، خداوند متعال او را به صورت، در آتش

ص: ۱۰۴

جهنم خواهد انداخت.

علی علیه السلام سؤال کرد: این اطاعت چیست که باعث این عقاب است؟ پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: به زن اجازه دهد به حمام برود، در مجالس عروسی و فاتحه خوانی شرکت کند و لباس نازک بدن نما بپوشد (خلاصه آنکه: زن خود را آزاد و بی قید و بند بگذارد).

مکارم/ ۲۹۵

قال علی علیه السلام:

المرأه عقرب حلوه اللبسه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زن چون کژدم (آزار رساننده) است که شیرین است گزیدن (آمیزش با) او

نهج البلاغه/ ۱۱۱۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه و ان لم تظلمهم ظلموک: السفله و زوجتک و خادمک.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه کس اند که هر چند به آنها ستم نکنی، به تو ستم می کنند. اشخاص پست، زن تو، و خدمتگزارت.

تحف العقول/ ۴۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ مع سعادته المرء المسلم أن يشبهه ولده و المرأه الجملاء ذات دین، و المركب الهنی، و المسکن الواسع.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

از سعادت مرد مسلمان این است که فرزندش شبیه به او باشد و زن زیبای دین دار داشته باشد و مرکبش راهوار و مسکنش وسیع باشد.

بحار الانوار ۱۰۴/۱۰۴ حدیث ۸۷

قال امير المؤمنين عليه السلام:

ص: ١٠٥

دخل علينا رسول الله صلى الله عليه وآله و فاطمه جالسة عند القدر و أنا انقى العدس فقال: يا ابالحسن. فقلت: لبيك يا رسول الله. قال اسمع مني ما اقول الا من امر ربي: ما من رجل يعين امرأته في بيتها الا كان له بكل شعره على بدنه عباده سنه صيام نهارها و قيام ليلها و اعطاه الله من الثواب مثل ما اعطاه الله الصابرين و داود النبي و يعقوب و عيسى.

يا على من كان في خدمه العيال في البيت و لم يأنف كتب الله اسمه في ديوان الشهداء و كتب له بكل يوم و ليله ثواب الف شهيد و كتب له بكل قدم ثواب حجّه و عمره و اعطاه الله بكل عرق في جسده مدينه.

يا على ساعه في خدمه العيال في البيت خير من عباده الف سنه و الف حجه و الف عمره و خير من عتق الف رقبه و الف غزوه و الف مريض عاده و الف جمعه و الف جنازه و الف جائع يشبعهم و الف عار يكسوهم و الف فرس يوجهه في سبيل الله و خير له من الف دينار يتصدق به على المساكين و خير له من ان يقرأ التوراه و الانجيل و الزبور و الفرقان و من الف اسير اعتقه و خير له من الف بدنه يعطى المساكين و لا يخرج من الدنيا حتى يرى مكانه من الجنة.

يا على من لم يأنف من خدمه العيال دخل الجنة بغير حساب. يا على خدمه العيال كفاره الكبائر و يطفى غضب الربّ و مهوّر الحور العين و يزيد في الحسنات و الدرجات. يا على لا يخدم العيال الا صديق او شهيد او رجل يريد الله به خير الدنيا و الآخرة.

على عليه السلام فرمود:

پیغمبر بر ما وارد شد در حالی که فاطمه علیها السلام مشغول پخت دیگ بود و من مشغول پاک کردن عدس. پیغمبر فرمود: ای ابوالحسن. گفتم: بله یا رسول الله. فرمود: بشنو از من چیزی را که نمی گویم مگر آن چه را که پروردگار امر فرموده: هر مردی که در خانه، کمک زن خود کند به اندازه هر مو که در بدن دارد ثواب عبادت یک سال که روزهای آن روزه و شب هایش را به عبادت مشغول باشد داده خواهد شد و خداوند همانند ثواب صابرين، و داود پیامبر و یعقوب و عیسی علیهم السلام را به او عطا می کند.

یا علی، کسی که در خانه به عیال خود خدمت کند و بد اخلاقی نکند خداوند اسم او را در دفتر شهداء می نویسد و برای هر روز و شب ثواب هزار شهید برای او ثبت خواهد شد و به قدر هر قدمی که برمی دارد ثواب یک حج و عمره برای او ثبت خواهد شد و به عوض هر رگی که در بدن دارد خداوند به او شهری عطا خواهد کرد.

یا علی یک ساعت خدمت نمودن به عائله ی خود، بهتر است از عبادت هزار ساله و انجام هزار حج و عمره، و بهتر است از آزاد کردن هزار بنده، رفتن به هزار غزوه، عیادت هزار مریض، انجام هزار نماز جمعه، هزار تشییع جنازه، سیر کردن هزار گرسنه، پوشیدن هزار برهنه و نیز هزار اسب را روانه جنگ در راه خدا نمودن، و بهتر است از هزار دینار صدقه دادن به مساکین و بهتر از خواندن کتاب های تورات، انجیل، زبور و قرآن، و (بهتر) از آزاد کردن هزار اسیر و بخشیدن هزار شتر به فقرا.

و از دنیا نرود مگر آنکه جای خود را در بهشت ببیند.

یا علی کسی که از خدمت به عیال خود خودداری نکند، بدون حساب داخل بهشت خواهد شد.

یا علی خدمت به عیال کفاره گناهان کبیره و فرونشاندن خشم خداوند و مهریه حورالعین و موجب زیادی حسنات و درجات خواهد بود.

یا علی خدمت به عیال نمی کند مگر صدیق یا شهید یا کسی که اراده و نیت او خیر دنیا و آخرت باشد.

لئالی ۲۶۳-۳/۲۶۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ایما امرأه لم ترفق بزوجها و حملته علی ما لایقدر علیه و لا یطیق لم تقبل منها حسنه و تلقی الله و هو علیها غضبان.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

آگاه باشید! هر زنی که نسبت به شوهر خود مدارا نکند و شوهر خود را به چیزی وادار کند که قدرت آن را نداشته باشد، کارهای خوب او ثواب

ص: ۱۰۷

نخواهند داشت و خدا را در حالتی ملاقات خواهد کرد که بر او خشمناک باشد.

مکارم / ۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

ایما امرأه باتت و زوجها علیها ساخط فی حق لم تقبل منها صلوه حتی یرضی عنها.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

هر زنی که شب را در حالی بگذراند که شوهرش (در مورد حقی از حقوق) از او ناراضی باشد، نمازش قبول نخواهد شد تا شوهرش از دست او راضی شود.

مکارم / ۱۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایما امرأه خرجت من بیتها بغير اذن زوجها فلا نفقه لها حتی ترجع.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر زنی که بدون اجازه شوهر خود از خانه اش خارج شود، حق نفقه ندارد تا برگردد.

مکارم / ۱۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایما امرأه قالت لزوجها: «ما رأیت منک خیراً قطّ» فقد حبط عملها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر زنی که به شوهر خود بگوید: «هرگز از تو خیری ندیدم» در واقع، عمل خود را باطل کرده و ثواب عمل خوب او محو می گردد.

مکارم / ۱۳۰

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

انّ رجلاً من الانصار علی عهد رسول الله صلی الله علیه و آله خرج فی بعض حوائجه فعهد الی امرأته عهداً أن لا تخرج من بیتها

حتى يقدم. قال: و انّ اباهما مرض فبعثت المرأة الى رسول الله صلى الله عليه و آله فقال: انّ زوجي خرج و

ص: ١٠٨

عهد الی ان لا- اخرج من بیتی حتی یقدم. انّ ابی مرض فتأمرنی ان اعوده؟ قال: لا- اجلسی فی بیتک و اطیعی زوجک. قال: فمات فبعثت الیه یا رسول الله انّ ابی قد مات فتأمرنی أن اصلى علیه؟ قال: لا. اجلسی فی بیتک و اطیعی زوجک. قال: فدفن الرجل فبعثت الیها رسول الله صلی الله علیه و آله: انّ الله تبارک و تعالی قد غفر لک و لأبیک بطاعتک لزوجک.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

در زمان پیغمبر اکرم _ صلی الله علیه و آله _، مردی از انصار برای کاری از منزل خارج شد و با زن خود عهد کرد که از خانه خارج نشود تا برگردد.

به زن خبر رسید که پدرش مریض شده. آن زن شخصی را خدمت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرستاد و جریان را به پیامبر اطلاع داده، درخواست عیادت از پدر را نمود.

پیغمبر اجازه نداد و فرمود: در خانه ات بنشین و شوهرت را اطاعت کن.

طولی نکشید که خبر مرگ پدر به او رسید، باز هم جریان را به حضور پیامبر اکرم _ صلی الله علیه و آله _ اطلاع داده و اجازه ی حضور بر جنازه پدر و اقامه نماز بر او را خواستار شد.

باز هم پیغمبر اجازه نداد و فرمود: در خانه ات بنشین و اطاعت شوهرت را بنما.

تا وقتی که آن مرد دفن شد. در این هنگام پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله شخصی نزد آن زن فرستاد و به زن بشارت داد که:

«به جهت اطاعت تو از شوهرت و خارج نشدن از خانه، خداوند، هم خودت و هم پدرت را آمرزید.»

مکارم / ۱۳۰، وسائل الشیعه ۱۴/۱۲۵ ح ۱

عن زید بن علی عن ابائه قال:

ذکر رسول الله صلی الله علیه و آله الجهاد. فقالت المرأة: یا رسول الله ما للنساء من هذا شیء؟ فقال: بلی، للمرأة ما بین حملها الی وضعها و الی فطامها من الاجر کالمربط فی

ص: ۱۰۹

سبیل الله فان هلكت فی ما بین ذلك كان لها مثل منزله الشهيد.

پیغمبر اکرم e فضائل جهاد را بیان می فرمود.

زنی حضور داشت، عرض کرد: یا رسول الله، زن ها از این فیض بهره ای ندارند؟

فرمود: چرا، زن از وقتی که آبستن می شود تا وضع حمل می نماید و نیز در ایام شیرخوارگی فرزندی، از نظر اجر و ثواب مانند کسی است که در راه خدا جهاد می کند و اگر در این فاصله بمیرد، اجر او مانند اجر شهید است.

مکارم / ۱۴۴

قال علیه السلام:

ایما امرأه خدمت زوجها سبعة ایام اغلق الله علیها سبعة ابواب النار و فتح لها سبعة ابواب الجنة تدخل من أيها شاءت.

معصوم علیه السلام فرمود:

هر زنی که هفت روز به شوهر خود خدمت کند خداوند هفت درب جهنم را به روی او می بندد و هفت درب بهشت را به روی او باز می نماید که از هر کدام بخواهد داخل شود.

لنالی ۳/۲۶۵

قال علیه السلام:

ما من امرأة تسقى زوجها شربة من ماء الا كان خيراً لها من عبادة سنة صيام نهارها و قیام لیلها و بینی الله لها بكل شربة تسقى زوجها مدینه فی الجنة و غفر لها ستین خطیئه.

معصوم علیه السلام فرمود:

هر زنی که به دست شوهر خود، آبی بدهد از عبادت یک ساله که روزهای آن روزه و شب هایش را به عبادت مشغول باشد بهتر است و در عوض هر آب که به شوهر خود بدهد خداوند شهری در بهشت برای او بنا خواهد کرد و از شصت خطا و لغزش او صرف نظر خواهد کرد.

لنالی ۳/۲۶۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ص: ۱۱۰

ایما امرأه رفعت من بیت زوجها شیئاً من موضع الی موضع ترید به صلاحاً نظر الله الیها و من نظر الله الیه لم یعذبه. فقالت ام سلمه: ذهب الرجال بكل خیر فأی شیئ للنساء المساکین. فقال: بلی اذا حملت المرأه کانت بمنزله الصائم القائم المجاهد بنفسه و ماله فی سبیل الله فاذا وضعت کان لها من الاجر ما لا تدری ما هو لعظمه فاذا ارضعت کان لها بكل مضمه یعدل عتق محرر من ولد اسماعیل. فاذا فرغت من رضاعه ضرب ملک علی جنبها و قال: استأنفی غفر الله لک.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هر زنی که چیزی از خانه شوهرش جابجا کند که صلاح در آن باشد، خداوند به او نظر رحمت نماید و هر کس را که خداوند به او نظر رحمت نماید، عذاب نخواهد کرد.

ام سلمه عرض کرد: تمام خیر و خوبی برای مردها است پس برای زن های مسکین چه اجری خواهد بود؟

پیغمبر فرمود: زن در زمان حاملگی مانند شخص روزه دار و جهادکننده ی با جان و مال خود در راه خدا است و زمانی که وضع حمل نمود آنقدر اجر عظیم به او داده می شود که تو نمی دانی.

و برای هر دفعه که به فرزند خود شیر دهد ثواب آزاد کردن بنده ای از اولاد حضرت اسماعیل به او داده خواهد شد.

و وقتی که از شیر دادن فارغ شد ملائکه دست به دوش او گذاشته و می گویند: خداوند تمام گناهانت را آمرزید، عمل خویش از سر گیر (از گناه پاک شده ای سعی کن از این به بعد مرتکب آن نشوی).

لثالی ۳/۲۶۶

قال علیه السلام:

اذا ماتت المرأه فی النفاس لم ینشر لها دیوان یوم القیامه.

معصوم علیه السلام می فرماید:

هرگاه زن در ایام نفاس (تا ده روز بعد از وضع حمل) بمیرد، دیوان عمل او در روز قیامت منتشر نخواهد شد.

ص: ۱۱۱

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

أيما امرأة اذت زوجها بلسانها لم يقبل الله منها صرفا ولا عدلا ولا حسنة من عملها حتى ترضيه و ان صامت نهارها و قامت ليلها و اعتقت الرقاب و حملت على جواد الخيل في سبيل الله و كانت اول من يرد النار و كذلك الرجل اذا كان لها ظالماً.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

هر زنی شوهر خود را به زبان بیازارد، خداوند هیچ عمل مستحب و واجب (۱) و هیچ حسنه ای را از او نپذیرد تا او را راضی کند اگر چه همه روزها روزه بگیرد و شب عبادت کند و بنده ها آزاد کند و اسب های خوب را زیر پای مجاهدان راه خدا بنهد. و چنین شخصی اول کسی باشد که به دوزخ رود. و همچنین است مردی که نسبت به زنش ستمکار باشد.

بحار ۱۰۳/۲۴۴ ح ۱۵

قال النبي صلى الله عليه وآله:

ثلاثة نساء يرفع الله عنهن عذاب القبر و حشرهن مع فاطمه عليها السلام: امرأة صبرت على عسر زوجها و امرأة صبرت على سوء خلق زوجها و امرأة وهبت صداقتها.

پیغمبر اکرم صلى الله عليه و آله فرمودند:

از سه طائفه زنان، خداوند متعال عذاب قبر را مرتفع ساخته و ایشان را با حضرت زهرا سلام الله عليها در روز قیامت محشور فرماید:

۱. زنی که بر تنگدستی شوهر خود شکینا باشد.

۲. زنی که با شوهر بدخلق خود صبر کند.

۳. زنی که مهریه خود را به شوهر هبه نموده و ببخشد.

ص: ۱۱۲

۱-۱. شیخ طریحی در مجمع البحرین ۵/۷۹ می نویسد: الصرف: التوبه. يقال: لا يقبل منه صرف ولا عدل. أي توبه و فديه أو نافلة و فريضة.

قال الباقر علیه السلام:

لا شفیع للمرأة أنجح عند ربها من رضا زوجها.

امام باقر علیه السلام فرمود:

برای زن، هیچ شفیع‌ی به درگاه الهی، بهتر از رضایت شوهرش نیست.

سفینه البحار ۱/۵۶۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لو كنت آمر أحداً أن يسجد لأحدٍ لامرت المرأة أن تسجد لزوجها.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله در مقام اهمیت حقوق مرد (بر عهده زن) فرمودند:

اگر می خواستم امر کنم کسی برای دیگری (غیر خدا) سجده کند، امر می کردم که زن برای شوهر خود سجده کند.

بحار الانوار ۲۴۰/۲۳-۲۴۱ حدیث ۱۰ به نقل از تفسیر فرات

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حق الزوج علی الزوجه: أن لا تصوم یوما واحدا الا باذنه الا الفریضه فان فعلت ائمت و لم يتقبل منها و أن لا تعطی من بیته شیئاً الا- باذنه فان فعلت كان له الأجر و كان علیها الوزر. و أن لا تخرج من بیته الا باذنه فان فعلت لعنها الله و ملائکة الغضب حتی تتوب او تراجع و ان كان ظالماً.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله از جمله حقوق شوهر بر زن را چنین فرمودند:

۱. بدون اجازه ی شوهر حتی یک روز روزه غیر واجب نگیرد؛ و اگر گرفت، گناهکار بوده و از او پذیرفته نخواهد شد.

۲. بدون اجازه، چیزی از منزل شوهر به کسی ندهد؛ اگر داد، ثوابش برای شوهر و زن گناهکار و مدیون خواهد بود.

۳. بدون اجازه از خانه اش خارج نشود؛ اگر رفت، خداوند متعال و فرشتگان غضب همواره او را لعنت کنند تا توبه کند یا به منزل بازگردد؛ حتی اگر شوهرش (نسبت به او ظلم کرده و) ستمگر باشد.

قال على عليه السلام:

ص: ١١٣

جهاد المرأة حسن التبعل.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

جهاد زن نیکو شوهرداری او است.

بحار ۱۰۳/۲۵۲ حدیث ۵۲

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

اربعه لا تقبل لهم صلوه: الامام الجائر و الرجل یؤم القوم و هم له کارهون و العبد الآبق من موالیه من غیر ضروره و المرأة تخرج من بیت زوجها بغیر اذنه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

از چهار شخص، هیچ نمازی پذیرفته نشود:

۱. پیشوای ستمگر.

۲. مردی که پیش نماز جمعی که خوش نداشته باشند او پیش نمازشان باشد.

۳. برده ای که بدون ضرورت از دست موالی خویش فرار کرده باشد.

۴. زنی که بدون اجازه، از خانه ی شوهرش بیرون رود.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۴۲، حدیث ۹۴

عن محمد بن مسلم عن الباقر علیه السلام قال:

جاءت امرأة الى رسول الله صلى الله عليه و آله فقالت: يا رسول الله ما حق الزوج على المرأة؟ فقال لها: تطيعه و لا تعصيه و لا تصدقت من بيته بشيء الا باذنه و لا تصوم تطوعاً الا باذنه و لا تمنعه نفسها و ان كانت على ظهر قتب، و لا تخرج من بيته الا باذنه فان خرجت بغير اذنه لعنتها ملائكة السماء و ملائكة الارض و ملائكة الغضب و ملائكة الرحمة حتى ترجع الى بيتها. فقالت:

يا رسول الله من اعظم الناس حقاً على الرجل؟ قال: والداه. قالت: من اعظم الناس حقاً على المرأة؟ قال: زوجها. قالت: فما لي عليه من الحق مثل ما له علي؟ قال: لا. ولا من كل مأه واحده. قالت: والذي بعثك بالحق لا يملك رقبتى رجل ابداً.

محمد بن مسلم از امام محمد باقر علیه السلام نقل می کند که فرمود:

زنی خدمت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد: حق مرد بر زن چیست؟ فرمود: اطاعت کردن او، معصیت نکردن او، صدقه ندادن از خانه اش مگر با اجازه اش، روزه مستحبی نگرفتن مگر با اجازه اش، خودداری نکردن از تمکین او هرچند در حال سواره درخواست نماید، خارج نشدن از خانه شوهر مگر به اذن او؛ و در صورت خروج بی اجازه شوهر، ملائکه زمین و آسمان و ملائکه غضب و رحمت او را لعن می کنند تا به خانه برگردد. زن عرض کرد: ای رسول خدا! حق چه کسی بر مرد سنگین تر است؟ فرمود: پدر و مادرش. گفت: حق چه کسی بر زن بزرگ تر است؟ فرمود: شوهرش. گفت: آیا همان حقوقی که مرد بر زن دارد، زن هم بر مرد دارد؟ فرمود: خیر از صد تا یکی. (یعنی یک صدم حقوق مرد بر زن). گفت: به آن خدائی که تو را به حق مبعوث کرده است هرگز مرا مردی مالک نخواهد کرد (یعنی از بس رعایت حقوق مرد مشکل است هرگز شوهر اختیار نخواهم کرد).

مکارم/ ۱۲۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ثلاثة من الجفاء: أن يصحب الرجل الرجل فلا يسئله عن اسمه و كنيته و أن يدعى الرجل الي طعام فلا يجيب و أن يجيب فلا يأكل و مواقعه الرجل اهله قبل الملاعبه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه چیز از جفا است:

۱. شخصی با دیگری مصاحبت کند و اسم و کنیه او را نپرسد.

۲. شخصی که برای صرف غذا دعوت شود و اجابت نکند و یا اجابت کند و از خوردن، خودداری کند.

۳. جماع با اهل خود قبل از ملاعبت.

لنالی ۳/۲۳۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

إذا جامع احدكم أهله فلا يأتيهِنَّ كما يأتي الطير ليمكث و ليلبث. و قال: فلا

ص: ۱۱۵

يَعَجِّلْهَا فَإِنَّ لِلنِّسَاءِ حَوَائِجَ.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

هنگامی که اراده جماع با اهل خویش نمودید همانند پرندگان با عجله و شتاب نزد آنان نروید بلکه با مکث و درنگ با اهل خویش آمیزش کنید چرا که آنها هم خواسته هایی دارند (که باید رعایت نمائید و فقط در فکر خود نباشید).

لئالی ۳/۲۳۴

قال الصادق علیه السلام:

ثلاثة يهدمن البدن و ربما قتلن: دخول الحمام على البطنه و الغشيان على الامتلاء و نکاح العجائز.

امام صادق علیه السلام فرمود:

سه چیزند که بدن را از بین می برند و چه بسا فرد را بکشند: حمام رفتن با شکم پر. جماع در وقت سیری. هم بستر شدن با پیرزن ها.

لئالی ۳/۲۴۷

روی:

سأل محمد بن العيص ابا عبد الله عليه السلام فقال: اجماع و انا عريان؟

قال: لا. ولا تستقبل القبلة و لاتستدبرها.

در روایت آمده است:

محمد بن عیص از حضرت امام صادق علیه السلام سؤال کرد که آیا برهنه جماع کنم؟

فرمود، نه، رو به قبله و پشت به قبله هم چنین مکن.

لئالی ۳/۲۵۷

قال امير المؤمنين عليه السلام:

نهى النبى أن يجمع اهله مستقبل القبلة فمن فعل ذلك فعليه لعنة الله و الملائكة و الناس اجمعين.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله نهی فرمود از اینکه شخصی با زن خود رو به قبله جماع

ص: ۱۱۶

کند و کسی که چنین کند مورد لعنت خدا و ملائکه و تمامی مردم خواهد بود.

لئالی ۳/۲۵۷

قال علی علیه السلام:

نهی رسول الله عن الجماع مستقبل القبله و مستد برها.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

رسول خدا نهی فرمود از جماع رو به قبله و پشت به قبله.

لئالی ۳/۲۵۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یکره ان یغشی الرجل المرأه و قد احتلم حتی یغتسل من احتلامه الذی رأى فان فعل فخرج الولد مجنوناً فلا یلومن إلا نفسه.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

کراهت دارد شخصی که محتلم شده پیش از غسل، جماع کند و اگر چنین کند و فرزند دیوانه ای متولد شود، کسی جز خود را ملامت نکند.

لئالی ۳/۲۵۷

قال الصادق علیه السلام:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: والذی نفسی بیده لو أن رجلاً غشی امراته و فی البیت صبیبٌ مستیقظ یراهما و یسمع کلامهما و نفسهما ما أفلح أبداً ان کان غلاماً کان زانیاً و ان کانت جاریه کانت زانیه.

امام صادق علیه السلام از قول حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود:

قسم به کسی که جانم به دست قدرت او است، هرگاه شخصی با زن خود جماع کند در حالتی که فرزند کوچکی در خانه، بیدار باشد، ایشان را ببیند و سخن و نفسشان را بشنود، چنین فرزندی رستگار نخواهد شد. اگر پسر است زناکار و اگر دختر است زنا دهنده خواهد شد.

لئالی ۳/۲۵۷

قال ابو جعفر عليه السلام:

انّ النبي صلى الله عليه وآله لَمَّا أُسْرِيَ به الى السماء قال لحقني جبرئيل فقال يا محمّد انّ الله

ص: ١١٧

تبارک و تعالیٰ یقول انی قد غفرت للمتمتعین من امتک من النساء.

امام باقر علیه السلام فرمود:

وقتی که پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله به معراج رفت فرمود: جبرئیل به من ملحق شد و گفت: یا محمد، خداوند تبارک و تعالیٰ می فرماید: به تحقیق متعه کنندگان از امت تو را آمرزیدم.

لئالی ۳/۲۴۳

قال ابو عبدالله علیه السلام:

ما من رجل تمتع ثم اغتسل الا خلق الله من كل قطره تقطر منه سبعین ملكاً يستغفرون له الی یوم القیامه و یلعنون متجنّبها الی ان تقوم الساعه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر مردی که پس از متعه، غسل نماید، خداوند تبارک و تعالیٰ از هر قطره ای که از او بریزد هفتاد فرشته خلق می کند که تا روز قیامت برای او استغفار می کنند و به همین ترتیب اجتناب کننده از متعه را تا روز قیامت لعنت می کنند.

لئالی ۳/۲۴۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یوماً لاصحابه:

جائنی اخی جبرئیل من عند ربی بتحفه لم یتحف بها احداً من انبیائه قبلی و هی متعه النساء المؤمنات.

روزی پیامبر صلی الله علیه و آله به اصحاب خود فرمود:

برادرم جبرئیل علیه السلام از طرف خداوند برای من هدیه مرغوبی آورده که برای هیچیک از پیغمبران قبل از من نیاورده است و آن تحفه، متعه کردن زن مؤمنه است.

لئالی ۳/۲۴۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من تمتع ثلاث مرّات کان معی فی روض الجنان. و قال: من تمتع فی عمره مرّه

ص: ۱۱۸

فهو من اهل الجنة.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که سه مرتبه متعه انجام دهد، در روض الجنان با من است و کسی که در عمر خود یک بار متعه نماید، از اهل بهشت است.

لثالی ۳/۲۴۳

روی:

انّ من مات بلا خلف فکان لم یکن فی الناس و من مات و له خلف فکانه لم یمت.

در حدیث آمده است:

کسی که بمیرد بدون اینکه فرزندی از خود بجا گذارد مثل این است که اصلاً بین مردم نبوده است! و کسی که بمیرد و از خود فرزندی به جا گذارد مثل این است که نمرده است.

وسائل الشیعه ۱۵/۹۶ حدیث ۱۱

عن الرضا علیه السلام قال:

ان الله تبارک و تعالی اذا اراد بعبد خیراً لم یمته حتی یریه الخلف.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

هرگاه خداوند اراده خیر و خوبی کسی را نماید او را نمی میراند تا اینکه فرزندی به او عطا نماید.

مکارم ۱۳۴/

عن الصادق علیه السلام قال:

میراث الله من عبده المؤمن ولد صالح یتغفر له.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

میراث خداوند به بنده اش، فرزند شایسته ای است که برای او استغفار کند.

مکارم ۱۳۲/

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

ص: ١١٩

الولد الصالح ريحانه من رياحين الجنة.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

فرزند خوب و نیکوکار گلی از گل های بهشتی است.

مکارم / ۱۳۲

عن النبی صلی الله علیه و آله قال:

توقوا علی اولادکم لبن البغیه و المجنونه فان اللبن یعدی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کودکان شیرخوار خود را از شیر زن زناکار و دیوانه پرهیز کنید زیرا شیر در روحیه فرزند، اثر خواهد گذاشت.

مکارم / ۱۳۵

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

لا تسترضعوا الحمقاء فان اللبن یغلب الطباع.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

از زن احمق به فرزندان خود شیر ندهید زیرا شیر بر طبیعت (بچه) غلبه خواهد کرد.

لئالی ۳/۳۰۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لیس للصبی لبن خیر من لبن امه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

هیچ شیری برای فرزند بهتر از شیر مادر نیست.

لئالی ۳/۳۰۷

عن الصادق علیه السلام قال:

يزيد الصبي في كل سنه اربع اصابع باصابعه.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

قدّ فرزند در سال به اندازه چهار انگشت از انگشتان خودش بلند می شود.

مكارم الاخلاق / ۱۳۵

ص: ۱۲۰

قال ثوبان:

انّ يهودياً جاء الى النبي فقال: يا محمّد ٩ اسئلك عن شئ لا يعلمه الا نبيّ. قال: و ما هو؟ قال: عن شبه الولد اباه و امه. قال: ماء الرجل ابيض غليظ و ماء المرءه اصفر رقيق فاذا علا ماء الرجل ماء المرءه كان الولد ذكراً باذن الله (عزوجل) و من قبل ذلك يكون الشبه و اذا علا ماء المرءه ماء الرجل خرج الولد انثى باذن الله تعالى و من قبل ذلك يكون الشبه.

ثوبان گوید:

يك نفر يهودی خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله شرفیاب شد و عرض کرد چیزی را از تو سؤال می کنم که جز پیامبر، آن را نمی داند. فرمود: بگو. یهودی گفت: علت شباهت فرزند به پدر یا مادر چیست؟ فرمود: آب نطفه مرد سفید و سخت و غلیظ و آب نطفه زن زرد و رقیق است. هر گاه نطفه مرد بالای نطفه زن قرار گیرد فرزند، پسر، و هر گاه بر عکس بود فرزند دختر خواهد بود _ به اذن خدا تعالی _ و علت شباهت هم همین است.

لثالی ٣/٣١٥

قال الصادق عليه السلام:

البنات حسنات و البنون نعم؛ فالحسنات تناب عليهن و النعمه تسئل عنها.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

دخترها حسنه و پسرها نعمتند. به حسنات ثواب داده می شود و از نعمت سؤال می شود.

تحف العقول / ٣٨٢

قال حمزه:

اتى رجل و هو عند النبي فأخبر بمولود اصابه فتغير وجه الرجل فقال له النبي: ما لك؟ فقال: خير. فقال: قل. قال: خرجت و المرأه تمخض فأخبرت انها ولدت جاريه. فقال النبي: الارض تثقلها و السماء تظلمها و الله يرزقها. و هي ريحانه تشمها.

حمزه می گوید:

ص: ١٢١

شخصی خدمت پیغمبر صلی الله علیه و آله بود و به او خبر دادند که خدا به شما دختری عطا کرد. از این خبر ناراحت شد و رنگ صورت او تغییر کرد پیغمبر اکرم علت ناراحتی او را سؤال فرمود. آن شخص گفت: خوب است. پیامبر فرمود: بگو. گفت: موقعی که از خانه خارج شدم همسرم در حال زائیدن بود و به من خبر دادند که همسرت دختر زائید و از این خبر ناراحت شدم (که چرا پسر زائید).

پیغمبر اکرم به او فرمود: ناراحتی موردی ندارد، زیرا سنگینی او بر دوش زمین است و آسمان بر او سایه افکنده و خدا روزی دهنده او می باشد و آن دختر گلی است که از بوی خوش او استشمام می کنی و لذت میبری.

توضیح

در روایات وارده، گمان جاهلی بعض اشخاص در مورد برتری فرزند پسر بر دختر بسیار مورد نکوهش قرار گرفته است. از جمله اینکه در حدیث آمده است:

پیامبر را به فرزند دختری (حضرت زهرا سلام الله علیها) بشارت دادند. حضرت در چهره اصحابش کراهتی را از این خبر مشاهده فرمودند. پس در چهره ایشان نگریسته و فرمود: شما را چه شده؟ گلی است که آن را می بویم و رزقش هم با خدای (عزوجل) است.

ثواب الاعمال / ۴۴۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اکثروا من قبله اولادکم فانّ لکم بكل قبله درجه فی الجنه مسیره خمسمائه عام.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

فرزندانتان را زیاد ببوسید زیرا در ازای هر بوسه، خداوند درجه ای را که به اندازه مسیر پانصد سال باشد به شما عطا خواهد کرد.

لثالی ۳/۲۷۴

قال الصادق علیه السلام:

جاء رجل الى النبي فقال ما قبلت صبياً قطّ. فلما ولی قال رسول الله: هذا رجل

عندی آنه من اهل النار.

امام صادق علیه السلام فرمود:

شخص خدمت پیامبر رسید و گفت: هیچ وقت فرزندم را نبوسیده ام وقتی که مرخص شد پیغمبر فرمود: این مرد از اهل آتش است.

لئالی ۳/۲۷۴

قال علیه السلام:

إذا بلغت الجارية ست سنين فلا تقبلها و الغلام لا يقبل المرأة إذا جازسبع سنين.

معصوم علیه السلام می فرماید:

هرگاه دختر به سن شش سالگی رسید نباید او را بوسید و پسر که از هفت سالگی تجاوز کرد نباید زن را ببوسد.

لئالی ۳/۲۷۴

فی الحدیث:

من كان عنده صبى فليتصاب الى يجعل نفسه مثله فى الملاعبه معه.

در حدیث آمده که:

کسی که نزد او فرزند کودکی باشد باید همانند آن کودک شوخی کرده و خود را مانند آن کودک قرار دهد.

لئالی ۳/۲۷۴

فی الحدیث:

ان النبى كان يتصاغر للحسنين و يكلمهما بكلام الصبيان كما قال للحسين لما وضع فى فيه تمره من تمر الصدقه: «كخ كخ يا حسين» حتى القاها من فيه و كان يمشى لهما على يديه و رجليه و هما راكبان على ظهره كهينه الجمل، و يقول: نعم الجمل جملكما.

در روایتی وارد شده است که:

پیامبر صلی الله علیه و آله خود را برای حسنین علیهما السلام کوچک می کرد و کودکانه با آنان سخن می گفت چنانکه به

امام حسین علیه السلام که خرمای صدقه را در دهانش قرار داد فرمود: کخ یا حسین تا اینکه حضرت، آن را از

ص: ۱۲۳

دهانش بیرون انداخت.

و همچون شتر بر چهار دست و پا راه می رفت و حسنین علیهما السلام بر پشت او سوار می شدند و می فرمود: چه خوب شتری است شتر شما.

لثالی ۳/۲۷۵

روی:

نظرالتبی صلی الله علیه و آله الی رجل له ابنان. فقبل احمدهما و ترک الاخر. فقال النبی صلی الله علیه و آله: فهلا ساویت بینهما؟!

در روایت آمده است:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله شخصی را که دارای دو پسر بود، مشاهده فرمود که یکی از آنها را بوسید و به دیگری اظهار محبت نمود. پیغمبر به او فرمود: چرا مساوات را بین دو فرزند خویش مراعات نمی کنی؟!

مکارم الاخلاق / ۱۳۳

و عن الصادق علیه السلام قال:

انّ الله (عزوجلّ) لیرحم الرجل لشدّه حبه لولده.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

انسان به سبب دوست داشتن فرزندش، مورد ترحم الهی قرار خواهد گرفت.

مکارم الاخلاق / ۱۳۳

عن الصادق علیه السلام قال:

برّ الرجل بولده برّه بوالديه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

خوبی شخص به فرزندش همچون نیکی به پدر و مادرش است. یعنی: هر اندازه خوبی نسبت به والدین اجر و ثواب دارد، همان اندازه هم نسبت به فرزند ثواب دارد.

عن النبي صلى الله عليه و آله قال:

احبوا الصبيان و ارحموهم فاذا وعدتموهم ففوا لهم فانهم لا يرون الا انكم

ص: ١٢٤

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

فرزندان خود را دوست بدارید و به ایشان رحم کنید و هر وقت به ایشان وعده ای دادید به عهد خود وفا کنید، زیرا ایشان شما را روزی دهنده خود می دانند.

مکارم الاخلاق/ ۱۳۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من دخل السوق فاشترى تحفه فحملها الى عياله كان كحامل صدقه الى قوم محاييج و ليبدء بالاناث قبل الذكور فانه من فرح انثى فكأنما اعتق رقبه من ولد اسماعيل و من أقر بعين ابن فكأنما بكى من خشيه الله و من بكى من خشيه الله ادخله الله جنات النعيم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس به بازار رود و هدیه (چیز) مرغوبی بخرد و برای خانواده خویش به ارمغان آورد، مانند کسی باشد که برای محتاجان، صدقه بر دوش کشیده باشد و بایستی دختران را بر پسران مقدم بدارد زیرا هر کس دخترش را خوشحال کند چنان باشد که یک تن از فرزندان اسماعیل را از قید بردگی آزاد نموده، و هر کس دیده فرزندش را روشن سازد چنان باشد که از خوف خدا گریسته، و هر کس از خوف خدا گریان باشد، خداوند او را به بهشت پرنعمت خویش وارد خواهد ساخت.

ثواب الاعمال/ ۴۷۷

قال علی علیه السلام:

خير ما ورث الالباء الابناء الأدب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بهترین ارثی که پدران برای فرزندان خویش باقی می گذارند، ادب و تربیت صحیح است.

غرر الحکم حدیث ۵۰۳۶، (فهرست غرر ص ۱۱)

قال النبي صلى الله عليه وآله:

من علم ولده القرآن فكأنما حج البيت عشرة الاف حجة و اعتمر عشرة الاف عمره و اعتق عشرة الاف رقبه من ولد اسماعيل و غزا عشرة الاف غزوه و اطعم عشرة الاف مسكين مسلم جائع و كاتما کسی عشرة الاف عار مسلم و يكتب له بكل حرف عشر حسنات و يمحي عنه عشر سيئات و يكون معه في قبره حتى يبعث و يثقل ميزانه و يجاوز به على الصراط كالبرق الخاطف و لم يفارقه القرآن حتى ينزل به من الكرامه افضل ما يتمنى.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که به فرزند خود قرآن بیاموزد مثل این است که ده هزار حج و ده هزار عمره به جا آورده و ده هزار بنده از فرزندان حضرت اسماعیل آزاد کرده و در ده هزار جنگ شرکت نموده و ده هزار مسکین گرسنه را سیر کرده و ده هزار مسلمان برهنه را پوشانیده باشد.

و برای هر حرفی از قرآن (که به فرزند خود تعلیم دهد) ده حسنه در نامه او ثبت شود و ده گناه از گناهان وی محو شده و قرآن هم جوار او در قبر باشد تا روز قیامت که محشور شود و همین (تعلیم قرآن به فرزند) سبب سنگینی ترازوی عمل او خواهد بود و موجب خواهد شد که با سرعت برق، از پل صراط عبور کند و قرآن از او جدا نخواهد شد تا بیش از آنچه آرزو کرده (از جانب خداوند) کرامت به او نازل شود.

لثالی ۳/۳۱۵

قال ابو عبدالله علیه السلام:

لیس من بیت نبی الا و فیه حمام لأن سفهاء الجن یعبثون بصبیان البیت فاذا کان فیه حمام عبثوا بالحمام و ترکوا الناس.

امام صادق علیه السلام فرمود:

در خانه تمام پیامبران کبوتر بود برای اینکه جن های سفیه با بچه های صاحب خانه، بازی می کنند ولی اگر در منزل، کبوتر باشد، با کبوترها بازی می کنند و انسان را رها کرده و با آنها کاری ندارند.

لثالی ۳/۳۰۸

ص: ۱۲۶

فی روایه:

يفرق بين الصبيان في المضاجع لست سنين.

وقال: لا ينام الرجلان في لحاف واحد الا أن يضطراً فينام كل واحد منهما في ازاره و يكون اللحاف يعد واحداً و المرأتان كذلك و لا ينام ابنه الرجل معه في لحاف و لا امه.

در روایتی وارد شده که:

رختخواب کودکانی که به سن شش سالگی رسیده اند باید جدا شود.

و معصوم فرمود: دو مرد در زیر یک رختخواب نخوانند مگر در صورت اضطرار، و در آن حال هم بایستی هر کدام یک رختخواب خصوصی داشته و سپس زیر یک لحاف بخوابند و همچنین دو زن هم بایستی زیر یک لحاف بخوابند و نیز دختر نباید در رختخواب پدر یا مادر خود بخوابد.

لئالی ۳/۳۰۸

قال الرضا عليه السلام:

يؤخذ الغلام للصلاه و هو ابن سبع سنين.

امام هشتم علیه السلام فرمود:

وقتی که پسر به سن هفت سالگی رسید او را به نماز خواندن وادار کنید.

لئالی ۳/۳۰۸

عن الصادق عليه السلام قال:

دع ابنك يلعب سبع سنين و يؤدب سبع سنين و الزمه نفسك سبع سنين فان افلح و الا فانه لآخر فيه.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

بگذار فرزندت تا هفت سالگی بازی کند، در هفت سال دوم او را ادب کن و در هفت سال سوم همیشه مواظب او باش و او را با خود همراه داشته باش در این صورت اگر رستگار شد، خیلی خوب است و الا خیری در او نخواهد بود.

ص: ۱۲۷

قال النبي صلى الله عليه و آله:

الولد سيد سبع سنين و عبد سبع سنين و وزير سبع سنين فان رضيت خلائقه لاحدى و عشرين و الا فاضرب على جنبه فقد اعذرت الى الله تعالى.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

فرزند، تا هفت سالگی آقا و مولا است. در هفت سال بعد، بنده و غلام است و در هفت سال سوم وزیر و مشاور است. با این ترتیب اگر تا بیست و یک سالگی از اخلاق وی راضی بودی که بودی و الا اگر ناراضی بودی و او را تنبیه کردی، در پیشگاه خدا معذور خواهی بود.

توضیح

تربیت فرزند تا هفت سال اول باید طوری باشد که تمام خواسته های او عملی شود و در هفت سال دوم قضیه تربیت به عکس می شود یعنی فرزند غلام می شود نسبت به مولای خود، به طوری که در این مرحله تربیتی، فرزند هیچ اختیاری از خود نداشته باشد و در هفت سال سوم، نه آقا و نه عبد بلکه به عنوان یک وزیر و مشاور باشد تا شخصیتش رشد نماید.

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الصبي و الصبی، و الصبی و الصبی، و الصبی و الصبی، و الصبی یفرق بینهم فی المضاجع بعشر سنين.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

زمانی که دو پسر، یا یک پسر و یک دختر، یا دو دختر به سن ده سالگی رسیدند رختخواب آنها را از همدیگر جدا کنید.

قال علی علیه السلام:

انّ للولد على الوالد حقاً و انّ للوالد على الولد حقاً فحقّ الوالد على الولد أن يطيعه في كل شيء الا في معصية الله سبحانه. و حق الولد على الوالد أن يحسن اسمه و يحسن ادبه و يعلمه القرآن.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

فرزند را بر پدر حقی و پدر را بر فرزند حقی است: پس حقّ پدر بر فرزند آن است که پدر را در هر چیز مگر در نافرمانی از خداوند اطاعت و پیروی نماید و حقّ فرزند بر پدر آن است که نام فرزند خود را نیکو قرار دهد و او را با ادب و آراسته بار آورد و قرآن را به او بیاموزد.

نهج البلاغه / ۱۲۷۴

قال الصادق علیه السلام:

ثلاثة يدخلهم الله الجنة بغير حساب: امام عادل و تاجر صدوق و شیخ افنی عمره فی طاعه الله (عزوجلّ).

امام صادق علیه السلام فرمود:

سه گروه اشخاص هستند که خداوند آنها را بدون حساب به بهشت می برد: پیشوای عادل، تاجر راستگو و راست کردار، و پیرمردی که عمرش را در اطاعت خدای (عزوجلّ) به سر آورد.

سفینه البحار ۱/۱۲۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

التاجر فاجر، و الفاجر فی النار، إلا من أخذ الحق و أعطى الحقّ.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

تاجر، فاجر است. و فاجر در آتش است، مگر آن تاجری که (براساس) حق بگیرد، و (براساس) حق بدهد.

وسائل الشیعه ۱۲/۲۸۵، الامثال النبویه ۱/۳۰۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من غش مسلماً فی بیع او شراء فلیس منّا و یحشر مع اليهود یوم القیامه لانه

ص: ۱۲۹

من غش الناس فليس بمسلم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس در داد و ستد با مسلمانان دغل کند از ما (مسلمین) نخواهد بود. چنین کسی در قیامت با یهود محشور شود چرا که هر که در معاملات با مردم فریب و حيله به کار برد اصلاً مسلمان نیست.

عقاب الاعمال / ۶۵۲

روی:

ان الله غافر كل ذنب الا من أحدث ديناً او اغتصب اجيراً أجره.

در روایت آمده است:

خداوند آمرزنده هر گناهی است مگر (گناه) کسی که دینی احداث کند (مانند علی محمد باب) یا از پرداخت مزد کارگر خودداری کند.

لثالی ۵/۲۸۳

بر طبق این روایت، گناه غصب مزد کارگر در ردیف گناه احداث کننده دین قرار گرفته است، و قابل دقت است که اسلام چقدر طرفدار طبقه کارگر است.

من منع اجيراً أجره فعليه لعنه الله.

کسی که مزد کارگر را ندهد، مورد لعن خدا خواهد بود.

لثالی ۵/۲۸۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من ظلم اجيراً أجره احبط الله عمله و حرّم علیه ریح الجنة و ریحها يوجد من مسيره خمس مائه عام.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس در اجرت کارگر و کارمند راه ستم پویید و حق او را کامل ندهد، خداوند عملش را یکسره نابود و تباه و بی ثمر سازد و بوی بهشت را که از مسافرت پانصد سال (راه) به مشام می رسد، بر او حرام نماید.

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من كان يؤمن بالله و اليوم الآخر فلا يستعملن اجيراً حتى يعلمه ما اجره.

ص: ١٣٠

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که ایمان به خدا و روز قیامت دارد، کارگر را به کار نمی گیرد، مگر اینکه قبل از شروع به کار، مزد او را معین کند.

لثالی ۵/۲۸۳

قال شیب:

تکارتنا لابی عبدالله علیه السلام قوماً يعملون فی بستان له و کان اجلهم الی العصر فلما فرعوا قال لمعتب اعطهم اجورهم قبل أن یجف عرقهم.

شیب گوید:

عده ای کارگر برای کار کردن در باغی که متعلق به امام صادق علیه السلام بود به کار گماردیم، و پایان کار، عصر بود. پس از پایان کار، حضرت به معتب دستور داد که مزد آن ها را قبل از آنکه عرق بدنشان خشک شود، بدهد (یعنی بلافاصله پس از پایان کار).

لثالی ۵/۲۸۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

تقلیم الأظفار و اخذ الشارب من جمعه الی جمعه امان من الجذام.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

در هر جمعه، ناخن گرفتن و شارب زدن، باعث ایمنی از بیماری جذام است.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۳۹، حدیث ۲۴

روی:

و نهی عن الکلام یوم الجمعة و الامام یخطب فمن فعل ذلك لغی و من لغی فلا جمعه له.

در روایت آمده است:

پیامبر صلی الله علیه و آله در حدیث مناهی نهی فرمود از اینکه در روز جمعه وقتی که امام جمعه خطبه می خواند، مأمومین سخن بگویند و فرمود: هر نمازگزاری که سخن گفت کار بیهوده ای کرده و هر که در موقع نماز

جمعه کار لغوی انجام دهد، نماز جمعه اش درست نیست.

مکارم الاخلاق / ۲۸۳

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

الخير و الشر يضاعف يوم الجمعة.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

اجر کار نیک و سزای عمل زشت در روز جمعه، دو برابر خواهد بود.

ثواب الاعمال / ۳۱۸

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

كل ذنب يكفره القتل في سبيل الله (عزوجل) الا الدين فانه لا كفاره له الا ادائه، أو يقضى صاحبه، أو يعفو الذي له الحق.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

کفاره هر گناهی کشته شدن در راه خدا است بجز بدهکاری که کفاره اش منحصر است به اینکه:

۱. خود بدهکار، آن را بپردازد.

۲. دوستش از جانب او، آن را بپردازد.

۳. یا طلبکار از حق خود بگذرد.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۲، حدیث ۴۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اياكم و الدين فانه هم بالليل و مذله بالنهار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

از مقروض شدن بترسید، چرا که قرض موجب اندوه در شب و ذلّت در روز است. (شخص مقروض، شب از فکر قرض ناراحت است و روز نیز با ملاقات طلبکار احساس خواری می کند).

نهج الفصاحه ٣٤/

قال على عليه السلام:

من أبان لك عيبك فهو ودودك.

ص: ١٣٢

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که عیب را برای آشکار کند، او دوست تو است.

غرر و درر ۲۵۶/

قال علی علیه السلام:

من ساتر عیبك فهو عدوك.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که عیب را پنهان سازد، پس (بدان که) او دشمن تو است.

غرر و درر ۲۵۶/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

خیر اخوانکم من اهدی الیکم عیوبکم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بهترین برادران شما کسی است که عیب های شما را به شما هدیه کند.

نهج الفصاحه ۳۱۶/

قال الصادق علیه السلام:

احبّ اخوانی الیّ من اهدی الیّ عیوبی.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

محبوب ترین برادرانم نزد من کسی است که عیب های مرا، برایم هدیه آورد (و آنها را به من گوشزد کند)

اصول کافی ۲/۶۳۹ حدیث ۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أتقی الناس من قال الحق فیما له و علیه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

پرهیزکارترین مردم کسی است که در سود و زیان خود، حق را بیان کند.

مواظظ صدوق / ۸۴ حدیث ۱

قال حسن بن علی علیه السلام:

انّ معاویه نازعنی حقا هو لی فترکته بصلاح الامه و حقن دمائها.

ص: ۱۳۳

امام حسن مجتبی علیه السلام در مورد صلح با معاویه فرمودند:

معاویه نسبت به حقی که برای من بود با من نزاع کرد ولی من آن حق را به جهت مصلحت امت و حفظ خون امت، ترک کردم.

مناقب ابن شهر آشوب ۴/۳۴

سئل امیرالمؤمنین علیه السلام: کم بین الحق و الباطل؟ فقال: اربع أصابع، و وضع امیرالمؤمنین علیه السلام یدہ علی اذنه و عینیه فقال: ما رأته عیناک فهو الحق و ما سمعته اذناک فاکثره باطل.

از امیرالمؤمنین علیه السلام سؤال شد: فاصله میان حق و باطل چه اندازه است؟ فرمود: چهار انگشت؛ و دست خود را میان گوش و چشم خود گذاشته و فرمود: آنچه چشمانت ببیند حق است و آنچه گوشت بشنود بیشترش باطل است.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۳۶ حدیث ۷۸

قال علی علیه السلام:

زوروا موتاکم فانهم یفرحون بزیارتکم و لیطلب الرجل حاجته عند قبر ابيه و امه بعد ما یدعو لهما.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

مردہ های خودتان را زیارت کنید کہ آنان به زیارت شما خوشحال می شوند. و هر کس حاجت دارد بایستی نزد قبر پدر و مادرش آمده و پس از آنکہ برای آنها دعا کرد، حاجتش را از خدا بخواهد.

خصال ۲/ ص ۶۱۸ (حدیث اربعمائه)

قال اسحاق بن عمّار:

قلت لابی الحسن علیه السلام: المؤمن یعلم من یزور قبره؟ قال: نعم، لایزال مستأنسا به ما زال عند قبره فاذا قام و انصرف من قبره دخله من انصرافه عنه و حشه.

اسحاق بن عمّار گوید:

خدمت حضرت رضا علیه السلام عرض کردم: آیا مؤمن از حاضر شدن شخص در بالای قبر خود، آگاه می شود؟

فرمود: بلی، و با آن شخص مأنوس است تا زمانی کہ بالای قبر او حاضر

است و وقتی که از بالای قبر او مراجعت نمود، میت دچار وحشت خواهد شد.

لنالی ۴/۲۷۰

قال محمد بن مسلم:

قلت لابی عبدالله علیه السلام: الموتی نرورهم؟ قال: نعم. قلت: فیعلمون بنا اذا اتیناهم؟ فقال: ای والله أنهم لیعلمون بکم و یفرحون بکم و یتأنسون الیکم.

محمد بن مسلم گوید:

خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم: آیا اموات را زیارت کنیم؟ فرمود: بلی، عرض کردم، آیا اموات از زیارت قبور آگاه می شوند؟ فرمود: بلی به خدا قسم از حضور شما آگاه می شوند و هم خوشحال و هم مأنوس.

لنالی ۴/۲۷۰

عن الحسن بن علی الوشاء قال:

قلت للرضا علیه السلام: ما لمن اتی قبر احد من الائمة علیهم السلام؟ قال: له مثل ما لمن اتی قبر ابی عبدالله علیه السلام . قال فقلت: ما لمن زار قبر ابی الحسن علیه السلام؟ قال: له مثل من زار قبر ابی عبدالله علیه السلام .

حسن و شاء گوید:

به حضرت رضا علیه السلام عرض کردم: ثواب کسی که قبر یکی از امامان را زیارت کند چیست؟ فرمودند: ثوابش مانند ثواب زیارت قبر امام حسین علیه السلام است. گوید عرض کردم: ثواب زیارت قبر موسی بن جعفر علیه السلام چیست؟ فرمودند: مثل زیارت امام حسین علیه السلام است.

ثواب الاعمال / ۲۲۰ حدیث ۱

عن علی بن مهزیار قال:

قلت لابی جعفر علیه السلام ما لمن اتی قبر الرضا علیه السلام . قال: الجنة و الله.

علی بن مهزیار گوید:

به حضرت جواد علیه السلام عرض کردم: ثواب کسی که قبر علی بن موسی

الرضا علیه السلام را زیارت کند چیست؟ فرمود: به خدا سوگند ثوابش بهشت خواهد بود.

ثواب الاعمال / ۲۲۰ حدیث ۲

عن سعد بن سعد عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال:

سألته عن فاطمه بنت موسی بن جعفر علیهما السلام؟ فقال: من زارها فله الجنة.

سعد بن سعد گوید:

از حضرت رضا علیه السلام در مورد مقام فاطمه دختر امام موسی بن جعفر علیه السلام، سؤال نمودم. فرمودند: هر کس قبر او را زیارت کند پاداشش بهشت خواهد بود.

ثواب الاعمال / ۲۲۱

عن محمد بن یحیی العطار:

عَمَّنْ دَخَلَ عَلَيَّ ابْنِ الْحَسَنِ الْهَادِي عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ أَهْلِ الرَّيِّ. قَالَ: دَخَلْتُ عَلَيَّ ابْنَ الْحَسَنِ الْعَسْكَرِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ أَيْنَ كُنْتَ؟ فَقُلْتُ: زَرْتُ الْحُسَيْنَ عَلَيْهِ السَّلَامُ. قَالَ: أَمَا إِنَّكَ لَوْ زَرْتَ قَبْرَ عَبْدِ الْعَظِيمِ عِنْدَكُمْ لَكُنْتَ كَمَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ.

محمد بن یحیی گوید:

مردی از اهل ری که خدمت حضرت هادی علیه السلام رسیده بود برای من نقل کرد که: شرفیاب حضور حضرت عسکری علیه السلام شدم، به من فرمود: کجا بودی؟ عرض کردم: قبر امام حسین علیه السلام را زیارت کردم. فرمودند: ولی اگر قبر حضرت عبدالعظیم را که در شهر شما است زیارت می کردی، همانا ثواب کسی را داشتی که حسین بن علی علیهما السلام را زیارت کرده باشد.

ثواب الاعمال / ۲۲۲

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

ستدفن بضعة مني يارض خراسان لا يرونها مؤمن الا أوجب الله (عزوجل) له الجنة و حرم جسده على النار.

ص: ۱۳۶

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

محققاً یکی از پاره‌های تنم در زمین خراسان دفن شود و هیچ مؤمنی او را زیارت نکند جز آنکه خدای (عزوجل) بهشت را بر او واجب کند و بدنش را بر دوزخ حرام کند.

امالی صدوق، مجلس ۱۵، حدیث ۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الضيف يُلطف ليلتين فاذا كانت الليله الثالثه فهو من اهل البيت يأكل ما ادرك.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

مهمان تا دو شب مورد لطف قرار می گیرد و شب سوم جزء اهل خانه است و هر چه اهل خانه خورند مهمان هم باید اکتفا نماید (و توقع تشریفات نداشته باشد).

لثالی ۲/۳۴۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الضيفه اول يوم حق و الثاني و الثالث و ما بعد ذلك فانها صدقه تصدق بها علیه ثم قال صلی الله علیه و آله: لا ينزلن أحدکم علی اخیه حتی یؤثمه. قيل: یا رسول الله و کیف یؤثمه؟ قال: حتی لا یكون عنده ما ینفق علیه.

امام صادق علیه السلام از قول رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

پذیرایی از مهمان تا سه روز حق او است و بعد از آن، صدقه ای است که میزبان به مهمان می دهد. سپس رسول خدا فرمودند: هیچ کس از شما در منزل برادر خود آنقدر نماند که او را گناهکار نماید. گفته شد: یا رسول الله، چگونه گناهکارش نمایند؟ فرمود: این قدر می ماند که میزبان نمی تواند خرج او را تأمین نماید.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۴۸-۱۴۹ حدیث ۱۸۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من أكرم الضیف فقد أكرم سبعین نبياً و من أنفق علی الضیف درهماً فكأنما

ص: ۱۳۷

أنفق ألف ألف دينار في سبيل الله تعالى.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که از مهمان احترام کند مانند آن است که هفتاد پیغمبر را احترام کرده باشد، و کسی که به اندازه یک درهم به مهمان انفاق کند مثل این است که در راه خدا، یک میلیون دینار انفاق کرده باشد.

ارشاد القلوب / ۱۹۱

سعید بن علاقہ قال:

سمعت أمير المؤمنين علي بن أبي طالب عليه السلام يقول: ترك نسج العنكبوت في البيت يورث الفقر، و البول في الحمام يورث الفقر، و الأكل على الجنبه يورث الفقر، و التخلل بالطرفاء يورث الفقر، و التمشط من قيام يورث الفقر، و ترك القمامه في البيت يورث الفقر، و اليمين الفاجره تورث الفقر، و الزنا يورث الفقر، و إظهار الحرص يورث الفقر، و النوم بين العشائين يورث الفقر، و النوم قبل طلوع الشمس يورث الفقر، و ترك التقدير في المعيشه يورث الفقر، و قطيعه الرّحم يورث الفقر، و اعتياد الكذب يورث الفقر، و كثره الاستماع إلى الغناء يورث الفقر، و ردّ السائل الذكر بالليل يورث الفقر.

ثم قال عليه السلام: ألا أنبئكم بعد ذلك بما يزيد في الرّزق قالوا: بلى يا أمير المؤمنين فقال: الجمع بين الصلاتين يزيد في الرّزق، و التعقيب بعد الغداء و بعد العصر يزيد في الرّزق، و صلته الرّحم تزيد في الرّزق، و كسح الفنا يزيد في الرّزق، و مواساه الأخ في الله (عزوجل) يزيد في الرّزق، و البكور في طلب الرّزق يزيد في الرّزق، و الاستغفار يزيد في الرّزق، و استعمال الأمانه يزيد في الرّزق، و قول الحقّ يزيد في الرّزق، و إجابته المؤدّن يزيد في الرّزق، و ترك الكلام في الخلاء يزيد في الرّزق، و ترك الحرص يزيد في الرّزق، و شكر المنعم يزيد في الرّزق، و اجتناب اليمين الكاذبه يزيد في الرّزق، و الوضوء قبل الطعام يزيد في الرّزق، و أكل ما يسقط من الخوان يزيد في الرّزق،

و من سبّح الله كلّ يوم ثلاثين مرّه دفع الله (عزوجل) عنه سبعين نوعاً من البلاء أيسرها الفقر.

سعید بن علاقہ گوید:

ص: ۱۳۸

از امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام شنیدم که می فرمود: تار عنکبوت از خانه پاک نکردن، تهی دستی آورد. همچنین، در حمام بول کردن، غذا خوردن در حال جنابت، با چوب گز خلل کردن، ایستاده شانه زدن، خاکروبه از خانه بیرون نبردن، سوگند دروغ، زنا کردن، اظهار حرص کردن، بین نماز مغرب و عشا خوابیدن، و نیز خوابیدن پیش از طلوع آفتاب، در امر معاش اندازه نگه نداشتن، از فامیل بریدن، عادت به دروغ گفتن، به ساز و آواز فراوان گوش دادن، و به مردی که شبانه گدائی کند چیزی ندادن، فقر و تهیدستی می آورند.

سپس فرمودند: پس از این گفتار (در موجبات فقر) شما را آگاه نکنم به آن چیزهایی که روزی را فراوان کند؟ حاضران گفتند: آری یا امیرالمؤمنین. فرمودند: جمع میان دو نماز (فاصله نینداختن بین نماز ظهر و عصر و بین نماز مغرب و عشا) روزی را زیاد می کند.

همچنین، پس از نماز صبح و نماز عصر، تعقیب خواندن، رفت و آمد خانوادگی، جاروب کردن آستانه خانه، به خاطر خدا با برادر دینی همراهی کردن، بامدادان در طلب روزی رفتن، از خداوند آمرزش خواستن، امانت ورزی، سخن به حق گفتن، به صدای اذان جواب (مؤذن را) گفتن، سخن نگفتن در مستراح، حرص نوردیدن، سپاسگزاری صاحب نعمت، از سوگند دروغ خودداری کردن، پیش از غذا دست شستن (یا وضو گرفتن) و خوردن آنچه از سفره بیرون می افتد رزق و روزی را زیاد می کند.

و هر کسی روزی سی بار خداوند را تسبیح بگوید (سبحان الله)، خدای (عزوجل) هفتاد نوع بلا را از او برگرداند که کوچک ترین آنها تهیدستی است.

خصال ۲/ باب ۱۶، ص ۵۰۴-۵۰۵، حدیث ۲

قال علی علیه السلام:

ان الأشياء لما ازدوجت ازدوج الكسل والعجز فتتج منهما الفقر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

ص: ۱۳۹

وقتی که قرار شد تمام چیزها با هم ازدواج کنند؛ ناتوانی و تنبلی هم با هم ازدواج کردند و حاصل آن دو، فقر و احتیاج گردید. (به عبارت دیگر تنبلی و ناتوانی موجب تنگدستی و احتیاج به دیگران است).

تحف العقول / ۲۲۰

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلی الله علیه و آله: التخم بالعقیق ینفی الفقر.

حضرت صادق علیه السلام از قول پیامبر صلی الله علیه و آله نقل می کنند که:

انگشتر عقیق در دست نمودن، تنگدستی را برطرف می کند.

مکارم الاخلاق / ۵۶

کان ابو عبدالله علیه السلام یقول:

تختموا بالیواقیت فانها تنفی الفقر.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

انگشتر یاقوت در دست کنید که پریشانی و تنگدستی را زائل می کند.

ثواب الاعمال / ۳۹۱

عن عبدالمؤمن الانصاری، قال: سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول:

ما افتقرت کف تختمت بالفیروزج.

عبدالمؤمن گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود:

دستی که در آن انگشتر فیروزه باشد، هرگز فقیر نگردد.

ثواب الاعمال / ۳۸۹

قال علی علیه السلام:

تنزل المعونه علی قدر المؤمنه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

روزی هر کس از جانب خداوند، به اندازه نیازمندی او خواهد رسید.

نهج البلاغه / ۱۱۵۳

قیل لعلی (عزوجلّ):

لو سدّ علی رجل باب بینه و ترک فیہ، من این کان یأتیہ رزقہ؟ فقال علیہ السلام: من حیث یأتی اجلہ.

ص: ۱۴۰

خدمت حضرت علی علیه السلام عرض شد:

هرگاه درب خانه مردی به رویش بسته شد و هیچ کس به سراغ او نرفت، روزی او از کجا می رسد؟ حضرت پاسخ داد: از همان جایی که آجل او می آید. (همان طور که درب بسته، از آمدن مرگ مانع نمی شود، از رسیدن روزی هم نمی تواند مانع شود).

نهج البلاغه / ۱۲۵۳

قال علی علیه السلام:

قله العیال احد الیسارین

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کمی جیره خوار یکی از دو راحتی است.

نهج البلاغه / ۱۱۵۳

قال علی علیه السلام:

الله الله فی الفقراء و المساکین فشار کوهم فی معاشکم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرید نسبت به فقرا و تنگدستان که ایشان را در زندگی خود شریک قرار دهید (اگر مسلمین این دستور را رعایت نموده و اجرا نمایند، فقیر و مستمندی پیدا نخواهد شد و همه در آسایش کامل زندگی خواهند کرد).

تحف العقول / ۱۹۸

قال علی علیه السلام:

انّ فی جهنم رحیّ تطحن خمساً. أفلا تسئلونی ما طحنها؟ فقیل له: ما طحنها یا امیر المؤمنین؟ فقال: العلماء الفجره و القراء الفسقه و الجباره الظلمه و الوزراء الخونه و الغرفاء الکذبه.

علی علیه السلام فرمودند:

در جهنم آسیابی در گردش است. آیا سؤال نمی کنید چه چیز را خرد می کنند؟ سؤال کردند: چه چیز را خرد می کند؟ فرمود: دانشمندان زشت

کردار، قاریان قرآن که فاسق باشند، گردن کشان ستمگر، زمامداران خائن و رؤسای دروغگو را (خُرد می کند).

عوالم العلوم ۳/۳۶۳، بحار الانوار ۲/۱۰۷

قال النبی صلی الله علیه و آله:

ان الله يباهي الملائكة بخمسه: المجاهدين و الفقراء و الشباب الذين يعفرون نواصيهم لله تعالى و غنى يعطى الفقير كثيراً و لا يمن عليه و رجل يبكى من خشية الله تعالى في خلوه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند متعال نسبت به پنج دسته افراد، به ملائکه مباحات می کند:

۱. جهادگران.

۲. فقرا.

۳. جوانانی که پیشانی خود را در پیشگاه خدای تعالی به خاک می ساینند.

۴. ثروتمندی که به فقرا بخشش زیاد کند، بدون اینکه بر او منت گذارد.

۵. کسی که از ترس خدا مخفیانه گریه کند.

الاثنی عشریه ۲۰۴/

قال الرضا علیه السلام:

من لقی فقيراً مسلماً فسلم عليه خلاف سلامه على الغنى لقی الله (عزوجل) يوم القيامة و هو عليه غضبان.

حضرت رضا علیه السلام فرمود:

هر کس فقیری مسلمان را ببیند، و به او سلامی کند، که مانند سلام بر ثروتمندی نباشد، در روز قیامت، خدای (عزوجل) را در حالی ملاقات می نماید که خدای سبحان بر او خشمگین است.

سفینه البحار ۲/۱۳۷۹

روی عن الصادق علیه السلام:

ان رجلاً فقيراً اتى رسول الله صلى الله عليه و آله و عنده رجل غني فكف ثيابه و تباعد عنه. فقال له رسول الله: ما حملك على ما صنعت اخشيت ان تلصق فقره بك او يلصق غناك به؟ فقال: يا رسول الله اما انك اذا قلت هذا فله نصف مالي. قال النبي للفقير: اتقبل منه؟ قال: لا. قال: و لم؟ قال: اخاف ان يدخلني ما دخله.

از امام صادق عليه السلام روايت شده است که فرمودند:

مرد فقیری حضور رسول خدا آمد در حالی که ثروتمندی نزد آن حضرت بود. به محض ورود و نشستن مرد تهیدست، ثروتمند لباس خود را جمع کرده و قدری فاصله گرفت. پیغمبر از این عمل ناراحت شده و فرمودند: چه چیز تو را به این کار وادار نمود؟ آیا ترسیدی فقر او به تو بچسبد یا ثروت تو، به او؟! ثروتمند گفت: حال که این فرمایش را فرمودی نصف دارائی ام را به او بخشیدم. پیغمبر به مرد فقیر فرمود: آیا از او قبول می کنی؟ تهیدست گفت: خیر. پیامبر پرسید: چرا؟ گفت: می ترسم که صفت او به من نیز سرایت کند. (نه ثروت می خواهم نه تکبر و غرور).

ارشاد القلوب / ۲۲۳

ان امير المؤمنين عليه السلام كتب الى عماله:

ارقوا اقلامكم و قاربوا بين سطوركم و احذفوا عنى فضولكم و اقصدا و اقصدا المعانى و اياكم و الاكثار فان اموال المسلمين لا تحتمل الاضرار.

حضرت علی علیه السلام به فرمانداران خود چنین نوشت:

قلم های خود را ریز بتراشید، و فاصله های سطرها را کمتر کنید، و جملات اضافی را حذف کنید، و اصل مطلب را به عبارت مختصر بنویسید، و مبادا قلم فرسائی کنید که به بودجه ملت مسلمان نباید زیانی متوجه بشود.

خصال / ۱ باب ۵، ص ۳۱۰، حدیث ۸۵

ص: ۱۴۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ردّ جواب الكتاب واجب کوجوب ردّ السلام و البادی بالسلام أولی بالله و رسوله.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

جواب دادن به نامه واجب است همچون جواب سلام، و آن کس که آغاز سلام کند به خدا و رسولش نزدیک تر است.

اصول کافی ۲/۶۷۰، حدیث ۲

قال علی علیه السلام:

احذروا صوله الکریم اذا جاع و اللئیم اذا شبع.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بترسید از حمله کردن کریم و جوانمرد وقتی که گرسنه شود (نیازمند گردد) و پیرهیزید از حمله ی لئیم و ناکس هنگامی که سیر شود (توانگر گردد).

نهج البلاغه ۱۱۱۱/

ص: ۱۴۴

فصل چهارم: صفات پسندیده

کسی که با شناخت و معرفت کامل به خلقت این نکته را یافته است که تنها راه نجات تمسک به اهل بیت علیهم السلام و دل سپردن به آنان و محبت آن خاندان است بایستی این را نیز بداند که آن مقدسان پاک و انوار طیبه صلوات الله علیهم از چه رفتارهایی خوشحال شده و چه صفاتی را مذمت نموده اند.

با شناخت این رفتارها است که محبّ، آن می کند که محبوب می خواهد و از دست زدن به اعمال ناشایستی که سبب خشم معصومین علیهم السلام می شود، خودداری می کند و حفظ این حالت در سرتاسر زندگی، تقوای الهی را به همراه دارد و سعادت جاودانی.

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

یا بنی خف الله خوفاً انک لو اتیته بحسنات اهل الارض لم یقبلها منک و أرج الله رجاءً لو اتیته بسیئات اهل الأرض غفر لک.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

فرزندم، از خدا چنان بترس که اگر حسنات تمام مردم را انجام داده باشی خداوند، آنها را از تو قبول نکند. و چنان به خداوند امیدوار باش که اگر تمام گناهان اهل زمین را انجام داده باشی، خداوند تو را بیامرزد.

لنالی ۲/۲۱۹

قال علی علیه السلام:

طوبی لمن أخلص لله عمله و علمه و حبه و بغضه و اخذه و تركه و کلامه و صمته و فعله و قوله.

ص: ۱۴۶

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خوشا به حال کسی که: کار و دانش، دوستی و دشمنی، گرفتن و رها کردن، کلام و سکوت، کردار و گفتارش را برای خداوند خالص گردانیده باشد.

تحف العقول ۱۰۰/

وصیته لابنه الحسین علیه السلام:

یا بنی اوصیک بتقوی الله فی الغنی و الفقر و کلمه الحق فی الرضی و الغضب و القصد فی الغنی و الفقر و بالعدل علی الصدیق و العدو و بالعمل فی النشاط و الکسل و الرضی عن الله فی الشده و الرخاء.

از جمله وصیت های حضرت علی علیه السلام به فرزندش امام حسین علیه السلام این است:

فرزندم! تو را به پرهیزکاری هم در بی نیازی و هم در تنگدستی سفارش می کنم و به بیان حق در هنگام خشنودی و خشم و به میانه روی در بی نیازی و تنگدستی و به عدالت، نسبت به دوست و دشمن و به عمل کردن در صحت و کسالت و به راضی بودن از خداوند، در گرفتاری و خوشحالی.

تحف العقول ۸۸/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ الله لا ینظر الی صورکم و اموالکم و انما ینظر الی قلوبکم و اعمالکم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند به چهره ها و ثروت های شما نگاه نمی کند بلکه نظر به دل هایتان و اعمال تان دارد.

مدینه البلاغه ۲/۵۴۲

قال علی علیه السلام:

الغنی الأكبر الیأس عمّا فی یدی الناس.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

توانگری بسیار بزرگ، آرزو نداشتن است به آنچه در دست مردم است.

قال الصادق عليه السلام:

لا يصير العبد عبداً خالصاً لله (عزوجلّ) حتى يصير المدح و الذم عنده سواء.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

انسان بنده خالص خدای (عزوجلّ) نمی شود مگر آنگاه که مدح و ذمّ مردم در نظرش یکسان باشد.

بحار الانوار ۷۳/۲۹۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

أعظم العباده اجراً اخفاها.

حضرت رسول عليه السلام فرمودند:

بزرگ ترین عبادت ها از جهت پاداش، عبادتی است که پنهان تر باشد.

بحار ۷۰/۲۵۱ حدیث ۱

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الایمان نصفان نصف فی الصبر و نصف فی الشکر.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمودند:

ایمان دو نیمه است: نصف ایمان در صبر است و نیمی دیگر در شکر.

مستدرک سفینه البحار ۶/۱۵۱

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الصبر كنز من كنوز الجنة.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمودند:

شکیبایی گنجی است از گنج های بهشت.

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

يأتي على الناس زمان الصابر على دينه كالقابض على الجمره.

حضرت رسول الله صلى الله عليه وآله فرمودند:

بر مردم زمانی خواهد آمد که صبر کننده بر دین خدا همچون کسی باشد

ص: ١٤٨

که در دست خویش آتش گرفته باشد.

مدینه البلاغه ۱/۴۹۶

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من ثكل ثلاثه من صلبه فاحتسبهم على الله (عزوجل) وجبت له الجنة.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

کسی که داغ مرگ سه فرزند خود را ببیند و آنها را به حساب خدای (عزوجل) منظور بدارد (و بی تابی نکند) بهشت رفتن برای او حتمی است.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۰، حدیث ۲۴۵

قال علی (عزوجل):

ينزل الصبر على قدر المصيبة و من ضرب على فخذة عند مصيبتها حبط اجره.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

شکيائي به اندازه گرفتاری (و بلا) می رسد و کسی که در مصیبت (بی تابی کند حتی به این حد که) دستش را به ران خویش زند، پاداشش تباه گردد. (و به اجری که برای صبر معین شده، نخواهد رسید).

نهج البلاغه ۱۱۵۳/

قال امير المؤمنين عليه السلام:

ينزل الصبر على قدر المصيبة.

حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

صبر به اندازه مصیبت نازل می شود.

نهج البلاغه، حکمت ۱۴۴

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من ابتلى من المؤمنين ببلاء فصبر عليه كان له مثل اجر الف شهيد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر کس از مؤمنین به بلائی مبتلا شود و از خود شکیبائی نشان دهد اجر هزار شهید به او داده خواهد شد.

بحار ۷۱/۷۸ حدیث ۱۴

ص: ۱۴۹

قال علی علیه السلام:

من عظم صغار المصائب ابتلاه الله بكبارها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس مصائب و اندوه های کوچک را بزرگ شمارد خداوند او را به بزرگ های آنها گرفتار گرداند.

نهج البلاغه / ۱۲۹۳

قال علی علیه السلام:

فی تقلب الأحوال علم جواهر الرجال.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

در گردش روزگار و گذشت حوادث، حقیقت و باطن مردان، معلوم می شود.

تحف العقول / ۹۷

قال علی علیه السلام:

الایام توضح السرائر الكامنه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

روزها سرّهای پوشیده را آشکار می سازد.

مرحوم آقاجمال خوانساری در توضیح این حدیث می نویسد: «از فواید این معنی، این است که جمعی که نخواهند که مردم بر بدی های ایشان مطلع شوند، باید که بدی نکنند. و اگر نه، هرچند پنهان دارند، بعد از اندک وقتی آشکارا شود».

شرح غرر و درر / ۱/۳۴۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا ایمان لمن لا امانه له.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

آن کس که امانت دار (خوبی) نیست، ایمان ندارد.

بحار ۷۵/۱۱۶ حدیث ۱۵

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الأمانة تجلب الرزق و الخيانة تجلب الفقر.

ص: ۱۵۰

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

امانتداری، روزی را (به سوی امانتدار) می کشاند و خیانت در امانت، تنگدستی را.

تحف العقول / ۴۵

قال ابو عبدالله عليه السلام:

الشراق ثلاثة: مانع الزكاه و مستحل مهوور النساء و كذلك من استدان ديناً و لم ينو قضاءه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

دزدان بر سه گونه اند:

۱. آنکه زکات و خمس ندهد.

۲. آنکه کابین زنان را برای خود حلال بداند.

۳. و همچنین کسی که وامی بگیرد و قصد پرداخت آن را نداشته باشد.

خصال / ۱ باب ۳، ص ۱۵۳، حدیث ۱۹۰

عن الحسين بن مصعب الهمدانی قال: سمعت ابا عبدالله عليه السلام يقول:

ثلاثة لا عذر لاحدٍ فيها: اداء الامانه الى البرّ و الفاجر، و الوفاء بالعهد للبرّ و الفاجر، و برّ الوالدين برّين كانا أو فاجرين.

حسین بن مصعب همدانی گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمودند:

در سه مورد، عذر هیچکس پذیرفته نیست:

۱. ردّ امانت به صاحبش، چه نیکوکار باشد و چه بدکردار.

۲. وفای به عهد، چه نسبت به نیکوکار باشد و چه بدکردار.

۳. نیکی با پدر و مادر، چه نیکوکار باشند و چه بدکردار.

خصال / ۱ باب ۳، ص ۱۲۳-۱۲۴، حدیث ۱۱۸

قال ابو جعفر عليه السلام:

عليكم بالورع و الاجتهاد و صدق الحديث و اداء الامانه الى من ائتمنكم عليها برّاً كان او فاجراً فلو أنّ قاتل علي بن ابيطالب عليه السلام ائتمنى علي امانه لادّيتها

ص: ١٥١

اليه.

امام محمد باقر عليه السلام فرمودند:

بر شما باد به تقوی و پرهیزکاری و راستگویی و اداء امانت به کسی که شما را امین دانسته است خواه نیکوکار باشد یا بدکردار. به راستی که اگر قاتل علی بن ابی طالب علیه السلام هم امانتی نزد من بگذارد، به او ردّ امانت خواهم نمود.

تحف العقول / ۲۹۹

عن الحسين بن مصعب الهمداني قال: سمعت الصادق جعفر بن محمد يقول:

ادوا الامانه ولو الى قاتل الحسين بن علي عليه السلام .

امام صادق عليه السلام فرمودند:

امانت را پس بدهید گرچه به قاتل حسین بن علی علیه السلام باشد.

امالی صدوق / مجلس ۴۳ حدیث ۴

قال ابو عبدالله عليه السلام:

اتقوا الله و عليكم باداء الامانه الى من ائتمنكم و لو انّ قاتل علي بن ابی طالب عليه السلام ائتمنى علي امانه لاديتها اليه.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

از خدا بترسید و ردّ امانت کنید (و امانتدار باشید) نسبت به کسی که نزد شما امانتی گذاشته است به تحقیق که اگر قاتل علی بن ابی طالب علیه السلام هم نزد من امانتی داشته باشد، به او ردّ امانت می کنم (و خیانت در امانت نمی نمایم).

لثالی ۵/۲۷۸

عن السجاد عليه السلام قال:

عليكم باداء الامانه و الذي بعث محمداً بالحق نبياً لو أن قاتل ابی الحسين عليه السلام ائتمنى علي السيف الذي قتله به لاديته اليه.

امام سجاد عليه السلام فرمود:

بر شما باد به اداء امانت: قسم به آن خداوندی که محمد _ صلی الله علیه و آله _ را به حق به پیامبری مبعوث فرمود، چنانچه

قاتل پدرم امام حسین

ص: ۱۵۲

علیه السلام، شمشیری را که پدرم را به وسیله آن به قتل رسانید نزد من امانت بگذارد، رد امانت می کنم و آن شمشیر را به کسی که به من امانت داده، بر می گردانم.

لنالی ۵/۲۷۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

انما يدرك الخیر كله بالعقل و لا دین لمن لا عقل له.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

این است و جز این نیست که تمام خیر و خوبی به واسطه عقل یافت می شود و کسی که خرد ندارد، دین هم ندارد.

تحف العقول ۵۴/

قال علی علیه السلام:

من لم يعرف الخیر من الشر فهو بمنزله البهیمه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که خوبی را از بدی تشخیص ندهد، مانند چهارپایان است.

تحف العقول ۹۹/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

زینة الدنيا ثلاثة: المال و الولد و النساء. و زینة الآخرة ثلاثة: العلم و الورع و الصدقة. و اما زینة البدن: قله النوم و قله الأكل و قله الكلام و اما زینة العقل: فالصبر و الشکر و الصمت.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

زینت دنیا سه چیز است: ثروت، اولاد، زن. و زینت آخر سه چیز است: علم، ورع، صدقه. و زینت بدن سه چیز است: کم سخن گفتن، کم خوابیدن، کم خوردن. و زینت عقل سه چیز است: شکیبائی، شکرگزاری و سکوت.

الاثنی عشریه ۸۱/

قال الرضا علیه السلام:

لیست العبادہ کثره الصیام و الصلوہ و انما العبادہ کثره التفکر فی امر اللہ.

حضرت رضا علیہ السلام فرمودند:

عبادت به این نیست که انسان زیاد روزه بگیرد یا نماز بخواند بلکه عبادت، «تفکر زیاد» در کارهای خداوند است.

توضیح

تفکر در کار خدای تعالی موجب می شود که انسان به عظمت و قدرت خداوند پی برده و در نتیجه آگاهانه عبادت می کند به خلاف عبادت بدون تفکر و آگاهی از معبود، و این دو عبادت با هم فرق دارند و مسلماً عبادت شخص آگاه ارزش بیشتری از عبادت ناآگاه دارد و شاید آنچه اباذر را به آن مرتبه از کمال رسانید همین «تفکر زیاد» او بود که برابر احادیث وارده از عمده کارهایش بود.

تحف العقول / ۴۴۲

عن جابر بن یزید قال:

سألت أبا جعفر عليه السلام عن قول الله (عزوجل): «أفعبينا بالخلق الأول بل هم في لبس من خلق جديد» فقال: يا جابر تأويل ذلك أن الله (عزوجل) إذا أفنى هذا الخلق و هذا العالم و أسكن أهل الجنة الجنة و أهل النار النار جدّد الله (عزوجل) عالماً غير هذا العالم و جدّد عالماً من غير فحوله و لا إناث يعبدونه و يوحدونه، و خلق لهم أرضاً غير هذه الأرض تحملهم و سماء غير هذه السماء تظلمهم، لعلك ترى أن الله (عزوجل) إنما خلق هذا العالم الواحد، و ترى أن الله (عزوجل) لم يخلق بشراً غيركم، بل و الله لقد خلق الله تبارك و تعالی ألف ألف عالم و ألف ألف آدم أنت في آخر تلك العوالم و أولئك الآدميين.

جابر گوید:

تأويل آية شريفة «آيا ما به آفرينش نخستين عاجز شدیم، (خير) بلکه آنها از آفرينش جديد در اشتباهند» (ق / ۱۵) را از امام باقر عليه السلام سؤال نمودم. حضرت فرمودند:

ای جابر! تأویل این آیه چنین است که خدای (عزوجل) چون این آفریدگان و این جهان را فانی نماید و بهشتیان را در بهشت و دوزخیان را در دوزخ

ص: ۱۵۴

جای دهد؛ جهانی از نو می آفریند که به جز این جهان باشد، در آن جهان نیازی به نر و ماده نیست، اهل آن جهان خدای را پرستند و به یگانگی اش بشناسند، خداوند زمینی، به جز این زمین برای آنان بیافریند که سنگینی آنان را بر خود حمل کند، و آسمانی غیر از این آسمان برای آنان بیافریند که بر سر آنان سایه افکند.

شاید تو فکر می کنی که خداوند همین یک جهان را آفریده است و معتقدی که بشری به جز شما نیافریده است! بلکه به خدا قسم، خدای تبارک و تعالی هزار هزار جهان و هزار هزار آدم آفریده است که تو در آخر آن جهان ها و آن آدمیان می باشی.

خصال ۲/۶۵۲ حدیث ۵۴

قال علی علیه السلام:

اعجبوا لهذا الانسان ينظر بشحم و يتكلم بلحم و يسمع بعظم و يتنفس من خرم.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

در آفرینش این انسان به شگفت آئید و اندیشه نمائید تا به قدرت و توانائی آفریدگارش پی ببرید؛ با یک قطعه پیه می بیند، با گوشتی سخن می گوید و با استخوانی می شنود و از شکافی نفس می کشد.

نهج البلاغه ۱۰۹۱/

ابوذر از حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله درخواست سفارش و موعظه می کند. حضرت می فرمایند:

تو را به تقوی سفارش می کنم زیرا تقوی رأس امور است (یعنی از همه چیز مهم تر است).

___ باز هم سفارش بفرما.

___ بر تو باد به خواندن قرآن و بسیاری یادِ خدا، زیرا آن سبب یاد شما است در آسمان ها و نور شما است در زمین.

___ باز هم بفرما.

___ بر تو باد به جهاد که آن گوشه گیری امت من است.

___ باز هم بفرما.

ص: ۱۵۵

___ بر تو باد به طول سکوت زیرا سکوت موجب دوری شیطان است. و کمک کار تو در امر دینت می باشد.

___ باز هم بفرما.

___ از خنده زیاد اجتناب کن زیرا خنده زیاد دل را می میراند و نور صورت را می برد.

___ باز هم بفرما.

___ به پایین دست خود بنگر، نگاهت به آنکه بالا-تر از خودت است نباشد چرا که این امر موجب می شود نعمت خدا را فراموش نکنی.

___ باز هم بفرما.

___ نسبت به خویشاوندان صلۀ رحم به جا آور هرچند به شما قطع رحم کرده باشند.

___ باز هم بفرما.

___ مساکین و مجالست با ایشان را دوست بدار.

___ باز هم بفرما.

___ حرف حق را بگو هرچند تلخ باشد.

___ باز هم بفرما.

___ در راه خدا از ملامت ملامت کنندگان ترس نداشته باش.

و فرمود: برای عیب مرد، کافی است سه خصلت در او باشد:

۱. آنچه را که در خود نمی شناسد (از بدی ها) در دیگران سراغ می گیرد.

۲. از آنان حیا می کند در اموری که در خود او هست.

۳. دوستش را به جهت کارهای بی مورد، می آزارد.

سپس فرمود: ای اباذر! عقلی چون عاقبت اندیشی و ورعی چون خود نگهداری و شرافتی چون خوش رفتاری نمی باشد.

قال علي عليه السلام:

لولا التقى كنت أدهى العرب.

حضرت علي عليه السلام فرمودند:

اگر تقوی و پرهیزکاری مانع نبود، من از تمام ملل عرب زیرک تر بودم.

تحف العقول / ۹۹

قال علي عليه السلام وقد رجع من صفين فأشرف على القبور بظاهر الكوفة:

ص: ۱۵۶

يا اهل الديار الموحشه و المحالّ المقفّره و القبور المظلمه يا اهل التربه يا اهل الغربه يا اهل الوحده يا اهل الوحشه انتم لنا فرط سابق و نحن لكم تبع لاحق _ اما الدور فقد سيكنت و اما الأزواج فقد نكحت و اما الاموال فقد قسمت. هذا خبر ما عندنا فما خبر عندكم؟ ثم التفت الى اصحابه فقال اما لو اذن لهم في الكلام لاخبركم انّ خير الزاد التقوى.

هنگامی که حضرت علی علیه السلام از جنگ صفین بازگشت و به گورستان بیرون کوفه رسید، فرمود:

ای ساکنین سراهای ترسناک و جاهای بی آب و علف و گورهای تاریک، ای ساکنین خاک ای دورماندگان از وطن ای بی کسان ای ترسناکان شما پیش رو مائید که جلو رفته اید و ما پیرو شمائیم که به شما می رسیم. اما خانه ها را ساکن شدند، زنان را گرفتند، دارائی ها را پخش کردند. این بود آگهی از آنچه نزد ما است؛ اخبار شما چیست؟

پس از آن به سوی یارانش نظر افکند و فرمود: بدانید که اگر اجازه سخن گفتن می داشتند به شما خبر می دادند که بهترین توشه در این راه تقوی و پرهیزکاری است.

نهج البلاغه / ۱۱۴۷

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

القیامه عرس المتقین.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

روز قیامت، برای پرهیزکاران جشن عروسی است.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۳، حدیث ۴۶

من الفاظ رسول الله صلی الله علیه و آله:

الندم توبه.

از فرمایشات رسول خدا صلی الله علیه و آله این است:

پشیمانی از گناه و معصیت به منزله توبه و بازگشت است.

مواعظ صدوق / ۵۳

ص: ۱۵۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

عجبت لمن يحتمى من الطعام مخافه الداء كيف لا يحتمى من الذنوب مخافه النار.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

در شگفتم از کسی که از خوراک به جهت ترس از درد و مریضی، پرهیز می کند اما از گناه به جهت ترس از دوزخ پرهیز نمی کند؟

امالی صدوق، مجلس ۳۴، حدیث ۳

قال ابو محمد العسكري عليه السلام:

أورع الناس من وقف عند الشبهه، أعبد الناس من أقام على الفرائض، أزهد الناس من ترك الحرام، أشد الناس اجتهاداً من ترك الذنوب.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

باورع ترین مردم کسی است که به هنگام شبهه توقف کند (تا یقین به حلال بودن آنچه حلیت آن معلوم نیست، بنماید). عابدترین مردم کسی است که واجبات را انجام دهد. زاهدترین مردم کسی است که ترک حرام نماید. سخت کوش ترین مردم از حیث تلاش کسی است که ترک گناه نماید.

تحف العقول / ۴۸۹

عن ابی عبدالله علیه السلام: کان ابی یقول:

إذا هممت بخیر فبادر فائتک لاتدری ما یحدث.

امام صادق علیه السلام فرمود: پدرم می فرمود:

چون اراده کار خیری کردی (در انجام آن) بشتاب، زیرا نمی دانی چه پیش خواهد آمد.

اصول کافی ۲/۱۴۲ حدیث ۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ان الله يحب من الخير ما يعجل.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

خداوند شتاب در کار خیر را دوست دارد.

ص: ۱۵۸

قال الكاظم عليه السلام:

ليس منا من لم يحاسب نفسه كل يوم فان عمل حسنه استزاد الله و ان عمل سيئه استغفرالله منها و تاب اليه.

حضرت موسی کاظم علیه السلام فرمود:

از ما نیست کسی که حساب خود را روزانه بررسی نکند که اگر کار خوبی کرده، از خداوند طلب زیادی بنماید و اگر کار بدی انجام داده استغفار کرده و از عمل خود پشیمان شده و توبه نماید.

بحار ۷۰/۷۲ حدیث ۲۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

اکیس الکیسین من حاسب نفسه و عمل لما بعد الموت.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

زیرک ترین اشخاص زیرک، کسی است که حساب نفس خود را انجام داده و برای بعد از مرگ خود کار کند.

سفینه البحار ۱/۲۵۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

للجنة باب یقال له باب المجاهدین یمضون الیه فاذا هو مفتوح و هم متقلدون بسیوفهم و الجمع فی الموقف و الملائکه ترحب بهم. فمن ترک الجهاد ألبسه الله ذلاً فی نفسه و فقراً فی معیشته و محقاً فی دینه انّ الله تبارک و تعالی اعز امتی بسنابک خیلها و مراکز رماحها.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

بهشت را دری است به نام باب المجاهدین که مجاهدان به سوی آن روند و آن در باز است و مجاهدان شمشیر به کمر دارند و در حالی که هنوز مردم در موقف محشر معطل باشند، فرشتگان به مجاهدان، خوش آمد گویند. پس هر که ترک جهاد کند خوار شود و تنگ روزی و

بی دین گردد. به راستی که خداوند تبارک و تعالی امتم را به سم اسبانش و سر نیزه هایش گرامی داشته است.

وسائل الشیعه ۱۱/۵ حدیث ۲

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

کتب الله الجهاد علی الرجال و النساء فجهاد الرجل بذل ماله و نفسه حتی یقتل فی سبیل الله و جهاد المرأه تصبر علی ما ترى من اذی زوجها و عسرته.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

جهاد بر مردان و زنان واجب شده، جهاد مرد بخشیدن ثروت و جان خود است تا در راه خدا کشته شود و جهاد زن این است که از اذیت و تنگدستی و دشواری های زندگی شوهر خود صبر نماید.

وسائل الشیعه ۱۱/۱۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الخیر کله فی السیف و تحت ظل السیف و لا یقیم الناس الا بالسیف و السیوف مقالید الجنه و النار.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود:

تمام خیر و خوبی در شمشیر و زیر سایه شمشیر است مردم را راست نمی کند (به راه مستقیم و هدایت و ادار نمی کند) جز شمشیر. و شمشیرها کلیدهای بهشت و جهنمند (قدرت ممکن است موجب بهشت و گاهی موجب جهنم خواهد بود به این معنی که اگر قدرت صرف امور شرعی شود موجب بهشت و اگر در خلاف شرع انجام گیرد موجب جهنم خواهد بود).

وسائل الشیعه ۱۱/۵

عن الرضا علیه السلام:

من قاتل فقتل دون ماله و رجله و نفسه فهو شهید.

امام رضا علیه السلام فرمود:

کسی که جنگ کند سپس در راه دفاع از مال یا خانه یا جان خود کشته شود پس او اجر شهید را دارد.

ص: ۱۶۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من بلغ رساله غاز كان كمن اعتق رقبه و هو شريكه في باب غزوته.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

هر که نامه مجاهدی را برساند مانند این است که بنده ای آزاد کرده و در جهاد با او شریک است.

امالی صدوق / مجلس ۸۵ حدیث ۹

قال علی علیه السلام:

حصنوا اموالکم بالزکاه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

اموال خود را به وسیله زکات دادن حفظ کنید.

تحف العقول / ۱۱۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

لا- یزال الناس بخیر ما امروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و تعاونوا علی التبر و التقوی فان لم یفعلوا ذلك نزعتم عنهم البرکة و سلط بعضهم علی بعض و لم یکن لهم ناصر فی الارض و لا فی السماء.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

مردم همواره به خیر و خوبی هستند تا زمانی که امر به معروف و نهی از منکر و کمک به خوبی و پرهیزکاری می کنند و اگر چنین نکنند برکت از ایشان گرفته شود و بعضی از آنها بر دیگران مسلط شوند در حالی که یاری کننده ای در زمین و آسمان نداشته باشند.

لثالی ۵/۲۶۱

قال النبی صلی الله علیه و آله:

و اذا لم یأمروا بالمعروف و لم ینهوا عن المنکر و لم یتبعوا الاخیار من اهل بیتی سلط الله علیهم شرارهم فیدعوا خیارهم

فلايستجاب لهم.

ص: ١٦١

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

و هرگاه (مردم) امر به معروف و نهی از منکر را ترک کردند و برگزیدگان و نیکان اهل بیت را پیروی نکردند خداوند افراد بد را بر آنها مسلط گرداند و دعای خوبان آنها هم مستجاب نشود.

لثالی ۵/۲۶۱

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

من ترک انکار المنکر بقلبه و لسانه و یده فهو میّت بین الاحیاء.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

کسی که به وسیله قلب و زبان و دست خود زشتی کار بد و منکر را ترک کند، مرده ای است بین زندگان. (وجودش بی خاصیت و بی اثر است).

لثالی ۵/۲۶۲

قال علی علیه السلام:

الله الله فی الصلوه فأنها خیر العمل أنھا عماد دینکم. الله الله فی صیام شهر رمضان فان صیامه جنّه من النار.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خدا را، خدا را در نظر بگیرد در مورد نماز، زیرا نماز بهترین عمل است. آن ستون دین شما است. و خدا را، خدا را در نظر داشته باشید نسبت به روزه ماه رمضان چرا که روزه آن ماه، سپری است که از آتش جهنم جلوگیری می نماید.

تحف العقول ۱۹۸/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اول ما یحاسب الانسان الصلوه فان قبلت قبل ما سواها و ان ردّت ردّ ما سواها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

اول چیزی که از انسان حساب شود، نماز است که اگر قبول افتد، عبادات و کارهای دیگر هم قبول شوند، و اگر ردّ شود، بقیه کارها هم مردود شوند.

سراج القلوب / ١٢١

ص: ١٦٢

قال الصادق عليه السلام:

تعلموا من الديك خمس خصال: المحافظه على اوقات الصلوه و الغيره و السخاوه و الشجاعه و كثره الطروقه.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

پنج صفت خوب از خروس یاد بگیرید:

۱. محافظت و مراقبت اوقات نماز.

۲. غیرت، که خروس دیگر را نزدیک مرغان خود نمی گذارد.

۳. سخاوت، که در آب و دانه، مرغان را بر خود مقدم می دارد.

۴. شجاعت، که در وقت جنگ به قدر مقدور می جنگد.

۵. بسیاری جمع کردن.

خصال / ۲۹۸

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

قال رسول الله صلى الله عليه و آله: لاينال شفاعتى غداً من آخر الصلوه المفروضه بعد وقتها.

امام صادق عليه السلام فرمود:

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند: هر که نماز واجب را از وقتش پس اندازد، فردای قیامت شفاعت من به او نرسد.

امالی صدوق / مجلس ۶۲، حدیث ۱۵

عن ابی بصیر قال:

دخلت على ام حميده اعزيتها بابي عبدالله الصادق عليه السلام فبكت و بكيت لبكائها ثم قالت يا ابا محمد لو رأيت ابا عبدالله عليه السلام عند الموت لرأيت عجباً فتح عينيه ثم قال: اجمعوا الی كل من بينی و بينه قرابه. قالت: فلم نترك احداً الا جمعناه قالت: فنظر اليهم ثم قال: ان شفاعتنا لاتنال مستخفاً بالصلوه.

ابوبصير گوید:

خدمت ام حمیده رفتم که او را در شهادت امام صادق عليه السلام تسلیت دهم. گریست و من هم به گریه اش گریستم. پس

از آن گفت: ای ابامحمد! اگر امام صادق علیه السلام را وقت مرگ می دیدی، امر شکفتی را می دیدی. (امام)

ص: ۱۶۳

دو دیده اش را گشود و فرمود: همه خویشتانم را دورم جمع کنید. کسی نماند که او را جمع نکردیم، حضرت نگاهی به آنها کرد و فرمود: به راستی شفاعت ما به کسی که نماز را سبک بشمارد، نخواهد رسید.

امالی صدوق / مجلس ۷۳، حدیث ۱۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ان الله تبارك و تعالى أهدي اليّ و الي امتي هديه لم يهداها الي احدٍ من الامم كرامه من الله لنا. قالوا: و ما ذاك يا رسول الله؟ قال: الافطار في السفر و التقصير في الصلوه. فمن لم يفعل ذلك فقد ردّ على الله (عزوجلّ) هديته.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

خدای تبارك و تعالی به منظور احترام به ما هدیه ای به من و امتم اهداء نمود که به هیچ یک از امت ها نفرستاده است. عرض کردند: یا رسول الله! آن هدیه چیست؟ فرمود: در سفر روزه نگرفتن و نماز را شکسته بجا آوردن. و هر کس چنین نکند هدیه خدای (عزوجلّ) را رد کرده است!

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۲، حدیث ۴۳

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

اربعه يجب عليهم التمام في سفر كانوا او في حضر: المكارى و الكرى و الاشتقان (البريد) و الراعى لانه عملهم.

امام باقر علیه السلام فرمودند:

بر چهار شخص تمام خواندن نماز واجب است چه مسافر باشند چه حاضر: آنکه چهار پا، کرایه می دهد، آنکه خود را برای مسافرت به دیگران کرایه می دهد، پست چی، چوپان.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۲، حدیث ۱۲۲

قال على عليه السلام:

الصلوه قربان كل تقى و الحج جهاد كل ضعيف و لكل شىء زكاه و زكاه البدن الصيام.

حضرت على علیه السلام فرمودند:

نماز وسیله نزدیکی به خدا و موجب تقرب هر پرهیزکار؛ و انجام اعمال

حج، جهاد هر ضعیف است و از برای هر چیز زکاتی است و زکات بدن روزه گرفتن است.

تحف العقول ۲۲۱/

عن محمد بن سلیمان الدیلمی عن ابیه قال: سمعت ابا عبدالله علیه السلام یقول:

الشتاء ربیع المؤمن یطول فیه لیله فیستعین به علی قیامه و یقصر فیه نهاره فیستعین به علی صیامه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

زمستان بهار مؤمن است شبش بلند است و کمک عبادت است و روزش کوتاه و کمک روزه.

امالی صدوق / مجلس ۴۲، حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من مشی الی مسجد من مساجد الله فله بكل خطوه خطاها حتی یرجع الی منزله عشر حسنات و یمحی عنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که به سوی مسجدی از مسجدهای خداوند گام بردارد، به هر قدمی که برمی دارد تا به منزلش بازگردد، ده حسنه پاداش دارد، ده گناه از نامه عملش پاک شود و ده درجه رتبه اش را بالا برند.

عقاب الاعمال ۶۷۶/

قال الصادق علیه السلام:

علیکم باتیان المساجد فانها بیوت الله فی الارض و من اتاها متطهراً طهره الله من ذنوبه و کتب من زواره فاکثروا فیها من الصلوه و الدعاء و صلوا من المساجد فی بقاع مختلفه فان کل بقعه تشهد للمصلی علیها یوم القیامه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

بر شما باد به آمدن مساجد زیرا آنها خانه های خدایند در زمین: و هر که با طهارت در آنها درآید خدا از گناهان پاکش کند و او را از زوار خود نویسد. در آنها بسیار نماز بخوانید و دعا کنید و در جاهای مختلف

مسجد نماز کنید که هر جا، برای نماز گزار خود در روز قیامت گواهی می دهد.

امالی صدوق، مجلس ۵۷، حدیث ۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من كنس مسجداً يوم الخميس ليله الجمعة فاخرج منه التراب ما يدر في العين غفرله.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

هر که روز پنج شنبه، شب جمعه مسجد را بروید و به اندازه گردی که به چشم کشند خاکروبه از آن بیرون برد، آمرزیده شود.

امالی صدوق، مجلس ۷۵، حدیث ۱۵

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الجلوس في المسجد لانتظار الصلوه عباده.

پیامبر اکرم صلى الله عليه و آله فرمود:

نشستن در مسجد به انتظار انعقاد نماز، عبادت است.

لثالی ۴/۱۳۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من كان القرآن حديثه و المسجد بيته بنى الله له بيتا في الجنة.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

هر کس گفتار او قرآن و خانه او مسجد باشد، خداوند خانه ای در بهشت برای او آماده و مهیا خواهد کرد.

لثالی ۴/۱۳۴

قال امير المؤمنين عليه السلام:

جاء أعرابي الى النبي صلى الله عليه و آله فسئله عن شرّ بقاع الارض و خير بقاع الارض فقال له رسول الله صلى الله عليه و آله: شرّ بقاع الارض الاسواق و خير بقاع الارض المساجد و احبهم الى الله اولهم دخولاً و آخرهم خروجاً منها.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

یک نفر اعرابی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله شرفیاب شد و از بدترین و

ص: ۱۶۶

بهترین نقاط زمین سؤال کرد. حضرت در جواب فرمود: بدترین مکان، بازارها و بهترین ساختمان ها مساجد هستند و محبوب ترین شخص نزد خدا کسی است که قبل از همه وارد مسجد شود و آخرین فردی باشد که از مسجد نزد خارج شود.

لنالی ۴/۱۳۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من أسرج في مسجد من مساجد الله سراجاً لم تزل الملائكة و حملة العرش تستغفرون له مادام في ذلك المسجد ضوء من ذلك السراج.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمود:

کسی که در مسجدی از مساجد خداوند، چراغی روشن کند، ملائکه و حاملین عرش، دائماً برای او استغفار می کنند تا زمانی که نوری از آن چراغ در آن مسجد باشد.

لنالی ۴/۱۳۶

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من ادخل ليله واحده سراجاً في المسجد غفر الله له ذنوب سبعين سنة و كتب له عباده سنة و له عند الله مدینه فان زاد على ليله واحده فله بكل ليله يزيد ثواب نبی فاذا تم عشر ليال لا يصف الواصفون ما لاحد له فاذا تم الشهر حرم الله جسده على النار.

پیغمبر اکرم صلى الله عليه و آله فرمود:

کسی که یک شب چراغی را در مسجدی روشن کند خداوند گناهان هفتاد سال او را آمرزیده و برای او عبادت یک سال را می نویسد و نزد خداوند شهری خواهد داشت. و اگر بیش از یک شب چراغی روشن نماید ثواب یک پیامبر از برای او خواهد بود.

و اگر ده شب، چراغی در مسجدی روشن نماید هیچ وصف کننده ای نخواهد توانست که ثواب او را نزد خداوند تعیین نماید و هر گاه یک ماه تمام این عمل را انجام دهد خداوند متعال جسد او را بر آتش جهنم حرام خواهد کرد.

ص: ۱۶۷

لثالی ۴/۱۳۶

قال ابو جعفر علیه السلام:

من بنی مسجداً کمفحص قطاه بنی الله له بیتا فی الجنه.

امام باقر علیه السلام فرمود:

کسی که مسجدی بنا کند هر چند به اندازه قفس پرندۀ ای کوچک باشد، خداوند در بهشت برای او خانه ای مهیا خواهد نمود.

لثالی ۴/۱۳۶

قال ابو عبیده:

مرّ بی ابو عبدالله علیه السلام فی طریق مکّه و قد سویت بأحجار مسجد فقلت له جعلت فداک نرجو أن یکون هذا من ذلك. قال: نعم.

ابو عبیده گوید:

در راه مکّه مشغول سنگ چینی در زمینی به عنوان مسجد بودم و در آن موقع حضرت امام صادق علیه السلام رسید و خدمت او عرض کردم امید است این عمل منطبق با حدیث «من بنی مسجداً» باشد فرمود: بلی [یعنی بناء مسجد هر چند به عنوان سنگ چینی مختصری در زمین کوچکی انجام گردد فضیلت بناء مسجد را دارا می باشد].

لثالی ۴/۱۳۶

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

من أکل شیئاً من الموزیات ریحها فلا یقر بن المسجد.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

کسی که چیز بدبوئی که موجب اذیت مردم بشود (مثل سیر)، بخورد، باید از رفتن به مسجد خودداری کند.

لثالی ۴/۱۳۹

قال ابو عبدالله علیه السلام:

جنبوا مساجدكم الشراء و البيع و المجانين و الصبيان و الضالاه و الاحكام و الحدود و رفع الصوت.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

ص: ١٦٨

مسجدهای خود را از خرید و فروش، دیوانگان، کودکان، گمشدگان، قضاوت، اجرای حدود و فریاد کشیدن دور بدارید.

خصال ۲/ باب ۸، ص ۴۱۰-۴۱۱، حدیث ۱۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

ان امير المؤمنين عليه السلام راى قاصا فى المسجد فضربه بالدره فطرده.

امام صادق عليه السلام فرمود:

حضرت علی علیه السلام شخصی را دید که در مسجد قصه و داستان می گوید حضرت با تازیانه او را زد و از مسجد بیرون کرد.

لنالی ۴/۱۳۹

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

لاصلاه لمن لا يصلّى فى المسجد مع المسلمين إلا لعله.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

نمازی نیست برای کسی که همراه مسلمین در مسجد نماز نخواند، مگر اینکه نماز جماعت را با عذری موجه ترک کند.

بحار الانوار ۸۸/۵ و ۳۷ و ۳۸

قال النبى صلى الله عليه وآله:

من تهاون فى الصلوه لخمس فى الجماعه عاقبه الله باثنتى عشره خصله: ثلاثه فى الدنيا و ثلاثه فى القبر و ثلاثه عند الموت و ثلاثه يوم القيامة. اما التى فى الدنيا: يرفع الله بركته من كسبه و ينزع سيماء الخير من وجهه و يكون بغيضاً فى قلوب المؤمنين. و اما التى عند الموت: فانه يقبض روحه جائعاً، عطشاناً، شديد الفزع. و اما التى فى القبر: مسائله منكر و نكير و ظلمه القبر و ضيق اللحد. و اما التى فى القيامة: شده الحساب و غضب الرب و العقاب بالنار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که نماز جماعت های پنج گانه را سبک شمارد، خداوند او را به دوازده بلا مبتلا خواهد کرد: سه تا در دنیا، سه تا وقت مرگ، سه تا در قبر و سه تا در قیامت. اما سه تایی دنیا: خداوند برکت را از کسب او

برمی دارد و خیر را از سیمایش بزداید، مؤمنین نیز از چنین کسی بدشان بیاید. اما سه تایی وقت مرگ: قبض روح او در حال گرسنگی و تشنگی و با سختی انجام شود. و اما سه تایی در قبر: سختی سؤال نکیر و منکر، تاریکی قبر و تنگی لحد. و اما سه تایی روز قیامت: سختی حساب و غضب پروردگار و سوختن به آتش جهنم.

الاثنی عشریه ۴۰۹/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من حافظ علی الجماعه حیث ما کان مَرَّ علی الصراط کالبرق الخاطف اللامع فی اول زمره مع السابقین و وجهه أضوء من القمر ليله البدر و کان له بكل یوم و ليله یحافظ علیها ثواب شهید.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس مواظب باشد که هر جا هست، نماز خود را به جماعت بخواند، همچون برق زودگذر و جهنده، از پل صراط گذر کند، در پیشاپیش گروهی از سبقت گیرندگان، یا چهره و رخساری که از ماه شب چهاردهم تابناک تر باشد و به هر شبانه روزی که بر خواندن نماز جماعت مواظبت داشته باشد، ثواب یک شهید را دارا باشد.

عقاب الاعمال ۶۷۶/

قال علی علیه السلام:

درهم ینفقه الرجل فی الحج یعدل الف درهم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

یک درهم که انسان برای سفر حج خرج کند معادل با هزار درهم در مصارف دیگر است.

تحف العقول ۱۱۷/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! من سوف الحج حتی یموت بعثه الله یوم القیامه یهودیا او نصرانیاً.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

کسی که هر سال بگوید سال آینده (برای حج و رجب) به مکه می روم،

تا بمیرد و به مکه نرود، خداوند او را در قیامت، یهودی یا نصرانی مبعوث می گرداند.

مکارم الاخلاق / ۲۹۸

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

يا علي! تارك الحج و هو يستطيع كافر. قال الله تعالى: و لله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا و من كفر فان الله غني عن العالمين. (آل عمران / ۹۷)

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمود:

ای علی! کسی که مستطیع باشد و به مکه نرود کافر است چنانچه خداوند در قرآن فرموده: مردمی که استطاعت دارند واجب است به مکه بروند و کسی که نرود، خداوند از (او و) تمام مردم بی نیاز است.

مکارم الاخلاق / ۲۹۸

عن هارون بن خارجه عن ابي عبدالله عليه السلام قال: سمعته يقول:

من حجّ خمسين حجّه بنى الله له مدينة في جنه عدن فيها مائة الف قصر، في كل قصر حور من حور العين و الف زوجة، و يجعل من رفقاء محمد _ صلى الله عليه و آله _ في الجنة.

هارون گوید: شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند:

کسی که پنجاه حج به جا بیاورد خداوند در بهشت عدن، شهری برای او می سازد که صد هزار کاخ دارد، و در هر کاخی یک حور از حوریان بهشتی و هزار همسر باشد، و در بهشت از رفیقان حضرت محمد صلی الله علیه و آله می گردد.

خصال / ۲ باب ۵۰، ص ۵۷۱، حدیث ۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من حجّ عشرين حجّه لم ير جهنم و لا يسمع شهيقها و لا زفيرها.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که بیست بار به حج رفته باشد نه دوزخ را می بیند و نه فریاد و آواز افروخته شدن (شعله های) آن را می شنود.

خصال / ۲ باب ۲۰، ص ۵۱۶، حدیث ۳

عن ابى عبدالله عليه السلام قال:

من حجّ ثلاث حجج لم يصبه فقر أبداً.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

هر كه سه بار به حج برود هرگز تهيدست نشود.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۱۷، حديث ۱۰۱

عن ابى عبدالله عليه السلام قال:

المؤمن اعظم حرمة من الكعبة.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

احترام مؤمن، بيش از كعبه است.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۲۷، حديث ۹۵

عن المعلّى بن خنيس قال:

قلت لأبى عبدالله عليه السلام: ما حقُّ المؤمن على المؤمن؟ قال: سبعة حقوق واجبات ما فيها حقٌّ إلا وهو واجبٌ عليه وإن خالفه خرج من ولايه الله وترك طاعته ولم يكن لله (عزوجل) فيه نصيب. قال: قلت: جعلت فداك حدّثنى ما هي؟ قال: ويحك يا معلّى إننى شفيقٌ عليك أخشى أن تضيع ولا تحفظ، وتعلم ولا تعمل، قلت لا قوّة إلا بالله، قال: أيسر منها أن تحبّ له ما تحبّ لنفسك، وتكره له ما تكره لنفسك، والحقُّ الثانى أن تمشى فى حاجته وتبتغى رضاه ولا تخالف قوله، والحقُّ الثالث أن تصله بنفسك و مالك و يدك و رجلك و لسانك. والحقُّ الرابع أن تكون عينه و دليله و مرآته و قميصه. والحقُّ الخامس أن لا تشبع و يجوع، و لا- تلبس و يعرى، و لا- تروى و يظمأ. والحقُّ السادس إن يكون لك امرأه و خادم و ليس لأخيك امرأه و لا خادم أن تبعث خادمك فتغسل ثيابه، و تصنع طعامه، و تمهد فراشه، فإنّ ذلك كلّه إنّما جعل بينك و بينه، والحقُّ السابع أن تبرّ قسمه و تجيب دعوته، و تشهد جنازته و تعوده فى مرضه، و تشخص بدنك فى قضاء حاجته، و لا تحوجه إلى أن يسألك و لكن تبادر إلى قضاء حوائجه، فاذا فعلت ذلك به وصلت ولايتك بولايته و ولايته بولايه الله (عزوجل).

خدمت حضرت صادق علیه السلام عرض کردم حق مؤمن بر مؤمن چیست؟ حضرت فرمود: هفت حق واجب است که اگر مخالفت کرد و یکی از آنها را انجام نداد از ولایت خداوند خارج شده و اطاعتش را ترک نموده است و در آن حق، هیچگونه بهره ای در پیشگاه خداوند ندارد. عرض کردم: قربانت شوم، بفرمائید این حقوق کدامند؟ حضرت فرمودند: معلی، درخواست سنگینی از من کردی، می ترسم آنها را حفظ ننموده ضایع کنی و در حالی که آنها را می دانی عمل نمائی! گفتم: لا- حول ولا- قوه الا بالله، کنایه از اینکه عمل می کنم. فرمود: کمتر حقی که مؤمنین بر یکدیگر دارند این است که هر چیز را برای خود دوست داری برای او نیز دوست داشته باشی و هر چیزی که برای خود دوست نداری برای او نیز دوست نداشته باشی. حق دوم: این است که در رفع حاجت او بکوشی و رضایتش را جلب نموده با گفتارش مخالفت نمائی. حق سوم: این است که کمک بدنی، مالی و آنچه از دست و پا و زبانت برمی آید، به او بنمائی. حق چهارم: چشم او باشی، راهنما و آئینه و لباس او باشی (عیب هایش را فقط به خودش بنمائی و اسرارش پوشیده داری). حق پنجم: هرگاه او گرسنه است تو خود را سیر نکنی، او برهنه باشد، تو نپوشی، اگر تشنه است تو سیراب نباشی. (به عبارت دیگر: هیچگاه تو سیر نباشی و او گرسنه، پوشیده باشی و او برهنه، سیراب باشی و او تشنه). حق ششم: اگر زن و خدمتگزار داری و او ندارد، خدمتگزارت را برای رفع احتیاج او بفرستی تا لباسش را بشوید، غذایش را درست کند، رختخوابش را پهن کند. تمام اینها مواردی است که بین تو و او قرار دارد. حق هفتم: گفتارش را تصدیق کنی، دعوتش را اجابت نمائی، در تشییع جنازه اش شرکت کنی، در بیماریش، او را عیادت کنی و به طور کلی با تمام جان آماده برای رفع نیازمندی های او باشی و تو در برآورده ساختن حوائجش پیشی بگیری به طوری که احتیاج به درخواست و

تقاضای او نباشد. فقط در این صورت است که ولایت تو به ولایت او رسیده و ولایت او به ولایت خدای (عزوجلّ) .

بحار الانوار ۷۴/۲۲۴، خصال ۲/۳۵۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من اذی مؤمناً فقد اذانی و من اذانی فقد آذی الله فهو ملعون فی التوراه و الانجیل و الفرقان.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که مؤمنی را آزار نماید مانند این است که مرا آزار نموده و کسی که مرا آزار نماید خدا را آزار نموده و چنین کسی در این کتب آسمانی ملعون است: تورات حضرت موسی و انجیل حضرت عیسی و قرآن حضرت محمد صلی الله علیه و آله.

لنالی ۵/۱۸۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من اذی مؤمناً فعليه لعنة الله و الملائکه و الناس اجمعین.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که مؤمنی را اذیت و آزار نماید (مثل اینکه مالش را تصرف نماید) مورد لعن خدا و ملائکه و تمام مردم خواهد بود.

لنالی ۳/۹۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من آذی مؤمناً و لو بشرط کلمه جاء یوم القیامه مکتوب بین عینیه آیس من رحمہ الله و کان کمن هدم الکعبه و بیت المقدس و قتل عشره الاف من الملائکه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که مؤمنی را هرچند به نصف کلمه ای اذیت کند، روز قیامت در پیشانی او نوشته شود: «نومید از رحمت خدا» و چنین فردی همانند کسی است که خانه کعبه و بیت المقدس را خراب نموده و ده هزار فرشته را به قتل رسانیده باشد.

ص: ۱۷۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من اقتطع مال مؤمن غصباً بغير حلّه لم يزل الله (عزوجلّ) معرضاً عنه ماقتاً لاعماله التي يعملها من البرّ و الخير لا يثبتها في حسناته حتى يتوب و يردّ المال الذي اخذه الى صاحبه.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

هر کس (سهمی از) مال مؤمنی را بدون رضایتش به زور و ستم بستاند، پیوسته خداوند (عزوجلّ) از او روگردان باشد و همه اعمال نیک و خیراتی که انجام می دهد مورد خشم و غضب الهی است و هیچکدام را در دیوان حسناتش ثبت نفرماید مگر آنکه هم توبه کند و هم آن مالی را که به زور تصرف کرده، به صاحبش باز گرداند.

عقاب الاعمال ۶۲۳/

قال السجاد عليه السلام:

و الله لقضاء حاجه احبّ الى الله من صيام شهرين متتابعين و اعتكافهما في المسجد الحرام.

امام سجاد عليه السلام فرمود:

قسم به خدا بر آوردن حاجت بهتر است نزد خدا از دو ماه روزه پی در پی که اعتکاف آن دو ماه در مسجدالحرام باشد.

لثالی ۳/۱۱۷

قال الصادق عليه السلام:

قضاء حاجه المؤمن أفضل من الف حجه متقبله بمناسكها و عتق الف رقبة لوجه الله و حملان الف فرس في سبيل الله بسرجها و لجمها.

امام صادق عليه السلام فرمود:

بر آوردن حاجت مؤمن بهتر است از هزار حج مقبول با تمامی اعمالش و برتر از آزاد کردن هزار بنده برای خدا و بالاتر از تقدیم هزار اسب زین کرده (و مهار کرده و آماده) در راه خدا.

ص: ۱۷۵

امالی صدوق، مجلس ۴۲، حدیث ۱

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

أفضل الأعمال بعد الصلوة ادخال السرور في قلب المؤمنين بما لا اثم فيه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

بهترین کار، پس از نماز، خوشحال کردن دل مؤمن است به چیزی که گناهی در او نباشد (مثلاً ادخال سرور به وسیله غیبت نباشد).

نهج الفصاحه ۳۴/

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من احبّ الاعمال الى الله (عزوجلّ) ادخال السرور على المؤمن: اشباع جو عته او تنفيس كربته او قضاء دينه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

از دوست دارترین کارها نزد خدا خوشحال کردن مؤمن است به سیر کردن او یا رفع اندوه از او یا اداء قرض او.

لثالی ۳/۱۳۳

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

الایمان معرفه بالقلب و اقرار باللسان و عمل بالارکان.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

حقیقت ایمان آن است که دل بشناسد و زبان اقرار کند و اعضاء تن به لوازم آن عمل کنند.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۷۸، حدیث ۲۳۹

قال الرضا عليه السلام:

لا يكون المؤمن مؤمناً حتى تكون فيه ثلاث خصال: سنّه من ربّه و سنّه من نبيّه و سنّه من وليّه. فأمّا السنه من ربّه فكتمان السرّ و أمّا السنه من نبيّه فمداراه الناس و أمّا السنه من وليّه فالصبر في البأساء و الضراء.

حضرت امام رضا علیه السلام فرمود:

مؤمن وقتی مؤمن حقیقی است که سه صفت در او باشد: یک سنّت از پروردگار خود، یک سنت از پیامبرش و یک سنّت از امام خود. اما سنّت

ص: ۱۷۶

خدائی کتمان اسرار مردم است (یعنی همانگونه که خداوند متعال اسرار مردم را می پوشاند، شخص مومن نیز باید رازدار مردم باشد و اسرارشان را فاش نکند). و سنت پیامبر خوش رفتاری با مردم است و سنت امام صبر در پیشامدها و تحمل ناراحتی ها است (آری مؤمن باید این صفات نیک را از خدا و پیامبر و امام دارا باشد).

تحف العقول / ۴۴۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

لا ينبغي لمؤمن أن يذل نفسه.

پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

سزاوار نیست که مؤمن، خود را خوار نماید.

نهج الفصاحه / ۵۳۰

قال ابو عبدالله عليه السلام:

فی سؤر المؤمن شفاء من سبعین داءً.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

نیم خورده و نیم آشامیده مؤمن، امان و درمان هفتاد نوع درد است.

ثواب الاعمال / ۳۳۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

لا تطلبوا عثرات المؤمنين فإن من تتبع عثرات أخيه تتبع الله عثرته و من تتبع الله عثرته يفضحه و لو في جوف بيته.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

لغزش های مؤمنین را جوینا نشوید زیرا کسی که لغزش ها و خطاهای مؤمنین را دنبال کند، خداوند متعال خطاهای او را پی گیری نموده او را رسوا خواهد کرد هر چند که در خانه خود مرتکب خطا و لغزشی گردد که مردم از آن بی اطلاع باشند.

لئالی / ۵/۲۴۲

قال الصادق عليه السلام لابی بصیر:

یا ابامحمد لا تفتش الناس عن ادیانهم فتبقی بلا صدیق.

امام صادق علیه السلام به ابابصیر فرمود:

ای ابامحمد، در پی کاوش و جست و جو از عقائد مردم مباش و گرنه بدون دوست خواهی ماند.

تحف العقول / ۳۶۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من نظر فی کتاب اخیه بغير اذنه فکانما ينظر الى النار.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که بدون اجازه برادر دینی خود، به نوشته اش بنگرد؛ گویا که به آتش (جهنم) نگریسته است.

نهج الفصاحه / ۵۸۶

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من مات بغير وصیه مات میتة جاهلیه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که بدون وصیت بمیرد مانند کسی است که در زمان جاهلیت از دنیا رفته است.

لئالی / ۳/۱۷۸

قال:

ما ینبغی لامرأ مسلم ان یبیت لیلہ الا و وصیتہ تحت رأسه.

فرمودند:

سزاوار نیست برای شخص مسلمان که شب بخوابد مگر این که وصیت نامه اش زیر سرش باشد.

لئالی / ۳/۱۷۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انا و كافل اليتيم كهاتين فى الجنه اذا لقي الله و اشار بالسبابه و الوسطى.

رسول خدا صلى الله عليه و آله در حالى كه به انگشت سبابه و وسطى اشاره مى نمود فرمود:

من و كسى كه سرپرستى یتیمی را به عهده بگیرد مثل این دو، در بهشت

ص: ۱۷۸

هستیم. (کنایه از اینکه انگشت سیابه و وسطی از هم جدا نمی شوند لذا من و سرپرست یتیم هم از یکدیگر جدا نخواهیم شد).

لئالی ۳/۱۸۱

قال ابو جعفر علیه السلام:

اربع من کنّ فيه بنی الله له بیتاً فی الجنة: من آوی الیتیم و رحم الضعیف و اشفق علی والدیه و رفق بمملوک.

امام باقر علیه السلام فرمود:

چهار نفرند که خداوند برای آنها خانه ای در بهشت مهیا می کند:

۱. کسی که سرپرستی یتیمی را عهده دار شود.

۲. کسی که به ناتوانی ترحم کند.

۳. کسی که نسبت به پدر و مادر خود مهربان باشد.

۴. کسی که نسبت به مملوک (زیردست) خود شفقت داشته باشد.

لئالی ۳/۱۸۲

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

الاقتصاد نصف المؤمنه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

میانہ روی (در خرج کردن) نصف هزینه زندگی است.

غرر و درر، حدیث ۵۶۴، فهرست غرر ص ۳۲۳

توضیح

چنانچه در معراج السعاده / ۲۲۵ نقل شده، حضرت رسول فرمودند: محتاج نشد هر که میانہ روی کرد. و به تعبیر دیگر از حضرت صادق علیه السلام آمده که: من ضامنم از برای کسی که میانہ روی کند، هرگز فقیر نشود.

قال علی علیه السلام:

التقدير نصف العيش.

ص: ١٧٩

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

نیمی از زندگی در این است که هر کاری به اندازه خود باشد (خصوصاً خرج کردن).

خصال ۲/۶۲۰ (حدیث اربعمائه)

قال علی علیه السلام:

انّ الله سبحانه فرض فی اموال الأغنیاء أقوات الفقراء فما جاع فقیر الا بما منع غنی و الله تعالی سائلهم عن ذلك.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوند سبحان در دارائی های توانگران روزی های بی چیزان را واجب گردانیده، پس بی چیز، گرسنه نماند مگر به سبب آنچه توانگری به او نداده است و خداوند در روز رستاخیز، ایشان را از این کار مؤاخذه و بازپرسی می نماید.

نهج البلاغه / ۱۲۴۲

قال علی علیه السلام:

انّ المسکین رسول الله فمن منعه فقد منع الله و من أعطاه فقد أعطى الله.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

فرد مسکین، فرستاده خدا است (او را از روزی کم بهره گردانیده تا فرد غنی را به فرستاده خود، آزمایش نماید) پس کسی که او را منع کند (کمک ننماید) خدا را منع نموده (دستور او را که توانایان باید از بینوایان دستگیری کنند رفتار نکرده) و کسی که چیزی به او ببخشد به خدا داده (و به دستور او عمل کرده) است.

نهج البلاغه / ۱۲۳۲

قال النبی صلی الله علیه و آله:

یا علی! رضا الله فی رضا الوالدین و سخط الله فی سخط الوالدین.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

یا علی! خشنودی خداوند در خشنود کردن پدر و مادر و خشم خداوند در خشم پدر و مادر است.

غوالی الدرر / کلمه ۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

بَرّوا آباءکم یرکم ابناؤکم و عَفّوا عن نساء الناس تعف نساؤکم.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

به پدرانتان نیکی کنید تا فرزندانتان با شما نیکی کنند و نسبت به زنان مردم پاکدامن باشید تا زنان خودتان پاکدامن بمانند.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۵۵، حدیث ۷۵.

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

نظر الولد الى والديه حبّاً لهما عباده.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

نگاه محبت آمیز فرزند به پدر و مادرش، عبادت و بندگی خداوند است.

تحف العقول / ۴۶

عن النبي صلى الله عليه و آله قال:

النظر الى الوالد عباده.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

نگاه به پدر عبادت است.

لثالی ۳/۱۴

قال ابو عبدالله علیه السلام:

من احبّ أن يخفف الله عنه سكرات الموت فليكن بقربته و صولا و بوالديه بارّاً فاذا كان كذلك هوّن الله عليه سكرات الموت و لم يصبه في حياته فقر ابدّاً.

امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که دوست دارد سکرات موت بر او آسان گردد باید نسبت به اقوام و خویشان رعایت صلۀ رحم نموده و به پدر و مادر خود نیکی کند، در چنین صورتی سکرات موت بر او آسان شده و تا زنده است تهیدست و محتاج نخواهد شد.

لنالی ۳/۸

ص: ۱۸۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

جاء رجل الى النبي فقال يا رسول الله صلى الله عليه و آله من ابر؟ قال: امك. قال: ثم من؟ قال: امك. قال: ثم من؟ قال: امك.
قال: ثم من؟ قال: اباك.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

شخصی خدمت پیغمبر اکرم _ صلی الله علیه و آله _ شرفیاب شد و عرض کرد به چه کسی نیکی و احسان کنم؟ فرمود: به مادرت. گفت: سپس به چه کسی؟ فرمود: به مادرت. گفت: سپس به چه کسی؟ فرمود: به مادرت. عرض کرد: بعد به چه کسی؟ فرمود: به پدرت.

اصول کافی ۲/۱۵۹ حدیث ۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

جاء رجل الى رسول الله صلى الله عليه و آله فقال: يا رسول الله انى راغب فى الجهاد نشيط. قال: فجاهد فى سبيل الله فانك ان تقتل كنت حياً عند الله ترزق و ان مت فقد وقع اجرک على الله و ان رجعت رجعت من الذنوب كما ولدت. فقال يا رسول الله ان لى والدين كبيرين يزعمان انهما يأنسان بى و يكرهان خروجى. فقال رسول الله: اقم مع والديك فوالذى نفسى بيده لانسهما بك يوماً و ليله خير من جهاد سنه.

امام صادق علیه السلام فرمود:

مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد: یا رسول الله من مشتاق جهادم و نسبت به آن نشاط دارم. پیغمبر به مرد فرمود: در راه خدا جهاد کن که اگر کشته شوی زنده ای و نزد خدا روزی خوری و اگر بمیری اجرت با خدا است و اگر برگردی از گناهان بیرون شده ای همچون روزی که مادرت تو را زاده است. گفت: یا رسول الله! من پدر و مادر پیری دارم که معتقدند با من انس دارند و رفتن را خوش ندارند. رسول خدا فرمود: با پدر و مادرت باش، قسم به کسی که جانم به دست او است انس یک شبانه روزی آنها به تو از جهاد یکساله (تو) بهتر است.

امالی صدوق، مجلس ۷۰، ح ۸

ص: ۱۸۲

قال علی علیه السلام:

من کبرت همته کبر اهتمامه.

حضرت علی علیه السلام می فرمایند:

هر کس همتش بلند باشد، اهتمامش زیاد خواهد شد.

شرح غرر و درر ۵/۱۷۶

شاعر گوید:

همت بلنددار که مردان روزگار

از همت بلند به جایی رسیده اند

قال علی علیه السلام:

إذا هبت شيئاً فقع فيه فان شده توقيه أعظم مما تخاف منه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه از کاری ترسیدی خود را در آن افکن، زیرا سختی حذر کردن و پائیدن بزرگ تر است از آنچه از آن ترس داری.

نهج البلاغه / ۱۱۶۹

قال ابو عبدالله علیه السلام:

كان رسول الله صلى الله عليه و آله ينفق في الطيب اكثر ممّا ينفق في الطعام.

امام صادق علیه السلام فرمود:

مخارج (استعمال) عطریات پیامبر، بیش از مخارج خوراک او بود.

لثالی ۴/۱۵۵

قال علی علیه السلام:

عليكم بالصفیق من الثياب فانّ من رَقَّ ثوبه رَقَّ دينه.

حضرت علی علیه السلام می فرمایند:

بر شما باد به لباس ضخیم، زیرا کسی که لباس نازک (بدن نما) بپوشد دین او هم نازک خواهد شد.

تحف العقول / ۱۱۳

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

الدعاء سلاح المؤمن.

ص: ۱۸۳

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دعا حربۀ مؤمن است.

مستدرک سفینه البحار ۳/۴۴۵

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من قدم اربعین رجلاً من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه استجیب له فیهم و فی نفسه.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که چهل تن از برادران خویش را در دعا کردن پیش بیندازد و سپس برای خود دعا نماید، دعای او هم درباره آنان و هم درباره خودش مستجاب می شود.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۸، حدیث ۳

سئل النبی صلی الله علیه و آله: ما لنا ندعوا الله فلا یتستجیب دعاءنا و قال الله تعالی: ادعونی استجیب لکم؟ فاجاب صلی الله علیه و آله و قال: ان قلوبکم ماتت بعشره اشیاء: اولها انکم عرفتم الله فلا تؤدوا طاعته و الثانی انکم قرأتم القرآن فلم تعملوا به و الثالثه ادعیتم محبه لرسوله و ابغضتم اولاده و الرابعه ادعیتم عداوه الشیطان و وافقتموه و الخامسه ادعیتم محبه الجنه فلم تعملوا لها و السادسه ادعیتم مخافه النار و رمیتم ابدانکم فیها و السابعه اشتغلتم بعیوب الناس عن عیوب انفسکم و الثامنہ ادعیتم بغض الدنیا و جمعتموها و التاسعه اقررتم بالموت فلم تستعدوا له و العاشره دفنتم موتاکم فلم تعتبروا بهم فلهدا لا یتستجیب دعاؤکم.

از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله سؤال شد: چه باعث شده است که دعا می کنیم ولی اجابت نمی شود در حالی که خداوند در قرآن می فرماید: بخوانید مرا تا اجابت کنم شما را؟ رسول خدا صلی الله علیه و آله در جواب فرمودند: دل های شما به واسطه ده چیز مرده است:

۱. خدا را شناختید اما او را اطاعت نکردید.

۲. قرآن می خوانید ولی به آن عمل نمی کنید.

۳. ادعای دوستی پیغمبر صلی الله علیه و آله می نمائید ولی فرزندان او را دوست ندارید.

۱. ادعای دشمنی با شیطان می نمائید ولی با او همراهی می کنید.
۲. ادعای دوستی بهشت را می نمائید اما برای آن هیچ کاری نمی کنید.
۳. ادعای ترس آتش جهنم را می نمائید اما خود را به آتش می افکنید.
۴. مشغول عیب جوئی مردم هستید و عیب های خود را فراموش می کنید.
۵. ادعا می کنید که از دنیا متنفرید، اما مشغول جمع آوری مال دنیا هستید.
۶. به مرگ اقرار دارید اما خود را آماده آن نمی نمائید.
۷. اموات خود را دفن می کنید ولی سبب عبرت شما نمی شود.

و به این خاطر است که دعای شما مستجاب نمی شود،

الاثنی عشریه / ۳۳۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يا على! اربعة لا ترد لهم دعوه: امام عادل، و والد لولده، و الرجل يدعو لآخيه بظهر الغيب و المظلوم يقول الله (عزوجل): و عزتي و جلالی لانصرن لك و لو بعد حين.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله به امير المؤمنين عليه السلام فرمودند:

دعای چهار نفر رد نخواهد شد:

۱. امام عادل (معصوم)
۲. پدر نسبت به فرزندش.
۳. شخصی که برای برادر دینی خود در غیابش دعا کند.
۴. ستم دیده. در این مورد خداوند متعال می فرماید: سوگند به عزّت و جلال خودم که تو را یاری می کنم اگر چه مدّتی طول بکشد.

مکارم الاخلاق / ۲۹۰

ص: ۱۸۵

قال علی علیه السلام:

الدّاعی بلا عمل کالرامي بلا وتر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

درخواست کننده از خداوند، بدون اطاعت و بندگی؛ مانند شخص تیراندازی است که کمانش بی زه باشد.

نهج البلاغه / ۱۲۴۵

و قال بحضرتہ رجل:

اللهم اغننی عن خلقک. فقال علیہ السلام: لیس هكذا، انما الناس بالناس و لكن قل: اللهم اغننی عن شرار خلقک.

شخص در حضور امام سجاد علیه السلام چنین گفت:

خدایا مرا از مردم بی نیاز کن. حضرت فرمود: این حرف درست نیست، زیرا مردم محتاج یکدیگرند ولی چنین بگو: خدایا مرا از بدان مخلوق خود بی نیاز کن.

تحف العقول / ۲۷۸

قال يوماً رجل عنده (ابی جعفر علیہ السلام):

اللهم اغننا عن جمیع خلقک. فقال ابو جعفر علیہ السلام لا- تقل هكذا و لكن قل: اللهم اغننا من شراره خلقک فان المؤمن لا یستغنی عن أخیه.

شخصی در حضور حضرت باقر علیه السلام چنین گفت:

«خدایا مرا از تمام مخلوق خود بی نیاز گردان». در این هنگام حضرت فرمود: اینطور دعا نکن ولی بگو: «خدایا مرا از بدان خلق خود بی نیاز کن». زیرا مؤمن از برادران دینی خود بی نیاز نیست.

تحف العقول / ۲۹۳

عن ابی عبدالله علیہ السلام قال:

اربعه لا تستجاب لهم دعوه: رجل جالس فی بیته یقول: اللهم ارزقنی فیقال له: ألم آمرک بالطلب؟ و رجل کانت له امرأه فدعا علیها فیقال له: ألم اجعل أمرها الیک؟ و رجل کان له مال فافسده فیقول: اللهم ارزقنی فیقال له: ألم آمرک بالاعتصاد، ألم آمرک بالاصلاح؟ ثم قال: و الذین اذا انفقوا لم یسرفوا و لم

يقتروا وكان بين ذلك قواماً ورجل كان له مال فأدانه بغير بينه فيقال له ألم آمرك بالشهادة؟

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

چهار دسته اند که دعایشان به اجابت نرسد:

۱. شخصی که در خانه خود نشسته و دعا کند: خدایا به من روزی بده. پس به وی گفته شود: آیا به تو دستور ندادم که به جست و جوی روزی برو؟

۲. مردی که زن خود را نفرین کند. به او گفته شود: آیا کار (طلاق) او را به تو واگذار نکردم؟

۳. مردی که مالی در اختیار داشته و آن را از بین برده است و دعا می کند: خدایا به من روزی بده. پس به وی گفته شود: آیا دستور میانه روی ندادم؟ آیا تو به دستور اصلاح مالت را ندادم؟

سپس (به این آیه مبارکه استشهاد نموده و) فرمود: کسانی که انفاق کنند، نه اسراف کنند و نه بر خود تنگ گیرند و راهی میان این دو در پیش گیرند _ فرقان ۶۷/ _ .

۴. مردی که بدون شاهد و گواه، مالی به دیگری وام بدهد (سپس با انکار مدیون مواجه شود و برای دریافت طلبش از مدیون منکر، به درگاه خداوند متعال رو آورده و استمداد جوید که) به او گفته شود آیا به تو دستور ندادم که هنگام وام دادن گواه بگیری؟

اصول کافی ۲/۵۱۱ حدیث ۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ثلاث دعوات مستجابات لاشك فيهن: دعوة المظلوم و دعوة المسافر و دعوة الوالد على ولده.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

ص: ۱۸۷

بدون شك سه دعا از سه نفر مستجابند: دعای مظلوم و دعای مسافر و دعای پدر برای فرزندش.

اثنی عشریه ۹۵/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اكثروا من التهليل و التكبير فانه ليس شئ احب الى الله من التكبير و التهليل.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

كلمه لا اله الا الله و الله اكبر را زياد بگوئيد زيرا هيچ ذكرى نزد خدا محبوب تر از (اين دو كلمه) تهليل و تكبير، نخواهد بود.

لثالثي ۳/۳۹۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ثمن الجنة لا اله الا الله.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

بهای بهشت كلمه لا اله الا الله می باشد.

لثالثي ۳/۳۹۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

افضل الذكر لا اله الا الله.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

با فضيلت ترين ذكر، لا اله الا الله است.

لثالثي ۳/۳۹۸

قال ابو عبد الله عليه السلام:

خير العباده قول لا اله الا الله.

امام صادق عليه السلام فرمود:

بهترین عبادت، گفتن لا اله الا الله می باشد.

نالی ۳/۳۹۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

لا اله الا الله لا يعدلها شيء.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

ص: ۱۸۸

هیچ ذکرى به اندازه گفتن لا اله الا الله ثواب ندارد.

لئالی ۳/۳۹۸

عن ابى عبدالله (عزوجل) قال:

من قال لا اله الا الله مائه مره كان افضل الناس ذلك اليوم عملاً الا من زاد.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

کسى که صد بار «لا اله الا الله» بگويد، عمل آن روزش از همه مردم بهتر باشد؛ مگر از كسى که بیش از صد بار گفته باشد.

خصال ۲/ باب ۸۰، ص ۵۹۴، حدیث ۵

عن ابى عبدالله عليه السلام قال:

من قال حين يأوى الى فراشه لا اله الا الله مائه مره بنى الله بيتاً له فى الجنة و من استغفر الله حين يأوى الى فراشه مائه مره تحاتت ذنوبه كما يسقط ورق الشجره.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

کسى که به هنگام رفتن به بستر خوابش، صد بار «لا اله الا الله» بگويد خداوند برای او خانه ای در بهشت بسازد. و كسى که به هنگام رفتن به بستر خوابش، صد بار استغفار کند گناهانش همچون ریزش برگ از درخت، فرو می ریزد.

خصال ۲/ باب ۸۰، ص ۵۹۴، حدیث ۶

قال الرضا عليه السلام:

من لم يقدر على ما يكفر به ذنوبه فليكثر من الصلوه على محمد و آله فانها تهدم الذنوب هدماً.

امام رضا عليه السلام فرمود:

کسى که بر جبران گناهان خود قدرت ندارد، باید بر پیامبر و آلش زیاد درود فرستد زیرا صلوات، گناهان را به کلی از بین می برد.

لئالی ۳/۴۳۳

ص: ۱۸۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةٍ لَمْ يَبْقَ مِنْ ذُنُوبِهِ ذَرَّةٌ.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

کسی که یک مرتبه بر من درود فرستد، ذره ای از گناهان او باقی نخواهد ماند.

لنالی ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِائَةً مَرَّةً غُفِرَ لِي عَنْهُ ثَمَانِينَ سَنَةً.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

کسی که در روز جمعه یک مرتبه بر من درود بفرستد خداوند خطاها و لغزش های هشتاد ساله او را می آمرزد.

لنالی ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَلْفَ مَرَّةٍ لَمْ يَمِتْ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

کسی که در روز جمعه بر من هزار مرتبه درود بفرستد، نمیرد مگر آنکه جایگاه خویش را در بهشت ببیند.

لنالی ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من صَلَّى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِائَةً مَرَّةً قَضَى اللَّهُ لَهُ سِتِينَ حَاجَةً ثَلَاثُونَ مِنْهَا لِلدُّنْيَا وَ ثَلَاثُونَ لِلْآخِرَةِ.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

هر کس در روز جمعه صد بار بر من صلوات بفرستد خداوند شصت حاجت (دنیوی و اخروی) او را روا کند سی حاجت در دنیا و سی حاجت برای آخرت.

ثواب الاعمال / ٣٤٦

ص: ١٩٠

قال العسكري عليه السلام:

أما اتخذ الله إبراهيم خليلاً لكثرة صلواته على محمد و أهل بيته صلوات الله عليهم.

امام حسن عسكري عليه السلام فرمود:

خداوند، ابراهيم عليه السلام را دوست و خليل خود قرار داد به آن جهت كه بر محمد و اهل بيت او صلوات الله عليهم زياد درود مي فرستاد.

لثالي ۳/۴۳۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ارفعوا اصواتكم بالصلوه على فأنها تذهب بالنفاق.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

هنگام صلوات فرستادن بر من، صدای خویش را بالا برید زیرا كه این كار نفاق را (از دل) بیرون بَرَد.

ثواب الاعمال / ۳۴۶

عن ابي خالد القمط قال: سمعت ابا عبدالله عليه السلام يقول:

تسبيح فاطمه الزهراء عليها السلام في كل يوم في دبر كل صلوه احبّ الي من صلوه الف ركعه في كل يوم.

ابو خالد گوید:

از امام صادق عليه السلام شنیدم كه می فرمود:

تسبيح حضرت زهرا سلام الله عليها در تعقيب هر نماز در هر روز، نزد من محبوب تر از بجا آوردن هزار ركعت نماز در هر روز است.

ثواب الاعمال / ۳۶۳

عن عبدالله بن سنان قال:

قال ابو عبدالله عليه السلام: من سبح تسبيح فاطمه عليها السلام قبل أن يثنى رجله من صلوه الفريضة غفر الله له و يبدء بالتكبير.

عبدالله بن سنان گوید:

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس بعد از نمازهای پنج گانه خود پیش از

ص: ۱۹۱

آنکه از جا برخیزد، تسبیح حضرت زهرا سلام الله علیها را با (۳۴ بار) الله اکبر آغاز کند، خداوند او را بیامرزد.

ثواب الاعمال / ۳۶۴، بحار ۸۵/۳۲۸

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

لكلّ داء دواء و دواء الذنوب الاستغفار.

رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند:

برای هر دردی دوائی است و درمان گناهان، استغفار است.

ثواب الاعمال / ۳۶۵

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من قال بعد صلوه الصبح قبل أن يتكلم «بسم الله الرحمن الرحيم لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظيم» يعيدها سبع مرآت دفع الله عنه سبعين نوعاً من أنواع البلاء و من قالها اذا صلى المغرب قبل أن يتكلم دفع الله عنه سبعين نوعاً من انواع البلاء أهونها الجذام و البرص.

امام صادق عليه السلام می فرماید:

هر کس بعد از نماز صبح قبل از هر کلامی هفت بار بگوید: «بسم الله الرحمن الرحيم لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظيم» خداوند هفتاد نوع بلا از او دفع می کند و هر کس این ذکر را بعد از نماز مغرب قبل از هر کلامی بگوید خداوند هفتاد نوع بلا از او دفع کند که آسان ترین آنها خوره و پیسی باشد.

لئالی ۳/۴۱۶

قال رسول الله صلى الله عليه وآله يا علي:

ثلاثه من مكارم الاخلاق في الدنيا والآخرة: ان تعفو عمن ظلمك و تصل من قطعك و تحلم عمن جهل عليك.

پیامبر صلى الله عليه وآله به علی علیه السلام فرمودند:

سه خصلت نیک از اخلاق پسندیده در دنیا و آخرتند: عفو و گذشت از کسی که به تو ظلم کرده، صلۀ رحم با کسی که با تو قطع رحم کرده، و بردباری نسبت به کسی که با نادانی اش به تو ضرر بزند.

ص: ۱۹۲

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

يا علي، ثلاث خصال من مكارم الاخلاق: تعطي من حرمك و تصل من قطعك و تعفو عمن ظلمك.

رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمود:

ای علی! سه خصلت از مکارم اخلاق است: به کسی که تو را محروم کرده، عطا و بخشش کنی، با کسی که نسبت به تو قطع رحم کرده، پیوند برقرار کنی، کسی را که به تو ظلم کرده، ببخشی.

الاثنی عشریه ۹۵/

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

اربعه اسرع شئ عقوبه: رجل احسنت اليه فكافاك بالاحسان اساءه و رجل لا تبغى عليه و هو يبغى عليك و رجل عاهدته على امر فوفيت له و غدر بك و رجل وصلت قرابته فقطعه.

پیامبر صلى الله عليه وآله به علی علیه السلام فرمودند:

چهار چیزند که زودتر موجب عقوبت می شوند:

۱. به کسی خوبی کردی ولی او در عوض به شما بدی کرد.

۲. به کسی ظلم نکرده باشی ولی او به شما ظلم کند.

۳. با کسی عهد و پیمان بستی و به عهد خود وفا نمودی ولی طرف مقابل به تو خیانت نماید.

۴. نسبت به فامیل صلۀ رحم بجا آوردی و طرف مقابل قطع رحم نماید.

مکارم الاخلاق / ۲۹۱

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

الا ادلكم على خير اخلاق الدنيا والآخرة! تصل من قطعك و تعطي من حرمك و تعفو عمن ظلمك.

رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند:

آیا شما را به بهترین اخلاق دنیا و آخرت دلالت و راهنمایی نکنم! پیوستن به کسی که از تو بریده و عطا و بخشش به کسی که محروم کرده و گذشت از کسی که به تو ستم کرده است.

کافی ۲/ باب العفو، حدیث ۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

انّ في الجنة غرفا يرى ظاهرها من باطنها و باطنها من ظاهرها لا يسكنها من امتي الا- من اطاب الكلام و اطعم الطعام و افشى السلام و ادام الصيام و صلى بالليل و الناس نيام. فقال على (عزوجلّ) يا رسول الله: من يطيع هذا من امتك؟ فقال: يا على أفندري ما اطابه الكلام؟ من قال اذا اصبح و امسى سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر عشر مرّات و اطعم الطعام نفقه الرجل على عياله و اما ادامة الصيام فهو أن يصوم الرجل شهر رمضان و ثلاثة ايام من كل شهر يكتب له صوم الدهر و اما الصلوه بالليل و الناس نيام فمن صلى المغرب و العشاء الآخرة و صلوه الغداه في المسجد جماعه فكانما احبى الليل، و افشاء السلام أن لا ييخل بالسلام على احد من المسلمين.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

در بهشت، غرفه ها و ساختمان هایی است که ظاهر آنها از باطن و باطن آنها از ظاهرشان پیدا است. در آن غرفه ها ساکن نمی شود از امت من، مگر کسی که سخن پاکیزه بگوید و اطعام طعام و افشاء سلام نماید و دائماً در حال روزه باشد و شب ها در حالی که مردم در خوابند، او نماز بخواند. حضرت علی علیه السلام پرسید: ای رسول خدا چه کسی از امتت توانائی انجام اینها را دارد؟ فرمود: یا علی، آیا می دانی کلام پاک و نیکو کدام است؟ کسی که در هر صبح و شام ده بار بگوید: «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر». و اطعام طعام چیست؟ تأمین مخارج عائله و افراد واجب النفقه خود است. و مقصود از روزه دائمی، روزه گرفتن ماه مبارک رمضان و سه روز در هر ماه است در این صورت، برای او روزه تمام روزگار، نوشته می شود. و مقصود از شب زنده داری در هنگامی که مردم خوابند، خواندن نماز مغرب و عشا و صبح است در

مسجد، به جماعت؛ که در این صورت مثل این است که در تمام شب نماز خوانده باشد. و آشکار کردن سلام به این است که انسان از سلام کردن به هیچ فردی از مسلمانان بخل نکند و به هر کس رسید سلام کند.

امالی صدوق / ۳۲۸

قال النبی صلی الله علیه و آله:

الکمال کل الکمال الصبر علی النائبه و تقدیر المعیشه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

تمام کمال، شکیبائی در پیشامد ناگوار و اندازه نگهداشتن در زندگی است.

لئالی / ۱/۲۶۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

بعثت لا تمم مکارم الاخلاق.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

برانگیخته شدم تا اخلاق کریمه را به آخرین پایه برسانم.

سفینه البحار / ۱/۴۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

إذا أحبَّ الله عبداً ألهمه ثمان خصال. قيل: و ما هی یا رسول الله؟ قال: غض البصر عن محارم الناس، و الخوف من الله (عزوجل)، و الحياء، و التخلق بأخلاق الصالحین، و الصبر، و اداء الامانه، و الصدق، و السخاء.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هرگاه خداوند، بنده ای را دوست بدارد، هشت صفت را به او الهام می کند. سؤال شد: آن هشت صفت چیستند؟ فرمود: چشم پوشی از محارم مردم، ترس از خدا، حياء، تخلُّق به اخلاق خوبان، صبر، ادای امانت، راستگوئی، بخشش.

الاثنی عشریه / ۲۹۵

ص: ۱۹۵

قال علي بن الحسين عليه السلام:

من كرمته عليه نفسه هانت عليه الدنيا.

حضرت سجاد عليه السلام فرمودند:

کسی که کریم النفس شد دنیا نزد او پست و خوار خواهد شد.

تحف العقول / ۲۷۸

من كلام النبي صلى الله عليه وآله:

ثلاثه يحبها الله: قله الكلام، و قله المنام، و قله الطعام.

و ثلاثه يبغضها الله: كثره الكلام، و كثره المنام، و كثره الطعام.

از جمله فرمایشات پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله این است:

سه چیز هستند که خداوند آنها را دوست دارد: کم سخن گفتن، و کم خوابیدن و کم غذا خوردن. و سه چیزند که خداوند آنها را دشمن دارد: زیاد سخن گفتن و زیاد خوابیدن و زیاد غذا خوردن.

مدینه البلاغه ۲/۴۸۳

من كلام النبي صلى الله عليه وآله:

ثلاثه يحبها الله سبحانه و تعالی: القيام بحقه و التواضع لخلقه و الاحسان الى عباده ثلاثه من خلق خلائق اهل النار: الكبر و العجب و سوء الخلق.

از جمله سخنان حضرت رسول صلی الله علیه و آله:

سه چیزند که خداوند متعال آنها را دوست دارد: اقدام کردن برای گرفتن حق خود و فروتنی نسبت به مردم و نیکی نسبت به بندگان خدا. سه چیز از اخلاق اهل جهنم است: تکبر، خودپسندی (خودبزرگ بینی) و بداخلاقی.

مدینه البلاغه ۲/۴۸۳

من كلام النبي صلى الله عليه وآله:

ثلاثه لا يكلمهم الله يوم القيامة و لا ينظر اليهم و لهم عذاب اليم: المبتغى بعلمه حطام الدنيا و مستحل الحرمات بالشبهات و الزانى

بحلیله جاره.

از جمله سخنان حضرت رسول صلی الله علیه و آله:

سه شخص اند که در روز قیامت، خداوند نه با آنها سخن می گوید و نه

ص: ۱۹۶

نظر رحمت به آنها می افکند، و از برای ایشان عذاب دردناک خواهد بود:

۱. کسی که درس بخواند و مقصود او متاع دنیوی باشد.

۲. کسی که به واسطه شبهه چیزهای حرام را حلال بشمارد.

۳. کسی که با زن همسایه خود زنا کند.

مدینه البلاغه ۲/۴۸۴

من کلام النبی صلی الله علیه و آله:

ثلاثه یبغضهم: المنان بصدقته و المقتر مع سعته و الفقیر المسرف. ثلاث اول من یدخل النار: امیر متسلط بالجور و ذو ثروه من المال لایخرج الزکاه و فقیر فاجر.

از حضرت رسول صلی الله علیه و آله روایت شده که فرمودند:

سه نفرند که مبعوض خداوندند: کسی که به واسطه صدقه دادن خود منت گذارد، کسی که با اینکه امکان مالی دارد بر خود و عائله اش تنگ گیرد، فقیر و تهیدستی که اسراف کند.

همچنین، سه کس اند که جلوتر از همه به آتش جهنم خواهد رفت: فرماندار و پادشاهی که به زور پست و حکومتی را اشغال نماید، ثروتمندی که از دادن زکات مال، خودداری کند، تهیدست فاسق.

مدینه البلاغه ۲/۴۸۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

احبّ عبادالله الی الله انفعهم لعباده.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

دوست دارترین بندگان خدا به خدا، با منفعت ترین ایشان است برای بندگان خدا.

تحف العقول ۴۹/

عن النبی صلی الله علیه و آله أنه قال:

من احتاج اخوه المسلم فی قرض و هو یقدر علیه فلم یفعل حرّم الله علیه ریح الجنّه.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که از قرض دادن به برادر مسلمان خود که احتیاج به قرض داشته

ص: ۱۹۷

باشد، خودداری کند خداوند بر چنین کسی بوی بهشت را حرام کرده است.

لنالی ۳/۱۹۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

خير الناس أنفعهم للناس.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

خوبترین مردم کسی است که بیشتر به مردم سود برساند.

مدینه البلاغه ۲/۴۹۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كِفَاعِلُهُ.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که به خیر راهنمایی کند همانند کسی است که آن (کار خیر) را انجام داده است.

مدینه البلاغه ۲/۴۹۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

لا يشكر الله من لا يشكر الناس.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

شکرانه خدا را انجام نداده است آن کس که شکرانه مردم را نکند.

مدینه البلاغه ۲/۵۳۵

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

التودد الى الناس نصف العقل.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دوستى با مردم، نصف خرد است.

مدینه البلاغه ۲/۴۷۶

قال ابو عبدالله عليه السلام:

البرّ و حسن الخلق يعمران الديار و يزيدان فى الاعمار.

ص: ۱۹۸

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

نیکی و حسن خلق، شهرها را آباد و عمرها را طولانی خواهد کرد.

لثالی ۲/۱۷۰

عن النبی صلی الله علیه و آله قال:

انّ احبّ الاعمال الی الله الصلوه و البرّ و الجهاد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

براستی که محبوب ترین کارها نزد خدای تعالی نماز است و نیکی و جهاد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۸۵، حدیث ۲۵۶

قال علی علیه السلام:

البرّ لا یبلی و الذنب لا ینسی و الله الجلیل مع الذین اتقوا و الذین هم محسنون.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خوبی از بین نمی رود و گناه فراموش نمی شود و خداوند جلیل با اشخاصی است که متقی و نیکو کارند.

تحف العقول ۱۱۲/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی:

طوبی لمن طال عمره و حسن عمله.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

خوشا به حال کسی که عمرش طولانی و عمل او خوب باشد.

مکارم الاخلاق ۲۹۱/

قال علی علیه السلام:

من حفر بئراً لأخیه وقع فیها و من هتك حجاب غیره انكشفت عوراته.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که چاهی برای برادر دینی خود بکند، خودش در آن افتد، و کسی که پرده آبروی دیگری را پاره کند کارهای بدپنهانی او کشف خواهد شد.

ص: ۱۹۹

عن ابی عبدالله علیه السلام: ان النبی صلی الله علیه و آله قال:

من أصبح لایهتم بامور المسلمین فلیس منهم و من سمع رجلاً ینادی یا للمسلمین فلم یجبه فلیس بمسلم.

حضرت صادق علیه السلام فرمود: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس صبح کند و به امور مسلمین همت نگمارد، از آنها نیست و هر کس فریاد شخصی را بشنود که بگوید: ای مسلمانان به دادم برسید و جوابش نگوید (او را یاری نکند)، مسلمان نیست.

کافی ۲/۱۶۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الخلق عیال الله فأحبّ الخلق الی الله من نفع عیال الله و أدخل علی اهل بیت السرور.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

مخلوقات، عائله ی خداوند هستند و دوست دارترین مردم به خداوند متعال کسی است که نسبت به عیال خداوند منفعت رسانده و خانواده ای را خوشحال نماید.

لثالی ۳/۱۱۲

من الفاظ رسول الله صلی الله علیه و آله:

من لایرحم لایرحم.

از فرمایشات رسول خدا صلی الله علیه و آله این است:

هر کس به دیگران رحم نکند، مورد ترحم دیگران قرار نخواهد گرفت.

مواعظ صدوق ۵۳/

قال ابو جعفر علیه السلام:

انّ أكمل المؤمنین ایمانا احسنهم خلقا.

امام باقر علیه السلام فرمود:

کامل ترین مؤمنین از حیث ایمان، خوش اخلاق ترین ایشان است.

لنالی ۳/۱۶۸

ص: ۲۰۰

عن ابی عبدالله علیه السلام:

من رضى من الله باليسير من المعاش رضى الله منه باليسير من العمل.

امام صادق علیه السلام فرمود:

کسی که به معاش اندک خداوند راضی گردد، خداوند متعال هم به عملِ اندک او راضی شود.

کافی ۲/۱۳۸ حدیث ۳

قال علی علیه السلام:

القناعه مال لا ینفد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

قناعت دارایی است که نابود نمی شود.

نهج البلاغه ۱۱۱۳/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

القناعه کثر لا ینفی.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

قناعت گنجی است فناپذیر.

ارشاد القلوب / ۱۶۰

توضیح

در معراج السعاده / ۲۲۵ از حضرت رسول صلی الله علیه و آله منقول است که: هر کس قناعت کند خداوند او را بی نیاز کند و هر کس اسراف کند خداوند متعال او را فقیر و محتاج گرداند.

قال الصادق علیه السلام:

ثلاثه هنّ فخر المؤمن و زینته فی الدنيا و الآخره: الصلوه فی آخر الليل و یأسه ممّا فی یدی الناس و ولایه الامام من آل محمد.

امام صادق علیه السلام فرمود:

سه خصلت است که مایه افتخار مؤمن و زینت او در دنیا و آخرت است:

ص: ۲۰۱

نماز خواندن در آخر شب (نماز شب)، یأس او از آنچه در دست مردم است، و ولایت امام از آل محمد.

سفینه البحار ۲/۳۲۷

قال علی علیه السلام:

من رضی من الدنیا بما یجزیه فانّ أیسر ما فیها یکفیه و من لم یرض من الدنیا بما یجزیه لم یکن فیها شیء یجزیه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که از دنیا به آنچه که نیاز او را برطرف کند، راضی باشد؛ کمترین چیزی که در دنیا است او را کفایت می کند اما کسی که از دنیا به آنچه که نیاز او را برطرف می کند راضی نیست، در دنیا چیزی نخواهد بود که او را کفایت کند.

اصول کافی (مترجم) ۳/۴۷۵

قال علی علیه السلام:

ان الله سبحانه وضع خمسة فی خمسہ: العزّ فی الطاعة و الذلّ فی المعصیه و الحکمہ فی خلوّ البطن و الهیبه فی صلوه اللیل و الغنا فی القناعه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خداوندی که منزّه از هر نقص است پنج چیز را در پنج چیز قرار داده است: عزت را در اطاعت، ذلّت را در معصیت، حکمت را در گرسنگی و خالی بودن شکم از محرّمات، هیبت را در نماز شب، بی نیازی را در قناعت.

ارشاد القلوب / ۱۶۱

قال امیر المؤمنین علیہ السلام:

ثمره القناعه العزّ.

حضرت امیر المؤمنین علیہ السلام فرمودند:

میوه قناعت، «عزت» است.

غرر و درر، حدیث ۴۶۴۶، فهرست غرر و درر ص ۳۲۸

قال ابو عبد الله علیہ السلام:

من قنع بما رزقه الله فهو من اغنى الناس.

ص: ٢٠٢

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس به همان چیز که خداوند روزی او نموده است قانع باشد، از بی نیازترین مردم خواهد بود.

اصول کافی (مترجم) ۳/۲۱۲

قال لقمان لابنه:

يا بنی اغنی الناس من قنع بما فی یدیه و افقرهم من مدّ عینیه الی ما فی یدی الناس و علیک یا بنی بالیأس عما فی یدی الناس و الوثوق بو عدالله.

از جمله وصایای لقمان به فرزندش این است:

فرزندم! غنی ترین مردم کسی است که به آنچه خود دارد، قناعت کند و فقیرترین ایشان کسی است که چشم طمع به مال مردم می افکند. فرزندم! بر تو باد که نسبت به آنچه مردم دارند، مأیوس باشی و از آنها قطع نظر نمائی و به وعده الهی (که کفایت امور متوکلین است) خاطر جمع باشی.

ارشاد القلوب، باب ۱۸

قال لقمان لابنه:

اقنع بقسم الله لیصفو عیشک. فان أردت أن تجمع عزّ الدنیا فاقطع طمعک مما فی یدی الناس. فانما بلغ الانبیاء و الصدیقون ما بلغوا بقطع طمعهم.

لقمان حکیم در ضمن وصایا و نصایح به پسرش چنین گفت:

به قسمت خدا قانع (و راضی) باش، تا زندگانی تو پاکیزه گردد. آنگاه اگر خواستی که عزّت دنیا را یکجا به دست آوری، طمع خود را از آنچه در دست مردم است، قطع کن. چرا که پیامبران و صدیقان، به رتبه خود نرسیدند، مگر به سبب قطع طمع خود از مردم.

بحار الانوار ۱۳/۴۲۰

عن عبد الأعلى مولی آل سام قال:

استقبلت ابا عبد الله علیه السلام فی بعض طرق المدینه فی یوم صائف شدید الحرّ. فقلت: جعلت فداک، حالک عندالله (عزوجلّ) و قرابتک من رسول الله صلی الله علیه و آله، و أنت تجهد نفسک فی مثل هذا الیوم. فقال: یا عبدالأعلى، خرجت فی طلب الرزق لأستغنی

عن مثلك.

عبد الأعلی آل سام می گوید:

حضرت صادق علیه السلام، در حالی که سن زیادی از ایشان گذشته بود و ضعیف البنیة شده بود، در هوای گرم تابستان و آفتاب داغ حجاز عرق ریزان مشغول آبیاری و کشاورزی بود. به ایشان اعتراض شد که با این مقام والا نزد خدای (عزوجل) و خویشاوندی با رسول خدا صلی الله علیه و آله در حرارت آفتاب تابستانی چرا خود را به زحمت می اندازید؟ فرمودند: کار می کنم و زحمت می کشم تا نان خود و عائله ام را تأمین نمایم و زیر بار ذلت مردم و کَلِّ بر جامعه نباشم.

بحار ۴۷/۵۵ حدیث ۹۶

قال لقمان لابنه:

یا بنی، خذ من الدنيا بلاغاً. لا ترفضها فتكون عیالاً علی الناس، و لا تدخل فیها دخولاً یضرّ بآخرتك.

از جمله وصایای لقمان به فرزندش این بود که:

پسرم! بهره خود را از دنیا بگیر. و نه آنچه را ترک دنیا کن که سربار جامعه گردی، و نه آنچه را خود را مشغول دنیا کن که از آخرت باز مانی.

بحار الانوار ۱۳/۴۱۱ و ۴۱۷

قال علی علیه السلام:

فوت الحاجه أهون من طلبها الی غیر اهلها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از دست رفتن حاجت و نیاز، آسان تر است از خواستن آن از ناکس. (زیرا از دست رفتن، مستلزم اندوهی است ولی درخواست از ناکس روا شود یا نشود موجب شرمندگی است).

نهج البلاغه / ۱۱۱۵

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

ما هدم الدین مثل البدع. و لا افسد الرجل مثل الطمع.

حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمود:

هیچ چیزی مثل بدعت، دین را از بین نمی برد. و هیچ چیزی مثل طمع، انسان را به فساد نمی کشاند.

سفینه البحار ۲/۹۳

عن الصادق أبي عبدالله جعفر بن محمد عليه السلام قال:

جاء رجل إلى رسول الله صلى الله عليه وآله _ وقد بلى ثوبه _ فحمل إليه اثني عشر درهماً فقال عليه السلام: يا عليّ خذ هذه الدراهم فاشتر لي بها ثوباً ألبسه قال عليّ عليه السلام: فجئت إلى السوق فاشترت له قميصاً باثني عشر درهماً و جئت به إلى رسول الله صلى الله عليه وآله فنظر إليه فقال: يا عليّ غير هذا أحبُّ إليّ أترى صاحبه يقبلنا فقلت: لا أدرى فقال: انظر، فجئت إلى صاحبه فقلت: إن رسول الله صلى الله عليه وآله قد كره هذا يريد غيرهُ فأقلنا فيه، فردّ عليّ الدراهم و جئت بها إلى رسول الله صلى الله عليه وآله فمشى معه إلى السوق لبيتاع قميصاً فنظر إلى جاريه قاعده على الطرق تبكي، فقال لها رسول الله صلى الله عليه وآله: و ما شأنك؟ قالت: يا رسول الله إن أهلي أعطوني أربعه دراهم لأشترى لهم حاجه فضاغت، فلا أجسر أن أرجع إليهم. فأعطاها رسول الله صلى الله عليه وآله أربعه دراهم و قال: ارجعي إلى أهلِكَ و مضى رسول الله صلى الله عليه وآله إلى السوق فاشترى قميصاً بأربعه دراهم و لبسه و حمد الله (عزوجلّ) فرأى رجلاً عرياناً يقول: من كساني كساه الله من ثياب الجنّه، فخلع رسول الله صلى الله عليه وآله قميصه الذي اشتراه و كساه السائل، ثمّ رجع عليه السلام إلى السوق فاشترى بالأربعه التي بقيت قميصاً آخر فلبسه و حمد الله (عزوجلّ) و رجع إلى منزله فإذا الجاريه قاعده على الطريق تبكي فقال لها رسول الله صلى الله عليه وآله: ما لك لا تأتيين أهلِكَ؟ قالت: يا رسول الله إنّي قد أبطأت عليهم أخاف أن يضربوني، فقال رسول الله صلى الله عليه وآله: مری بین یدی و دلّینی علی أهلک، و جاء رسول الله صلى الله عليه وآله حتّى وقف علی باب دارهم، ثمّ قال: السلام علیکم یا أهل الدّار. فلم يجيبوه فأعاد السلام فلم يجيبوه، فأعاد السلام فقالوا: و عليك السلام یا رسول الله و رحمه الله و برکاته، فقال عليه الصلاه و السلام: ما لكم ترکتم إجابتی فی أوّل السلام و الثانی؟ فقالوا: یا

ص: ۲۰۵

رسول الله سمعنا كلامك فأحبينا أن نستكثر منه، فقال رسول الله صلى الله عليه وآله: إِنَّ هذه الجارية إبطأت عليكم فلا تؤذوها، فقالوا: يا رسول الله هي حرّة لممشاك، فقال رسول الله صلى الله عليه وآله: الحمد لله ما رأيت اثني عشر درهماً أعظم بركة من هذه، كسا الله بها عاريين، وأعتق نسمة.

امام صادق عليه السلام فرمودند:

مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله رسید و پیراهن حضرت را کهنه دید لذا دوازده درهم خدمت آن حضرت تقدیم نمود. پیامبر به امیرالمؤمنین علیهما السلام فرمودند: یا علی، این پول ها را بگیر و برایم پیراهنی بخر که آن را بپوشم. علی علیه السلام فرماید: به بازار آمدم و پیراهنی به دوازده درهم خریده به خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آوردم. حضرت نگاهی به آن کرد و فرمود: یا علی، لباسی دیگر را دوست تر دارم، به نظر شما صاحبش آن را پس می گیرد؟ عرض کردم: نمی دانم. فرمود: (برو) ببین. من نیز نزد فروشنده آمده و گفتم: رسول خدا صلی الله علیه و آله این را نمی پسندد و لباس دیگری می خواهد؛ لذا این لباس را پس بگیر. صاحب مغازه، پول ها را به من پس داد و آنها را خدمت رسول خدا _ صلی الله علیه و آله _ آوردم. حضرت رسول صلی الله علیه و آله به همراه آن مرد به بازار رفتند تا پیراهنی بخرند. کنیزی را دید در کنار راه نشسته و می گرید. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: تو را چه شده است؟ عرض کرد: یا رسول الله، خانواده ام چهار درهم به من داده اند تا کالای مورد نیازشان را برای آنان خریداری کنم ولی آنها را گم کرده ام و اکنون جرأت بازگشت به منزل را ندارم. رسول خدا صلی الله علیه و آله چهار درهم (از آن دوازده درهم) به کنیز عطا نموده و فرمود: اکنون نزد خانواده ات برگرد. سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله به بازار رفت و پیراهنی به چهار درهم خرید و آن را پوشید و خدای (عزوجل) را حمد نمود. پس مرد برهنه ای را دید که می گفت: هر کس مرا بپوشاند خداوند از جامه های بهشتی به او بپوشاند. رسول خدا صلی الله علیه و آله پیراهنی

را که خریده از تن درآورد و به آن سائل پوشانید و دوباره به بازار آمد. با چهار درهم باقی مانده پیراهن دیگری خرید و پوشید و حمد خدای (عزوجل) را به جای آورده به سوی خانه اش رهسپار گشت. در راه به همان کنیز برخورد نمود که هنوز در کنار راه نشسته و گریه می کرد. رسول خدا صلی الله علیه و آله به او فرمود: تو را چه شده که به نزد خانواده ی خود نمی روی؟ عرض کرد: یا رسول الله، دیزم شده است، می ترسم مرا بزنند. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: پیشاپیش برو و مرا به خانواده ات راهنمایی کن. حضرت آمد تا به منزل آنان رسید. جلوی در ایستاد و فرمود: ای اهل منزل سلام بر شما. پاسخش ندادند. دوباره سلام کرد. باز هم پاسخ ندادند. برای سومین بار سلام کرد. گفتند: و سلام بر تو ای رسول خدا سلامی همراه با رحمت و برکات خداوندی. حضرت فرمودند: چرا مرتبه اول و دوم پاسخ سلامم را ندادید؟ (آیا صدای مرا نمی شنیدید؟) عرض کردند: یا رسول الله، سخن (صدای) شما را شنیدیم لیکن دوست داشتیم که بیشتر بشنویم. سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: این کنیز دیر کرده است، آزارش نکنید. (آن حق شناسان) عرض کردند: ای رسول خدا، به احترام تشریف فرمایی شما آن کنیز را آزاد کردیم. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: سپاس خدای را، تا کنون دوازده درهم پربرکت تر از این درهم ها ندیده بودم، خداوند دو برهنه را با آن پوشانید و یک بنده را آزاد کرد.

خصال ۲/ باب ۱۲، ص ۴۹۰-۴۹۱، حدیث ۶۹

شکی رجل الی امیر المؤمنین علیه السلام الحاجه. فقال له: اعلم انّ کل شیء تصیبه من الدنیا فوق قوتک فانّما أنت فیه خازن لغیرک.

شخصی از نیازمندی و فقر خویش، به نزد امیر المؤمنین علیه السلام شکایت کرد. حضرت فرمودند: همینقدر بدان که هر چه از مال، زیاده بر خوراک خود بدست آوری، برای دیگران می اندوزی.

خصال ۱/ باب ۱، ص ۱۶، حدیث ۵۸

ص: ۲۰۷

عن ابی بصیر: عن ابی عبدالله \square قال:

ایمّا مؤمن أطعم مؤمنا ليله من شهر رمضان كتب الله له بذلك مثل اجر من اعتق ثلاثين نسمة مؤمنة و كان له بذلك عند الله (عزوجل) دعوه مجابه.

ابوبصیر گوید: امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر مؤمنی که مؤمن دیگری را در شبی از شب های ماه رمضان پذیرایی نماید، خداوند برای او پاداش آزاد کردن سی بنده مؤمن بنویسد و همچنین نزد پروردگار بزرگ یک دعای مستجاب و پذیرفته برای وی خواهد بود.

ثواب الاعمال / ۳۰۴

عن ابی الحسن الرضا علیه السلام قال:

ظهر فی بنی اسرائیل قحط شدید سنین متواتره و کان عند امرأه لقمه من خبز فوضعتها فی فیها لتأکل فنادی السائل یا امه الله: الجوع. فقالت المرأه اتصدق فی مثل هذا الزمان فاخرجتها من فیها فدفعتها الی السائل و کان لها ولد صغیر یحتطب فی الصحراء فجاء الذئب فاحتمله فوقعت الصیحه فعدت الام فی الاثر الذئب فبعث الله تبارک و تعالی جبرئیل (عزوجل) فاخرج الغلام من فم الذئب فدفعه الی امه فقال لها جبرئیل (عزوجل) یا امه الله ارضیت لقمه بلقمه.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

سال های چندی پی در پی، در بنی اسرائیل خشکسالی سختی پدید آمد. زنی لقمه نانی که داشت به دهان برد تا بخورد. در این هنگام شخص فقیری فریاد برآورد که ای کنیز خدا من گرسنه ام! زن با خود اندیشید که آیا در این ایام قحطی هم صدقه بدهم! لیکن، لقمه را از دهان بیرون آورد و به آن فقیر داد. آن زن، کودکی خردسال داشت که برای آوردن هیزم به صحرا رفته بود. گرگ آمد و او را ربود. غوغایی پیا شد. مادر از پی گرگ می دوید تا کودکش را بازستاند. خداوند تبارک و تعالی جبرئیل را فرستاد و آن کودک را از دهان گرگ گرسنه بیرون کشید و به مادرش باز داد و گفت: این لقمه به جای آن لقمه (که صدقه دادی)، آیا راضی هستی؟!

ثواب الاعمال / ۳۱۲

ص: ۲۰۸

عن ابی عبدالله علیه السلام و قال:

من أشبع كبداً جائعاً وجبت له الجنة.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس شکم گرسنه ای را سیر کند بهشت بر او واجب شود.

ثواب الاعمال / ۴۰۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

نعم الشيء الهدیه امام الحاجه. و قال: تهادوا تحابوا فان الهدیه تذهب بالضغائن.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

چه خوب است هدیه دادن پیش از اظهار حاجت. به یکدیگر هدیه بدهید تا نسبت به هم محبت پیدا کنید چرا که هدیه، کینه ها را از دل می زداید.

خصال / ۱ / باب ۱، ص ۲۷، حدیث ۹۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

العائد في هبته كالكلب يعود في قيئه.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

آن کسی که چیزی را به دیگری ببخشد و سپس آن را بازستاند، همچون سگی است که قی کرده خود را باز خورد.

مدینه البلاغه ۲/۵۲۲ حدیث ۳۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله يا على:

الصدقه ترد القضاء.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

صدقه دادن بلا را دفع می کند.

قال النبي صلى الله عليه و آله:

استنزلوا الرزق بالصدقه.

پيامبر صلى الله عليه و آله فرمودند:

رزق و روزی را به وسيله صدقه دادن، بخواهيد. (صدقه عامل نزول

ص: ۲۰۹

روزی است).

غوالی الدرر / کلمه ۲۹

قال علی علیه السلام:

داووا مرضاکم بالصدقه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

مريضانِ خود را به واسطه صدقه دادن، درمان کنید.

تحف العقول / ۱۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

علیکم بالصدقه فانّ فیها ستّ خصال: ثلاث فی الدنيا و ثلاث فی الآخرة. اما التي فی الدنيا: تزيد فی العمر و تدرّ الرزق و تعمّر الدیار. و اما الثلاث التي فی الآخرة: فتستر العوره و تظلّل علی الشخص یوم القیامه و تكون سترًا بینہ و بین النار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

بر شما باد به صدقه دادن، زیرا در صدقه شش فایده وجود دارد: سه تا در دنیا و سه تا در آخرت. سه فایده دنیوی صدقه عبارتند از: زیادی عمر، زیادی رزق و آبادی خانه. و سه فایده اخروی: پوشیدگی عورت، سایه افکندن بر روی شخص در روز قیامت. و صدقه حجابی و پرده ای خواهد شد، در روز قیامت، بین صدقه دهنده و آتش جهنم.

الاثنی عشریه / ۲۲۶

قال النبی صلی الله علیه و آله:

علیکم بالصدقه فانّ فیها عشر خصال: خمسہ فی الدنيا و خمسہ فی الآخرة. اما الدنيا: تطهیر اموالکم و تطهیر ابدانکم و دواء مرضاکم و دخول المسره فی القلوب و زیاده الاموال و سعه الرزق. و اما فی العقبی ظلّ فی القیامه و سهوله الحساب و رجحان المیزان بالثواب و جواز علی الصراط و درجه الاعلی.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص: ۲۱۰

بر شما باد به صدقه دادن زیرا در صدقه، ده فایده است: پنج تا در دنیا و پنج فایده در آخرت. اما فوائد دنیوی: پاکیزه نمودن مال و بدن، داروی مریض، خوشحالی دل، زیادی ثروت و فراوانی روزی. و اما در آخرت: صدقه سایه ای است بر صدقه دهنده، و موجب آسانی حساب، برتری کفه ترازوی ثواب، عبور از صراط و ارتقاء درجه می شود.

الاثنی عشریه ۴۲۴/

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

صدقه العلانیه تدفع سبعین نوعاً من البلاء و صدقه السر تطفئ غضب الرب.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

صدقه آشکارا، هفتاد نوع بلا را دور می سازد. و صدقه پنهانی خشم پروردگار را فرو می نشاند.

ثواب الاعمال ۳۱۹/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا صدقه و ذو رحم محتاج.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

با نیازمندی خویشان، به دیگری صدقه دادن نشاید.

وسائل الشیعه ۶/۲۶۴ حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی:

کره الله (عزوجل) لامتی العبث فی الصلوه و المن عن الصدقه و اتیان المساجد جنباً و الضحک بین القبور.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

خداوند (عزوجل) از برای امت من اعمالی را کراهت دارد: کار بیهوده مثلاً (بازی با ریش) در حال نماز، منت نهادن در صدقه، با حال جنابت در مسجد حاضر شدن، خنده در قبرستان.

مکارم الاخلاق ۲۹۳/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

عونك الضعيف من افضل الصدقه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمود:

کمک کردن به ضعیف و ناتوان از بهترین نوع صدقه است.

وسائل الشیعه ۱۱/۱۹۸ حدیث ۲

شرائط صدقه

صدقه باید دارای شرایط زیر را داشته باشد:

۱. صدقه باید از مال حلال باشد.

۲. از چیزهای خوب صدقه بدهد نه از چیزهای پست.

۳. زمانی صدقه بدهد که مال را دوست داشته و امید به حیات داشته باشد نه در حال مرگ و جان کندن.

۴. به محتاج ترین فرد صدقه دهد و رعایت اولی فالاولی را بنماید.

۵. صدقه را کتمان کند.

۶. به گیرنده صدقه منت نگذارد و او را بعد از صدقه نیازارد.

۷. صدقه را هرچند زیاد باشد، حقیر بشمارد.

۸. از چیزهایی که خیلی دوست دارد صدقه بدهد زیرا خداوند متعال می فرماید: «لن تنالوا البر حتی تنفقوا ممّا تحبون».

۹. خالصاً لوجه الله باشد نه به قصد ریاء.

۱۰. در حال احتیاج شخص صدقه گیرنده، بدهد که مشمول ثواب قرض الحسنه گردد.

۱۱. در زمان حیات خود صدقه بدهد نه آنکه وصیت به صدقه کند زیرا فضیلتش بیش از آن است.

در این خصوص روایتی نقل شده مشعر به اینکه شخصی از انصار به پیغمبر اکرم وصیت کرد که پس از مرگم به دست خودتان صدقه بده، پیغمبر هم این کار را انجام داد.

شخصی که حاضر بود در دل خود گفت: خوشا به حال ثروتمندان که خداوند به آنها خیر دنیا و آخرت را عطا کرده است.

پیغمبر اکرم متوجه مافی الضمیر آن شخص گردیده و یک دانه خرما به دست گرفت و فرمود: قسم به آن کس که مرا به پیغمبری مبعوث کرده اگر شخص متوفی این یک دانه را به دست خود صدقه می داد برای او بهتر بود که تمام اموال او را من از طرف او صدقه بدهم.

لنالی ۳/۹۶-۱۰۶

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

إذا ناولتم السائل شيئاً فاستلوهم أن يدعوا لكم فإنه يجاب له فيكم ولا يجاب في نفسه لأنهم يكذبون.

امیر المؤمنین علیه السلام فرمود:

هرگاه به سائلی چیزی دادید، از ایشان درخواستِ دعا کنید زیرا دعاء (آنان) درباره شما اجابت خواهد شد و درباره خودشان اجابت نخواهد شد به علت اینکه دروغگو هستند.

لنالی ۳/۹۴

روی:

ان لكل شيء مفتاحاً ومفتاح الرزق الصدقه.

روایت شده که:

برای هر چیزی کلیدی است و کلید روزی، صدقه دادن است.

لنالی ۳/۸۶

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

البرّ و الصدقه ینفیان الفقر و یزیدان فی العمر و یدفعان عن صاحبهما سبعین میته سوء.

امام باقر علیه السلام فرمود:

نیکی به دیگران و صدقه دادن، فقر و تهیدستی را از انسان دور می کند، عمر را زیاد می گردانند، و هفتاد نوع مرگ بد را (همچون سوختن، غرق شدن، مرگ ناگهانی و...) از نیکوکار و صدقه دهنده دور می سازد.

ثواب الاعمال / ۳۱۴

قال ابو عبدالله عليه السلام:

ص: ٢١٣

تصدّق و سافر فی کل یوم ترید.

امام صادق علیه السلام فرمود:

صدقه بده و مسافرت کن در هر روز که اراده می نمایی.

لئالی ۳/۸۵

عن ابراهیم قال:

قلت لابی عبدالله علیه السلام: ائی قد اشدت علی صوم ثلاثه ایام فی کل شهر فهل یجزی عنّی أن أتصدق مکان کل یوم بدرهم. فقال علیه السلام: صدقه درهم أفضل من صیام یوم.

ابراهیم گوید:

خدمت امام صادق علیه السلام عرض کردم بر من سخت و دشوار است که در هر ماه سه روز روزه بگیرم آیا کفایت می کند به جای هر روز یک درهم صدقه بدهم؟ حضرت فرمود: یک درهم صدقه دادن افضل است از یک روز روزه گرفتن.

لئالی ۳/۳۳ و ۳۴

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

انفقوا مما رزقکم الله فانّ المنفق بمنزله المجاهد فی سبیل الله.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

از چیزهایی که خداوند به شما روزی داده است انفاق کنید زیرا انفاق کننده مانند جهاد کننده است.

لئالی ۳/۳۳

عن ابی عبدالله علیه السلام:

من تصدق حین یصبح بصدقه أذهب الله عنه نحس ذلك الیوم.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر که در صبح صدقه بدهد (روزش را با صدقه آغاز کند) خداوند نحسی آن روز را از او بگرداند.

امالی صدوق / مجلس ۶۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الأيدى ثلاثه: سائله و منفقه و ممسكه و خير الأيدى المنفقه.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

دست ها بر سه نوعند: یکی سؤال کننده (همانند گدا که معمولاً دست خود را برای گرفتن دراز می کند)، انفاق کننده، دست بسته. و بهترین دست ها دست بخشنده است.

تحف العقول / ۴۵

قال ابو عبدالله عليه السلام:

الكأدّ على عياله كالمجاهد في سبيل الله.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که برای عائله ی خود زحمت کشد و مخارج زندگی آنان را فراهم نماید مانند کسی است که در راه خدا جهاد نماید.

لنالی ۳/۲۷۷

قال الرضا عليه السلام:

الذی یطلب من فضل الله ما یکفّ به عیاله اعظم اجرا من المجاهد فی سبیل الله.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

کسی که طلب روزی از خداوند نماید تا با آن مخارج عائله خود را تأمین کند، اجر و ثواب او از مجاهد در راه خدا بیشتر خواهد بود.

لنالی ۳/۲۷۷

قال ابو عبدالله عليه السلام:

انّ امیر المؤمنین علیه السلام کان یخرج و معه احمال النوی یقال له یا ابا الحسن: ما هذا معک؟ فیقول نخل ان شاء الله فیغرسه فلم یغادر منه واحده.

امام صادق علیه السلام فرمود:

حضرت علی علیه السلام از خانه خارج شد و با خود مقداری هسته خرما حمل می کرد از آن حضرت سؤال کردند اینها چه هستند؟ فرمود: انشاء الله درخت نخل هستند. و حضرت آن هسته ها را کشت کرد و حتی یکی از

ص: ۲۱۵

آن هسته ها به هدر نرفت و همه درخت نخل شدند.

لئالی ۳/۲۷۹

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

انّ امیر المؤمنین علیه السلام اعتق الف مملوک من کدّ یده.

امام صادق علیه السلام فرمود:

به راستی حضرت علی علیه السلام از کارکرد خود هزار بنده آزاد فرمود.

لئالی ۳/۲۷۹

قال هارون:

سئلت جعفر بن محمد علیه السلام عن الفلاحین. فقال: هم الزارعون کنوز الله فی ارضه و ما فی الاعمال شیء احبّ الی الله من الزراعه و ما بعث الله نبیاً الا زارعاً الا ادریس فانّه کان خیاطاً.

هارون گوید:

از امام صادق علیه السلام سؤال کردم که فلاحین چه کسانی هستند فرمود: زراعت کاران اند که گنج های خدا در زمین اند و هیچ کاری نزد خدا محبوب تر از زراعت نیست و خداوند هیچ پیغمبری را نفرستاده است مگر آنکه زراعت کار بوده بجز حضرت یونس که خیاط بوده است.

لئالی ۳/۲۸۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من سقی طلحه او سدره فکانتما سقی مؤمناً من ظماً.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که درخت طلحه (صمغ عربی) و یا درخت سدري را آبیاری کند مانند این است که مؤمن تشنه ای را آب خورانده باشد.

لئالی ۳/۲۸۰

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

أوحى الله الى داود: أنك نعم العبد لولا أنك تأكل من بيت المال و تعمل بيدك شيئاً. قال: فبكى داود اربعين صباحاً فأوحى الله الى الحديد أن: لن لعبدى داود. فألأنه الله تعالى له الحديد و كان يعمل كل يوم درعا فيبيعه بألف درهم فعمل

ص: ٢١٤

ثلاث مائه و ستين درعاً فباعها بثلاث مائه و ستين الفاً و استغنى عن بيت المال.

امام صادق عليه السلام فرمود:

خداوند به حضرت داود وحی فرمود که خوب بنده ای هستی اگر از بیت المال استفاده نمی کردی و برای تأمین مخارج زندگی خود کاری انجام می دادی. حضرت داود تا چهل روز گریست خداوند به آهن وحی نمود که برای داود نرم شو. خداوند متعال، آهن را برای حضرت داود نرم نمود و مشغول به درست کردن زره شد. روزی یک زره می ساخت و آن را به هزار درهم می فروخت. سیصد و شصت زره ساخت و آنها را به سیصد و شصت هزار درهم فروخت و از بیت المال بی نیاز گردید.

لئالی ۳/۲۸۱

ص: ۲۱۷

فصل پنجم: صفات نکوهیده

قال الباقر عليه السلام:

مثل الحريرص على الدنيا كمثل دوده القز كلما ازدادت من القز على نفسها لقا كان أبعد لها من الخروج حتى تموت غمًا.

حضرت باقر عليه السلام فرمودند:

حریص بر دنیا چون کرم ابریشم است که هر چه بیشتر به دور خود می پیچد راه خلاصش بسته تر می شود تا از غصه بمیرد.

سفینه البحار ۱/۲۴۳

كاسه چشم حریصان پر نشد

تا صدف قانع نشد پُر دُر نشد

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

أغنى الناس من لم يكن للحرص اسيراً.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ثروتمندترین مردم کسی است که اسیر حرص نباشد.

سفینه البحار ۱/۲۴۲

قال علی علیه السلام:

كيف يملك الورع من يملكه الطمع؟

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

چگونه می تواند مالک تقوای شدید بشود آن کس که طمع بر او مالک شده است؟

غرر و درر حدیث ۶۹۷۴ _ فهرست غرر ص ۲۱۵

و ایشان در روایت دیگر فرمودند: خود را تباه ساخت آن کس که طمع کرد.

قال علی بن الحسین علیه السلام:

رأيت الخير كله قد اجتمع في قطع الطمع عمّا في ايدي الناس.

حضرت سجاد عليه السلام فرمودند:

من همه خوبی را در این دیدم که از هر چه در دست مردم است باید طمع را برید.

سفینه البحار ۲/۹۳

سئل امیرالمؤمنین علیه السلام: ما ثبات الايمان؟ فقال: الورع. فقيل له: ما زواله؟ قال: الطمع.

از حضرت علی علیه السلام سؤال شد: دوام و ثبات ایمان چیست؟ فرمود: ورع. سؤال شد: زوال و فنای آن به چیست؟ فرمودند: طمع.

سفینه البحار ۲/۶۴۳

عن النبي صلى الله عليه وآله قال:

يهرم ابن ادم و يشب منه اثنان: الحرص على المال و الحرص على العمر.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر چه انسان رو به پیری می رود، دو صفت در او جوان تر می شود: حرص به مال، حرص به زندگانی.

خصال ۱/ باب ۲، ص ۷۳، حدیث ۱۱۲

قال الصادق عليه السلام:

انّ عيسى بن مريم عليه السلام توجه في بعض حوائجه و معه ثلاثه نفر من اصحابه فمرّ ببلبات ثلاث من ذهب على ظهر الطريق. فقال عيسى عليه السلام لاصحابه ان هذا يقتل الناس ثم مضى فقال احدهم ان لي حاجه قال فانصرف ثم قال اخران لي حاجه فانصرف ثم قال الآخر لي حاجه فانصرف فوافوا عند الذهب ثلاثتهم فقال اثنان لواحد اشترنا طعاماً فذهب يشتري لهما طعاماً فجعل فيه سمّاً ليقتلها كى لا يشاركاه في الذهب و قال الاثنان اذا جاء قتلناه كى لا يشاركنا فلما جاء قاما اليه فقتلاه ثم تعذيا فماتا فرجع اليهم عيسى عليه السلام و هم موتى حوله فاحياهم باذن الله تعالى ذكره ثم قال: الم اقل لكم انّ هذا يقتل الناس.

امام صادق عليه السلام فرمود:

ص: ۲۱۹

عیسی بن مریم به دنبال کاری از امور زندگی خویش می رفت و سه تن از اصحاب نیز همراهش بودند. در بین راه به سه خشت طلا برخورد کرد. حضرت عیسی به اصحابش فرمود: «اینها مردم را می کشند» و گذشت. یکی از آنها به بهانه کاری برگشت و دومی و سومی نیز به همین بهانه برگشتند و هر سه، بر سر خشت های طلا- به هم رسیدند، دو تن آنها به سومی گفتند: برو خوراکی بخر. رفت خوراکی خرید و در آن زهر ریخت تا آن دو را بکشد و در طلاها شریک او نباشند. آن دو تن نیز با هم سازش کرده بودند که چون برگردد او را بکشند و طلاها را به خود اختصاص دهند چون رسید، آن دو برخاستند او را کشتند و آن خوراک زهرآلود را خوردند و مردند. چون عیسی علیه السلام برگشت هر سه را گرد طلاها، مرده یافت و به اجازه خدا آنها را زنده کرد و فرمود: نگفتم اینها مردم را می کشند.

امالی صدوق، مجلس ۳۴ حدیث ۵

قال علی علیه السلام:

و لو شئت لاهتدیت الطریق الی مصفی هذا العس و لباب هذا القمح و نسائج هذا القز، و لکن هیئات ان یغلبنی هوای.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

به خدا سوگند، اگر بخواهم می توانم از غسل تصفیه شده و مغز گندم برای خود غذا بسازم و از ابریشم خالص لباس تهیه کنم ولی هیئات که هوای نفس و حرص و آز بر من چیره شود!

نهج البلاغه نامه ۴۵

توضیح

این حدیث با بهره برداری از نعمت های الهی منافات ندارد. زیرا صرف نظر از اینکه امام علیه السلام ازهد الناس بوده، یعنی نسبت به مظاهر دنیوی از همه مردم، روگردان تر بوده است لیکن این فرمایش به آن دلیل بوده که حکومت را در دست داشته است.

ص: ۲۲۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

الأمل رحمه لأمّتي و لولا الأمل ما أرضعت والدها و ولدها و لا غرس غارس شجرا.

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

آرزو و امید، برای امتم رحمت است، و اگر آرزو نبود هیچ مادری فرزند خود را شیر نمی داد و هیچ باغبانی نهالی نمی نشانید.

سفینه البحار ۱/۳۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يهرم ابن آدم و يبقى منه اثنتان: الحرص و الأمل.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

انسان پیر می شود در حالی که دو چیز در او باقی می ماند: حرص، آرزو.

بحار ۷۳/۱۶۱ حدیث ۸

قال علی علیه السلام:

أشرف الغنى ترك المنى.

حضرت علی علیه السلام می فرماید:

برترین توانگری و بی نیازی، به دل راه ندادن آرزوها است. (زیرا آرزوها است که انسان را نیازمند می سازد).

نهج البلاغه ۱۱۰۳/

قال علی علیه السلام:

من أطال الأمل أساء العمل.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر که آرزو را طولانی و دراز گردانید، کردار را بد نمود.

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من زرع العداوه حصدا ما بدر.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

کسی که تخم دشمنی بکارد کشت خود را درو خواهد کرد (کسی که با

ص: ۲۲۱

مردم دشمنی کند با او دشمنی خواهد شد).

وسائل ۸/۵۶۹ ح ۵

قال ابو محمد العسكري عليه السلام:

اقل الناس راحه، الحقود.

حضرت امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

کمترین مردم از حیث استراحت، شخص کینه توز است.

تحف العقول ۴۸۸/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ألا إنّ شرّ امتی الذین یکرمون مخافه شرهم ألا و من اکرمه الناس اتقاء شره فلیس منی.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

آگاه باشید که بدترین امت من اشخاصی هستند که به جهت ترس از شرشان احترام می شوند، آگاه باشید کسی که مردم او را به جهت در امان بودن از شرش احترام کنند، چنین کسی از من نیست.

تحف العقول ۵۸/

عن عباد بن کثیر النّوّاء قال:

سألت ابا جعفر علیه السلام عن الكبائر قال: کل شیء او عد الله علیه النار.

عباد گوید:

از امام باقر علیه السلام پرسیدم: گناهان کبیره کدامند؟ فرمود: آن کارها که خداوند بر ارتکاب آنها وعده آتش داده است.

عقاب الاعمال ۵۲۶/

عن الحسن بن علی علیه السلام:

أنه جاءه رجل و قال: انا رجل عاص و لا صبر لی علی المعصیه فعظنی بموعظه فقال علیه السلام: افعل خمسه اشیاء و اذنب ما شئت: لا تأکل رزق الله و اذنب ما شئت، و اطلب موضعاً لا یراک الله و اذنب ما شئت. و اخرج من ولایه الله و اذنب ما شئت. و اذا

جائك ملك الموت ليقبض روحك، فادفعه عن نفسك و اذنب ما شئت. و اذا ادخلك مالك النار، فلا تدخل في النار و اذنب ما شئت.

ص: ٢٢٢

حسن بن علی علیه السلام نقل می کند:

شخصی خدمت امام حسن علیه السلام رسید و عرض کرد من شخصی معصیت کارم و نمی توانم معصیت نکنم، مرا موعظه بفرما. امام حسن علیه السلام فرمود: پنج کار انجام بده و هر قدر می توانی معصیت انجام بده:

۱. روزی خدا را مخور و هر چه می خواهی مرتکب گناه شو.

۲. برای معصیت، جایی را انتخاب کن که خدا تو را نبیند، در آنجا هر اندازه که می خواهی معصیت کن.

۳. از سلطه و قدرت خدا خارج شو و هر اندازه که می خواهی مرتکب معصیت شو.

۴. موقعی که ملک الموت برای قبض روح تو آمد، از خود دفاع کن و مرگ را از خود دور کن (یا تأخیر بینداز) و هر اندازه که مایل هستی، معصیت انجام بده.

۵. هر وقت مالک جهنم خواست که تو را در آتش بیندازد داخل مشو و هر مقدار که مایل هستی معصیت نما.

(کنایه از اینکه چون انسان نمی تواند هیچ یک از این پنج چیز (حتی یکی) را انجام بدهد؛ لذا باید از ارتکاب معصیت خودداری نماید).

الاثنی عشریه ۱۱۲/

قال علی علیه السلام:

توقّوا الذنوب؛ فما من بلیه ولا نقص رزق الاّ بذنب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از گناهان پرهیزید، چرا که هیچ بلا و هیچ تنگی رزقی نیست مگر به دلیل گناه.

سفینه البحار ۱/۴۸۸

قال علی علیه السلام:

ترك الذنب أهون من طلب التوبه.

ص: ۲۲۳

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

گناه نکردن آسان تر است از درخواست توبه و بازگشت.

نهج البلاغه ۱۱۶۸/

قال علی علیه السلام:

کل یوم لا یعصی الله فیه فهو یوم عید.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

روزی که معصیت خدا در آن نشود «روز عید» است.

نهج البلاغه، حکمت ۴۲۰، صفحه ۱۲۸۶

عن امیر المؤمنین علیه السلام قال:

ان رسول الله بعث سريه فلما رجعوا قال مرحباً بقوم قضوا الجهاد الاصغر و بقى عليهم الجهاد الاكبر. قيل يا رسول الله و ما الجهاد الاكبر؟ فقال: جهاد النفس.

و قال: ان افضل الجهاد من جاهد نفسه التى بين جنبيه.

و قال: المجاهد من جاهد نفسه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله لشکری را برای جنگ فرستاد و در وقت مراجعت آن لشکر فرمود: آفرین به قومی که جهاد اصغر را انجام دادند و بر ایشان جهاد اکبر باقی مانده است. سؤال شد: یا رسول الله جهاد اکبر کدام است؟ فرمود: جهاد با نفس.

و فرمود: بهترین جهاد، جهاد کسی است که با نفس خود (که بین دو طرف بدن او قرار دارد) جهاد کند.

و فرمود: مجاهد کسی است که، با نفس خود جهاد کند.

وسائل الشیعه ۱۱/۱۲۴ حدیث ۹

عن امیر المؤمنین علیه السلام:

انّما اخاف عليكم اثنتين اتباع الهوى و طول الأمل؛ اما اتباع الهوى فأنّه يصد عن الحق و اما طول الأمل فينسى الآخره.

اميرالمؤمنين عليه السلام فرمود:

بر شما از دو چیز می ترسم: تبعیت از هوای نفس و درازی آرزو. به

ص: ۲۲۴

راستی که متابعت نفس، مانع حق و درازی آرزو موجب فراموشی آخرت خواهد بود.

وسائل الشیعه ۱۱/۳۴۶ ح ۲

عن ابی عبدالله علیه السلام یقول:

احذروا اهواء کم كما تحذرون اعداء کم فلیس بشیئی أعدی للرجال من اتباع اهوائهم و حصائد السنتهم.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

بترسید از هوای نفسستان همان گونه که از دشمنانتان می ترسید زیرا دشمن ترین چیزها برای مردم متابعت هوای نفس و دام های زبان هایشان است.

وسائل الشیعه ۱۱/۳۴۶ ح ۱

عن علی علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله:

انه قال فی وصیته له: یا علی فی الزنا ست خصال ثلاث منها فی الدنیا و ثلاث فی الآخرة. فاما التي فی الدنیا فیذهب بالبهاء و یعجل الفناء و یقطع الرزق. و اما التي فی الآخرة فسوء الحساب و سخط الرحمن و الخلود فی النار.

رسول خدا صلی الله علیه و آله در ضمن وصیتش به امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

یا علی، شش خصلت در زنا هست، سه تا در دنیا و سه تا در آخرت. اما آن سه که در دنیا است: روشنی صورت را ببرد، پایان عمر را نزدیک سازد، رشته روزی را ببرد. و آن سه که در آخرت است: سخت گیری (و بدحسابی) در محاکمه، خشم خدای رحمان، و جاویدان ماندن در آتش جهنم است.

خصال ۱/ باب ۶، ص ۳۲۱ حدیث ۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لن یعمل ابن ادم عملاً اعظم عند الله من رجل قتل نبیاً او هدم الکعبه التي جعلها الله قبله لعباده أو افرغ مائه فی امرائه حراماً.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص: ۲۲۵

هیچ عمل آدمی از حیث گناه بزرگ تر از این نیست که پیغمبری را به قتل برساند یا کعبه را که قبله مسلمانان است خراب کند یا آب منی خود را به طور حرام در رحم زنی بریزد (گناه زنا هم ردیف کشتن پیامبر و خراب کردن کعبه ذکر گردیده است).

لنالی ۵/۱۹۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اشد الناس عذاباً يوم القيامة من اقر نطفته في رحم يحرم عليه.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

شدیدترین عذاب برای انسان در روز قیامت برای کسی است که نطفه و منی خود را در رحم زنی به طور حرام بریزد.

لنالی ۵/۱۹۴

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

انّ نوحاً علیه السلام حمل في السفينه الكلب و الخنزير و لم يحمل فيها ولد الزنا. و الناصب شرّ من ولد الزنا.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

نوح پیغمبر علیه السلام، در کشتی (نجات) حتی سگ و خوک را راه داد اما زنزاده را راه نداد. و شخص ناصبی از زنزاده پلیدتر است.

عقاب الاعمال ۴۷۳/

قال النبي صلى الله عليه و آله:

لا ينظر الله يوم القيامة الى سبعة نفر و يؤمر بهم الى النار. اللوطي و الذي يمني بيده و الذي يأتي البهائم و الذي فجر بغلام، و الذي يجتمع مع ابنه زوجته و الذي يزني بالجار و الذي يؤذي الجار.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند در روز قیامت به هفت نفر، نظر رحمت نمی کند و امر می کند که آنها را به جهنم ببرند: لواط کننده، استمنا کننده، کسی که با چهارپایان جمع شود، کسی که با پسر نابالغ جمع شود، کسی که با دختر زن خود (که از شوهر قبلی باشد) جمع شود، کسی که به همسایه اش تجاوز کند،

و کسی که همسایه خود را آزار نماید.

الاثنی عشریه ۲۴۵/

عن ابی بصیر قال:

سمعت ابا عبدالله علیه السلام يقول: ثلاثه لا يكلمهم الله يوم القيامة ولا ينظر اليهم ولا يزيكهم و لهم عذاب اليم: الناتف شبيه والناكح نفسه و المنكوح في دبره.

ابابصير گوید:

شنیدم امام صادق علیه السلام می فرمودند: خدای (عزوجل) در روز قیامت با سه کس سخن نگوید و نگاهشان نکند و از گناهان پاکشان نکند و به شکنجه ای دردناک گرفتار شوند: آنکه ریش خود را بکند، آنکه از خود لذت جنسی ببرد (مقصود جلق زدن و استمناء است)، و آنکه مورد لذت جنسی مردان (و جنس موافق) قرار گیرد.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۰۶، حدیث ۶۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله في خطبه له و هي اخر خطبته:

و من نكح امرأه حراماً في دبرها أو رجلاً أو غلاماً حشره الله يوم القيامة انتن من الجيفه يتأذى به الناس حتى يدخل جهنم و لا يقبل الله منه صرفاً و لا عدلاً و احبط الله عمله و يدعه في تابوت مشدوداً بمسامير من حديد فلو وضع عرق من عروقه على اربع مائه امه لماتوا جميعاً و هو من اشد الناس عذاباً.

پیامبر صلی الله علیه و آله در آخرین خطبه اش فرمود:

و هر کس دخول به پشت زنی نماید که بر او حرام است یا با مرد و پسر بچه دخول کند خداوند در روز قیامت او را محشور کند در حالی که بوی او گندیده تر از مُردار باشد و مردم از بوی گند او اذیت شوند و او را داخل جهنم گرداند و هیچ عمل خوب او از واجب و مستحب قبول نشود و اعمال خوب او باطل گردد و جسد او در تابوتی از آتش گذاشته می شود که با میخ های محکم آتشین درست شده باشد (عذاب او آن قدر شدید است که) اگر رگی از رگ هایش بر چهارصد امت قرار داده شود همگی بمیرند. و به راستی که او از همه مردم سخت تر عذاب می شود.

ص: ۲۲۷

من نظر الی غلام امرد بشهوه کائما قتل علیاً علیه السلام ستین مرّه.

کسی که نگاه شهوت آمیز به پسر بچه ی خوش سیما بیندازد گویا که شصت بار حضرت علی علیه السلام را به قتل رسانده است.

لثالی ۵/۲۰۶

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من قبل غلاماً بشهوه أَلجمه الله بلجام من نار و لعنته ملائکه السماء و الارض و ملائکه الرحمه و الغضب و یهیئ له جهنم (و فی حدیث قال کأنه زنی بامه سبعین مرّه).

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که به پسر بوسه شهوت آمیز زند، خداوند او را به لجامی از آتش، لجام خواهد کرد. فرشتگان آسمان و زمین و نیز ملائکه رحمت و غضب (همه و همه) او را لعن خواهند کرد و جهنم برای او مهیّا خواهد بود (و مانند این است که با مادر خود هفتاد مرتبه زنا کرده باشد).

لثالی ۵/۲۰۶

تذکر

این جز مصافحه و معانقه است که در اثر آن، گناهان مثل ریزش برگ در زمستان، می ریزند.

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من قبل غلاماً بشهوه عدبه الله الف عام فی النار و من جامعه لم یجد ریح الجنه و ریحها یوجد من مسیر خمسمائه عام الا أن یتوب.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که پسر بچه ای را از روی شهوت ببوسد، خداوند او را به مدت هزار سال در آتش جهنم معذب خواهد کرد و کسی که با پسر بچه ای جمع شود (لواط کند) بوی بهشت را نخواهد یافت در حالی که بوی بهشت از مسیر پانصد ساله راه استشمام می شود و (با این حال) به مشام

لواط کننده نخواهد رسید مگر آنکه توبه کند.

در روایت دیگر وارد شده است که:

جسد لواط شده بیش از سه روز در قبر نخواهد ماند و به اجساد قوم لوط منتقل خواهد شد.

لثالی ۵/۲۰۴ و ۲۰۶

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

من ملأ عينيه من امراه حراماً حشاهما الله يوم القيامة بمسمارين من نار وحشاهما ناراً حتى يقضى بين الناس ثم يؤمر به الى النار.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که چشمان خود را از دیدن زن نامحرم پُر کند (عادت به نگاه کردن به نامحرم داشته باشد) خداوند در روز قیامت چشمان او را از دو میخ آتشین پر خواهد کرد تا اینکه در حضور مردم محاکمه شده و امر شود که او را در آتش جهنم اندازند.

لثالی ۵/۱۹۵

قال ابو عبدالله عليه السلام:

شرب الخمر مفتاح كل شر.

امام صادق علیه السلام فرمود:

نوشیدن شراب، کلید هر بدی است.

لثالی ۵/۲۱۱

قال علي عليه السلام:

لعن الله الخمر و غارسها و حارسها و ساقیها و عاصرها و حاملها و المحمולה اليه و مشتريها و بايعها و اكل ثمنها.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

خداوند لعن نمود شراب را و غرس کننده و نگهدارنده و ساقی و عامل و حامل آن را و کسی که برای او حمل می شود و خریدار و فروشنده آن را و کسی که از پول آن استفاده می کند (غیر از خود خمر که مورد لعن

و غضب خداوند است نه شخص دیگر هم به خاطر آن، مورد لعن و خشم خداوندند).

لنالی ۵/۲۰۷

قال الصادق عليه السلام:

شارب الخمر اذا مرض فلا تعودوه و اذا مات فلا تشهد فلا تزكوه و اذا خطب اليكم فلا تزوجه فانه من زوج ابنته
شارب الخمر فكانما قادهما الى الزنا.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

از شراب خوار عیادت نکنید و بر جنازه او حاضر نشوید و شهادت او را قبول نکنید و اگر از شما درخواست ازدواج نمود به او
دختر ندهید و گرنه فرزند خود را به زنا کشانده اید.

لنالی ۵/۲۱۶

قال ابو عبدالله عليه السلام:

لا تجالسوا مع شارب الخمر و لا تعودوا مرضاهم و لا تشيعوا جنازتهم و لا تصلوا على امواتهم فانهم كلاب النار.

امام صادق عليه السلام فرمود:

با شراب خوار مجالست نکنید و مریض هایشان را عیادت نکنید و جنازه هایشان را تشیع ننمائید، و بر مرده هایشان نماز (میت)
نخوانید زیرا آنها سگ های جهنمند.

لنالی ۵/۲۱۶

قال امير المؤمنين عليه السلام:

لو أنّ قطره من الخمر قطرت في بئر و نرح ماء ذلك البئر وسقى به ارض فانبت حشيشاً و يبس ذلك الحشيش ثم انّ شاه رعت
من ذلك الحشيش فاختلطت في قطع غنم و اشتبهت ثم ذبحت تلك الشياه كلها لم آكل من لحومها شيئاً.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

اگر یک قطره شراب در چاهی ریخته شود و از آن چاه، آب کشیده شود

ص: ۲۳۰

و به زمین ریخته شود و از آن زمین گیاهی روئیده شود و سپس آن گیاه خشک شود و گوسفندی از آن گیاه بخورد و گوسفند در گله مخلوط شود (معلوم نشود کدام یک بوده است) و تمام گوسفندان ذبح گردند، از گوشت آن گوسفندان نخواهم خورد و اجتناب خواهم کرد.

لثالی ۵/۲۰۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

مدمن الخمر كعابد الوثن. قيل ما المدمن؟ قال: الذي يشربها اذا وجدها.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

دائم الخمر مانند بت پرست (کافر) است. گفته شد: دائم الخمر چه کسی است؟ فرمود: کسی که هر وقت دسترسی به شراب پیدا نمود، بیاشامد.

لثالی ۵/۲۰۷

عن الفضيل بن يسار قال: سمعت ابا جعفر عليه السلام يقول:

من شرب الخمر فسکر منها لم تقبل صلوته اربعين يوماً فان ترك الصلوه في هذه الايام ضوعفت عليه العذاب لترك الصلوه.

فضیل گوید: شنیدم امام محمد باقر علیه السلام می فرمودند:

هر که می بنوشد و مست شود، نمازش تا چهل روز پذیرفته نشود و اگر در این روزها نماز نخواند، بر عذابش به جهت نماز نخواندن، اضافه شود (عذابش دو چندان شود).

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۴، حدیث ۱

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يا على، شارب الخمر كعابد الوثن. يا على، شارب الخمر لا يقبل الله تعالى صلاته اربعين يوماً فان مات في الأربعين مات كافراً. يا على كل مسكر حرام و ما اسكر كثيره فالجرعه منه حرام. يا على جعلت الذنوب كلها في بيت و جعل مفتاحها شرب الخمر.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام سفارش می فرماید:

کسی که شراب بنوشد مانند شخص بت پرست است. نماز شراب خوار تا چهل روز قبول نمی شود و اگر در بین این چهل روز بمیرد، در حال کفر

مرده است. هر مست کننده ای حرام است و هر چیزی که زیادش مستی آورد یک قطره از آن هم حرام است. تمام گناهان در خانه ای قرار داده شده اند و کلید آن آشامیدن شراب است.

مکارم الاخلاق / ۲۹۰

عن ابی جعفر علیه السلام:

لو يعلم السائل ما فی المسئله ما سئل احدٌ احدًا.

و لو يعلم المسئول ما فی المنع ما منع احدٌ احدًا.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

اگر سؤال کننده می دانست که درخواست کردن (از جمله: گدائی) چقدر بد است هیچ کس از هیچ کس درخواستی نمی کرد.

و اگر کسی که از او درخواستی شده، می دانست که چقدر مایوس کردن سائل بد است هیچکس دیگری را مایوس نمی کرد.

تحف العقول / ۳۰۰

قال الامام الحسن بن علی العسکری علیه السلام:

ادفع المسئله ما وجدت التحمل یمکنک فانّ لكلّ یوم رزقاً جدیداً.

امام حسن عسگری علیه السلام فرمودند:

تا آنجا که می توانی درخواست کردن را از خود دور کن، زیرا که برای هر روز، روزی تازه ای هست.

بحار ۷۸/۳۷۸ حدیث ۴

قال النبی صلی الله علیه و آله:

خمس کلمات فی التوراه ینبغی ان تکتب بماء الذهب:

اولها حَجْر الغصب فی الدار رهن علی خرابها و الغالب بالظلم هو المغلوب و ما ظفر من ظفر بالاثم به و من اقل حقّ الله علیک ان لاتستعین بنعمته علی معاصیه و وجهک ماء جامد یقطر عند السؤال فانظر الی من تقطره.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

پنج کلمه در تورات هست که سزاوار است با آب طلا نوشته شوند:

۱. یک کلوخ غصب در خانه، گرو خرابی آن خانه است.

ص: ۲۳۲

۱. کسی که در اثر ظلم غالب شود، در واقع غالب نشده است بلکه مغلوب است.

۲. پیروز نشده است آنکه با گناه به پیروزی رسد.

۳. از کمترین حقوق خدا بر بنده این است که نعمت های الهی را وسیله معصیت او قرار ندهد.

۴. صورت آدمی آب جامدی است که در وقت خواش کردن، قطره ای از آن می چکد پس باید نظر کرد که آبرو نزد چه کسی ریخته می شود (کنایه از اینکه خواش و تقاضا موجب هتک آبرو است لذا باید حتی المقدور از خواش کردن، خودداری کرد).

الاثنی عشریه ۱۹۹/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من تشبه بقوم فهو منهم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که خود را شبیه قومی نماید، از ایشان است.

نهج الفصاحه ۵۸۳/

قال علیه السلام:

قلت للرضا علیه السلام: لأی عله أغرق الله الدنيا كلها فی زمن نوح علیه السلام و فیهم الاطفال و من لا ذنب له؟ فقال: ما كان فیهم الأطفال لأن الله اعقم اصلاب قوم نوح و ارحام نسائهم اربعین عاماً فانقطع نسلهم فغرقوا و لا طفل فیهم

ما كان الله لیهلك بعدابه من لا ذنب له و ائمة الباقون من قوم نوح فاغرقوا بتكذیبهم لنبی الله نوح و سائرهم اغرقوا برضاهم بتكذیب المكذبین و من غاب عن امر فرضی به كان كمن شاهده و اتاه. و قال الصادق علیه السلام یخرج المهدي اولاد قتله الحسين علیه السلام فيقتلهم لأنهم رضوا بصنع ابائهم لعنهم الله و من رضی بفعل قبیح كان كمن اتاه.

عبدالسلام گوید:

ص: ۲۳۳

به امام رضا علیه السلام عرض کردم: به چه علت، خداوند در زمان حضرت نوح، همه دنیا را غرق نمود در حالی که بین آن مردم، هم کودک بود و هم کسانی که مرتکب گناه نشده بودند؟ فرمود: در بین آنها طفل نبود زیرا خداوند، پشت های مردان و ارحام زنان قوم نوح را تا چهل سال عقیم نمود لذا نسلشان منقطع گردید و پراکنده شدند در حالی که طفلی بین آنان نبود و خداوند هیچگاه کسی را که گناهی ندارد، عذاب نمی کند. و اما نسبت به بقیه قوم نوح، آنها به تکذیب پیامبرشان نوح نبی الله غرق شدند و سایرین نیز راضی به تکذیب کنندگان بودند و هر کس در امری شرکت نداشته باشد لیکن راضی به انجام آن باشد همچون کسی است که آن کار را مشاهده کند و در آن کار شرکت داشته باشد. و حضرت صادق علیه السلام فرمود: زمانی که حضرت مهدی عجل الله فرجه قیام نماید فرزندان (نسل بعد از نسل) قاتلان حضرت سیدالشهداء علیه السلام را از گورهایشان بیرون کشد و آنها را بکشد چراکه به کار پدرانشان راضی اند. خداوند همگی آنان را لعنت کند. و هر کس راضی به فعل بدی باشد همچون کسی است که آن را انجام داده باشد.

لنالی ۵/۲۶۸

قال علی علیه السلام:

الراضی بفعل قوم کالداخل فیهم. و علی کل داخل فی باطل ائمان اثم العمل به و اثم الرضا به.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که به کار گروهی از مردم خشنود باشد مانند آن است که با ایشان در آن کار، همراه بوده باشد. و بر هر کار کننده باطل و نادرست، دو گناه است: یکی گناه بجا آوردن فعل و دیگری گناه خشنودی به آن.

نهج البلاغه / ۱۱۶۳

مرّ رسول الله صلی الله علیه و آله علی جماعه فقال:

علی ما اجتمعتم؟ قالوا: یا رسول الله! هذا مجنون یصرع فاجتمعنا علیه. فقال:

ص: ۲۳۴

ليس هذا بمجنون حق المجنون و لكنه المبتلى. ثم قال: الا- اخبركم بالمجنون حق المجنون؟ قالوا: بلى يا رسول الله. قال: المجنون حق المجنون من تبخر في مشيته، الناظر في عطفه، المحرك جنبيه بمنكيه، يتمنى على الله جنته و هو يعصيه، الذي لا يؤمن شره، و لا يرجي خيره. فذلك المجنون، و هذا المبتلى.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله بر جمعیتی عبور کرد. پرسید:

به چه منظور جمع شده اید؟ جواب دادند: ای رسول خدا، گرد این مرد جمع شده ایم که دیوانه ای است که دچار صرع شده. حضرت فرمود: این مجنون واقعی نیست ولی مبتلا است. سپس فرمود: آیا شما را خبر ندهم که مجنون واقعی چه کسی است؟ گفتند: بلی ای پیغمبر خدا. فرمود: مجنون واقعی کسی است که در راه رفتن به خود بیالسد و شانه های خود را به حرکت درآورد و آرزوی بهشت داشته باشد ولی معصیت کند و مردم از شر او در امان نباشند و امید خیر از او نداشته باشند چنین شخصی مجنون واقعی است. و آن شخص مریض و مبتلا است.

خصال / ۳۳۲-۳۳۳

قال علی علیه السلام:

سیئه تسوؤک خیر عندالله من حسنه تعجبک.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بدیی که تو را اندوهگین سازد نزد خدا بهتر است از حسنه و خوبی (مثل نماز خواندن یا روزه گرفتن) که تو را به خودبینی و سرافرازی وادارد.

نهج البلاغه / ۱۱۱۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی! انّ الله تبارک و تعالی قد اذهب بالاسلام نخوه الجاهلیه و تفاخرها بابائها الا- انّ الناس من آدم و آدم من تراب و اکرمهم عندالله اتقاهم.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

خداوند به وسیله دین اسلام، صفت تکبر جاهلیت و این را که به پدران خود افتخار می کردند از بین برد. آگاه باشید که مردم از آدم و آدم از خاک آفریده شده است و گرامی ترین مردم، باتقوی ترین ایشان است.

ص: ۲۳۵

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

التكبر مع المتكبر صدقه.

رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمودند:

گردنکشی با گردنکش، صدقه است.

سراج القلوب / ۱۲۸

قال ابو عبدالله عليه السلام:

انّ في جهنم لوادياً للمتكبرين يقال له سقر شكى الى الله شده حرّه و سألّه أن يؤذّن له ان يتنفّس فتنفّس فأحرق جهنم.

امام صادق عليه السلام فرمود:

در جهنم ذره ای است که جایگاه متکبرین است معروف به «سقر» که از گرمای زیاد خود به خداوند متعال شکایت کرد و از خداوند تقاضا نمود که اجازه تنفسی به او داده شود. اجازه به او داده شد و در اثر آن تنفس، جهنم را سوزانید.

لثالی ۲/۱۹۲

قال ابو عبدالله عليه السلام:

لا يدخل الجنة من في قلبه مثقال ذره من كبر.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

کسی که در قلب او ذره ای از کبر وجود داشته باشد داخل بهشت نخواهد شد.

لثالی ۲/۱۹۲

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

يا اباذر من مات و في قلبه مثقال ذره من كبر، لم يجد رائحة الجنة الا أن يتوب قبل ذلك.

رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمود:

ای اباذر کسی که بمیرد و در قلبش ذره ای از کبر باشد، بوی بهشت به مشام او نخواهد رسید مگر اینکه قبل از مرگ از این صفت توبه کرده و

ص: ۲۳۶

دست بردارد.

لنالی ۲/۱۹۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اکثر اهل جهنم المتکبرون.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

بیشترین اهل جهنم اشخاص متکبر هستند.

لنالی ۲/۱۹۳

قال علی علیه السلام:

مسکین ابن ادم مکتوم الأجل مکنون العلل محفوظ العمل. تؤلمه البقه و تقتله الشرقة و تنتنه العرقه.

حضرت علی علیه السلام در ذلت انسان فرمودند:

ذلیل و بیچاره فرزند آدمی! آجلش پنهان (که نمی داند چه وقت می میرد) بیماری ها و دردهایش پوشیده (همواره در معرض پیش آمدهای ناگوار می باشد)، عملش نگهداری و ثبت می شود (اگر خودش هم فراموش کند از او فراموش ننمایند). پشه ای او را دردناک سازد و آب در گلو گیر کردنی، او را از پای در آورد و عرق او را بدبو سازد! پس آیا شایسته است چنین کسی گردنکشی و سرافرازی نموده و به خود بنازد؟!

نهج البلاغه / ۱۲۸۲

قال علی علیه السلام:

ما لابن ادم و الفخر؟ اوله نطفه و اخره جیفه و لایرزق نفسه و لایدفع حتفه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

پسر آدم را چه با فخر و نازیدن! که اول او آب گندیده و آخرش مردار بدبو است، نه خود را روزی می دهد و نه مرگ خویش را دفع می کند.

نهج البلاغه / ۱۲۹۴

معنای حسد

ص: ۲۳۷

«حسد» در لغت به معنی تمنای زوال نعمت از صاحب آن است. و اگر آرزوی زوال نعمت نکند بلکه فقط مثل آن نعمت را نیز برای خود بخواهد چنین آرزویی را «غبطه» گویند.^(۱)

در بعضی از تعاریف، قید «مسلمان بودن» هم ذکر شده به این ترتیب که گفته اند: «حسد» تمنای زوال نعمت است از برادر مسلمان خود^(۲). و بنا به این تعریف آرزوی زوال نعمت از کفار مذموم نبوده و حسد نمی باشد.^(۳)

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اياكم و الحسد فانه يأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

از حسد پرهیزید زیرا که حسد حسنات را می خورد همانگونه که آتش هیزم را.

جامع الاخبار فصل ۱۲۴ ص ۱۸۳

قال على عليه السلام:

ان الحسد يأكل الايمان كما تأكل النار الحطب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد ایمان را می خورد همچنان که آتش، هیزم را.

ارشاد القلوب / ۱۷۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اياكم و الحسد! فان قابيل حمله الحسد على قتل اخيه هابيل. و اعلم انّ الحسود لا يسود.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

از حسد پرهیزید زیرا حسد قابیل را وادار به کشتن برادرش هابیل نمود. و بدان که حسود بلندمرتبه نخواهد شد.

ص: ۲۳۸

۱- مجمع البحرين ذیل «حسد».

۲- معراج السعاده / ۲۵۷.

ارشاد القلوب / ۱۷۷، معراج السعاده / ۲۵۹

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

أقل الناس راحة الحسود.

حضرت رسول الله صلى الله عليه وآله فرمودند:

مردم حسود کمترین آسایش را دارند.

معراج السعاده / ۲۵۹

قال علي عليه السلام:

الحسد يظني.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد (شخص حسود را) لاغر می کند.

غرر و درر / ۱۷

قال علي عليه السلام:

لا راحة لحسود.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

آسایش و راحتی برای شخص حسود وجود ندارد.

غرر و درر / ۳۰۷

قال علي عليه السلام:

الايمن برئ من الحسد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

ایمان از حسد بیزار است.

ارشاد القلوب / ١٧٧

قال ابو عبدالله عليه السلام:

آفة الدين: الحسد و العُجب و الفخر.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

سه چیز آفت دین است: حسد، خودبینی، و به خود بالیدن.

سفینه البحار ١/٢٥١

قال الصادق عليه السلام:

ص: ٢٣٩

ان المؤمن يغبط ولا يحسد و المنافق يحسد و لا يغبط.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

مؤمن رشك می برد ولی حسادت نمی ورزد ولی منافق حسد می ورزد و رشك نمی برد.

سفینه البحار ۱/۲۵۱

قال علی علیه السلام:

لا يوجد الحسود مسروراً.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسود همیشه غمگین است.

غرر و درر ۶/۳۶۸

قال علی علیه السلام:

الحسد يذهب الجسد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حسد، جسم را از بین می برد.

معراج السعاده ۲۵۹/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يا علی! انهاك من ثلاث خصال: الحسد و الحرص و الكبر.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

یا علی! تو را از سه صفت نهی می کنم: حسادت، طمع و تکبر.

مکارم الاخلاق ۲۹۴/

قال ابو عبد الله الصادق عليه السلام:

الغيبه حرام على كل مسلم و انها لتأكل الحسنات كما تأكل النار الحطب.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

غيبت بر هر فرد مسلمان حرام است و به راستی که غيبت، حسنات را از بين می برد همان گونه که آتش هيزم را.

مکاسب (چاپ جديد) ص ۴۰

شيخ اعظم مرحوم شيخ مرتضى انصاری قدس سره اضافه می نمایند: الغيبه حرام

ص: ۲۴۰

بالادله الاربعه يعنى غيبه به چهار دليل محكم: (۱- كتاب (قرآن) ۲- اخبار و احاديث ۳- اجماع علما ۴- عقل) حرام است و سپس به ذكر هر کدام مى پردازد.

عن ابى جعفر عليه السلام قال:

من اغتیب عنده اخوه المؤمن فنصره و اعانه نصره الله و اعانه فى الدنيا و الآخره و من اغتیب عنده اخوه المؤمن فلم ينصره (و لم يعنه) و لم يدفع عنه و هو يقدر على نصرته و عونته حقره الله فى الدنيا و الآخره.

امام باقر عليه السلام فرمودند:

نزد هر كس كه از برادر مؤمنش غيبتى شود و وى از او دفاع بنمايد و ياريش كند خداوند در دنيا و آخرت او را نصرت نمايد. و هر كس كه نزد او غيبت برادر مؤمنش بشود و وى را نصرت و يارى نكند و از او دفاع ننمايد در حالى كه قدرت بر پشتيبانى از او را داشته باشد، خداوند او را در دنيا و آخرت حقير و ناچيز گرداند.

عقاب الاعمال / ۵۷۰

قال النبى صلى الله عليه و آله:

يؤتى باحد يوم القيامة يوقف بين يدى الله و يدفع اليه كتابه فلا يرى حسناته فيقول: الهى ليس هذا كتابى فانى لاارى فيها طاعتي. فيقال له: ان ربك لا يضل و لا ينسى ذهب عملك باغتياب الناس. ثم يؤتى بآخر و دفع اليه كتابه فيرى فيها طاعات كثيره فيقول: الهى ما هذا كتابى فانى ما عملت هذه الطاعات فيقال: ان فلاناً اغتابك قد بعث حسناته اليك.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمود:

در روز قيامت نامه عمل شخص به او داده مى شود در حالى كه كارهاى خوب او در آن ثبت نشده، عرضه مى دارد: اين كتاب من نيست! زيرا من كارهاى خوبم را در آن نمى بينم! در جواب به او گفته مى شود: يقيناً پروردگار تو اشتباه نمى كند و فراموشكار نيست، اعمال نيك تو را در نامه عمل كسى كه او را غيبت كرده اى منتقل نموده است. نامه عمل شخص ديگرى را به او مى دهند در حالى كه اعمال نيكي براى او ثبت

ص: ۲۴۱

شده که در دنیا آن حسنات را انجام نداده است و می گوید: «این کتاب من نیست! زیرا من این کارهای نیک را در دنیا انجام نداده ام». در جواب به او گفته می شود: این حسنات کسی است که غیبت کرده و از نامه عمل او به نامه عمل تو منتقل گردیده است.

لئالی ۵/۲۲۸

قال النبی صلی الله علیه و آله لأصحابه.

هل تدرون ما الغیبه؟ قالوا: الله و رسوله اعلم. قال: ذکرک اخاک بما یکره.

رسول خدا صلی الله علیه و آله به اصحاب خود فرمود:

آیا می دانید غیبت چیست؟ گفتند: خدا و رسولش بهتر می دانند. فرمود: یاد و ذکر برادرت نمائی به چیزی که کراهت داشته باشد.

لئالی ۵/۲۳۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

المسلم من سلم المسلمون من یده و لسانه.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

مسلمان کسی است که مسلمانان از دست و زبان او آزار نینند. (بدیهی است آن کس که زبان را به غیبت مسلمانی بگشاید، مسلمان حقیقی نبوده و از حصار فضیلت قدم بیرون گذارده است).

کافی ۳/۳۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ایاکم و الغیبه فانّ الغیبه اشدّ من الزنا انّ الرجل قد یزنی فیتوب فیتوب الله علیه و انّ صاحب الغیبه لا یغفر له حتی یغفر له صاحبه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

از غیبت دوری کنید، به درستی که غیبت از زنا بدتر است زیرا (ممکن است) شخصی زنا کند و پس از آن توبه نماید و خداوند نیز توبه او را قبول کند اما غیبت کننده، آمرزیده نشود، تا زمانی که شخصی که در مورد او غیبت شده است، از او درگذرد.

خصال / ٧٣

ص: ٢٤٢

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

من اغتاب مسلماً او مسلمه لم يقبل الله صلوته و لا صيامه اربعين يوماً و ليله الا ان يغفر له صاحبه.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

كسى كه مرد مسلمان يا زن مسلمانى را غيبت كند، خداوند متعال تا چهل روز نماز و روزه او (عباداتش) را قبول نمى كند مگر آنكه غيبت شونده، او را عفو كند.

جامع الاخبار فصل ۱۱۰ ص ۱۶۸

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

انَّ عذاب القبر من النميمه و الغيبه و الكذب.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

عذاب قبر از سخن چينى و غيبت و دروغ است.

جامع الاخبار فصل ۱۱۰ ص ۱۶۸-۱۶۹

قال على عليه السلام:

مستمع الغيبه كقائلها.

حضرت على عليه السلام فرمودند:

شنونده غيبت مثل غيبت كننده است.

غرر و درر / ۲۷۴

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

مَنْ أَلْقَى جِلْبَابَ الْحَيَاءِ لَاغِيْبَهُ لَهُ.

پيامبر اكرم صلى الله عليه و آله فرمودند:

كسى كه پرده حيا را پاره كرد، غيبت او اشكال ندارد.

تحف العقول / ٤٥

ص: ٢٤٣

فصل ششم: صفات متقابل

بخشی از رفتارهایی که می توانستیم در فصول پیش تحت عناوین «صفات حسنه و مذمومه» بیاوریم در این فصل آورده ایم تا با کنار هم نهادن زشت و زیبا، فهم معنا، و انتخاب راه، راحت تر باشد.

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

عدل ساعه خير من عباده ستين سنه.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

يك ساعت عدالت، بهتر از شصت سال عبادت است.

جامع الاخبار فصل ۷۵ ص ۱۳۶

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

بالعدل قامت السموات و الارض.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمودند:

به واسطه عدالت است که آسمان ها و زمین سر جای خود ایستاده اند.

اخلاق ناصری ۱۱۱/

قال ابو عبدالله عليه السلام:

العدل أحلى من الشهد و الين من الزبد و أطيب ريحاً من المسك.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

عدالت، از عسل شیرین تر، از کره نرم تر، و از مشک خوشبو تر است.

کافی ۳/۲۱۷

قال ابو عبدالله عليه السلام:

العدل أحلى من الماء يصبیه الظمآن، ما أوسع العدل اذا عمل فيه و ان قلّ.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

ص: ۲۴۴

عدالت، از آبی که به تشنه رسد شیرین تر است و چه وسیع است عدالت، هرگاه به آن عمل شود اگر چه در موضوع کوچکی باشد.

کافی ۳/۲۱۸

قال علی علیه السلام:

من عمل بالعدل حصّن الله ملكه و من عمل بالجور عجل الله هلكه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس (از پادشاهان و فرماندهان و رؤسا) به عدل و داد عمل کند خدای تعالی هم دولت او را در حصار امن خود نگاه دارد، و هر کس ستم نماید به زودی او را هلاک گرداند.

غرر و درر حدیث ۸۷۲۲، فهرست غرر ص ۲۳۹

قال ابو عبدالله علیه السلام:

انّ اعظم الناس حسره يوم القيامة من وصف عدلاً ثم خالفه إلى غیره.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

به درستی که بزرگترین مردم در روز قیامت از جهت حسرت، کسی است که توصیف عدالت کند اما عمل به غیر آن نماید (یعنی گفتارش عدالت و کردارش ظلم باشد).

بحار الانوار ۲/۵۵ حدیث ۲۹

من وصایا الرسول صلی الله علیه و آله:

یا علی افضل الجهاد من اصبح ولا یهتم بظلم احد.

از وصایای پیامبر صلی الله علیه و آله به امیرالمؤمنین علیه السلام این است:

ای علی! بهترین جهاد برای انسان این است که چون صبح کرد (و وارد جامعه شد) همّتش این باشد که به هیچ فردی ستم روا ندارد (و به حقوق احدی تجاوز نکند).

مواظ صدوق ۳/

عن ابي عبدالله عليه السلام قال:

انّ الله (عزوجلّ) يبغض الغنى الظلوم.

ص: ٢٤٥

امام صادق علیه السلام فرمودند:

به راستی که خدای (عزوجل) شخص ثروتمند ستم پیشه را دشمن دارد.

عقاب الاعمال / ۶۲۴

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

لَمَّا حَضَرَتْ عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ الْوَفَاةَ ضَمَّنِي إِلَى صَدْرِهِ ثُمَّ قَالَ يَا بَنِي أَوْصِيكَ بِمَا أَوْصَانِي بِهِ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ حَضَرَتْهُ الْوَفَاةُ وَبِمَا ذَكَرَ ابْنُ أَبِيهِ أَوْصَاهُ بِهِ: يَا بَنِي آيَاكَ وَظَلَمَ مِنْ لَا يَجِدُ عَلَيْكَ نَاصِرًا إِلَّا اللَّهَ.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند:

پدرم _ حضرت سجاد علیه السلام _ در حال احتضار مرا در آغوش گرفته و فرمود: فرزندم! آنچه را که پدرم در ساعات آخر عمرش بر من وصیت کرد و یادآور شد که پدرش نیز همین وصیت را به او نموده است، به تو وصیت می کنم: فرزندم، مبادا بر کسی که جز خدا یار و یابوری ندارد، ستم کنی.

خصال / ۱ باب ۱، ص ۱۶، حدیث ۵۹

عن زراره عن ابی جعفر علیه السلام قال:

ما احد يظلم بمظلمه الا اخذه الله بها في نفسه و ماله. فاما الظلم الذي بينه و بين الله (عزوجل) فاذا تاب غفر الله له.

زراره از امام باقر علیه السلام نقل می کند که فرمودند:

هیچکس نیست که به کسی ستمی کند مگر آنکه خداوند او و مالش را دچار همان ستم نماید. اما ستمی که میان او و خداوند (عزوجل) است (و حق فرد دیگری در میان نیست) در صورت توبه، خداوند او را بیامرزد.

عقاب الاعمال / ۶۲۲

عن جعفر بن محمد علیه السلام قال:

من ارتكب احداً بظلم بعث الله (عزوجل) علیه من يظلمه بمثله او علی ولده او علی عقبه من بعده.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس نسبت به دیگری مرتکب ظلمی شود، خداوند کسی را گمارد که

همانند آن ستم را دربارهٔ خودش، فرزندش یا فرزند فرزندش انجام دهد (یعنی غیر از عذاب آخرت، عکس العمل کار خویش را در همین دنیا خواهد دید).

عقاب الاعمال / ۶۲۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ثلاثة من الذنوب تعجل عقوبتها و لا تؤخر الى الآخرة: عقوق الوالدين و البغى على الناس و كفر الاحسان.

حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

سه عمل است که مجازات آنها در همین دنیا هم دامن گیر عاملین آن می شود: عاق والدین، ستم بر مردم، و کفران نعمت احسان دیگران

سفینه البحار / ۱/۹۰

قال علی علیه السلام:

كونا للظالم خصماً و للمظلوم عوناً.

حضرت علی علیه السلام به حسنین وصیت نمود که:

دشمن ظالم و یاور مظلوم باشید.

نهج البلاغه / ۹۷۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يقول الله (عزوجل): اشتد غضبي على من ظلم من لا يجد ناصرًا غيري.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

خداوند (عزوجل) می فرماید: خشم من بر کسی زیاد می شود که بر بنده ای ظلم کند که یآوری غیر از من سراغ نداشته باشد.

بحار / ۷۵/۳۱۱ حدیث ۱۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اتقوا الظلم فإنه ظلمات يوم القيامة.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از ستمگری بپرهیزید که ستمگری، همان تاریکی های روز رستاخیز است.

ص: ۲۴۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

انصر اخاك ظالماً او مظلوما: ان يك ظالماً فاردده عن ظلمه و ان يك مظلوماً فانصره.

حضرت رسول الله صلى الله عليه و آله فرمودند:

برادرت را یاری کن، چه ستمگر باشد چه ستمدیده. اگر ستمگر است او را از ستم بازدار و اگر ستم دیده است او را یاری کن.

نهج الفصاحه ۱۱۱/

قال على عليه السلام:

وَ اللَّهُ لَوْ أُعْطِيَ الْأَقَالِيمُ السَّبْعَ بِمَا تَحْتَ أَفْلَاكِهَا عَلَى أَنْ أُعْصِيَ اللَّهُ فِي نَمَلِهِ أَسْلُبُهَا جَلَبَ شَعِيرِهِ مَا فَعَلْتُهُ وَإِنَّ دُنْيَاكُمْ عِنْدِي لِأَهْوَنُ مِنْ وَرَقَةٍ فِي فَمٍ جَرَادَةٍ تَقْضُمُهَا مَا لِعَلِيٍّ وَ لِنَعِيمٍ يَفْنَى وَلَذَلِكَ لَا تَبْقَى نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ سُبَاتِ الْعَقْلِ وَ قُبْحِ الزَّلَلِ وَ بِهِ نَسْتَعِينُ.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

سوگند به خدا، اگر هفت اقلیم را با هر چه در زیر آسمان های آنها است به من دهند برای اینکه خدا را تا این اندازه نافرمانی کنم که پوست جوی را از دهان مورچه ای بگیرم، نمی کنم. و یقیناً دنیای شما نزد من پست تر است از برگی که در دهان ملخی باشد که آن را می جود، علی را چه کار است با نعمتی که از دست می رود؟ و خوشی که بر جا نمی ماند؟! از خواب عقل و از زشتی لغزش به خدا پناه می بریم و در جمیع حالات از او یاری می جوئیم.

نهج البلاغه (فیض الاسلام) خطبه ۲۱۵ ص ۷۱۴

توضیح

حضرت علی علیه السلام در این خطبه پس از ذکر سرگذشت برادرش عقیل که یک من گندم از بیت المال درخواست نموده بود، فرمودند: و شگفت تر از سرگذشت عقیل این است که شبی شخصی نزدمان آمد با ارمغانی در ظرفی سربسته و حلوائی که آن را دشمن

ص: ۲۴۸

داشته و به آن بدین بودم به طوری که گویا با آب دهن یا قی مار خمیر شده بود.

به او گفتم: آیا این هدیه است یا زکات است یا صدقه؟ زکات و صدقه بر ما اهل بیت حرام است.

گفت: صدقه و زکات نیست بلکه هدیه است.

پس گفتم: مادرت در سوگ تو بگرید، آیا از راه دین خدا (و منظور باطلی که داری) آمده ای مرا بفریبی؟ آیا نفهمی یا دیوانه؟ یا اینکه سخن های بیهوده می گوئی؟ سوگند بخدا اگر هفت اقلیم...

و ضمن فرمانی که به محمد بن ابی بکر _ فرماندار مصر _ فرستاد فرمودند: ای محمد! فراموش مکن که خداوند بزرگ، ستم را هر چه کوچک باشد بزرگ می داند و هر بیداد که خُرد به نظر آید، کلان کیفر کند.

عن ابی جعفر علیه السلام:

كان عليّ عليه السلام كلّ بكرة يطوف في أسواق الكوفة سوقاً سوقاً... فينادي: و تناهوا عن الكذب و اليمين و تجافوا عن الظلم.

امام باقر علیه السلام فرمود:

حضرت علی علیه السلام هر روز صبح در بازارهای کوفه قدم می زد و اهل بازار را به مواظب گرانبها و سودمند نصیحت می نمود از جمله می فرمودند: از دروغ، قسم و ظلم جداً پرهیزید.

بحار ۱۰۳/۹۴ حدیث ۱۰

فی بعض الاخبار:

عدل الحاكم يوماً يعادل عباده العابد خمسين سنة.

در بعض اخبار وارد شده:

عدالت یک روز حاکم برابر است با عبادت پنجاه سال عابد.

لنالی ۲/۱۸۴

قال علی علیه السلام:

افه العمران من جور السلطان.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

خرابی هر محلّ آباد از جور و ستم پادشاه می باشد.

معراج السعاده / ۲۷۴

ص: ۲۴۹

قال النبي صلى الله عليه وآله:

بالظلم زوال كل نعمه.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

در اثر ظلم و ستم، هر نعمتی زائل شده و از بین خواهد رفت.

غوالی الدرر / کلمه ۲۶

قال علی علیه السلام:

من ظلم رعیته نصر أعدائه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هر کس بر رعیت و ملت خود ظلم کند (در واقع) دشمنان خود را یاری کرده است.

معراج السعاده / ۲۷۴

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

أحبّ الناس يوم القيامة و أقربهم الى الله مجلساً امام عادل

و أنّ ابغض الناس الى الله و أشدهم عذاباً امام جائر.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

روز قیامت از همه محبوب تر و نزدیک تر در نزد خدا، پیشوای دادگر

و از همه منفورتر که عذابش شدیدتر باشد، پیشوای ستمگر است.

بحار ۷۵/۳۵۱ حدیث ۵۹

قال ابوالحسن علیه السلام لعلی بن یقطين:

کفّاره عمل السلطان الاحسان الى الاخوان.

حضرت کاظم علیه السلام به علی بن یقطين فرمود:

کفّاره و جبران کار برای سلطان، نیکی به برادران دینی است.

تحف العقول / ۴۱۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

عفو الملك ابقى للملك.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

چشم پوشی و بخشش پادشاه سبب دوام پادشاهی وی خواهد شد.

ص: ۲۵۰

قيل:

الملك يبقى بالعدل مع الكفر و لا يبقى بالجور مع الايمان.

گفته شده:

مُلك و مملكت با عدالت (اگرچه) همراه با كفر باقى مى ماند ليكن با ظلم و ايمان باقى نخواهد ماند.

جامع الاخبار فصل ۷۵ ص ۱۳۶

پایداری به عدل و داد بود

ظلم و شاهی چراغ و باد بود

قال على عليه السلام:

يوم المظلوم على الظالم أشد من يوم الظالم على المظلوم.

حضرت على عليه السلام فرمودند:

روز ستم کشیده بر ستمگر سخت تر است از روز ستمگر بر ستم کشیده. (زیرا مدت ستمگری ستمگر در دنیا، چند روزی بیش نیست و پایان آن هویداست ولی کیفر او در قیامت، آتش جاوید است).

نهج البلاغه / ۱۱۹۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اتق دعوه المظلوم فانما يسئل الله تعالى حقه و ان الله تعالى لا يمنع ذاق حقه.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمودند:

از نفرین مظلوم بپرهیز، زیرا او حق خویش را از خدای تعالی می خواهد، و خداوند متعال هم حق را از حق دار دریغ نمی دارد.

نهج الفصاحه / ۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ایاکم و دعوه المظلوم و ان کان من کافر فانه لیس فیها حجاب من دون الله.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

از نفرین ستمدیده پرهیزید هر چند کافر باشد؛ چرا که بین آن نفرین و خدای تعالی، هیچ مانع و حجابی وجود ندارد.

نهج الفصاحه / ۲۰۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ص: ۲۵۱

طوبى لمن طاب خلقه و طهرت سجيته و صلحت سريره و حسنت علانيته و انفق الفضل من ماله و أمسك الفضل من كلامه و أنصف الناس من نفسه.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

خوشا به حال کسی که اخلاقش نیکو، و رفتارش خوب، نیتش پاک، باطنش پاک و ظاهرش پاکیزه، و مازاد بر احتیاج خود را از اموالش انفاق کند، و زبانش را از گفتارهای ناروا نگاهدارد و با مردم مطابق انصاف و عدالت رفتار نماید.

بحار ۶۹/۴۰۰ روایت ۹۴

قال رسول الله عليه السلام:

يا على ما كرهته لنفسك فاكروهه لغيرك و ما احببته لنفسك فاحببه لأخيك تكن عادلاً في حكمك مُقسطاً في عدلك محيياً في اهل السماء مودوداً في صدور اهل الارض فاحفظ وصيتي ان شاء الله تعالى.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله به على عليه السلام فرمودند:

آنچه برای خود نمی پسندی برای دیگران هم میسند و آنچه خود می خواهی، برای برادرت هم بخواه. در قضاوت عادل باش، و در عدالت، قسط را رعایت کن. (۱) (اگر چنین بودی) محبوب اهل آسمان می شوی و در دل های اهل زمین جا می گیری. پس در حفظ سفارشم بکوش _ ان شاء الله تعالى _ .

مدینه البلاغه ۱/۴۴۳

قال على عليه السلام:

يا كميل! لا تطرق ابواب الظالمين للاختلاط بهم و الاكتساب معهم و اياك ان تطيعهم و ان تشهد في مجالسهم بما يسخط الله عليك و اذا اضطررت الى حضورهم فداوم ذكر الله و التوكل عليه و استعد بالله من شرورهم و اطرق عنهم و انكر بقلبك فعلهم و اجهر بتعظيم الله تسمعهم فانك بهم تؤيد و تكفي شرمهم.

حضرت على عليه السلام به كميل فرمودند:

ص: ۲۵۲

۱- از نظر لغوی، قسط بالاتر از عدل است.

از رفتن به درب خانه ستمگران برای آمیزش با آنها و کسب با ایشان، خودداری کن. مبدا آنها را اطاعت کنی. و در مجالس ایشان حاضر نشو که مورد غضب و خشم خدا قرار گیری، و در صورتی که ناچاری در مجالس آنها حاضر شوی همیشه به یاد خدا باش و همواره بر او توکل کن و از شرشان به او پناه ببر. و در پیشگاه آنها، سکوت اختیار کن، و کار آنها را در دل انکار کن و خداوند را آشکارا به عظمت یاد کن تا به گوش آنها برسانی که در این صورت آنها از تو می ترسند و شر آنها به تو نخواهد رسید.

بحار ۷۷/۲۶۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اياكم و ابواب السلطان و حواشيها فان اقربكم من ابواب السلطان و حواشيها بعدكم من الله تعالى و من اثر السلطان على الله (عزوجل) اذهب الله عنه الورع و جعله حيراناً.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

برحذر باشید از اینکه کارگزار و یا کارمند شخص ستمگری باشید چرا که هر چه شما به منازل فرد ستمگر و حاشیه های آن نزدیک تر باشید، از خداوند متعال دورتر خواهید بود و آن کسی که خواست ستمگر را بر خواست خدای (عزوجل) مقدم دارد، خداوند نیز پارسائی فراوان را از دل او ببرد و او را حیران واگذارد.

عقاب الاعمال / ۵۹۴

قال النبي صلى الله عليه و آله:

ثلاثة تقسى القلب: استماع اللهو و طلب الصيد و اتیان باب السلطان.

پیغمبر اکرم صلى الله عليه و آله فرمودند:

سه چیز موجب قساوت قلب است: گوش دادن به موسیقی و شهویات، صیادی و شکار، و درباری شدن برای سلاطین و حکمرانان.

الاثنی عشریه / ۹۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

ص: ۲۵۳

من طلب رضی مخلوق بسخط الخالق سلط الله (عزوجل) علیه ذلك المخلوق.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که با خشم خدا، رضایت مخلوق را طلب کند، خداوند همان بنده را بر او مسلط می کند.

تحف العقول / ۵۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من ارضی سلطاناً بما یسخط الله خرج من دین الله.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که سلطانی را راضی کند به آنچه که خداوند را به غضب در می آورد، چنین کسی از دین خدا خارج شده است.

تحف العقول / ۵۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا طاعه لمخلوق فی معصیه الخالق.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

اطاعت مخلوق در جائی که موجب خشم خداوند متعال باشد، جائز نیست.

مواعظ صدوق / ۵۵

عن عبدالله بن سنان عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من عذر ظالماً بظلمه سلط الله تعالی من یظلمه فان دعا لم یستجب له و لم یأجره الله علی ظلامته.

عبدالله بن سنان گوید که امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس برای تبرئه ستمکار نسبت به ظلمی که به دیگران نموده، عذر تراشی کند (و در رفع سرزنش و دفع ملامت او بکوشد)، پروردگار متعال کسی را بر او مسلط سازد که به او ستم کند و هر چه دعا کند (از جمله برای نجات خودش) مستجاب نفرماید و پاداشی در برابر آن ظلمی که کشیده به او ندهد.

عقاب الاعمال / ۶۲۵

قال النبي صلى الله عليه وآله:

العلماء امناء الرسل ما لم يخالطوا السلطان فاذا فعلوا ذلك فقد خانوا الرسل فاحذروهم واعتزلوهم.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

علماء، امانت داران پیامبرانند تا زمانی که با سلاطین آمیزش نکنند و هرگاه با سلاطین مرتبط شوند نسبت به پیامبران خیانت کرده اند، پس از آنها بترسید و از ایشان دوری نمائید.

لثالی ۵/۱۸۷

قال النبي صلى الله عليه وآله:

الظلمه و اعوانهم فى النار.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند:

ستمگران و یاورانشان در جهنمند.

غوالی الدرر / کلمه ۱۷

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

إذا كان يوم القيامة نادى مناد: این الظلمه و اعوانهم و من لاق لهم دواه او ربط لهم كيساً او مدّ لهم مدّه قلم فاحشروهم معهم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

چون روز قیامت شود منادی حق ندا دهد: کجایند بیدادگران و کمک کاران آنها و آنها که برای ایشان دواتی ليقه کردند و یا سرکیسه و جوالی را برای آنها ریسمان بستند یا قلمی را تراشیدند، پس همه آنها را با ظالمان، یک جا محشور کنید (مراد آن است که هر کس به هر نحو ستم کاران را اعانت کند؛ با آنها در کیفر شریک خواهد بود).

عقاب الاعمال / ۵۹۳

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

مَنْ أَعَانَ ظَالِمًا سَلَّطَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس ستمگری را یاری کند خداوند همان ستمگر را بر او مسلط گرداند.

نهج الفصاحه ۶۰۲/

کان علی علیه السلام یقول:

العامل بالظلم و المعین علیه و الراضی به شرکاء ثلاثه.

حضرت علی علیه السلام می فرمود:

ستمکار، یاری کننده اش، راضی بر ستمش هر سه با هم (در ظلم) شریکند.

خصال ۱/ باب ۳، ص ۱۰۷، حدیث ۷۲

خیاطی از معصوم سؤال نمود که من لباس های سلطان را دوخته ام آیا من از اعوان ظلمه هستم؟

معصوم در جواب فرمود: شما (خود) از ظلمه هستید نه اعوان ظلمه (همکاران ستمکاران)، و آن کسی که به تو نخ و سوزن فروخته از اعوان ظلمه می باشد.

البته، مجالست با ظلمه در حال ضرورت شرعیه (نه زیادت) اشکال ندارد.

لئالی ۵/۱۸۶

قال ابو عبدالله علیه السلام:

من مشی الی ظالم لیعینه و هو یعلم انه ظالم فقد خرج من الاسلام.

حضرت صادق علیه السلام فرمود:

کسی که برای کمک به ظالم نزد او برود، در حالی که می داند او ظالم و ستمگر است چنین کسی از اسلام خارج است.

لئالی ۵/۱۸۵

و نیز گفته شده که:

کسی که از ظالم طرفداری کند، خداوند ظالمی را بر او مسلط خواهد کرد و دعایش مستجاب نخواهد شد و مظلومیت او اجری نخواهد داشت.

قال علي عليه السلام:

إذا قدرت على عدوك فاجعل العفو عنه شكراً للقدره عليه.

ص: ٢٥٦

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هرگاه بر دشمن دست یافتی، بخشش و گذشت از او را شکر و سپاس توانائی بر او قرار ده.

نهج البلاغه / ۱۰۹۲

قال علی علیه السلام:

العفو زکاه الظفر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

گذشت، زکات پیروزی است.

غرر و درر حدیث ۳۵۷، فهرست غرر ص ۲۵۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

علیکم بالعفو فان العفو لایزید العبد الا عزاً فتعافوا یعزکم الله.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

بر شما باد به «گذشت» (از بدی های مردم) زیرا چشم پوشی و گذشت جز عزت بر بنده نیفزاید، پس نسبت به یکدیگر گذشت داشته باشید تا خداوند به شما عزت دهد.

کافی ۳/۱۶۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی من لم یقبل من متعذراً صدقاً کان او کاذباً لم ینل شفاعتی.

و قال رسول الله صلی الله علیه و آله: ألا انبئکم بشر الناس؟ قالوا: بلی یا رسول الله. قال: من أبغض الناس و أبغضه الناس. ثم قال: ألا انبئکم بشر من هذا؟ قالوا: بلی یا رسول الله. قال: الذی لایقبل عثره و لایقبل معذره و لایغفر ذنباً.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که از متعذر، قبول عذر نکند خواه در عذرخواهی راستگو باشد یا دروغگو، به شفاعت من نائل نخواهد شد. و فرمود: آیا شما را به بدترین مردم خبر نکنم؟ مردم عرض کردند: بلی یا رسول الله. فرمود: کسی که

نسبت به مردم بَغض داشته باشند و مردم هم، او را دشمن دارند. سپس فرمود: آیا شما را به بدتر از او خبر ندهم؟ عرض کردند: بلی یا رسول الله. فرمود: کسی که از لغزش دیگری صرفنظر نکند و عذر معذرت خواه را نپذیرد و گناه کسی را نیامرزد و عفو نکند.

لنالی ۲/۱۸۲

قال ابو عبدالله عليه السلام:

من لم يملك غضبه لم يملك عقله.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

کسی که قوه غضب خود را مالک نباشد، عقل خود را مالک نیست.

معراج السعاده ۱۳۱/

قال الصادق عليه السلام:

الغضب مفتاح كل شرّ.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

غضب کلید هر بدی است.

جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

الغضب يفسد الايمان كما يفسد الخل العسل.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

غضب ایمان را فاسد می گرداند چنانکه سرکه، عسل را فاسد می کند.

جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

قال علي عليه السلام:

احذر الغضب فإنه نار محرقه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بپرهیز از خشم، چرا که آن، آتشی است سوزاننده.

غرر و درر ۸۴/

قال علی علیه السلام:

ایاک و الغضب فاوله جنون و اخره ندم.

ص: ۲۵۸

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

از غضب و خشم دوری کن زیرا اول آن دیوانگی و آخر آن پشیمانی است.

غرر و درر ۹۶/

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

انّ الصبر و حسن الخلق و البرّ و الحلم من أخلاق الأنبياء.

حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند:

شکیبائی، خوش خوئی، نیکوکاری و بردباری از اخلاق پیغمبران است.

جامع الاخبار ۱۳۶/، بحار الانوار ۷۱/۹۲

قال علی علیه السلام:

آله الریاسه سعه الصدر.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

ابزار ریاست و سروری، فراخی سینه (تحمل سختی ها و شکیبائی در کارها) است.

نهج البلاغه ۱۱۶۹/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ان الغضب جمره فی قلب ابن آدم... فمن وجد من ذلك شيئاً فلیصق خده بالأرض.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

غضب، آتشی است که در قلب فرزند آدم افروخته می شود. هر کس چنین حالتی در خود یافت، (بلافاصله) گونه اش را به زمین برساند در پیشگاه خدای تعالی سجده کند.

بحار الانوار ۷۳/۲۷۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

يا على لاتغضب فاذا فاقعد و تفكر فى قدره الرب على العباد و حلمه عنهم.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمودند:

ص: ٢٥٩

ای علی! غضب مکن و چنانچه غضب عارض تو شد بنشین و دربارہ عظمت قدرت خداوند متعال بر بندگان فکر کن، و بیندیش که (با وجود این قدرت) چگونه بر اساس حلم با آنان رفتار می کند.

بحار الانوار ۷۷/۶۷

عن ابی جعفر علیہ السلام قال:

ایما رجل غضب و هو قائم فیجلس فانه یذهب عنه رجس الشیطان و ان کان جالساً فلیقم.

حضرت باقر علیہ السلام فرمودند:

هر مردی که غضب کند در حالتی که ایستاده باشد، پس بنشیند و اگر نشسته است پس بایستد.

جامع الاخبار فصل ۱۲۵ ص ۱۸۳

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

شجاع کسی است که بتواند در وقت غضب، خود را نگاه دارد.

حضرت علی علیہ السلام فرمودند:

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله برای این دنیا هرگز به غضب نمی آمد ولی هرگاه برای حق غضبناک می شد تا یاری حق نمی رسید غضب او تسکین نمی یافت.

معراج السعاده ۱۴۰/

قال ابو عبدالله علیہ السلام:

ثلاث من کن فیہ زوجه الله من الحور العین کیف شاء: کظم الغیظ، و الصبر علی السیوف لله (عزوجل)، و رجل اشرف علی مال حرام فترکه لله (عزوجل).

حضرت صادق علیہ السلام فرمودند:

کسی که دارای سه صفت باشد، خداوند متعال هرگونه بخواهد از حورالعین به او تزویج فرماید:

۱. به هنگام ناراحتی، خشم خود را فرو ببرد.

۲. در وقت جنگ، به خاطر خدای (عزوجل) بر جهاد شکیبا باشد.

۳. آنگاه که بر مال حرامی دست یافت، به جهت تقرب به خدای (عزوجلّ)، در آن مال تصرف ننماید.

ص: ۲۶۰

الاثنی عشریه / ۱۰۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کف غضبه کفّ الله عنه عذابه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که جلو خشم خویش را بگیرد، خداوند متعال عذاب خود را از او باز می دارد.

اخلاق شیبر / ۱۴۶

قال الصادق علیه السلام:

من کفّ غضبه ستر الله عورته.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس جلو خشم خود را بگیرد، خداوند عیب او را می پوشاند.

کافی / باب الغضب، حدیث ۶

قال ابو عبدالله علیه السلام:

ما من عبد کظم غیظاً الا زاده الله (عزوجلّ) عزّاً فی الدنيا و الآخرة.

امام صادق علیه السلام فرمود:

هر بنده ای که خشم خود را فرو نشاند خداوند (عزوجلّ)، عزت او را در دنیا و آخرت زیاد خواهد کرد.

لالی / ۲/۱۵۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کظم غیظاً و هو یقدر علی أن ینفذه دعاه الله یوم القیامه علی رؤس الخلیق حتی یخیر من ای الحور شاء.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

کسی که غیظ (خود) فرونشاند در حالی که قدرت اعمال غیظ خود را داشته باشد، خداوند متعال در روز قیامت او را در

حضور خلائق مخیر می فرماید که هر کدام از حورالعین را که خواسته باشد انتخاب نماید.

لاکی ۲/۱۵۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من کظم غیظا و هو یقدر علی انفاذه و حلم عنه اعطاه الله أجر شهید.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص: ۲۶۱

شخصی که خشمگین شده و با وجود قدرت بر اجراء غیظش، خشم خویش را فرو برد و (نسبت به اعمال غیظ خود) بردباری پیشه کند، خداوند اجر و ثواب شهید را به او عطا می کند.

وسائل الشیعه ۸/۵۲۵ حدیث ۱۲

حضرت صادق علیه السلام روزی غلامی را پی شغل و کاری فرستاد و آن غلام دیر کرد. آن حضرت در پی او تشریف فرما شده و دیدند که در مکانی خوابیده. حضرت بر بالین او نشست و او را باد زدند تا بیدار شد. سپس به او فرمود:

ای غلام، به خدا قسم این قدر اختیار نداری که شب و روز بخوابی! شب از تو است و روز از ما.

کافی ۳/۱۷۶

این عمل امام یک دستور اخلاقی و سرمشق برای زندگی ما می باشد که با کوچکترین ناملامی غضب نکرده و کنترل خود را از دست ندهیم بلکه کفّ نفس کرده بردباری نمائیم.

و علت اینکه حضرت موسی بن جعفر را کاظم علیه السلام گویند این است که با اینکه می دانست بعد از او اشخاصی منکر امامت حضرت امام رضا علیه السلام شده و «واقفیه» را تشکیل می دهند با این حال برایشان کظم غیظ کرده و اظهار مطلب نفرمود.

وسائل الشیعه ۸/۵۲۵

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

لا یدخل الجنة قتات.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

سخن چین داخل بهشت نخواهد شد.

سفینه البحار ۲/۶۱۳

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

ألا انبئکم بشرار کم؟ قالوا: بلی یا رسول الله.

قال: المشاؤون بالنمیمه، المفرقون بین الاحبه، الباغون للبراء المعایب.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

آیا شما را به بدترین خودتان آگاه نکنم؟ گفتند: چرا یا رسول الله.

ص: ۲۶۲

فرمود: آنها که به سخن چینی قدم بردارند، و میان دوستان جدائی افکنند و برای پاگان عیب جوئی کنند.

کافی ۲/۲۷۴ حدیث ۱

قال علی بن الحسین علیه السلام:

اما علمت ان نقله النمیمه هم کلاب النار؟!

حضرت سجاد علیه السلام به شخصی که سخن چینی می نمود فرمودند:

آیا نمی دانی که اشخاص سخن چین، سگ های آتش جهنم اند؟!

ارشاد القلوب / ۱۶۰

قال النبی صلی الله علیه و آله:

من مشی فی صلح بین اثین صلی علیه ملائکه الله حتی یرجع و اعطی اجر ليله القدر.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که به منظور اصلاح بین دو نفر قدم بردارد ملائکه برای او درود می فرستند تا برگردد و اجر شب قدر به او داده خواهد شد.

لئالی ۲/۲۱۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من مشی فی اصلاح بین امراه و زوجها اعطاه الله تعالی اجر الف شهید قتلوا فی سبیل الله حقاً و کان له بكلّ خطوه یخطوها و کلمه فی ذلک عباده سنه قیام لیلها و صیام نهارها.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که برای اصلاح میان زن و شوهری گام بردارد خداوند اجر هزار شهید که در راه حق به قتل رسیده باشند به او عطا فرماید و به هر قدمی که در این راه برداشته باشد یا کلامی که گفته باشد، ثواب عبادت یک سال که تمام شب های آن سال را به عبادت پرداخته باشد و روزهایش را روزه گرفته باشد، برای او ثبت خواهد شد.

عقاب الاعمال / ۶۷۱

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اصلاح ذات البين افضل من عامه الصلوه و الصيام.

رسول خدا صلى الله عليه و آله فرمودند:

آشتی دادن مردم از يك سال نماز و روزه بهتر و بالاتر است.

ثواب الاعمال / ۳۳۱

قال على عليه السلام:

من ملك استأثر.

حضرت على عليه السلام فرمودند:

هر که بر چیزی دست یافت خودرأی می شود (به رأی و اندیشه ی دیگران بی اعتنا می گردد در حالی که معلوم است که در هر کار، حکم چند عقل از حکم یک عقل سودمندتر و شایسته تر است).

نهج البلاغه / ۱۱۶۵

قال على عليه السلام:

من استبدَّ برأيه هلك.

حضرت على عليه السلام فرمودند:

هر کس خود رأی شد هلاک گردید.

غرر و درر / ۲۳۶

قال على عليه السلام:

من شاور الرجال شاركها في عقولها.

حضرت على عليه السلام فرمودند:

کسی که با اشخاص عاقل مشورت کند، در عقل های آنها شریک می گردد.

غرر و درر حدیث ۸۶۵۲، فهرست غرر ص ۱۸۴

قال علی علیه السلام:

شاوَر ذوی العقول تأمن الزلل و الندم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

در کارها با عَقْلًا مشورت کن تا از لغزش و پشیمانی در امان باشی.

ص: ۲۶۴

قال علی علیه السلام:

کن فی الفتنه کابن اللبون لا ظهر فیرکب و لا ضرع فیحلب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

در زمان فتنه و تباہکاری (و اختلاف بین دو گروه باطل) مانند شتر نری باش که دو سالش تمام شده باشد؛ نه توانایی دارد تا بر آن سوار شوند و نه پستانی دارد که از آن شیر بدوشند.

نهج البلاغه ۱۰۸۸/

قال علی علیه السلام:

ثمره التفريط: الندامه و ثمره الحزم: السلامه.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

نتیجه تقصیر و کوتاهی، پشیمانی است و سود احتیاط و دوراندیشی، درستی (رهائی از زیان) است.

نهج البلاغه ۱۱۷۱/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أغفل الناس من لم يتعظ من تغير الدنيا من حال الى حال.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

غافل ترین مردم کسی است که از دگرگونی های دنیا پند نگیرد.

مستدرک سفینه البحار ۸/۵ ماده «غفل»

قال علی علیه السلام:

التجارب علم مستفاد.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

تجربه ها، علمی است که انسان می تواند از آن نتیجه خوب بگیرد.

شرح غرر و درر ۱/۲۶۰، فهرست غرر ۴۲/

قال علی علیه السلام:

انما العاقل من وعظته التجارب.

ص: ۲۶۵

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

عاقل آن است که تجربه های خود و دیگران) او را پند داده باشد.

غرر و درر / ۱۵۰

قال علی علیه السلام:

التدبیر قبل العمل یؤمنک من الندم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

عاقبت اندیشی پیش از عمل، تو را از پشیمانی نگه می دارد.

تحف العقول / ۹۷

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

انّ الله تعالی یحب اذا عمل احدکم عملاً ان یتقنه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند متعال دوست دارد که هر گاه یکی از شما دست به کاری زند، آن را محکم انجام دهد.

نهج الفصاحه / ۱۵۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

العباده سبعون جزء افضلها طلب الحلال.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

عبادت، هفتاد جزء است بالاترین و بزرگترین آن، کسب حلال است.

ثواب الاعمال / ۳۹۹

قال الرضا علیه السلام:

اذا كان الرجل معسراً يعمل بقدر ما يقوت به نفسه و اهله لا يطلب حراماً فهو كالمجاهد في سبيل الله.

امام رضا علیه السلام فرمود:

هرگاه شخص تهیدست برای تأمین مایحتاج خود و خانواده اش از راه حلال، کار کند همچون مجاهد در راه خدا خواهد بود.

لثالی ۳/۲۷۷

ص: ۲۶۶

قال علي عليه السلام:

انّ أعظم الحسرات يوم القيامة حسره رجل كسب مالا في غير طاعه الله فورثه رجل فانفقه في طاعه الله سبحانه فدخل به الجنة و دخل الاول به النار.

حضرت علي عليه السلام فرمودند:

بزرگترین پشیمانی های روز قیامت، افسوسِ مردی است که از راه حرام، کسب دارایی نموده و دیگری آن را به ارث برد و در اطاعت خدا به کار گیرد و به سبب آن (کار حرام) داخل بهشت گردد در حالی که آن به دست آورنده دارایی حرام به سبب آن در داخل آتش بیفتد.

نهج البلاغه / ۱۲۸۶

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

من کسب مالا من غیر حلّ سلط الله علیه البئاء و الماء والطين.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هر کس مالی از راه حرام به دست آورد خداوند تعالی بنائی و آب و گل کاری را بر او مسلط می سازد.

خصال / ۱ باب ۳، ص ۱۵۹، حدیث ۲۰۵

قال النبی صلی الله علیه و آله:

شرّ المكاسب کسب الربا.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

بدترین کسب ها کسب ربا است.

لنالی ۳/۱۸۷

عن علی بن ابی طالب علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله قال فی وصیته له:

یا علی الربا سبعون جزء فایسرها مثل أن ینکح الرجل امّه فی بیت الله الحرام.

یا علی درهم ربا اعظم من سبعین زنيه کلها بذات محرم فی بیت الله الحرام.

رسول خدا صلی الله علیه و آله ضمن وصیتی به علی علیه السلام فرمودند:

یا علی، ربا هفتاد جزء است، آسان ترین آن مثل این است که کسی با مادر خود در حریم خانه کعبه عمل جنسی انجام دهد. یا علی، یک درهم

ص: ۲۶۷

ربا از هفتاد زنا که شخص با محرم خود در حریم خانه کعبه انجام دهد، بزرگ تر است.

خصال ۲/ باب ۷۰، ص ۵۸۳، حدیث ۸

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

الراشى والمرتشى فى النار.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

رشوه دهنده و رشوه گیرنده، هر دو در آتش جهنم اند.

نهج الفصاحه ۴۷۷/

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

لعن الله الراشى والمرتشى و الذى يمشى بينهما.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

خداوند، رشوه دهنده و رشوه گیرنده و واسطه بین این دو (دلال) را لعنت کرده است.

نهج الفصاحه ۳۷۶/

قال على عليه السلام:

الهم نصف الهرم.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

اندوه نیمی از سبب پیری است.

خصال ۲/۶۲۰ (حدیث اربعمائه)

عن عنبسه العابد قال:

سمعت ابا عبد الله □ يقول: كثره الضحك تذهب بماء الوجه.

عنبسه عابد گوید:

شنیدم حضرت صادق علیه السلام می فرمود: خنده بسیار، آبرو را می برد.

کافی ۲/۶۶۴ حدیث ۱۱

قال علی علیه السلام:

من کثر ضحکه مات قلبه.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

ص: ۲۶۸

بسیار خندیدن، دل را می میراند.

شرح غرر و درر ۵/۱۹۴

قال علی علیه السلام:

خیر الضحک التبسم.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

بهترین نوع خنده، تبسم (خنده با لب و بدون قهقهه) است.

غرر و درر ۱۶۹/

عن الفضل بن ابی قره عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

ما من مؤمن الا و فیه دعابه. قلت: و ما الدعابه؟ قال: المزاح.

فضل بن ابی قره گوید: امام صادق علیه السلام فرمود:

هیچ مؤمنی نیست جز اینکه در او «دعابه» هست. پرسیدم: دعابه چیست؟ فرمود: مزاح.

کافی ۲/۶۶۳ حدیث ۲

قال الحسین بن علی علیه السلام:

البخیل من بخل بالسلام.

حضرت سیدالشهداء علیه السلام فرمودند:

بخیل کسی است که از سلام کردن بخل ورزد.

تحف ۲۴۸/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

خصلتان لا یجتمعان فی مؤمن: البخل و سوء الظن بالرزق.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو صفت در مؤمن یافت نشود: بخل و گمان بد به اینکه رزق به او نخواهد رسید.

مدینه البلاغه ۲/۴۹۹

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

خصلتان لا يجتمعان في مؤمن: الشحّ و سوء الخلق.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دو صفت در مؤمن نباشد: بخل و بدرفتاری.

مدینه البلاغه ۲/۴۹۹

ص: ۲۶۹

قال علي عليه السلام:

أفقر الناس من قتر علي نفسه مع الغنى والسعه و خلفه لغيره.

حضرت علي عليه السلام فرمودند:

مستمندترین مردم کسی است که با وجود داشتن مال و وسعت روزی، بخل ورزیده و بر خود تنگ می گیرد (آنگاه بمیرد) و مال را برای دیگری به ارث گذارد.

شرح غرر و درر ۲/۴۷۳، فهرست غرر ۲۹/

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

لیس لبخیل حبیب.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

برای شخص بخیل، دوست وجود ندارد.

شرح غرر و درر ۵/۷۸

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

أقل الناس راحه البخیل.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کمترین مردم از حیث استراحت، اشخاص بخیلند.

نهج الفصاحه ۸۱/ کلمه ۴۳۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

الجنة دار الاسخياء.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بهشت خانه اشخاص سخی است.

جامع الاخبار فصل ٦٩ ص ١٢٨

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

الرجال اربعة: سخي و كريم و بخیل و لثيم.

فالسخي الذي يأكل و يعطى، و الكريم الذي لا- يأكل و يعطى؛ و البخیل الذي يأكل و لا يعطى، و اللثيم الذي لا يأكل و لا يعطى.

حضرت رسول صلى الله عليه وآله فرمودند:

ص: ٢٧٠

مردم چهاردسته اند: سخی، کریم، بخیل و لئیم. اما «سخی»، هم خود می خورد و هم به دیگران می بخشد، و (از او بهتر) «کریم» که خود نمی خورد ولی به دیگران می بخشد؛ و «بخیل» فقط در فکر استفاده شخصی خود است و به هیچکس بهره ای نمی رساند و (از او بدتر) «لئیم» که نه خودش از آنچه خداوند عطا کرده استفاده می کند و نه به دیگری نفعی می رساند.

جامع الاخبار فصل ۶۹ ص ۱۲۹

قال الرضا عليه السلام:

السخی قریب من الله قریب من الجنة قریب من الناس. والبخیل بعید من الله بعید من الجنة بعید من الناس.

امام رضا علیه السلام فرمود:

شخص بخشنده به خدا و مردم و بهشت نزدیک است. و بخیل، از خدا و مردم و بهشت دور است.

سفینه البحار ۱/۶۰۷

روی:

انه قيل للامام الرضا عليه السلام: ما حدّ السخاء؟ قال: تخرج من مالك الحق الذي اوجبه الله عليك فتضعه في موضعه.

روایت شده که:

به خدمت امام رضا علیه السلام عرض شد: حد سخاء چیست؟ فرمودند: اینکه از مال خود، حقی را که خداوند بر تو واجب کرده، خارج نمائی و آن را در موضع خود قرار دهی.

سفینه البحار ۱/۶۰۷

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

البخیل لا یدخل الجنة و السخی لا یدخل النار.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

بخیل داخل بهشت نشود و سخی در جهنم وارد نشود.

سراج القلوب/۱۳۳

قال علی علیه السلام:

من جاد ساد.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که جود ورزید، بزرگ شد.

معراج السعاده ۲۲۹/

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

الصدق يهدى الى البر والبر يهدى الى الجنة، والكذب يهدى الى الفجور والفجور يهدى الى النار.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

راستگوئی هدایت می کند به سوی خوبی، و خوبی هدایت می کند به سوی بهشت، و دروغ هدایت می کند به سوی بدی، و بدی هدایت می کند به سوی جهنم. (خلاصه اینکه نتیجه راستگوئی ورود به بهشت و نتیجه دروغگویی ورود به جهنم خواهد بود).

جامع الاخبار ۱۶۹/

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

ثلاث من كن فيه كان منافقا وان صام و صلى و زعم انه مسلم: من اذا ائتمن خان و اذا حدث كذب و اذا وعد اخلف.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هر کس که دارای سه خصلت باشد، منافق محسوب می شود اگر چه روزه گیرد و نماز خواند و پندارد که مسلمان است: کسی که در امانت خیانت کند، کسی که هنگام سخن گفتن، دروغ بگوید، و کسی که به عهد خود وفا نکند.

سفینه البحار ۲/۶۰۵

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

المؤمن اذا كذب من غير عذر لعنه سبعون الف ملك و خرج من قلبه نتن حتى يبلغ العرش فيلعنه حمله العرش و كتب الله عليه بتلك الكذبه سبعين زنيه أهونها كمن يزني مع امه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

هرگاه مؤمن بدون علت و عذر دروغ بگوید، هفتاد هزار فرشته او را لعنت کنند و از قلب او بوی متعفن خارج شود چنانکه تا عرش برسد، پس حاملین عرش او را لعنت کنند و خداوند به سبب آن دروغ، گناه هفتاد زنا برای او ثبت نماید که آسان ترین آنها مانند زنای با مادر خودش باشد.

جامع الاخبار فصل ۱۱۲ ص ۱۶۹-۱۷۰

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

لا تجتمع خصلتان في مؤمن: البخل و الكذب.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمودند:

دو خصلت، در مؤمن جمع نشود: ۱- بخل ۲- دروغ (یعنی مؤمن بخیل نخواهد بود و دروغ نخواهد گفت).

الخلق الكامل ۴/۴۶۰

قال الصادق عليه السلام:

سته لا تكون في مؤمن: العسر، والنكد، والحسد، واللجاجه، والكذب، والبغى.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

شش خصلت در مؤمن نخواهد بود: دروغ، حسد، ظلم، بخل، سخت گیری، و لجاجت.

بحار الانوار ۷۸/۲۶۲

قال امير المؤمنين عليه السلام:

الكذب زوال المنطق عن الوضع الالهى.

حضرت امیر علیه السلام فرمود:

دروغ، گردیدن و انصراف گفتار است از آنچه که خدای متعال (به عنوان وظیفه برای انسان) وضع کرده است.

شرح غرر و درر ۱/۴۰۰

قال على عليه السلام:

ص: ۲۷۳

لَا يَجِدُ عَبْدٌ طَعَمَ الْإِيمَانِ حَتَّى يَتَرَكَ الْكِذْبَ هَزْلَهُ وَجِدَّهُ.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

هیچ بنده ای طعم ایمان را نخواهد چشید مگر آنکه از دروغگوئی اعم از شوخی و جدی پرهیز کند.

اصول کافی ۲/۲۵۵ باب الکذب حدیث ۱۱

قال الباقر علیه السلام:

إِنَّ اللَّهَ (عَزَّوَجَلَّ) جَعَلَ لِلشَّرِّ أَقْفَالاً وَجَعَلَ مَفَاتِيحَ تِلْكَ الْأَقْفَالِ الشَّرَابَ. وَالْكِذْبُ شَرٌّ مِنَ الشَّرَابِ.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

خداوند (عزوجل) برای بدی، قفل هائی مقرر فرموده است و کلیدهای آن قفل ها را شراب قرار داده است. و دروغ بدتر از شراب است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۳

قال الباقر علیه السلام:

إِنَّ الْكِذْبَ هُوَ خَرَابُ الْإِيمَانِ.

حضرت باقر علیه السلام فرمودند:

دروغ ویران کننده ایمان است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۴

قال علی علیه السلام:

الکذب رذيله.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

دروغ گوئی پستی و فرومایگی است.

غرر و درر ۱۱/

قال علي عليه السلام:

لا حياء لكذاب.

حضرت علي عليه السلام فرمودند:

دروغگو حیا ندارد.

غرر و درر / ۳۰۷

ص: ۲۷۴

قال ابو عبدالله عليه السلام:

الْكُذْبُ عَلَى اللَّهِ وَ عَلَى رَسُولِهِ _ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله _ مِنَ الْكَبَائِرِ.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

دروغ بر خدای تعالی و رسولش _ صلی الله علیه و آله _ از گناهان کبیره است.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۵

قال ابو عبدالله عليه السلام:

انَّ الْكُذْبَةَ لِتَنْطَرِ الصَّائِمَ.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

دروغ بر خدا و پیغمبر و ائمه علیهم السلام سبب بطلان روزه خواهد بود.

اصول کافی ۲/۲۵۴ باب الکذب حدیث ۹

قال الامام العسكري عليه السلام:

جعلت الخبائث كلها في بين و جعل مفتاحها الكذب.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمود:

تمام بدی ها در اطاقی قرار داده شده و کلید آن اطاق، دروغ است.

لثالی ۵/۲۵۱

قال ابو عبدالله عليه السلام:

انَّ اللَّهَ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا اِلَّا بِصَدَقِ الْحَدِيثِ وَ اِدَاءِ الْاِمَانَةِ اِلَى الْبِرِّ وَ الْفَاجِرِ.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

خداوند متعال هیچ پیغمبری را جز به راستگویی و امانت داری نسبت به نیکوکار و بدکار، مبعوث نفرموده است.

کافی ۲/۸۵ حدیث ۱ باب الصدق و اداء الامانه

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

يا على ان الله تعالى احب الكذب في الاصلاح و ابغض الصدق في الفساد.

حضرت رسول صلى الله عليه و آله فرمودند:

ای علی! خداوند متعال، دروغ گفتن را در جهت اصلاح (بین مسلمین)

ص: ۲۷۵

دوست دارد و همینطور راستگوئی را در فساد (و دو بهم زنی) دشمن دارد.

وسائل ۸/۵۷۸ حدیث ۱

قال ابو عبدالله عليه السلام:

الكذب مذموم الا في امرين: دفع شر الظلمه و اصلاح ذات البين.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

دروغ گفتن جز در دو مورد بد است: دفع شرّ ظالم و اصلاح بین مردم.

جامع الاخبار فصل ۱۱۲ ص ۱۷۰

قال ابو عبدالله عليه السلام:

لا تنظروا الى طول ركوع الرجل و سجوده فانّ ذلك شيء اعتاده فلو تركه استوحش لذلك. و لكن انظروا الى صدق حديثه و اداء امانته.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

به طولانی بودن رکوع و سجود شخص نگاه نکنید زیرا به آن عادت کرده و اگر آن را واگذارد، به هراس افتد. ولی به راستگوئی و امانت داری او بنگرید.

کافی ۲/۸۶ حدیث ۱۲

قال علی عليه السلام:

اذا نطقت فاصدق.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

زمانی که سخن می گوئی راستگو باش.

غرر و درر ۱۵۱/

من وصیه الامام موسی بن جعفر علیه السلام لهشام:

یا هشام من صدق لسانه زکی عمله و من حسنت نیته زید فی رزقه و من حسن برّه باخوانه و اهله مدّ فی عمره.

امام موسی بن جعفر علیه السلام به هشام فرمود:

ای هشام! کسی که راستگو شد عملش پاکیزه شود و کسی که نیت او خوب باشد رزق و روزی او زیاد شود و کسی که به برادران و اهل بیت

ص: ۲۷۶

خود نیکی کند عمرش طولانی خواهد شد.

تحف ۳۸۸/

روی:

سئله رجل أن يعلمه ما ينال به خير الدنيا والآخرة و لا يطول عليه فقال عليه السلام: لا تكذب.

در روایت آمده است:

شخصی از حضرت امام صادق علیه السلام درخواست کرد که حضرت به او چیز مختصری یاد بدهد که به آن وسیله به خیر دنیا و آخرت نائل گردد. حضرت در جواب او فرمود: دروغ نگو [یعنی دروغ نگفتن موجب خیر دنیا و آخرت خواهد بود].

تحف ۳۵۹/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

لا تمزح فيذهب بهاءك و لا تكذب فيذهب نورك.

ایاک و خصلتین: الضجر و الكسل فانك ان ضجرت لم تصبر علی حق و ان كسلت لم تؤدّ حقاً. یا علی! من استولى علیه الضجر رحلت عنه الراحة.

پیامبر به علی علیه السلام فرمودند:

شوخی نکن که ابهت تو از بین می رود و دروغ نگو که نور جمالت از بین می رود.

از دو صفت بترس: ناراحتی و تنبلی. زیرا اگر ضجر کشیدی و اظهار ناراحتی کردی، شکیبائی بر گرفتن حق خود نداری و اگر تنبلی کردی حق را به صاحب حق نخواهی رساند. ای علی! کسی که ضجر و ناراحتی بر او چیره شد، راحتی از او سلب خواهد شد.

مکارم ۲۹۱/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

یا علی ایاک و الکذب فانّ الکذب یسود الوجه ثم یکتب عندالله کذاباً و انّ الصدق یبيض الوجه و یکتب عندالله صادقاً. و اعلم ان الصدق مبارک و الکذب

ص: ۲۷۷

مشوم.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

یا علی از دروغ دوری کن چرا که دروغ صورت را سیاه می کند سپس (نام صاحب دروغ) نزد خدا دروغگو ثبت شود. و راستگوئی سبب روسفیدی بوده و نزد خداوند متعال راستگو نوشته شود. و بدان که راستگوئی مبارک، و دروغگوئی زشت و نامبارک است.

مدینه البلاغه ۱/۴۴۷

ص: ۲۷۸

فصل هفتم: معیارها و نکات جالب

در این فصل به احادیثی اشاره می‌کنیم که معیارهای مختلف را به ما شناسانده‌اند و یا اینکه نکته جالب توجهی در آن نهفته است.

قال الصادق علیه السلام:

يأتي على الناس زمان ليس فيه شيء اعز من اخ انيس و كسب درهم حلال.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

بر مردم زمانی خواهد آمد که در آن روزگار هیچ چیز کمیاب تر از برادر مأنوس و کسب یک درهم از حلال (حتی یک درهم) نباشد.

تحف ۳۶۸/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اقل ما يكون في اخر الزمان اخ يوثق به او درهم من حلال.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کمتر چیزی که در آخرالزمان یافت می‌شود برادر دینی قابل اطمینان و یک درهم (کسب) حلال است.

تحف ۵۴/

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

كيف بكم اذا فسد نساؤكم و فسق شبابكم و لم تأمروا بالمعروف و لم تنهوا عن المنكر؟ قيل له: و يكون ذلك يا رسول الله؟ قال: نعم و شر من ذلك و كيف بكم اذا امرتم بالمنكر و نهيتم عن المعروف؟ قيل: يا رسول الله و يكون ذلك؟ قال: نعم و شر من ذلك. و كيف بكم اذا رأيتم المعروف منكراً و المنكر معروفاً؟

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

ص: ۲۸۰

چگونه اید زمانی که زنان شما فاسد و جوانان شما گناهکار شوند و امر به معروف و نهی از منکر را ترک کنید؟! عرض کردند این حالت پیش خواهد آمد، یا رسول الله؟! فرمود: بلی و بدتر از این. چگونه اید زمانی که امر به منکر و نهی از معروف نمائید؟ عرض شد: چنین چیزی می شود یا رسول الله؟! فرمود: بلی و بدتر از آن. چگونه اید زمانی که ببینید معروف، منکر شده و منکر، معروف!!؟

تحف / ۴۹

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

سيأتى زمان على امتى يحبون خمساً و ينسون خمساً: يحبون الدنيا و ينسون الآخرة و يحبون المال و ينسون الحساب، و يحبون النساء و ينسون الحور، و يحبون القصور و ينسون القبور، و يحبون النفس و ينسون الربّ. اولئك بريئون منى و انا برى منهم.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

به زودی زمانی بر امت من فرا رسد که پنج چیز را دوست داشته و پنج چیز را فراموش کنند:

۱. دنیا را دوست داشته و آخرت را فراموش کنند.

۲. ثروت را دوست داشته و حساب را فراموش کنند.

۳. زنان را دوست داشته و حور را فراموش کنند.

۴. به ساختمان های مجلل علاقه مند شده و قبر را از یاد برند.

۵. خود را خیلی دوست داشته و خدا را فراموش کنند.

و در نتیجه، این اشخاص از من (پیغمبر) بیزار و من نیز از ایشان بیزار خواهم بود.

الاثنی عشریه ۲۰۲-۲۰۳

قال ابو عبدالله عليه السلام:

انّ العبد لفي فسحة من امره ما بينه و بين اربعين سنة فاذا بلغ اربعين سنة أوحى الله (عزوجلّ) الى ملكيه قد عمرت عبدى هذا عمراً فغلظا و شددوا و تحفظا و

ص: ۲۸۱

اكتبا عليه قليل عمله و كثيره و صغيره و كبيره.

حضرت صادق عليه السلام فرمود:

بنده خدا تا چهل سالگی مورد لطف و مرحمت خدا قرار دارد و به چهل سالگی که رسید خداوند به فرشتگان موکل خود وحی می کند که تا این حد به بنده ام عمر دادم اکنون با شدت تمام بر او سخت گیرید و او را شدیداً تحت نظر داشته باشید هرگونه عمل او را، کم و زیاد، بزرگ و کوچک (همه) را یادداشت کنید.

وسائل ۱۱/۳۸۱ ح ۱

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

إذا مات المؤمن فحضر جنازته اربعون رجلاً من المؤمنین فقالوا: «اللهم انا لا نعلم منه الا خيراً و انت اعلم به منا». قال الله تبارک و تعالی: انی قد اجزت شهادتکم و غفرت له ما علمت مما لا تعلمون.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

چون مؤمن بمیرد و چهل تن از مؤمنین بر جنازه اش حاضر شوند و بگویند: «بارالها ما از او جز نیکی چیزی نمی دانیم و تو، نسبت به او از ما داناتری» خدای تبارک و تعالی می فرماید: من گواهی شما را گذراندم و آنچه را که من از او می دانم و شما نمی دانید، آمرزیدم.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۳۸، حدیث ۴

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

حریم المسجد اربعون ذراعاً و الجوار اربعون داراً من اربعه جوانبها.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

حریم مسجد چهل ذراع (۱) است. و «همسایگی» عبارت است از چهل خانه از چهار طرف آن.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۴۴، حدیث ۲۰

قال ابو عبدالله علیه السلام:

ص: ۲۸۲

إذا بلغ العبد ثلاثاً و ثلاثين سنة فقد بلغ أشده و إذا بلغ أربعين سنة فقد بلغ منتهاه فإذا ظعن في إحدى و أربعين فهو في النقصان و ينبغي لصاحب الخمسين أن يكون كمن كان في النزاع.

امام صادق عليه السلام فرمود:

چون بنده ای به سی و سه سالگی رسید به کمال نیرو رسیده است و چون به چهل سال رسید به آخرین حدّ نیرو رسیده است و چون قدم به چهل و یک سالگی نهاد در کمبود است. و پنجاه ساله را سیزد که مانند کسی باشد که در حال جان کندن است.

خصال ۲/ باب ۴۰، ص ۵۴۵، حدیث ۲۳

قال امیرالمؤمنین علیه السلام:

ضمنت لسته الجنة: رجل خرج بصدقه فمات فله الجنة و رجل خرج يعود مريضاً فمات فله الجنة و رجل خرج مجاهداً في سبيل الله فمات فله الجنة، و رجل خرج حاجاً فمات فله الجنة و رجل خرج الى الجمعة فمات فله الجنة و رجل خرج الى جنازة مسلم فمات فله الجنة.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

برای شش کس، بهشت را ضامن شده ام:

۱. کسی که به منظور صدقه دادن (یا: با صدقه) از خانه خارج شود و بمیرد.

۲. کسی که برای عیادت مریضی از خانه خارج شود و بمیرد.

۳. کسی که به قصد جهاد در راه خدا از خانه خارج شود و بمیرد.

۴. کسی که به قصد زیارت حج از خانه خارج شود و بمیرد.

۵. کسی که به منظور نماز جمعه از خانه خارج شود و بمیرد.

۶. کسی که برای تشییع جنازه مسلمانان از خانه خارج شود و بمیرد.

الاثنی عشریه ۲۴۱/

ص: ۲۸۳

قال امیر المؤمنین علیه السلام:

اصداقاً وک ثلاثه و اعداؤک ثلاثه: فاصدقاؤک صدیقک، و صدیق صدیقک و عدوؤ عدوؤک. و اعداؤک: عدوؤک و عدوؤ صدیقک و صدیق عدوؤک.

حضرت امیر المؤمنین علیه السلام فرمودند:

دوستان تو سه گروهند: دوست، دوست دوست، دشمن دشمن. دشمنان تو نیز سه گروهند: دشمن، دشمن دوست، دوست دشمن.

نهج البلاغه حکمت ۲۸۷ ص ۱۲۲۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

من لم یحب عترتی فهو لاحدی ثلاث: اما المنافق، و اما الزنیه و اما امرأ حملت به امه فی غیر طهر.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که اولاد مرا دوست نداشته باشد یکی از این سه طائفه است: یا منافق است، یا زنازاده و یا نطفه اش در غیر وقت حلال منعقد شده است (مثل وقت حیض).

الاثنی عشریه ۹۵/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله یا علی:

اربع من کن فیہ بنی الله له بیتاً فی الجنه: من اوی الیتیم و رحم الضعیف و اشفق علی والدیہ و رفق بمملوکه.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

چهار چیزند که هرگاه در کسی باشد، خداوند برای او خانه ای در بهشت بنا خواهد کرد: کسی که یتیمی را سرپرستی کند، کسی که به ضعیفی ترحم کند، کسی که نسبت به پدر و مادر خود مهربان باشد، و کسی که با کنیز و غلام خود مدارا کند.

مکارم ۲۹۳/

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

یا علی، المؤمن من امنه المسلمون علی اموالهم و دمائهم و المسلم من سلم المسلمون من یده و لسانه. و المهاجر من هجر السیئات.

پیامبر صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند:

مؤمن کسی است که مسلمانان نسبت به اموال و خون هایشان از او در امنیت باشند. و مسلمان کسی است که مسلمانان از دست و زبان او در امان باشند. (آسیبی از دست و زبان او به کسی نرسد). و مهاجر کسی است که از بدی ها دوری کند.

مکارم / ۲۹۵

قال علی علیه السلام:

لا یكون الصدیق لأخیه صدیقاً حتی یحفظه فی نكبتہ و غیبتہ و بعد وفاتہ.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

انسان نسبت به برادر دینی خود دوست واقعی نمی شود مگر آنکه در سه مورد به یاد او باشد:

۱- در بیچارگی و درماندگی او.

۲- در غیاب او.

۳- بعد از درگذشت او.

تحف / ۲۱۹

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

علامه رضی الله عن خلقه رخص اسعارهم و عدل سلطانهم. و علامه غضب الله علی خلقه جور سلطانهم و غلاء اسعارهم.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

نشانه رضایت خداوند از مخلوقش ارزانی نرخ هایشان و داد گستری حاکمشان است و نشانه خشم خدا بر مردم، ظلم حاکم و گرانی نرخ های ایشان است.

تحف / ۴۰

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

إذا غضب الله (عزوجلّ) علی امّہ و لم ینزل بها العذاب؛ غلّت اسعارها و قصرت اعمارها و لم تربح تجارها و لم تزك ثمارها و لم تغزر أنهارها و حبس عنها

أمطارها و سلط عليها أشرارها.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

چون خداوند بر امتی خشم کند و عذاب بر آنان نفرستد؛ نرخ های آنان گران شود، عمرهای آنان کوتاه، بازرگانان شان بی سود، میوه های شان بی برکت و نهرهای شان کم آب شود. باران به موقع نیاید و بدخواه ترین افراد اجتماع بر آنان حکومت کند.

خصال ۲/ باب ۷، ص ۳۶۰، حدیث ۴۸

قال الرضا عليه السلام:

ليس لبخيل راحة ولا لحسود لذه ولا لملول وفاء ولا لكذوب مروه.

امام رضا علیه السلام فرمودند:

بخیل استراحت ندارد، حسود خوشی ندارد، شخص ناراحت وفا ندارد و دروغگو مروّت ندارد.

تحف / ۴۵۰

توضیح

اگر ملول را ملوک بخوانیم نیز عبارت بی معنا نمی شود: پادشاهان و قدرتمندان وفا ندارند.

قال لقمان:

ثلاثه لا يعرفون الا- في ثلاثه مواضع: لا يعرف الحليم الا- عند الغضب، و لا- الشجاع الا في الحرب، و لا تعرف أخاك الا عند حاجتك اليه.

لقمان حكيم فرمود:

سه دسته از مردم را تنها در سه جا می توان شناخت: بردبار را هنگام خشم، شجاع را در میدان جنگ، و برادر را در وقت احتیاج.

بحار الانوار ۷۱/۴۲۶ و ۷۴/۱۷۸.

عن ابی جعفر علیه السلام قال:

إذا أردت أن تعلم أنّ فيك خيرا فانظر الى قلبك فان كان يحبّ اهل طاعه الله و يبغض اهل معصيته ففیک خیر والله يحبّک و ان

كان يبغض اهل طاعه الله و

ص: ٢٨٦

يحبّ اهل معصيته فليس فيك خير والله يبغضك و المرء مع من أحبّ.

امام باقر عليه السلام فرمود:

هرگاه خواستی که بدانی آیا در تو خیر و خوبی هست به دل خویش بنگر، اگر اهل طاعت الهی را دوست و معصیت کارانش را دشمن دارد، در تو خیر هست و خدا هم تو را دوست دارد و اگر اهل طاعت الهی را دشمن و معصیت کارانش را دوست دارد در تو خیر نیست و خدا هم دشمنت دارد، و هر کس همراه «دوست» خود است.

کافی ۲/۶۰ حدیث ۱۱

عن ابی عبدالله علیه السلام:

من اقر بدين الله فهو مسلم و من عمل بما امر الله فهو مؤمن.

امام صادق عليه السلام فرمود:

کسی که اقرار به دین خدا کند مسلمان است و کسی که عمل به دین خدا کند مؤمن است.

وسائل ۱۱/۱۲۸ ح ۴

عن صالح بن الحكم قال:

سمعت رجلا يسأل ابا عبدالله عليه السلام فقال: الرجل يقول او ذك فكيف اعلم انه يؤدني؟ فقال: امتحن قلبك فان كنت تؤده فانه يؤدك.

صالح بن حکم گوید:

شنیدم که مردی از حضرت صادق علیه السلام می پرسد: مردی می گوید تو را دوست دارم، من چگونه بدانم که او (راست می گوید و) مرا دوست دارد؟ فرمود: قلب خویش را بیازما، اگر تو نیز او را دوست داری (بدان که) او هم تو را دوست دارد.

کافی ۲/۶۵۲ حدیث ۲

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

إذا ظهر الزنا كثر موت الفجأه و إذا طفف المكيال اخذهم الله بالسنين والنقص و إذا منعوا الزكاه منعت الارض برکاتها من الزرع و الثمار و المعادن كلها و إذا

جاروا في الاحكام تعاونوا على الظلم والعدوان و اذا نقضوا العهود سلط الله عليهم عدوهم و اذا قطعوا الارحام جعلت الاموال في ايدي الاشرار و اذا لم يأمرؤا بمعروف و لم ينهؤا عن منكر و لم يتبعؤا الاخير من اهل بيتي سلط الله عليهم شرارهم فيدعؤا عند ذلك خيارهم فلايستجاب لهم.

پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

چون زنا پدیدار شود مرگ ناگهانی فراوان گردد؛ و چون کم فروشی شود خداوند قحطی و کم زراعتی آورد؛ و چون زکات ندهند، زمین برکاتش را از زراعت ها و میوه ها و معادن قطع کند، و چون به ناحق قضاوت کنند معاونت بر ظلم و عدوان کرده اند؛ و چون پیمان شکنی کنند خداوند دشمن را بر آنها مسلط سازد، و چون قطع رَحِم کنند خداوند مال را به دست اشرار دهد، و چون امر به معروف و نهی از منکر نکنند و پیرو نیکان خاندان من (ائمہ اطهار علیهم السلام) نشوند، خداوند بدان آنها را بر آنها مسلط کند و خوبانشان دعا کنند اما دعایشان مستجاب نشود.

امالی، مجلس ۵۱ حدیث ۲

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

اربع لاتدخل بيتا واحده منهن الا خرب و لم يعمر بالبیر که: الخیانه و السرقة و شرب الخمر و الزنا.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

چهار چیز است که هر کدام در خانه ای رخنه کرد و ویرانش کند و به برکت آباد نگردد: خیانت، دزدی، می خواری، و زنا.

امالی، مجلس ۶۲ حدیث ۱۲

قال ابو عبدالله علیه السلام:

اذا رأیت الرجل یخرج من ماله فی طاعه الله فاعلم انه اصابه من حلال و اذا اخرجہ فی معصیه الله فاعلم انه اصابه من حرام.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

هرگاه مشاهده کردید که شخصی مال خودش را در اطاعت خدا خرج کرد بدانید که از حلال به دست آورده و اگر در راه معصیت مصرف نمود بدانید که از حرام کسب نموده است.

قال علی علیه السلام:

من أراد أن ينظر إلى رجل من أهل النار فلينظر إلى رجل قاعد و بين يديه قوم قيام.

حضرت علی علیه السلام فرمودند:

کسی که خواسته باشد به شخصی از اهل جهنم نگاه کند، باید به کسی نگاه کند که خود نشسته است در حالی که پیش رویش عده ای از مردم ایستاده اند.

المحججه البيضاء ۶/۲۴۷

عن علی بن ابی طالب علیه السلام عن النبی صلی الله علیه و آله انه قال فی وصیته له:

یا علی ثمانیه ان اھینوا فلا یلوموا الا انفسهم: الذاهب الی مائده لم یدع الیها، و المتأمر علی ربّ البیت، و طالب الخیر من اعدائه، و طالب الفضل من اللئام، و الداخل بین اثین فی سرّ لهم یدخله فیہ، و المستخف بالسلطان، و الجالس، فی مجلس لیس له بأهل، و المقبل بالحديث علی من لا یسمع منه.

رسول خدا صلی الله علیه و آله ضمن سفارش خود به علی علیه السلام فرمود:

ای علی! هشت فرقه اند که اگر مورد اهانت قرار گرفتند نباید جز خود را ملامت کنند:

۱. مهمان ناخوانده.

۲. مهمانی که به صاحب خانه دستور دهد.

۳. آنکه از دشمنان خود، امید خیر داشته باشد.

۴. کسی که از پست فطرتی (که حتی خود از نعمت های الهی استفاده نمی کند) بخششی خواستار شود.

۵. کسی که ناخوانده، در مطلب پنهانی دو نفر مداخله نماید.

۶. آنکه پادشاه را خوار شمارد. (سلطان را سبک کند)

۷. کسی که در جایگاهی که شایستگی آن را ندارد، بنشیند.

۱. کسی که با دیگری که گوش شنوا ندارد، سخن بگوید.

خصال ۲/ باب ۸، ص ۴۱۰، ح ۱۲

عن ابی اسماعیل، قال:

قلت لأبی جعفر علیه السلام: جعلت فداک، ان الشیعه عندنا کثیر. فقال: فهل یعطف الغنی علی الفقیر؟ و هل یتجاوز المحسن عن المسیء؟ ویتواسون؟ فقلت: لا. فقال: لیس هؤلاء شیعه، الشیعه من یفعل هذا.

ابی اسماعیل می گوید:

شخصی خدمت امام باقر علیه السلام عرض کرد: شیعیان شما در شهر ما فراوانند. فرمود: بینم آیا توانگران آنها نسبت به فقرا ترحم دارند؟ آیا نیکوکاران آنها، خطاکاران را می بخشند؟ آیا با هم مساوات و برابری دارند؟ عرض کردم: نه. فرمود: اینها شیعه (ما) نیستند. شیعه کسی است که اینها را انجام دهد.

اصول کافی، کتاب الایمان و الکفر، باب حق المؤمن علی اخیه، حدیث ۱۱

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

کلکم مسئول عن رعیته.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

تمامی شما نسبت به زیردستانتان مورد سؤال قرار خواهید گرفت.

لثالی ۲/۱۸۴

قال رسول الله صلی الله علیه و آله:

حُبُّكَ الشَّيْءَ يُعْمَى وَ يُصَمِّم.

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

دوست داشتن چیزی، کور و کورت می گرداند. (انسان وقتی چیزی را دوست داشت، عیب های آن در نظرش جلوه نمی کند و نیز گویا عتاب ها و سرزنش های محبوب به جهت محبت شدید شنیده نمی شود).

المجازات النبویه، سید رضی، ص ۱۷۵، رقم ۱۳۶

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

من مات غريباً مات شهيداً.

ص: ٢٩٠

حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرمودند:

کسی که در غربت بمیرد، اجر شهید را دارد.

ارشاد القلوب / ۲۶۵

عن الصادق علیه السلام:

ماء زمزم شفاء من کل داء.

حضرت صادق علیه السلام فرمودند:

آب زمزم شفای هر مرض است.

مکارم / ۹۷

عن امیرالمؤمنین علیه السلام قال:

العسل شفاء من کل داء ولا داء فيه یقلّ البلغم و یجلو القلب.

حضرت علی علیه السلام فرمود:

عسل شفاء هر مرض است و مرضی در او نیست. بلغم را کم و قلب را جلا می دهد.

مکارم / ۱۰۳

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

القضاء اربعة: قاضی قاضی بالحق و هو لا یعلم انه حق فهو فی النار و قاضی قاضی بالباطل و هو لا یعلم انه باطل فهو فی النار و قاضی قاضی بالباطل و هو یعلم انه باطل فهو فی النار و قاضی قاضی بالحق و هو یعلم انه حق فهو فی الجنة.

امام صادق علیه السلام فرمودند:

قضاوت کنندگان چهار قسم اند:

۱. آنکه ندانسته حکم به حق کند، پس او در آتش است.

۲. آنکه ندانسته حکم به باطل کند، او نیز در آتش است.

۳. انکه دانسته حکم به باطل کند، او هم در آتش است.

۴. (فقط) آنکه دانسته حکم به حق کند در بهشت است.

خصال / ۱ باب ۴، ص ۲۴۷، حدیث ۱۰۸

ص: ۲۹۱

عن ابى عبدالله عليه السلام قال:

ملك الارض كلها اربعة: مؤمنان و كافران. فأما المؤمنان: فسلیمان بن داود و ذوالقرنین و الكافران: نمرود و بخت النصر. و اسم ذى القرنين عبدالله بن ضحاک بن معد.

حضرت صادق عليه السلام فرمودند:

چهار کس پادشاه همه ی روى زمین شدند: دو مؤمن و دو کافر. دو مؤمن، سلیمان بن داود بود و ذوالقرنین. و دو کافر، نمرود بود و بخت النصر. و نام ذوالقرنین، عبدالله بن ضحاک بن معد بود.

خصال ۱/ باب ۴، ص ۲۵۵، حدیث ۱۳۰

عن ابى جعفر عليه السلام قال:

اولوالعزم من الرسل خمسة: نوح و ابراهيم و موسى و عيسى و محمد صلوات الله عليهم اجمعين.

امام باقر عليه السلام فرمودند:

پیغمبران اولوالعزم پنج نفر بودند: نوح و ابراهیم و موسی و عیسی و محمد _ صلوات الله علیه و آله و علیهم السلام _ .

خصال ۱/ باب ۵، ص ۳۰۰ حدیث ۷۳

عن على بن ابى طالب عليه السلام عن النبى صلى الله عليه و آله قال فى وصيته له:

يا على! انّ عبدالمطلب سنّ فى الجاهلية خمس سنن اجراها الله له فى الاسلام: حرّم نساء الآباء على الابناء فانزل الله (عزوجلّ): «ولا تنكحوا ما نكح ابائكم من النساء» و وجد كنزاً فاخرج منه الخمس و تصدق به فانزل الله (عزوجلّ): «واعلموا انّ ما غنمتم من شىء فانّ لله خمسة» و لما حفر زمزم سماها سقايه الحاج فانزل الله: «اجمعلتم سقايه الحاج و عماره المسجد الحرام كمن امن بالله و اليوم الاخر» و سنّ فى القتل مائه من الابل فاجرى الله (عزوجلّ) ذلك فى الاسلام و لم يكن للطواف عدد عند قريش فسّن فيهم عبدالمطلب سبعة اشواط فاجرى الله ذلك فى الاسلام. يا على انّ عبدالمطلب كان لا يستقسم بالازلام و لا يعبد الاصنام و لا يأكل ما ذبح على النصب و يقول انا على دين ابراهيم (عزوجلّ) .

پیامبر اکرم صلى الله علیه و آله به على عليه السلام چنین فرمودند:

ای علی، به راستی که عبدالمطلب؛ پنج سنت در زمان جاهلیت بنا نهاد که خدای (عزوجلّ) آن رسوم را در اسلام اجرا فرمود:

۱. زن پدر را بر پسر حرام کرد. خداوند (عزوجلّ) در این باره آیه فرستاد که: شما همسر پدرانتان را به همسری نگیرید. (نساء/ ۲۲)

۲. گنجی یافت، یک پنج آن را کنار گذاشت و در راه خدا به دیگران داد. خدای (عزوجلّ) در این باره آیه فرستاد: بدانید که هر چه غنیمت به دست شما برسد، پنج یک آن، از آن خدا است. (انفال / ۴۱)

۳. چون چاه زمزم را احداث نمود آن را سقایه الحاج نامید. خدای (عزوجلّ) آیه فرو فرستاد: آیا سقایه الحاج (سیراب کردن حاجیان) و آباد ساختن مسجدالحرام را در ردیف ایمان به خدا و روز قیامت قرار می دهید؟ (توبه / ۱۹)

۴. جریمه کشتن (به ناحق) را، صد شتر قرار داد، خدای (عزوجلّ) همان را در اسلام اجرا فرمود.

۵. برای طواف خانه خدا شماره معینی نزد قریش نبود، عبدالمطلب هفت بار گرد خانه گشتن را میان آنان رسم کرد و خداوند همان را در اسلام اجرا فرمود:

ای علی، بر راستی که عبدالمطلب نه به وسیله چوب های قمار قرعه می زد و نه بت ها را پرستش می نمود و نه از گوشت قربانی بت ها می خورد، و همواره می گفت: من پیرو دین پدرم ابراهیم علیه السلام هستم.

خصال / ۱ باب ۵ ص ۳۱۲-۳۱۳ حدیث ۹۰

قال رسول الله صلى الله عليه وآله:

للدابة على صاحبها ست خصال: يبدء بعلفها اذا نزل، و يعرض عليها الماء اذا مرّ به و لا يضرب وجهها فانّها تسبح بحمد ربّها، و لا يقف على ظهرها الا في سبيل الله (عزوجلّ)، و لا يحملها فوق طاقتها، و لا يكلفها من المشى الا ما تطيق.

ص: ۲۹۳

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

چهار پایان را بر ذمه صاحبش، شش حق است:

۱. چون به مقصد رسید، پیش از هر کار علفه او را بدهد.

۲. چون بر آبی گذر کند، در نوشیدن آب آزادش بگذارد.

۳. بر صورتش کتک نزند، چرا که به تسبیح و ستایش پروردگار مشغول است.

۴. بجز در راه خدای (عزوجل) بر پشت حیوان درنگ کند (اگر راه نمی پیماید، پیاده شود).

۵. بیش از توانائیش بر او بار ننهد.

۶. بیش از اندازه، با او راه پیمایی نکند.

خصال ۱/ باب ۶، ص ۳۳۰، حدیث ۲۸

عن أبي عبد الله، عن أبيه، عن جدّه عليه السلام قال:

المسوخ من بنى آدم ثلاثه عشر صنفاً، منهم القرده و الخنازير و الخفّاش و الضبّ و الدبّ و الفيل و الدّ عموص و الجرّيث و العقرب و سهيل و القنفذ و الزّهره و العنكبوت. فأما القرده فكانوا قوماً من بنى إسرائيل كانوا ينزلون على شاطئ البحر اعتدوا في السّيت فصادوا الحيتان فمسخهم الله قرده، و أما الخنازير فكانوا قوماً من بنى إسرائيل دعا عليهم عيسى بن مريم عليه السلام فمسخهم الله خنازير، و أما الخفّاش فكانت امرأه مع ظئرها فسخرتها فمسخها الله خفّاشاً، و أما الغضب فكان أعرابياً بدوياً لا يدع عن قتل من مرّ به من النّاس فمسخه الله ضبّاً، و أما الدبّ فكان رجلاً يسرق الحاجّ فمسخه الله دبّاً. و أما الفيل فكان رجلاً ينكح البهائم فمسخه الله فيلاً. و أما الدّ عموص فكان زانى الفرج لا يدع من شىء فمسخه الله دموصاً. و أما الجرّيث فكان رجلاً نماماً فمسخه الله جرّيثاً. و أما العقرب فكان رجلاً همّازاً فمسخه الله عقرباً و أما سهيل فكان رجلاً عشاراً صاحب مكاس فمسخه الله كوكباً. و أما الزّهره فكانت امرأه فتنت هاروت و ماروت فمسخها الله. و أما العنكبوت فكانت امرأه سيئه الخلق عاصيه لزوجها مؤليه عنه فمسخها الله عنكبوتاً. و أما القنفذ فكان رجلاً سيئ الخلق فمسخه الله قنفذاً.

حضرت صادق علیه السلام از قول پدرانش نقل می کنند که:

مسخ شدگانی که از صورت آدمیزاده برگشته اند سیزده صنف اند: میمون، خوگ، شب پره، سوسمار، خرس، فیل، دعموص^(۱)، سگ ماهی، عقرب، سهیل، خارپشت، زهره و عنکبوت. (و اینک شرح مسخ شدن هر صنف: میمون، جمعی از بنی اسرائیل بودند که در کنار دریا منزل داشتند و در روز شنبه (که ماهی گرفتن برای آنها ممنوع بود) تعدی کردند و ماهیان را به دام افکندند، خداوند هم آنها را به صورت میمون مسخ نمود. خوگ جمعی از بنی اسرائیل بودند که مورد نفرین عیسی بن مریم قرار گرفتند و خداوند نیز آنان را به صورت خوگ درآورد. شب پره، زنی بود که دایه خود را به بیگاری می گرفت، خداوند او را به شکل شب پره درآورد. سوسمار، عربی بیابانی بود که از کشتن هیچ رهگذری دریغ نمی کرد، خداوند او را به شکل سوسمار درآورد. خرس، مردی بود که از حاجیان می دزدید، خداوند او را به صورت فیل مسخ نمود. دعموص، مردی بود زناکار که از هیچ چیز فروگذار نمی کرد، خداوند او را به صورت کفچلیز درآورد. مارماهی، مردی سخن چین بود که خداوند او را به آن شکل مسخ نمود. عقرب، مردی عیب بین و بدزبان بود و خداوند او را به شکل عقرب درآورد. سهیل، مردی باج گیر بود که باجگاه داشت، خداوند نیز او را به صورت ستاره ای مسخ نمود. زهره، زنی بود که هاروت و ماروت را فریب داد و خداوند او را به شکل ستاره ای مسخ نمود. عنکبوت، زنی بداخلاق بود که نه تنها شوهرش را نافرمانی می کرد بلکه از او روگردان هم بود، خداوند او را به شکل عنکبوت درآورد. خارپشت، مرد بداخلاقی بود که خداوند او را به صورت خارپشت، مسخ نمود.^(۲)

خصال ۲/۴۹۳

ص: ۲۹۵

۱- دعموص: جانور یا کرمی است سیاه رنگ که در آب های مانده، یافت شود و آن را به فارسی کفچلیز گویند (منتهی الارب).

۲- مرحوم صدوق می نویسد: مسخ شدگان بیش از سه روز نمی مانند و نسلی از آنان نیز باقی نمی ماند. نامی که بر ستاره ها و حیوانات فعلی هست، عاریه ای و مجازی است، اینها شبیه اند به مسخ شدگان. مسخ شدگان و علت مسخ، در روایات دیگر به انحاء دیگر نیز ذکر شده است.

قال ابو محمد العسكري عليه السلام:

حَبِّ الْاَبْرارِ لِلْاَبْرارِ ثَوابٌ لِلْاَبْرارِ وَ حَبِّ الْفَجْارِ لِلْاَبْرارِ فَضِيلَةٌ لِلْاَبْرارِ وَ بَغْضِ الْاَبْرارِ لِلْفَجْارِ
خَزْيٌ عَلَى الْفَجْارِ.

امام حسن عسکری علیه السلام فرمودند:

دوست داشتن خوبان، اشخاص خوب را ثواب و حسنه است از برای خوبان

و دوست داشتن بدان، مر خوبان را فضیلت و برتری است از برای خوبان و دوست داشتن اشخاص بد، خوبان را زینتی است از
برای خوبان

و دوست نداشتن خوبان، بدان را خواری و ذلت است برای بدان.

تحف / ۴۸۷

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اذا قمت المقام المحمود تشفعت في اصحاب الكبائر من امتي فيشفعني الله فيهم و الله لا تشفعت في من اذى ذريتي.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

چون در مقام محمود برآیم برای معصیت کاران گناه کبیره از امتم شفاعت کنم و خدا بپذیرد اما بخدا قسم که درباره کسانی
که ذریه مرا آزار کرده اند شفاعت نکنم.

امالی، مجلس ۴۹ حدیث ۳

قال رسول الله صلى الله عليه و آله:

اربعه انا شفيع لهم يوم القيامة و لو أتوا بذنوب اهل الارض: معين اهل بيتي و القاضي لهم حوائجهم عند ما اضطروا و المحب
لهم بقلبه و لسانه و الدافع عنهم بيده.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

چهار کس هستند که من در روز قیامت شفیع آنها هستم هرچند به اندازه تمام مردم، گناهکار باشند:

کسی که به اهل بیت من کمک نماید

و کسی که رفع حاجت آنها کند

ص: ۲۹۶

و دوست دارندهٔ ایشان هم به قلب و هم به زبان

و کسی که از ایشان دفاع کند.

لثالی ۴/۳۱۸

ص: ۲۹۷

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

